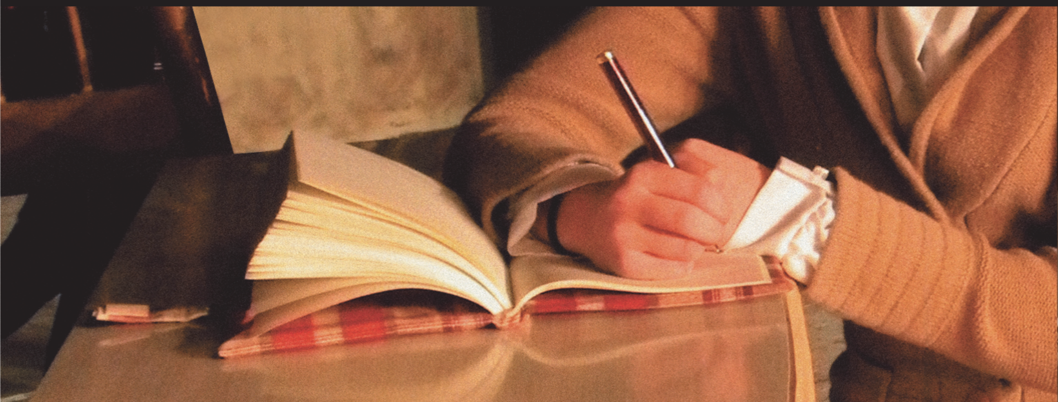
MemoriiJurnale

Pentru prima oară în românește
versiunea definitivă a Jurnalului Annei Frank
tradusă după originalul neerlandez

Jurnalul ANNEI FRANK

ebook

HUMANITAS

Memorii**J**urnale

The publisher gratefully acknowledges the support
of the Dutch Foundation for Literature.
Editura Humanitas este recunoscătoare pentru sprijinul
financiar Fundației Neerlandeze pentru Literatură.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Anne Frank s-a născut în 12 iunie 1929 la Frankfurt pe Main (Germania), ca fiică a lui Edith (n. Holländer) și Otto Frank. Familia Frank, de origine evreiască, mai avea o fată, Margot, născută în 1926. După venirea la putere a lui Hitler (ianuarie 1933) și instaurarea persecuțiilor antisemite, Otto Frank decide să emigreze împreună cu familia în Țările de Jos, la Amsterdam, unde avea relații de afaceri; fondează aici o societate specializată în comerțul cu pectină (produs folosit la prepararea dulcețurilor) și, ulterior, în vânzarea de condimente. Cele două surori învață repede la școală neerlandeza, limba în care Anne își va scrie jurnalul. După invadarea Țărilor de Jos de către Germania nazistă și capitularea lor (1940), soarta evreilor de aici devine similară cu a celor din Germania sau Polonia. O vreme, Otto Frank reușește să-și mențină din umbră afacerea grație ajutorului prietenilor și angajaților săi neerlandezi; totuși își dă seama că, pentru a scăpa de deportare, întreaga familie trebuie să se ascundă, astfel că amenajează în secret în acest scop (aducând mobilă, alimente etc.) o parte din clădirea în care funcționa firma sa (pe Prinsengracht 263), așa-numita Anexă.

Când primește o citație de la SS, Otto Frank hotărăște că a venit momentul să se ascundă: în 6 iulie 1942, familia Frank se instalează în Anexa secretă; nu după multă vreme, i se alătură încă patru persoane. Cei opt locatari ai Anexei vor reuși să supraviețuiască datorită ajutorului „protectorilor“ lor neerlandezi, curajoșii prieteni și colaboratori ai lui Otto Frank. Anne scrie în cei doi ani de clandestinitate mici povestiri și, mai ales, consemnează tot ce i se întâmplă într-un jurnal – care începe în 12 iunie 1942, ziua când împlinise 13 ani, și se sfârșește la 1 august 1944, deci după debarcarea Aliaților în Normandia, într-un moment când victoria asupra Germaniei părea iminentă. La un moment dat, în primăvara lui 1944, îl ascultă la radio pe ministrul educației din guvernul neerlandez aflat în exil la Londra, care spune că după război vor trebui adunate și publicate toate mărturiile scrise ale suferințelor locuitorilor țării ocupate de germani, de pildă jurnalele intime; ca urmare, Anne își reface, completându-l, jurnalul deja scris (viitoarea „versiune b“), dar continuă să-și țină jurnalul inițial („versiunea a“).

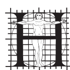
În 4 august 1944, clandestinii din Anexă împreună cu doi dintre protectori sunt arestați de serviciul de informații și spionaj al SS, probabil în urma unui denunț. Jurnalul Annei scapă de confiscare; va fi luat și pus la loc sigur de Miep Gies, secretara lui Otto Frank și unul dintre protectori, care, printr-un miracol, nu a fost arestată. Când avea să afle că, fără dubiu, Anne a murit, ea îi va încredința tatălui ei jurnalul.

Cei opt locatari ai Anexei sunt deportați în lagărul Westerbork de pe teritoriul Țărilor de Jos, după care sunt urcați în ultimul tren care a plecat de aici spre Auschwitz, unde ajung în 5 septembrie 1944. Cu excepția lui Otto Frank, toți vor muri. Transferate în lagărul Bergen-Belsen, Anne și sora ei au murit, probabil de tifos, în februarie sau martie 1945. Tatăl lor, rămas la Auschwitz, a fost eliberat de trupele sovietice la sfârșitul lui ianuarie 1945. Reîntors la Amsterdam, a publicat prima variantă a *Jurnalului Annei Frank* în 1947.

Jurnalul ANNEI FRANK

12 iunie 1942–1 august 1944
Versiunea definitivă

Traducere din neerlandeză și note de
GHEORGHE NICOLAESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Oana Bârna
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Andreea Stănescu
DTP: Andreea Dobreci, Dan Dulgheru

Anne Frank
Het Achterhuis. Dagboekbrieven 12 juni 1942–1 augustus 1944
Only authorized version by Otto H. Frank and Mirjam Pressler

ISBN 978-973-50-3812-0 (pdf)

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Notă asupra ediției în limba română

Ediția de față conține prima traducere în limba română a textului original, în limba neerlandeză, al ediției definitive a *Jurnalului Annei Frank*. Așa cum se menționează și în textul introductiv care urmează, jurnalul, păstrat în două versiuni ale aceleiași autoare, a fost publicat pentru prima dată în Țările de Jos în 1947 într-o ediție îngrijită de tatăl Annei, Otto Frank. Acesta a realizat o compilație pe baza celor două versiuni originale ale fiicei sale, renunțând la unele pasaje care ar fi știrbit memoria fostei sale soții și a celorlalți locatari ai Anexei sau care făceau referiri la teme de sexualitate.

Această ediție din 1947 a servit ca punct de plecare pentru numeroase traduceri în diverse limbi străine. Prima traducere românească, realizată de Constantin Țoiu[1], a fost publicată în 1959 la Editura Tineretului, București.

În 1986 a apărut la Amsterdam o ediție critică a *Jurnalului Annei Frank*, în care au fost prezentate integral diversele versiuni cunoscute până în acel moment. La sfârșitul anilor ’90 s-au descoperit cinci file necunoscute

1. Nu am avut la dispoziție această traducere, dar din descrierea aflată în catalogul online al Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti rezultă că ar fi fost făcută prin intermediar german.

ale manuscrisului original, care și-au găsit ulterior locul în ediția definitivă. Prezenta traducere românească s-a făcut după ediția a 54-a publicată de editura Bert Bakker din Amsterdam în anul 2009, din care s-au preluat și nota asupra ediției („Despre această carte“) și postfața.

Gheorghe Nicolaescu

Despre această carte

Anne Frank a ținut un jurnal între 12 iunie 1942 și 1 august 1944. A scris[1] doar pentru sine până în primăvara lui 1944, când, la postul de radio Oranje, care transmitea din Londra, l-a auzit pe Bolkenstein, ministru al educației în guvernul neerlandez în exil, spunând că după război vor trebui adunate și publicate toate dovezile suferințelor poporului neerlandez din timpul ocupației germane. Cu titlu de exemplu, cita, printre altele, jurnalele. Impresionată de acest discurs, Anne Frank a decis să publice o carte după terminarea războiului. Jurnalul urma să-i servească drept bază.

Ea a început să-și copieze și să-și rescrie jurnalul, l-a corectat, a eliminat pasaje pe care nu le considera interesante și a adăugat altele, din memorie. Concomitent, a continuat să-și țină jurnalul inițial, care în ediția critică apărută în 1986 este numit „versiunea a“, pentru a-l deosebi de „versiunea b“, adică de varianta prelucrată a jurnalului. Ultima însemnare datează din 1 august 1944. Pe 4 august, cei opt clandestini au fost ridicați de Grüne Polizei[2].

1. Însemnările jurnalului au forma unor scrisori adresate unei prietene fictive, Kitty, nimeni altcineva decât jurnalul însuși.

2. Poliția Verde (germ.), denumire colocvială pentru poliția germană din timpul regimului nazist.

Chiar în ziua arestării, Miep Gies și Bep Voskuijl au pus la adăpost însemnările Annei Frank. Miep Gies le-a păstrat în biroul ei și, fără să le fi citit, i le-a dat lui Otto H. Frank, tatăl Annei, în momentul în care, în cele din urmă, a devenit cert faptul că Anne nu mai trăia.

După o îndelungă deliberare interioară, Otto Frank s-a hotărât să împlinească dorința fiicei sale, publicându-i însemnările într-o carte. În acest scop, a compus din cele două versiuni ale Annei, cea originală (versiunea a) și cea prelucrată chiar de ea (versiunea b), o a treia versiune, prescurtată. Jurnalul urma să apară într-o serie având lungimea textului volumelor stabilită de editor.

La apariția cărții în Țările de Jos, în 1947, încă nu era un lucru obișnuit să abordezi fără constrângeri teme legate de sexualitate, cu atât mai puțin în cărțile pentru tineret. Un alt motiv important care a făcut ca pasaje întregi sau anumite formulări să nu fie preluate a fost acela că Otto Frank a dorit să nu discrediteze memoria soției sale și a celorlalți tovarăși de suferință din Anexă. Anne Frank și-a scris jurnalul între treisprezece și cincisprezece ani și în însemnările ei și-a exprimat la fel de limpede atât antipatiile și iritarea, cât și simpatiile.

Otto Frank a murit în 1980. A lăsat prin testament însemnările originale ale fiicei sale Institutului Național de Documentare a Războiului (Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie) din Amsterdam. Deoarece, începând din anii ’50, autenticitatea jurnalului n-a încetat să fie pusă la îndoială, institutul a dispus expertizarea tuturor însemnărilor din jurnal. Abia după ce s-a stabilit autenticitatea lor incontestabilă s-a publicat jurnalul integral, însoțit de rezultatele cercetării. Acestea conțineau, printre altele, informații referitoare la mediul familial, la împrejurările

în care au avut loc arestarea și deportarea, la materialele de scris folosite și la grafia Annei Frank. În această lucrare vastă este prezentat și istoricul difuzării jurnalului.

Fundația ANNE FRANK (ANNE FRANK-Fonds) din Basel, care, în calitatea sa de legatar universal al lui Otto Frank, a moștenit drepturile de autor ale fiicei acestuia în integralitatea lor, a decis să publice o nouă ediție pe baza tuturor textelor disponibile în prezent. Aceasta nu știrbește în nici un fel valoarea contribuției redacționale a lui Otto Frank, cel care a înlesnit difuzarea pe scară largă a jurnalului și i-a conferit acestuia semnificație politică. Scriitoarea și traducătoarea Mirjam Pressler a fost însărcinată să se ocupe de redactarea noii ediții. Ea a reluat integral versiunea lui Otto Frank, completând-o cu alte pasaje din versiunile a și b. Versiunea prezentată de Mirjam Pressler și autorizată de ANNE FRANK-Fonds din Basel este cu o pătrime mai lungă decât precedenta și este menită să ofere cititorului o înțelegere mai profundă a universului Annei Frank.

La sfârșitul anilor '90 au ieșit la iveală cinci pagini de manuscris necunoscute până atunci. Cu acordul Fundației ANNE FRANK din Basel, un pasaj mai lung, datat 8 februarie 1944, a fost adăugat la sfârșitul însemnării preexistente purtând această dată. Un scurt fragment din 20 iunie 1942 n-a fost preluat, deoarece în jurnal figurează deja o variantă mai amănunțită a aceluiași pasaj. În plus, însemnarea din 7 noiembrie 1942 a fost transferată la 30 octombrie 1943, data corectă, așa cum s-a stabilit recent. Pentru informații suplimentare trebuie consultată ediția a V-a a *Dagboeken van Anne Frank*, Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Amsterdam, Uitgeverij Bert Bakker, 2001.

Când a scris a doua versiune (versiunea b), Anne Frank a stabilit ce pseudonime voia să aleagă pentru diversele personaje ale cărții, în cazul în care aceasta ar fi fost publicată. Inițial, a vrut să-și atribuie sieși numele de Anne Aulis, pe care l-a schimbat apoi cu Anne Robin. Otto Frank n-a preluat aceste nume, ci a păstrat propriul nume de familie. În cazul celorlalte persoane, a ținut seama de pseudonimele propuse de Anne. Protectorii lor, care acum sunt cunoscuți în lumea întreagă, merită să fie desemnați cu numele lor adevărat; numele tuturor celorlalte personaje corespund cu cele care apar în ediția critică. În cazurile în care unele persoane au dorit să-și păstreze anonimatul, s-au preluat inițialele alese în mod aleatoriu de Institutul Național (Rijksinstituut).

Numele adevărate ale clandestinilor sunt:

Familia Van Pels (din Osnabrück): Auguste (născută pe 29.9.1890), Hermann (născut pe 31.3.1889), Peter (născut pe 8.11.1926) van Pels; numiți de Anne: Petronella, Hans și Alfred van Daan, iar în carte: Petronella, Hermann și Peter van Daan.

Fritz Pfeffer (născut în 1889 la Gießen); numit de Anne și în carte: Albert Dussel.

Jurnalul ANNEI FRANK

12 IUNIE 1942

Sper că-ți voi putea împărtăși totul, așa cum n-am reușit cu nimeni altcineva până acum, și sper că-mi vei fi de mare ajutor.

28 SEPTEMBRIE 1942 (COMPLETARE)[1]

Până acum mi-ai fost de mare ajutor, așa cum mi-a fost și Kitty, căreia îi scriu regulat. Îmi place mult mai mult felul acesta de a scrie în jurnal și acum abia dacă mai pot aștepta clipa în care voi avea timp să scriu în tine.

O, ce bucuroasă sunt că te-am luat cu mine!

DUMINICĂ, 14 IUNIE 1942

Voi începe cu momentul în care te-am primit, adică în care te-am văzut pe masa cu darurile de ziua mea (căci am fost de față și când te-au cumpărat, dar asta nu se pune).

Vineri, pe 12 iunie, la ora șase mă trezisem deja, și ăsta-i un lucru foarte ușor de înțeles, fiindcă era ziua mea. Dar

---

1. Completările redate în caractere cursive corespund însemnărilor ulterioare făcute de Anne Frank.

la ora șase încă nu aveam voie să mă scol, așa că a trebuit să-mi înfrânez curiozitatea până la șapte fără un sfert. Atunci n-am mai rezistat și m-am dus în sufragerie, unde Moortje (pisica) m-a întâmpinat alintându-se printre picioarele mele.

Puțin după șapte, m-am dus la tata și la mama și apoi în salon, ca să-mi despachetez cadourile. Pe *tine* mi-au căzut ochii mai întâi, tu fiind poate unul dintre cadourile mele cele mai frumoase. Apoi un buchet de trandafiri și doi bujori. De la tata și mama am primit o bluză albastră, un joc de societate, o sticlă cu suc de struguri care, după părerea mea, seamănă un pic la gust cu vinul (că doar vinul se face din struguri), un puzzle, un borcănel cu pomadă, o bancnotă de doi guldeni și jumătate și un bon pentru două cărți. Apoi am primit încă o carte, *Camera Obscura*, dar Margot o are deja, așa că am schimbat-o, un platou de prăjiturele de casă (făcute de mine, bineînțeles, căci în momentul ăsta sunt tare la făcut prăjiturele), multe bomboane și un tort de căpșuni de la mama. O scrisoare de la bunica, sosită la țanc, dar asta-i desigur o întâmplare.

Apoi a venit Hanneli să mă ia. În recreație, am oferit biscuiți cu unt profesorilor și elevilor; iar apoi a trebuit să ne întoarcem la treabă. Am venit acasă la cinci, căci m-am dus și eu la sport (deși n-am voie niciodată să particip la aceste ore, fiindcă îmi luxez brațele și picioarele) și, fiind ziua mea, am ales pentru colegii mei de clasă ce să joace și am ales voleiul. Sanne Ledermann mă aștepta deja acasă. De la ora de sport le-am adus pe Ilse Wagner, Hanneli Goslar și Jacqueline van Maarsen, căci sunt în clasă cu mine. Mai demult, Hanneli și Sanne au fost prietenele mele cele mai bune și de fiecare dată când

cineva ne vedea împreună spunea: „Iată-le pe Anne, Hanne și Sanne." Pe Jacqueline van Maarsen am cunoscut-o abia la Liceul Evreiesc, iar acum ea este prietena mea cea mai bună. Ilse este cea mai bună prietenă a lui Hanneli, iar Sanne învață la altă școală și-acolo are prietenele ei.

Mi-au dăruit o carte superbă, *Povestiri și legende neerlandeze*, dar din greșeală mi-au adus volumul II, așa că am schimbat alte două cărți cu volumul I. Mătușa Helene mi-a adus și ea un puzzle, mătușa Stephanie o broșă drăguță, iar mătușa Leny o carte minunată, *Daisy în vacanță la munte.* De dimineață, în baie, mă gândeam ce minunat ar fi dacă aș avea un câine ca Rin-tin-tin.[1] I-aș zice tot Rin-tin-tin și, la școală, l-aș lăsa întotdeauna la portar ori, pe timp frumos, în boxa pentru biciclete.

LUNI, 15 IUNIE 1942

Mi-am sărbătorit ziua de naștere duminică după-amiază. Rin-tin-tin le-a plăcut mult colegilor mei de clasă. Am primit două broșe, un semn de carte și două cărți. Acum o să spun mai întâi câte ceva despre clasă și școală și o să încep cu elevii.

Betty Bloemendaal pare un pic cam sărăcuță și cred că și este. Locuiește pe Jan Klasenstraat, în partea de vest a orașului, și nimeni dintre noi nu știe unde-i asta. Este foarte bună la învățătură, dar numai pentru că e foarte silitoare, căci deșteptăciunea ei începe deja să cam lase de dorit. Este un copil destul de liniștit.

---

1. Rin-tin-tin era numele unui câine dintr-un cunoscut film pentru copii. (*Nota ediției neerlandeze originale.*)

Jacqueline van Maarsen trece drept cea mai bună prietenă a mea, dar până acum n-am avut încă o prietenă adevărată. La început am crezut că Jacque va fi, dar am fost profund decepționată.

D.Q. e un copil foarte nervos, care uită mereu câte ceva și încasează pedeapsă după pedeapsă. Este foarte blândă, mai ales cu G.Z.

E.S. pălăvrăgește atât de mult, că ți se face silă. Când te întreabă ceva, își bagă tot timpul degetele în părul tău sau te prinde de nasturi. Se spune că E. nu mă poate suferi, dar asta nu mă deranjează deloc, fiindcă nici ea nu mi-e prea simpatică mie.

Henny Mets este veselă și drăguță, numai că vorbește foarte tare și atunci când se joacă pe stradă prea se copilărește. E mare păcat că Henny are o prietenă, pe numele ei Beppy, care o influențează în foarte rău, pentru că fata asta spune lucruri îngrozitor de josnice și obscene.

Despre J.R. s-ar putea scrie romane întregi. J. este o fată lăudăroasă, bârfitoare, respingătoare, care se poartă de parcă ar fi om mare și, pe deasupra, mai e și vicleană și prefăcută. A îmbrobodit-o cu totul pe Jacque, și e păcat. J. plânge din nimic, este foarte supărăcioasă și mai ales îngrozitor de fandosită. Domnișoara J. trebuie să aibă mereu dreptate. E foarte bogată și are un șifonier plin cu rochii drăguțe, dar care îi dau un aer mult prea bătrânicios. Fata se crede foarte frumoasă, însă este exact pe dos. J. și cu mine nu ne putem suferi deloc.

Ilse Wagner este o fată veselă și drăguță, dar foarte tipicară și e în stare să se vaite ore în șir. Ilse ține destul de mult la mine. Este foarte deșteaptă, dar leneșă.

Hanneli Goslar sau Lies, cum i se spune la școală, este o fată puțin cam ciudată. În general, e timidă, dar acasă

este foarte obraznică. Se duce și îi spune maică-sii tot ce-i povestești. Dar spune deschis ce crede, iar eu o apreciez foarte mult, mai ales în ultima vreme.

Nanni van Praag-Sigaar este o fetiță haioasă, matură pentru vârsta ei. Mi se pare chiar drăguță. E destul de deșteaptă. Nu sunt multe lucruri de spus despre ea.

Eefje de Jong mi se pare o fată formidabilă. N-are decât doisprezece ani, dar este o adevărată doamnă. Se poartă cu mine de parcă aș fi un bebeluș. Îmi place de ea și pentru că este foarte săritoare.

G.Z. este cea mai frumoasă fată din clasă. Are o față drăgălașă, dar la școală e cam proastă. Cred că o să rămână repetentă, însă bineînțeles că n-o să-i spun.

(COMPLETARE)

Spre marea mea surprindere, G.Z. n-a rămas repetentă.

Și în sfârșit ultima dintre cele douăsprezece fete sunt eu, care stau lângă G.Z.

Despre băieți se pot spune și multe, dar și puține lucruri.

Maurice Coster este unul dintre numeroșii mei admiratori, dar e un puști destul de plicticos.

Sallie Springer vorbește îngrozitor de porcos și umblă vorba că s-a culcat deja cu o fată. Cu toate astea, mi se pare un tip grozav, fiindcă e foarte haios.

Emiel Bonnewit este admiratorul lui G.Z., dar ea nu-l prea bagă în seamă. E destul de plicticos.

Rob Cohen a fost îndrăgostit și el de mine, dar acum nu-l mai pot suporta. Este prefăcut, mincinos, plângăcios, țicnit, plicticos și are o imaginație îngrozitor de bogată.

Max van de Velde este băiat de țăran din Medemblik, dar întru totul acceptabil, ar zice Margot.

Herman Koopman este și el extrem de porcos, la fel ca Jopie de Beer, care e un adevărat crai.

Leo Blom este prieten la toartă cu Jopie de Beer, care îl contaminează cu porcoșeniile lui.

Albert de Mesquita vine de la școala Montessori și a sărit o clasă. Este foarte deștept.

Leo Slager vine de la aceeași școală, dar nu e așa de deștept.

Ru Stoppelmon este un puști țicnit din Almelo, care a venit după începerea anului școlar.

C.N. face tot ce nu este permis.

Jacques Kocernoot și C.N. stau în spatele nostru, și ne spargem de râs (eu și G.).

Harry Schaap este cel mai cumsecade băiat din clasă; este și destul de amabil.

Werner Joseph la fel, dar e prea tăcut și de aceea pare plicticos.

Sam Salomon este un golănaș de prin zonă, o lichealuță. (Admirator!)

Appie Riem este destul de conformist, dar tot o javră.

Acum trebuie să mă opresc. Data viitoare o să am iarăși atâtea lucruri de scris în tine, deci de povestit. Pa! Ce-mi place de tine!

SÂMBĂTĂ, 20 IUNIE 1942

Pentru cineva ca mine, a ține un jurnal e o senzație foarte stranie. Nu numai că n-am mai scris niciodată, dar cred că mai târziu nici eu, nici altcineva nu va fi interesat de efuziunile unei școlărițe de treisprezece ani. Dar de fapt nu asta contează, am chef să scriu și, mai mult

decât atât, să mă destăinui odată ca lumea și pe de-a-ntregul în privința a tot felul de lucruri.

„Hârtia este mai răbdătoare decât oamenii." Mi-am amintit de vorba asta într-una din zilele mele ușor melancolice când, stând plictisită cu capul sprijinit în mâini, nu mă puteam hotărî, în apatia mea, dacă-i mai bine să ies sau să rămân acasă, și astfel, în cele din urmă, am rămas locului, continuând să mă frământ. Da, într-adevăr, hârtia este răbdătoare și, cum n-am intenția să dau vreodată cuiva să citească acest caiet cartonat care poartă numele pompos de „jurnal", afară de cazul că o să-mi fac cândva în viață un prieten sau o prietenă care să devină Prietenul sau Prietena mea, probabil că n-o să-i pese nimănui de el.

Am ajuns acum în punctul de unde a pornit toată ideea asta cu jurnalul: n-am nici o prietenă.

Ca să fie și mai limpede, trebuie să dau o explicație, căci nimeni nu va înțelege cum se poate ca o fată de treisprezece ani să fie complet singură pe lume. Și nici nu-i adevărat. Am niște părinți adorabili și o soră de șaisprezece ani, am, dacă le-adun pe toate, cel puțin treizeci de cunoștințe sau ceea ce se cheamă prietene. Am o grămadă de admiratori care nu mă scapă din ochi și, când nu se poate altfel, încearcă în clasă să-mi prindă chipul măcar într-un ciob de oglindă de buzunar. Am rude, mătuși drăguțe și un cămin agreabil. Nu, în aparență nu-mi lipsește nimic, în afară de o Prietenă. Cu nici una dintre cunoștințele mele nu pot face mai mult decât să mă amuz, n-ajung niciodată să vorbesc cu ele despre altceva decât lucruri cotidiene, n-ajungem să ne spunem lucruri mai intime. Aici e buba. Poate că această lipsă de intimitate vine de la mine, în orice caz, asta-i realitatea și din păcate ea nu poate fi schimbată. De aceea am acest jurnal.

Și pentru a întări și mai mult în imaginația mea ideea prietenei îndelung așteptate, nu vreau doar să înșir faptele în acest jurnal așa cum fac toți ceilalți, vreau ca acest jurnal să fie prietena însăși, iar această prietenă se va numi *Kitty*.

Povestea mea! (Ce tâmpenie! Așa ceva nu se uită.)

Fiindcă nimeni n-ar înțelege nimic din ce-i povestesc lui Kitty dacă încep așa, pe nepusă masă, trebuie să redau pe scurt povestea vieții mele, chiar dacă asta nu-mi face nici o plăcere.

Tata, cel mai scump dintre toți tăticii întâlniți vreodată, avea deja treizeci și șase de ani când s-a căsătorit cu mama, care avea atunci douăzeci și cinci de ani. Sora mea Margot s-a născut în 1926 în Frankfurt pe Main, în Germania. Pe 12 iunie 1929 am urmat eu. Până la vârsta de patru ani, am locuit la Frankfurt. Fiindcă suntem evrei sută la sută, tata a venit în 1933 în Olanda. A ajuns director al societății neerlandeze Opekta, specializată în fabricarea de gemuri. Mama, Edith Frank-Holländer, a venit și ea în septembrie în Olanda, iar eu și Margot ne-am dus la Aachen, unde locuia bunica. Margot a venit în Olanda în decembrie, iar eu în februarie, când m-au pus pe masă pe post de cadou pentru Margot de ziua ei.

Curând după aceea am fost înscrisă la grădinița școlii Montessori. Am rămas aici până la șase ani, apoi am intrat în clasa întâi. Într-a șasea, am ajuns în clasa doamnei directoare Kuperus. La sfârșitul anului școlar, ne-am despărțit cu inimile înduioșate și am plâns amândouă, căci fusesem admisă la Liceul Evreiesc, la care învăța și Margot.

Viața ne-a fost marcată de momente tensionate ușor de imaginat, căci rudele noastre rămase în Germania n-au

fost ferite de legile lui Hitler privitoare la evrei. După pogromurile din 1938, cei doi unchi ai mei, frații mamei, au fugit și au ajuns teferi în America de Nord, iar bunica a venit la noi. Avea atunci șaptezeci și trei de ani.

Începând din mai 1940, s-a terminat cu vremurile bune: mai întâi războiul, apoi capitularea, intrarea nemților, când pentru noi, evreii, au început nenorocirile. Legile antievreiești au venit una după alta și libertatea ni s-a restrâns foarte tare. Evreii trebuie să poarte o stea galbenă; evreii trebuie să-și predea bicicletele; evreii n-au voie să meargă cu tramvaiul; evreii n-au voie să circule cu nici o mașină, nici măcar cu una particulară; evreii nu-și pot face cumpărăturile decât între orele 15.00 și 17.00; evreii nu pot merge decât la un frizer evreu; evreii n-au voie să iasă pe stradă între orele 20.00 și 6.00; evreii n-au voie să frecventeze teatrele, cinematografele și alte locuri de divertisment; evreii n-au voie să meargă la piscină și nici pe terenurile de tenis, de hochei ori pe alte terenuri de sport; evreii n-au voie să practice canotajul; evreii n-au voie să practice nici un sport în spațiul public; după ora opt seara, evreii nu mai au voie să stea în propria grădină și nici la cunoștințe de-ale lor; evreii n-au voie să meargă acasă la creștini; evreii trebuie să meargă la școli evreiești: și așa mai departe. Așa ne-am dus traiul de pe o zi pe alta, fiindu-ne interzis să facem ba una, ba alta. Jacque îmi spune mereu: „Nu mai îndrăznesc să fac nimic, căci mi-e teamă să nu fie interzis."

În vara lui 1941 bunica s-a îmbolnăvit grav. A trebuit să fie operată și de aniversarea mea nu s-a ales mare lucru. La fel s-a întâmplat și în vara lui 1940, când războiul tocmai se terminase în Țările de Jos. Bunica a murit în ianuarie 1942. Nimeni nu știe cât mă gândesc la ea și cât

o mai iubesc încă. Anul ăsta, în 1942, mi-am sărbătorit ziua de naștere ca să le recuperez pe cele care s-au pierdut, iar lumânarea bunicii a fost aprinsă și ea.

Pentru noi patru lucrurile stau încă bine, și uite-așa am ajuns la data de astăzi, a inaugurării festive a jurnalului meu, 20 iunie 1942.

SÂMBĂTĂ, 20 IUNIE 1942

Dragă Kitty!

Atunci să încep numaidecât; este o liniște așa de plăcută acum, tata și mama au ieșit, Margot s-a dus împreună cu câțiva tineri la prietena ei Trees să joace ping-pong. În ultima vreme, și eu joc destul de des ping-pong, ba chiar atât de des, încât am înființat un club de cinci fete. Clubul se numește „Ursa Mică minus două“. Un nume cam trăsnit, dar a apărut dintr-o eroare. Am vrut să alegem un nume deosebit și, fiind cinci, ne-am gândit la stele, la Ursa Mică. Credeam că are cinci stele, dar ne-am înșelat, căci are șapte, la fel ca Ursa Mare. De aceea „minus două“. Ilse Wagner are un set de ping-pong, iar sufrageria cea mare a familiei Wagner ne stă mereu la dispoziție. Pentru că nouă, celor cinci jucătoare de ping-pong, ne place foarte mult înghețata, mai ales vara, iar atunci când joci ping-pong te încălzești, partidele noastre se termină de cele mai multe ori cu o plimbare la unul dintre cele mai apropiate saloane de înghețată deschise pentru evrei, Oase sau Delphi. Nici nu ne mai căutăm portmoneul sau banii, căci în Oase, de cele mai multe ori, este așa de aglomerat, încât printre toți cei de-acolo se găsesc întotdeauna câțiva domni

generoși din cercul nostru de cunoștințe sau vreun admirator care să ne ofere mai multă înghețată decât am putea să mâncăm noi într-o săptămână.

Presupun că te surprinde un pic faptul că la vârsta mea vorbesc despre admiratori. Din păcate, sau în unele cazuri deloc din păcate, acest rău pare imposibil de evitat în școala noastră. De îndată ce un băiat mă întreabă dacă poate să mă însoțească cu bicicleta până acasă și începem să stăm de vorbă, pot fi sigură în nouă din zece cazuri că junele cu pricina va avea proasta idee de a i se aprinde călcâiele după mine și de a nu mă mai scăpa din ochi. După o vreme, înflăcărarea i se mai potolește, mai ales că nu prea bag în seamă privirile focoase și-mi văd veselă mai departe de pedalat. Dacă se îngroașă gluma, fac în așa fel încât bicicleta să mi se clatine puțin, geanta îmi cade, tânărul, din galanterie, trebuie să se dea jos și, după ce mi-am recăpătat geanta, am trecut deja la un alt subiect de discuție. Și ăștia sunt încă inofensivii. Există, bineînțeles, și dintr-aceia care trimit bezele sau încearcă să mă prindă de braț. Dar greșesc cu siguranță adresa, căci atunci cobor de pe bicicletă și refuz să le mai accept compania, ori fac pe ofensata și le spun, scurt pe doi, că e cazul să plece acasă.

Gata, am stabilit bazele prieteniei noastre. Pe mâine!

A ta, Anne

DUMINICĂ, 21 IUNIE 1942

Dragă Kitty,

Toată clasa noastră tremură. Cauza este, bineînțeles, apropierea consiliului profesoral. Jumătate din clasă face pariuri cu cine va trece clasa și cine va rămâne repetent.

Eu și G.Z. ne prăpădim de râs pe seama celor doi colegi din banca din spatele nostru, C.N. și Jacques Kocernoot, care și-au pariat deja toți banii de vacanță. „Tu treci", „ba nu", „ba da", de dimineața devreme până seara târziu. Nici măcar privirile lui G. implorând să se facă liniște ori remarcile mele veninoase nu au darul să-i potolească pe cei doi. După părerea mea, un sfert din clasă trebuie să rămână repetentă, așa de mulți dobitoci sunt, dar profesorii sunt cei mai capricioși oameni din câți există, așa că poate de data asta, în mod excepțional, vor fi capricioși și în direcția bună.

Pentru mine și pentru prietenele mele nu mi-e așa de teamă, noi o să trecem. Doar pe matematică sunt nesigură. În fine, nu ne rămâne decât să așteptăm. Până una-alta, ne facem curaj reciproc. Eu mă înțeleg destul de bine cu toți profesorii. Sunt nouă la număr, dintre care șapte bărbați și două femei. Domnul Keesing, bătrânul profesor de matematică, a fost o vreme foarte supărat pe mine pentru că trăncăneam fără încetare. După o serie de avertismente am fost pedepsită să scriu o compunere cu tema „O palavragioaică". O palavragioaică, ce poți scrie despre asta? Om vedea mai târziu. După ce mi-am notat pedeapsa, am băgat agenda în geantă și am încercat să stau liniștită.

Seara, după ce mi-am terminat toate celelalte teme, am dat cu ochii de notița despre compunere. Cu capătul stiloului în gură, am început să mă gândesc la temă. Să scrii pur și simplu ceva acolo, și cât mai lăbărțat cu putință, asta poate oricine, dar să găsești o dovadă convingătoare a necesității de a pălăvrăgi, asta e o adevărată artă. După ce m-am tot gândit, mi-a venit dintr-odată o idee și am umplut cele trei pagini impuse, mulțumită de ce

mi-a ieșit. Am dat drept argument faptul că sporovăiala este proprie femeilor, am spus că voi face tot ce-mi va sta în puteri ca să mă controlez cât de cât, dar că n-o să mă pot dezvăța niciodată de acest obicei, deoarece mama vorbește la fel de mult ca mine, dacă nu cumva mai mult, și că e greu să schimbi însușirile ereditare.

Argumentele mele l-au amuzat foarte tare pe domnul Keesing, dar, când la ora următoare m-am apucat din nou să pălăvrăgesc, mi-a dat încă o compunere. De data asta tema a fost „O palavragioaică incorigibilă". Am predat și compunerea asta și, la următoarele două ore, Keesing n-a avut de ce se plânge. Dar la ora următoare i s-a părut că iar întrec măsura. „Anne Frank, drept pedeapsă că ai vorbit prea mult, să scrii o compunere cu titlul «Mac, mac, mac și iarăși mac, spune rața neîncetat»."

Toată clasa a izbucnit în hohote de râs. N-am avut ce face și am râs și eu, deși imaginația mea pe tema pălăvrăgelii se epuizase. Trebuia să găsesc altceva, ceva foarte original. Prietena mea Sanne, poetă înzestrată, s-a oferit să mă ajute să scriu compunerea de la cap la coadă în versuri. Am jubilat. Dându-mi tema asta idioată, Keesing voise să mă ia peste picior, dar cu poezia mea aveam să i-o plătesc cu vârf și îndesat.

A ieșit o poezie splendidă! Era vorba despre o mamă rață, un tată lebădoi și trei boboci pe care tatăl lor, pentru că măcăiseră prea mult, atâta îi mușcase, până îi omorâse. Din fericire, Keesing a înțeles gluma. A citit poezia în clasă, adăugând comentarii proprii, după care a citit-o și în alte clase. Din acel moment am avut voie să pălăvrăgesc și n-am mai fost niciodată pedepsită, ba dimpotrivă, acum Keesing se ține tot timpul de glume.

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Este o căldură toridă, toată lumea se sufocă și se coace, și pe arșița asta trebuie să fac toate drumurile pe jos. Abia acum îmi dau seama ce minunat este un tramvai, mai ales unul deschis, dar plăcerea asta nu ne mai e îngăduită nouă, evreilor, noi trebuie să ne mulțumim cu mersul pe jos. Ieri, în pauza de prânz, a trebuit să merg la dentist în Jan Luykenstraat. E foarte departe de Stadstimmertuinen, unde se află școala noastră. După-amiază, era cât pe ce să adorm în timpul cursurilor. Din fericire, oamenii îți oferă ceva de băut fără să le ceri. Asistenta dentistului este cu adevărat drăguță.

Singurul mijloc de transport pe care mai avem voie să-l folosim este bacul. La Josef Israëlskade, mecanicul conductor ne-a luat imediat când l-am rugat să traversăm. Chiar nu sunt de vină olandezii pentru mizeriile prin care trecem noi, evreii.

Mi-aș dori să nu mă mai duc la școală. Bicicleta mi-a fost furată în vacanța de Paști, iar tata a dat-o spre păstrare pe-a mamei unor cunoscuți creștini. Din fericire, vacanța se apropie cu pași mari, încă o săptămână și tot greul trece.

Ieri-dimineață mi s-a întâmplat ceva drăguț. Tocmai treceam pe lângă remiza pentru biciclete, când m-a strigat cineva. M-am întors și am dat cu ochii, în spatele meu, de un băiat drăguț pe care-l întâlnisem cu o seară înainte la Wilma. Este un văr de-al doilea al Wilmei, iar Wilma este o cunoștință. La început mi s-a părut foarte drăguță. Și chiar este, doar că toată ziua nu vorbește decât despre băieți, nimic altceva decât băieți, iar asta începe să mă sâcâie. Cu mișcări cam timide, s-a apropiat de mine și s-a prezentat: Hello Silberberg. Am fost puțin surprinsă,

neștiind prea bine ce voia, dar lucrurile s-au lămurit repede. Voia să se bucure de prezența mea și să mă însoțească până la școală. „Dacă trebuie să mergi oricum în aceeași direcție, atunci vin și eu cu tine", i-am răspuns și am plecat împreună. Hello are deja șaisprezece ani și știe să povestească frumos despre tot felul de lucruri.

Azi-dimineață m-a așteptat din nou și sper că va continua s-o facă și de-acum înainte.

Anne

MIERCURI, 1 IULIE 1942

Dragă Kitty,

Până astăzi nu mi-am putut face deloc timp să scriu din nou. Joi am fost toată după-amiaza la cunoștințe, vineri am avut oaspeți și până astăzi a mers tot așa.

În săptămâna asta, eu și Hello am ajuns să ne cunoaștem bine; mi-a povestit multe despre viața lui. Este din Gelsenkirchen și a venit aici, în Țările de Jos, fără părinți. Stă la bunici, iar părinții lui sunt în Belgia. Nu există nici o posibilitate să ajungă și el acolo. Hello a avut o prietenă, Ursula. O cunosc, este un model de fată blândă și plicticoasă. De când m-a cunoscut, Hello a descoperit că prezența Ursulei îl face să adoarmă. Carevasăzică, eu sunt un fel de leac împotriva somnului. Nu știi niciodată ce întrebuințare ți se mai găsește!

Jacque a dormit sâmbătă seara la mine. După-masă, Jacque s-a dus la Hanneli, iar eu m-am plictisit de moarte.

Hello trebuia să treacă seara pe la mine, dar pe la șase mi-a dat un telefon. Când am răspuns, l-am auzit: „La

telefon Helmuth Silberberg. Aș putea vorbi cu Anne, vă rog?“

„Da, Hello, Anne la telefon.“

„Bună, Anne, ce mai faci?“

„Bine, mulțumesc.“

„Voiam să-ți spun că, spre regretul meu, în seara asta nu pot veni la tine, dar aș vrea să stăm totuși puțin de vorbă. E bine dacă în zece minute sunt în fața ușii?“

„Da, e bine. Atunci, pa!“

„Pa, vin numaidecât!“

Telefonul în furcă. M-am schimbat repede și mi-am aranjat puțin părul. Și-apoi, nerăbdătoare, m-am dus să pândesc la fereastră. În cele din urmă a venit. Incredibil, dar adevărat: nu m-am năpustit imediat pe scări în jos, ci am așteptat liniștită până a sunat. Am coborât, și el a intrat direct în subiect.

„Știi, Anne, bunică-mea crede că ești prea tânără ca să umblu cu tine. Ea zice să frecventez familia Löwenbach, dar poate că știi că nu mai ies cu Ursul.“

„Nu? De ce? V-ați certat?“

„Nu, dimpotrivă. I-am spus lui Ursul că și-așa nu ne înțelegem prea bine și că, de aceea, ar fi mai potrivit să nu mai ieșim împreună, dar că va fi întotdeauna binevenită în casa noastră și sper că la fel voi fi și eu în casa ei. De fapt, am crezut că Ursul umbla cu alt băiat și am tratat-o în consecință. Dar nu era deloc adevărat, și atunci unchiul meu mi-a spus că trebuie să-i cer scuze lui Ursul, dar bineînțeles că eu n-am vrut și de aceea am pus punct relației. Dar ăsta n-a fost decât unul dintre multe alte motive.

Acum, bunica vrea ca eu să mă văd cu Ursul, nu cu tine, însă eu nu sunt de părerea asta și nici n-am de gând s-o

urmez. Oamenii bătrâni au uneori concepții foarte învechite, eu nu mă pot orienta după ele. Sigur că am nevoie de bunicii mei, dar într-un anumit fel au nevoie și ei de mine. Miercuri seara am liber pentru că bunicii mei cred că mă duc la cursul de xilografie, dar eu mă duc la un mic club al partidului sionist. N-am voie să fac asta, fiindcă bunicii mei nu sunt de-acord deloc cu sionismul. Nici eu nu sunt un partizan fanatic, dar mă interesează. În ultima vreme însă domnește așa o confuzie, încât am de gând să renunț. De aceea, miercuri seară mă duc pentru ultima oară acolo. Apoi o să fiu liber miercuri seara, sâmbătă după-masa, sâmbătă seara, duminică după-masa și tot așa."

„Dar dacă bunicii tăi nu sunt de acord, n-ar trebui să faci asta fără știrea lor."

„Iubirea nu îngăduie porunci."

Și-atunci am ajuns în dreptul librăriei Blankevoort, și acolo era Peter Schiff cu încă doi băieți. A fost pentru prima oară după multă vreme că m-a salutat și asta mi-a făcut multă plăcere. Luni seară Hello a venit la noi acasă ca să-i cunoască pe tata și pe mama. Cumpărasem tort și dulciuri, ceai și fursecuri, de toate, dar nici eu, nici Hello n-aveam chef să stăm pe scaun unul lângă altul, așa că am plecat să ne plimbăm. M-a adus înapoi acasă abia la opt și zece. Tata s-a supărat foarte tare, mi-a spus că așa ceva nu se face, să vin prea târziu acasă, și a trebuit să promit că pe viitor aveam să fiu acasă la opt fără zece. Sâmbăta viitoare am fost invitată la Hello.

Wilma mi-a spus că Hello a fost într-o seară la ea și că ea l-a întrebat: „De cine îți place mai mult, de Ursul sau de Anne?" La care el a răspuns: „Asta nu-i treaba ta."

Dar când a plecat (nu mai stătuseră de vorbă toată seara), el i-a spus: „Anne, să știi! Pa și să nu spui la nimeni!" Și a zbughit-o pe ușă.

Am toate semnele acum că Hello este îndrăgostit de mine, și, ca variație, asta-mi place. Margot ar spune că Hello este un băiat foarte potrivit, și asta cred și eu, ba chiar mai mult decât atât. Și mama îl ridică în slăvi. „Un băiat frumușel, politicos și simpatic." Îmi pare bine că Hello le place atâta celor din familia mea. Doar prietenelor mele nu le place de el, iar el crede despre ele că sunt foarte infantile, și are dreptate. Jacque mă tachinează tot timpul cu Hello; nu sunt deloc îndrăgostită, nu, dar am voie să am prieteni băieți, nimeni n-are nimic împotrivă.

Mama vrea mereu să știe cu cine mi-aș dori să mă mărit mai târziu, dar cred că n-o să ghicească niciodată că este vorba de Peter, fiindcă neg asta tot timpul, fără măcar să clipesc. Îl iubesc pe Peter așa cum n-am mai iubit pe nimeni și mă amăgesc tot timpul în sinea mea că Peter umblă cu toate fetele alea doar pentru a-și ascunde sentimentele. Acum poate crede că Hello și cu mine suntem îndrăgostiți unul de altul. Dar nu-i adevărat. El nu-i decât unul dintre prietenii mei sau, cum ar spune mama, un cavaler.

A ta, Anne

DUMINICĂ, 5 IULIE 1942

Dragă Kitty,

Vineri, la Teatrul Evreiesc, serbarea de sfârșit de an școlar a ieșit bine, notele mele nu sunt deloc rele. N-am decât un nesatisfăcător, un cinci la algebră, în rest doar șapte, doi de opt și doi de șase.[1] Acasă, ai mei au fost mulțumiți,

1. Conform sistemului de notare din şcolile neerlandeze, zece este nota cea mai mare, iar cea mai mică notă de promovare este şase.

dar în privința notelor părinții mei sunt cu totul altfel decât alți părinți. Nu le pasă niciodată dacă iau note bune sau proaste, pe ei nu-i interesează decât să fiu sănătoasă, să nu devin prea obraznică și să mă distrez. Dacă astea trei lucruri sunt în ordine, restul vine de la sine.

Eu sunt pe dos, mie nu-mi place să iau note proaste. Am fost acceptată condiționat la liceu, pentru că de fapt ar fi trebuit să mai fac și clasa a șaptea la școala Montessori, dar atunci când toți copiii evrei au trebuit să meargă la școli evreiești domnul Elte ne-a primit condiționat, după pertractări, pe mine și pe Lies Goslar. Lies a trecut și ea în clasa următoare, însă după o reexaminare grea la geometrie.

Sărmana Lies! Acasă nu poate niciodată să învețe ca lumea; la ea în cameră se joacă toată ziua surioara ei, un bebeluș răsfățat, de aproape doi ani. Atunci când lui Gabi nu i se face pe plac, începe să țipe, iar dacă Lies nu se ocupă de ea, atunci începe să țipe doamna Goslar. În condițiile astea, este imposibil ca Lies să învețe cum trebuie, și nici numeroasele meditații pe care le ia încontinuu n-o ajută prea mult. Ce mai menaj și la familia Goslar! Părinții doamnei Goslar locuiesc la scara următoare, dar mănâncă la fiica lor. Apoi mai sunt acolo o servitoare, bebelușul, domnul Goslar, întotdeauna distrat și absent, și doamna, mereu nervoasă și iritată, acum din nou însărcinată. În harababura asta, Lisa, cu cele două mâini stângi ale ei, este ca și pierdută. Sora mea Margot a primit și ea notele, excelente, ca de obicei. Dacă în școala noastră ar exista „cum laude“, sunt convinsă că ea așa ar fi trecut în clasa următoare.

În ultima vreme, tata stă mult acasă, la birou n-are de ce să se mai ducă; trebuie să fie foarte neplăcut să te

simți așa de inutil. Domnul Kleiman a preluat Opekta, iar domnul Kugler Gies & Co., firma de condimente-surogat, care a fost înființată abia în 1941.

Acum câteva zile, când ne făceam plimbarea în jurul pieței, tata a adus vorba de intrarea în clandestinitate și a spus că ne va fi foarte greu să trăim complet rupți de lume. L-am întrebat de ce ne vorbește de pe-acum despre asta.

„Știi, Anne, mi-a răspuns, că de mai bine de un an ducem haine, alimente, mobilă la alți oameni. Nu vrem ca bunurile noastre să cadă în mâna nemților și vrem încă și mai puțin ca noi înșine să fim prinși. De aceea vom pleca de bunăvoie și nu vom aștepta până vor veni ei să ne ridice."

„Dar când se va întâmpla asta, tată?" Gravitatea din vocea tatei mă înfricoșase.

„Nu te nelinişti, o s-aranjăm noi totul, tu bucură-te de viața ta fără griji cât timp se mai poate."

Asta a fost tot. O, fie ca aceste vorbe sumbre să se împlinească cât mai târziu.

Tocmai sună soneria, vine Hello, mă opresc.

A ta, Anne

MIERCURI, 8 IULIE 1942

Dragă Kitty,

De duminică dimineață până acum par să fi trecut ani de zile. S-au întâmplat așa de multe, încât ai zice că lumea toată s-a întors brusc cu susul în jos, dar Kitty, după cum vezi, încă mai trăiesc, și ăsta-i lucrul cel mai important, spune tata. Da, într-adevăr, încă mai trăiesc, dar nu mă întreba unde și cum. Cred că astăzi nu mă

înțelegi deloc, de aceea voi începe pur și simplu prin a-ți povesti ce s-a întâmplat duminică după-amiază.

La trei (Hello tocmai plecase, urmând să se întoarcă mai târziu), a sunat cineva la ușă. N-am auzit, pentru că leneveam întinsă la soare pe un șezlong de pe verandă și citeam. Puțin mai târziu, în ușa bucătăriei, a apărut agitată Margot. „A venit o citație de la SS pe numele tatei, a șoptit ea. Mama s-a dus deja la domnul Van Daan." (Van Daan este o cunoștință apropiată și asociat al tatei la firmă.)

M-am speriat îngrozitor, o citație, oricine știe ce înseamnă asta. În minte mi se perindau deja lagăre de concentrare și celule de izolare. Oare trebuia să-l lăsăm pe tata să plece acolo? „Bineînțeles că nu se duce", a spus Margot în timp ce o așteptam pe mama în sufragerie. „Mama s-a dus la Van Daan să-l întrebe dacă putem să ne instalăm mâine în ascunzătoarea noastră. Vine și familia Van Daan. Vom fi șapte." Liniște. N-am mai fost în stare să scoatem o vorbă. Gândul la tata, care, fără a bănui nimic rău, făcea o vizită la azilul evreiesc, așteptarea mamei, căldura, tensiunea, toate astea ne-au lăsat fără cuvinte.

Deodată s-a auzit din nou soneria. „E Hello", am spus eu.

„Nu deschide", m-a oprit Margot, dar era inutil. I-am auzit pe mama și pe domnul Van Daan vorbind jos cu Hello. Apoi au intrat și au închis ușa în urma lor. Acum, de fiecare dată când suna, eu și Margot trebuia să mergem în vârful picioarelor până jos ca să vedem dacă era tata. Nu lăsam să intre pe nimeni altcineva. Eu și Margot a trebuit să ieșim din cameră, Van Daan dorea să vorbească doar cu mama.

Cum stăteam împreună cu Margot în dormitorul nostru, ea mi-a spus că citația era pentru ea, nu pentru tata. M-am speriat iarăși și am început să plâng. Margot

are șaisprezece ani. Prin urmare ei vor să trimită departe niște fete așa de tinere singure? Dar, din fericire, ea n-o să plece, a spus-o chiar mama, și probabil că și tata tot la asta se referise când îmi spusese că o să ne ascundem.

Să ne ascundem? Unde să ne ascundem? În oraș, la țară, într-o casă, într-o cabană? Când? Cum? Unde? Erau întrebări pe care nu le puteam pune, dar care nu-mi dădeau pace.

Margot și cu mine am început să împachetăm strictul necesar în gențile noastre de școală. Primul lucru pe care l-am băgat a fost acest caiet cartonat, apoi bigudiuri, batiste, manuale, pieptene, scrisori vechi; gândindu-mă că urmează să ne ascundem, am pus în geantă cele mai absurde lucruri, dar nu regret, pentru că țin mai mult la amintiri decât la rochii.

La cinci, în sfârșit, tata a venit acasă, l-am sunat pe domnul Kleiman și l-am întrebat dacă ar putea să vină chiar în acea seară. Van Daan s-a dus după Miep. Miep a venit, a pus într-o geantă pantofi, rochii, sacouri, desuuri și ciorapi și a promis că se întoarce seara. Apoi, în casa noastră s-a făcut liniște. Nimeni dintre noi patru n-a vrut să mănânce. Era în continuare cald și totul era foarte straniu.

Camera mare de sus era închiriată unui anume domn Goldschmidt, un bărbat divorțat, la vreo treizeci și ceva de ani. Se pare că în seara asta n-avea nimic de făcut, de aceea și-a pierdut vremea la noi până la zece, nelăsându-se înduplecat să plece în ciuda aluziilor noastre amabile.

La unsprezece au venit Miep și Jan Gies. Miep lucrează la firma tatei din 1933 și ne-a devenit foarte apropiată, la fel și proaspătul ei soț, Jan. Iarăși au dispărut pantofi, ciorapi, cărți și desuuri în geanta lui Miep și în buzunarele

adânci ale lui Jan; la unsprezece și jumătate au dispărut și ei.

Eram moartă de oboseală și, deși știam că avea să fie ultima noapte în patul meu, am adormit imediat și am fost trezită de mama abia în dimineața următoare, la cinci și jumătate. Din fericire, nu mai era chiar așa de cald ca duminică; toată ziua a căzut o ploaie caldă. Ne-am îmbrăcat toți patru așa de gros, de parcă trebuia să înnoptăm într-un congelator, și asta doar pentru a lua cu noi ceva îmbrăcăminte în plus. Nici un evreu în situația noastră n-ar fi îndrăznit să iasă din casă cu o valiză plină de haine. Eu aveam pe mine două cămăși, trei perechi de pantaloni, o rochie, peste ea o fustă, o jachetă, un pardesiu de vară, purtam două perechi de ciorapi, pantofi rezistenți, căciulă, fular și încă multe altele. Mă sufocam deja înainte de a ieși din casă, dar nimeni nu se sinchisea de asta.

Margot și-a umplut ghiozdanul cu cărți de școală, și-a luat bicicleta din remiză și a urmat-o pe Miep spre niște depărtări necunoscute mie. Încă nu știam care era locul secret unde urma să mergem.

La șapte și jumătate, am închis și noi ușa în spatele nostru; singura de la care trebuia să-mi iau rămas-bun era Moortje, pisicuța mea, care avea să-și găsească un cămin potrivit la vecini, așa scria pe un bilet adresat domnului Goldschmidt.

Așternuturile desfăcute, resturile de la micul dejun pe masă, o jumătate de kilogram de carne pentru pisică în bucătărie, toate astea dădeau impresia că plecaserăm în mare grabă. Puțin ne păsa nouă de impresii. Voiam să plecăm, nu voiam altceva decât să plecăm și să ajungem cu bine, nimic altceva.

Continuarea mâine.

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Și-am mers așa, prin ploaia torențială tata, mama și cu mine, fiecare cu câte un ghiozdan și o sacoșă de piață pline ochi cu cele mai diverse lucruri. Muncitorii care mergeau dimineața devreme la muncă se uitau după noi cu milă; pe fețele lor se putea citi limpede regretul că nu ne puteau oferi nici un mijloc de transport; steaua galbenă, în stridența ei, vorbea de la sine.

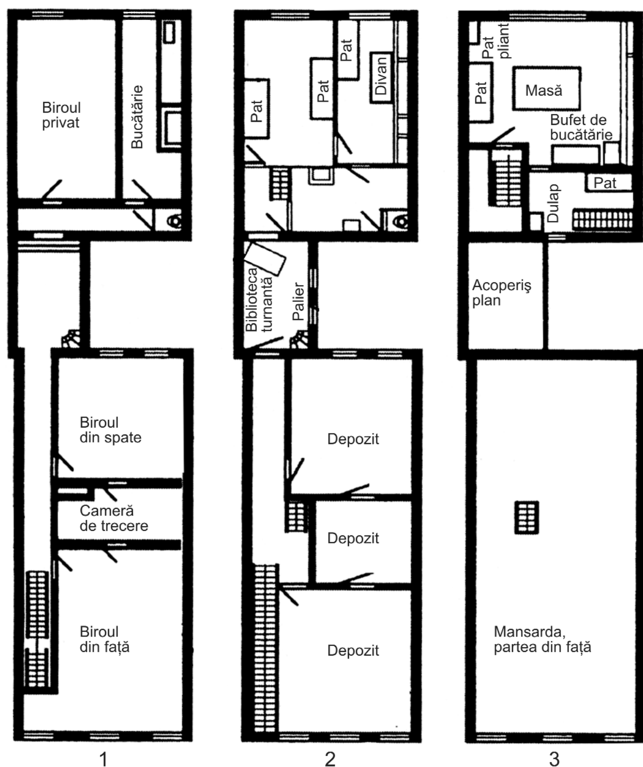
Abia când am ajuns în stradă, tata și mama mi-au explicat bucățică cu bucățică întregul plan întocmit de ei ca să ne ascundem. De luni de zile căraserăm din casă mobilier și haine cât se putuse, urmând să ne ascundem pe 16 iulie. Citația ne grăbise plecarea cu zece zile, astfel încât trebuia să ne mulțumim cu niște încăperi insuficient amenajate.

Ascunzătoarea era în clădirea de birouri a tatei. E puțin cam greu de înțeles pentru cineva din afară, de aceea voi da câteva explicații suplimentare. Tata n-avea mulți angajați: pe domnul Kugler, pe Kleiman și pe Miep, apoi pe Bep Voskuijl, stenodactilografa de 23 de ani. Toți știau de venirea noastră. În magazie erau domnul Voskuijl, tatăl lui Bep, și doi muncitori cărora nu le spuseserăm nimic.

Clădirea este împărțită astfel: la parter e o magazie mare, folosită ca depozit. Acesta e împărțit la rândul lui în diverse secțiuni, de pildă camera de măcinat, unde se macină scorțișoara, cuișoarele și surogatul de piper, și spațiul de depozitare. Lângă ușa magaziei este ușa normală, de intrare, a clădirii, pe care se ajunge la o scară aflată în spatele altei uși intermediare. Sus, la capătul scării, este o ușă din sticlă translucidă pe care scria cândva

cu litere negre cuvântul „Birou“. Acesta e biroul mare din față, foarte mare, foarte luminos, foarte plin. În timpul zilei, aici lucrează Bep, Miep și domnul Kleiman. Trecând printr-un mic cabinet cu seif, garderobă și o debara încăpătoare, se ajunge la cămăruța destul de întunecoasă din spate, în care se simte aerul stătut. Mai demult, aici lucrau domnul Kugler și domnul Van Daan, acum a rămas doar primul. Se poate ajunge la biroul lui Kugler și din hol, dar numai intrând pe o ușă de sticlă care se deschide din interior, dar nu se deschide la fel de ușor din exterior. Din biroul lui Kugler, trecând prin holul îngust pe lângă magazia de cărbuni și urcând apoi patru trepte, se ajunge în bijuteria întregii clădiri, biroul privat. Piese de mobilier elegante, închise la culoare, linoleum acoperit cu covoare pe jos, radio, o lampă elegantă, totul ultraluxos. Alături, o bucătărie mare și spațioasă, cu boiler și un aragaz cu două ochiuri. Și-apoi încă o toaletă. Ăsta-i etajul întâi. Din holul de jos, o scară obișnuită de lemn duce la etaj. Acolo se află un mic vestibul, căruia i se spune palier. În dreapta și în stânga vestibulului sunt uși, cea din stânga dă spre partea din față a casei, unde sunt spațiile de depozitare, mansarda și podul. Dinspre această parte din față a casei, vine încă o scară lungă, ultraabruptă, dintr-acelea tipic olandeze, de-ți rupi picioarele, care duce spre cea de-a doua ușă, către stradă.

În dreapta palierului se află „Anexa“. Nimeni n-ar bănui că în spatele ușii simple, vopsite în gri se ascund așa de multe camere. Treci de pragul din fața ușii, și-ai intrat. Chiar în dreptul ușii de la intrare, este o scară abruptă, în stânga un hol mic și o cameră, cameră ce are să devină cameră de zi și dormitor pentru familia Frank, alături este încă o cameră mai mică, dormitor și cameră de lucru

Planul celor trei niveluri ale imobilului din Prinsengracht 263

pentru cele două domnișoare Frank. În dreapta scării, o cameră fără fereastră, cu chiuvetă și toaletă separată, și de asemenea o ușă de acces spre camera mea și a lui Margot. Când ajungi sus, la capătul scării, și deschizi ușa, rămâi surprins să dai peste o încăpere atât de înaltă, luminoasă și spațioasă într-o casă atât de veche, construită pe marginea unui canal. În această încăpere se află un aragaz (prezența lui o datorăm faptului că aici a fost mai demult laboratorul lui Kugler) și o chiuvetă. Asta-i

deci bucătăria și totodată dormitorul soților Van Daan, ca și camera de zi, sufrageria și camera de lucru a tuturora. O cameră foarte mică, de trecere, va fi apartamentul lui Peter van Daan. Apoi, la fel ca în partea din față, o mansardă și un pod. Și-uite așa, ți-am prezentat toată Anexa noastră frumoasă!

A ta, Anne

VINERI, 10 IULIE 1942

Dragă Kitty,

Foarte probabil că te-am plictisit enorm cu descrierea minuțioasă a locuinței noastre, însă cred că trebuie să știi unde am aterizat; despre felul cum am aterizat aici, vei afla din următoarele scrisori.

Dar mai întâi continuarea povestirii mele, căci, așa cum știi, n-am terminat-o încă. Când am ajuns la numărul 263 de pe Prinsengracht, Miep ne-a condus numaidecât pe culoarul lung, am urcat scara de lemn și am ajuns direct sus, în Anexă. A închis ușa în urma noastră și am rămas singuri. Margot ajunsese cu bicicleta mult mai repede și ne aștepta.

Camera noastră de zi și toate celelalte camere erau pline de lucruri aruncate într-o harababură de nedescris. Toate cutiile de carton trimise la birou în cursul lunilor precedente erau împrăștiate pe jos și pe paturi. Camera mică era doldora până-n tavan cu lenjerie de pat. Dacă doream să dormim noaptea în paturi aranjate cât de cât, trebuia să ne-apucăm imediat de treabă și să facem ordine. Mama și Margot nu erau în stare să mai miște nici măcar un deget. Zăceau pe paturile goale, obosite, stoarse

de vlagă și mai știu eu cum, dar eu și tata, cei doi gospodari ai familiei, voiam să începem imediat.

Toată ziua am golit cutii și am umplut șifoniere, am bătut cuie și am făcut ordine, până când, seara, am căzut morți de oboseală în paturile cu așternuturi proaspete. Nu mâncaserăm nimic cald toată ziua, dar asta nu ne-a deranjat. Mama și Margot erau prea obosite și prea încordate ca să poată mânca, eu și tata aveam prea mult de lucru.

Marți dimineață am reluat treaba de unde o lăsaserăm luni. Bep și Miep s-au dus să cumpere alimente cu bonurile noastre de cartelă, tata a reparat camuflajul insuficient, iar noi am frecat podeaua bucătăriei, trudind iarăși de dimineață până seara. Până miercuri, aproape că n-am avut deloc timp să mă gândesc la marea schimbare apărută în viața mea. Atunci, pentru prima oară de la sosirea noastră în Anexă, s-a ivit prilejul să-ți comunic ce s-a întâmplat și totodată să-mi dau seama limpede ce s-a întâmplat de fapt cu mine și ce-avea să se mai întâmple.

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 11 IULIE 1942

Dragă Kitty,

Tata, mama și Margot încă nu se pot obișnui cu zgomotul clopotului din Westertoren[1], care bate la fiecare sfert de oră. Eu m-am obișnuit, mi-a plăcut numaidecât, are ceva așa de familiar, mai ales noaptea. Probabil că te interesează să afli cum e, după părerea mea, să stai ascunsă.

---

1. În Westertoren (Turnul de Vest) se află clopotul bisericii Westerkerk, aflată nu departe de locul unde era Anexa.

Ei bine, nu pot să-ți spun decât că încă nu știu nici eu prea bine. Cred că nu mă voi simți niciodată acasă în această casă, dar cu asta în nici un caz nu vreau să spun că-mi displace aici. Mă simt mai degrabă ca într-o pensiune foarte ciudată, în care îmi petrec vacanța. O concepție destul de bizară despre clandestinitate, dar așa stau lucrurile. Anexa este un ascunziș ideal. Chiar dacă este igrasios și înclinat, nu vei găsi în tot Amsterdamul, ba poate chiar în toată Olanda, un ascunziș mai confortabil amenajat.

Cu pereții ei goi, cămăruța noastră ni se păruse până acum destul de austeră. Datorită tatei, care a adus dinainte toată colecția mea de ilustrate și fotografii cu staruri de cinema, am putut lua o pensulă și am dat cu clei pe un perete întreg, transformând camera într-un uriaș tablou. Așa arată mult mai vesel și, după ce vine familia Van Daan, o să facem din lemnul aflat în mansardă câteva dulăpioare în perete și alte fleacuri drăguțe.

Margot și mama și-au mai revenit puțin. Ieri, mama a vrut pentru prima oară să facă supă de mazăre, dar mergând jos să mai schimbe o vorbă, a uitat de supă, care s-a ars atât de tare, încât boabele, carbonizate, s-au lipit de fundul oalei.

Ieri-seară ne-am dus toți patru în biroul privat și am dat drumul la radio ca să ascultăm postul englezesc. Mi-a fost așa de teamă că ne-ar putea auzi cineva, încât l-am implorat literalmente pe tata să ne întoarcem sus. Mama mi-a înțeles frica și a venit și ea. Orice altceva am face, ne este foarte teamă că vecinii ne-ar putea auzi sau vedea. Chiar din prima zi am cusut draperiile. De fapt, nici nu pot fi numite draperii, căci nu sunt decât niște resturi terne de material, total diferite ca formă, calitate și model,

pe care tata și cu mine, într-un mod foarte neprofesionist, le-am cusut strâmb unele de altele. Aceste splendori au fost prinse cu piuneze la ferestre și nu vor mai fi date jos niciodată câtă vreme vom sta ascunși aici.

Imobilul din dreapta este ocupat de o filială a firmei Keg din Zaandam, iar cel din stânga de un atelier de tâmplărie. Chiar dacă angajații nu mai sunt acolo după programul de lucru, totuși s-ar putea auzi zgomote. De aceea, i-am interzis lui Margot să tușească, deși a dat peste ea o răceală puternică, și îi dăm să înghită doze mari de codeină.

Mă bucură mult sosirea familiei Van Daan, stabilită pentru marți; atmosfera va fi mult mai plăcută și va fi și mai puțină liniște. Liniștea este cea care mă face atât de nervoasă seara și noaptea, și aș da orice ca vreunul dintre protectorii noștri să doarmă aici.

Nu-i deloc rău aici, căci putem să gătim, iar jos, în biroul tatei, putem să ascultăm radioul. Domnul Kleiman, Miep și Bep Voskuijl ne-au ajutat așa de mult. Ne-au adus deja revent, căpșuni și cireșe, și cred că deocamdată n-o să ne plictisim. Avem și de citit și-o să mai cumpărăm și o sumedenie de jocuri. Bineînțeles că n-avem voie niciodată să ne uităm pe fereastră și nici să ieșim. De asemenea, trebuie să avem grijă să umblăm în vârful picioarelor și să vorbim încet, căci nu trebuie să ne audă cineva jos, în depozit.

Ieri am avut mult de lucru, a trebuit să scoatem sâmburii la două lădițe de cireșe, pentru firmă. Domnul Kugler voia să conserve cireșele. Din lădițe facem rafturi pentru cărți.

Tocmai mă strigă cineva.

A ta, Anne

28 SEPTEMBRIE 1942 (COMPLETARE)

Mă apasă mai mult decât pot spune gândul că nu putem să ieșim niciodată și mi-e foarte teamă că vom fi descoperiți și apoi împușcați. Bineînțeles că asta-i o perspectivă nu prea plăcută.

DUMINICĂ, 12 IULIE 1942

Exact acum o lună, toți erau așa de drăguți cu mine fiindcă era ziua mea, dar acum simt cum pe zi ce trece mă înstrăinez tot mai mult de mama și de Margot. Astăzi am muncit din greu și toată lumea m-a ridicat în slăvi, însă peste cinci minute au început să mă dojenească iarăși.

Se poate vedea limpede diferența dintre cum se poartă cu Margot și cum se poartă cu mine. De pildă, Margot a stricat aspiratorul și din cauza asta n-am avut lumină toată ziua. Mama a spus: *Aber Margot, man sieht daß du keine Arbeit gewöhnt bist, sonst hättest du gewußt, daß man einen Staubsauger nicht an der Schnur rauszieht.*[1] Margot a spus și ea ceva și cu asta totul s-a terminat.

Dar azi după-amiază, când am vrut să copiez o parte din lista de cumpărături a mamei, căci scrisul mamei este așa de greu de citit, ea n-a vrut și mi-a tras iarăși o săpuneală zdravănă și-n povestea asta s-a amestecat toată familia.

Nu mă potrivesc cu ei, de asta îmi dau seama mai ales în ultima vreme. Ei sunt atât de sentimentali când sunt împreună, iar eu prefer să fiu așa când sunt singură. Și-apoi, ei tot spun ce plăcut e când suntem toți patru și

---

1. Margot, se vede că nu eşti obişnuită deloc cu munca, altfel ai fi ştiut că un aspirator nu se scoate din priză trăgând de fir (germ.).

ce armonie domnește între noi, dar nu se gândesc nici o clipă că eu nu simt la fel.

Doar tata mă înțelege uneori, dar de cele mai multe ori ține partea mamei și a lui Margot. Nu pot să suport nici când spun față de străini că am plâns sau cât de cuminte sunt. Asta mi se pare îngrozitor. Și-apoi, uneori li se întâmplă să vorbească despre Moortje, iar asta nu pot să îndur cu nici un chip, căci este punctul meu slab și sensibil. Mi-e dor de Moortje în fiece clipă a zilei și nimeni nu știe cât de des mă gândesc la ea; și de fiecare dată când mă gândesc la ea, îmi dau lacrimile. Moortje este așa de scumpă, și-o iubesc așa de mult și-mi fac deja planuri în care visez că se va întoarce.

Visez așa de frumos aici, dar realitatea este că trebuie să stăm aici până la sfârșitul războiului. N-avem voie să ieșim niciodată și nu putem fi vizitați decât de Miep, soțul ei, Jan, Bep Voskuijl, domnul Voskuijl, domnul Kugler, domnul Kleiman și doamna Kleiman, dar ea nu vine, pentru că i se pare prea periculos.

SEPTEMBRIE 1942 (COMPLETARE)

Tati este mereu așa de drăguț. Mă înțelege pe deplin și aș vrea să stau odată de vorbă cu el între patru ochi fără să izbucnesc numaidecât în plâns. Dar se pare că asta ține de vârsta mea. N-aș vrea să mă mai opresc din scris, dar ar deveni prea plicticos.

Aproape fără excepție, n-am notat până acum în jurnalul meu decât gânduri; de povești drăguțe, pe care să le pot citi cândva și altora, încă n-am avut timp. Dar voi încerca în viitor să nu mai fiu sentimentală, sau să fiu mai puțin, și să fiu mai fidelă realității.

Dragă Kitty,

Timp de o lună te-am lăsat baltă, dar nici n-au fost chiar așa de multe noutăți încât să am în fiecare zi ceva drăguț de povestit. Familia Van Daan a venit pe 13 iulie. Am crezut că vine pe 14, însă fiindcă între 13 și 16 iulie nemții au semănat neliniște în sufletele a tot mai mulți oameni, trimițând citații în toate părțile, li s-a părut mai sigur să plece de-acasă cu o zi mai devreme decât cu una mai târziu.

Dimineață, la nouă și jumătate (eram încă la micul dejun), a venit Peter van Daan, un vlăjgan timid și destul de plicticos, care încă n-a împlinit șaisprezece ani și a cărui companie nu promite mare lucru. Domnul și doamna Van Daan au venit peste o jumătate de oră. Ne-am amuzat teribil când am văzut că doamna Van Daan a adus în cutia ei de pălării o oală de noapte. „Fără oală de noapte nu mă simt nicăieri acasă“, a spus ea, și oala a fost primul obiect care și-a găsit un loc permanent sub canapea. Domnul Van Daan nu și-a adus nici o oală, el a venit ținând sub braț o măsuță de ceai pliantă.

În prima zi a conviețuirii noastre am mâncat împreună într-o atmosferă relaxată, iar după trei zile toți șapte aveam senzația că deveniserăm o mare familie. Desigur, soții Van Daan aveau multe să ne spună despre săptămâna în plus petrecută de ei în lumea locuită. Printre altele, ne interesa foarte mult să aflăm ce se întâmplase cu casa noastră și cu domnul Goldschmidt.

Domnul Van Daan ne-a povestit: „Luni dimineață, la ora nouă, m-a sunat domnul Goldschmidt să mă întrebe dacă pot să trec puțin pe la el. M-am dus imediat și l-am găsit pe domnul Goldschmidt foarte agitat. Mi-a

dat să citesc un bilet lăsat de familia Frank și, conform indicațiilor primite, mi-a spus că vrea să ducă pisica la vecini, ceea ce mi s-a părut un lucru foarte bun. Se temea de o percheziție, de aceea am trecut prin toate camerele, am făcut un pic de ordine și am strâns masa. Deodată, am descoperit pe biroul doamnei Frank o foaie dintr-un blocnotes pe care era trecută o adresă din Maastricht. Deși știam că doamna o lăsase acolo expres, m-am arătat foarte mirat și speriat și l-am rugat pe domnul Goldschmidt să ardă urgent nenorocita aia de hârtie. În tot acest timp, am susținut că nu știu nimic despre dispariția dumneavoastră, dar, după ce am văzut acea hârtie, mi-a venit o idee bună. «Domnule Goldschmidt, am spus, acum înțeleg eu ce e cu adresa asta. Mi-aduc aminte foarte bine că acum vreo jumătate de an a trecut pe la birou un ofițer de rang înalt care s-a dovedit a fi un prieten din tinerețe al domnului Frank și care i-a promis să-l ajute în caz de nevoie, iar acest ofițer își avea domiciliul într-adevăr în Maastricht. Cred că s-a ținut de cuvânt și-l va ajuta cumva pe domnul Frank să treacă în Belgia și de-acolo în Elveția. Puteți să spuneți asta și cunoștințelor care întreabă eventual de ei. Bineînțeles că nu trebuie să pomeniți de Maastricht.» Și cu asta am plecat. Cei mai mulți cunoscuți sunt la curent deja cu versiunea asta, căci am auzit-o la rândul meu din diverse părți."

Povestea ni s-a părut foarte amuzantă, dar și mai mult ne-a făcut să râdem, auzindu-l pe domnul Van Daan povestind despre alți cunoscuți, imaginația oamenilor. De pildă, o familie din Merwedeplein[1] ne văzuse dimineața

---

1. Numele unei piețe din Amsterdam.

devreme pe toți patru trecând pe biciclete, iar o altă doamnă știa sigur că fuseserăm urcați într-o mașină militară.

A ta, Anne

VINERI, 21 AUGUST 1942

Dragă Kitty,

Ascunzătoarea noastră a devenit abia acum o ascunzătoare în adevăratul sens al cuvântului. Domnul Kugler a considerat că-i mai bine să punem în fața ușii de la intrare o bibliotecă (fiindcă se fac multe percheziții pentru descoperirea bicicletelor ascunse), bineînțeles o bibliotecă turnantă, care se deschide ca o ușă. Domnul Voskuijl a meșterit obiectul. (Domnul Voskuijl a fost pus la curent că aici se ascund șapte persoane, iar el este serviabilitatea în persoană).

Acum, dacă vrem să coborâm, mai întâi trebuie să ne aplecăm și apoi să facem o săritură. După trei zile, toți aveam fruntea plină de cucuie, pentru că nu scăpase unul fără să se izbească de rama ușii prea joase. Peter a încercat să amortizeze pe cât se poate șocul bătând în cuie acolo un prosop umplut cu lână de lemn. Să vedem dacă ajută la ceva!

De învățat nu învăț mult, mi-am luat vacanță până în septembrie. Apoi, tata vrea să facă lecții cu mine, dar mai întâi trebuie să cumpărăm din nou toate manualele.

În viața noastră de aici nu apar multe schimbări. Astăzi, Peter s-a spălat pe cap, dar ăsta nu-i un lucru chiar așa ieșit din comun. Domnul Van Daan și cu mine ne certăm tot timpul. Mama se poartă cu mine de parcă aș fi un bebeluș, iar treaba asta n-o pot suporta. Peter încă

nu mi-a devenit mai simpatic, este un băiat plicticos, lenevește toată ziua în pat, mai meșterește câte ceva și-apoi se duce iar să se culce. Ce tâmpit!

Azi-dimineață, mama mi-a ținut iarăși una dintre predicile ei nesuferite. Avem opinii diametral opuse. Tata e un scump, chiar dacă uneori e supărat pe mine preț de cinci minute.

Afară este frumos și cald și, în ciuda situației în care ne aflăm, profităm de asta pe cât posibil, întinzându-ne la soare pe patul pliant din mansardă.

A ta, Anne

21 SEPTEMBRIE 1942 (COMPLETARE)

În ultima vreme, domnul Van Daan e numai lapte și miere cu mine, iar eu mă fac că nu observ.

MIERCURI, 2 SEPTEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Domnul și doamna Van Daan s-au certat groaznic. Așa ceva n-am mai văzut niciodată, fiindcă tatei și mamei nu le-ar trece prin cap să strige așa unul la altul. Motivul a fost atât de neînsemnat, încât nici măcar nu merită pomenit. În fine, gusturile nu se discută.

Bineînțeles că e foarte neplăcut pentru Peter, care e prins la mijloc, dar pe Peter nu-l ia nimeni în serios, fiindcă e groaznic de supărăcios și leneș. Ieri a fost teribil de neliniștit că, în loc să aibă limba roșie, o avea albastră. Acest fenomen straniu a dispărut la fel de repede cum apăruse. Astăzi umblă înfofolit într-un șal, fiindcă i-a înțepenit gâtul. În plus, domnul se plânge de dureri

de șale. Nu-i sunt străine nici durerile de inimă, de rinichi și de plămâni. Este un adevărat ipohondru! (Ăsta-i cuvântul, nu?)

Mama și doamna Van Daan nu se înțeleg prea bine. Există destule ocazii pentru apariția fricțiunilor. Ca să-ți dau doar un mic exemplu, pot să-ți spun că doamna Van Daan și-a luat din șifonierul cu lenjerie comună aproape toate cearșafurile, lăsând doar trei. Desigur, ea presupune că lenjeria mamei poate fi folosită de amândouă familiile. O să fie foarte dezamăgită când o să vadă că mama i-a urmat exemplul.

În afară de asta, doamna este de-a dreptul furioasă pentru că nu se folosește vesela noastră, ci a ei. Încearcă tot timpul să afle unde ne-am pus farfuriile. Sunt mai aproape decât crede ea, la mansardă, puse în cutii de carton, în spatele unui morman de material publicitar de la Opekta. Cât timp o să stăm ascunși aici, n-ajunge nimeni la farfurii. Cu-atât mai bine! Am parte permanent de ghinioane. Ieri am spart o farfurie pentru supă din serviciul doamnei Van Daan.

„O, a strigat ea furioasă, da' fii și tu mai atentă! Doar asta mi-a mai rămas."

(Kitty, te rog să ții seama de faptul că cele două doamne de-aici vorbesc o neerlandeză abominabilă. Despre domni nu îndrăznesc să spun nimic, ar fi foarte ofensați. Dacă ai putea odată să auzi mormăiala asta, ai râde în hohote. Nici nu mai suntem atenți la asta, de corectat și-așa nu ajută la nimic. Când va fi vorba de mama sau de doamna Van Daan, nu voi reda jargonul lor original, voi folosi totuși o neerlandeză corectă.)

Săptămâna trecută, monotonia vieții ne-a fost întreruptă de un mic incident provocat de o carte despre

femei și de Peter. Trebuie să știi că Margot și Peter au voie să citească aproape toate cărțile pe care ni le împrumută domnul Kleiman, dar în cazul acestei cărți speciale, despre femei, adulții au preferat să n-o dea din mână. Asta a stârnit imediat curiozitatea lui Peter. Ce lucruri interzise puteau fi în cartea asta? I-a sustras-o mamei lui în timp ce aceasta stătea jos la palavre și s-a dus cu prada în pod. Două zile, totul a fost bine. Doamna Van Daan știa de mult ce făcea el, dar n-a spus nimic până în clipa în care domnul Van Daan și-a dat seama ce se întâmplă. S-a supărat și i-a luat cartea lui Peter, crezând că astfel lucrurile s-au rezolvat. Nu ținuse cont însă de curiozitatea fiului său, pe care intervenția fermă a tatălui nu-l descumpănise nicicum. Peter s-a tot gândit cum să termine totuși de citit acea carte mai mult decât interesantă.

Între timp, doamna Van Daan o întrebase pe mama ce crede despre această chestiune. Mamei cartea asta i se părea nepotrivită pentru Margot, dar nu vedea nimic rău în majoritatea celorlalte cărți.

„Doamnă Van Daan, a spus mama, între Margot și Peter este o mare diferență: în primul rând, Margot e fată, iar fetele sunt întotdeauna mai coapte decât băieții, în al doilea rând, Margot a citit deja mai multe cărți serioase și nu mai caută lucruri care, pentru ea, nu mai sunt interzise, iar în al treilea rând, Margot este mult mai matură și înțeleaptă, ceea ce se explică prin cele patru clase de liceu pe care le-a urmat."

Doamna Van Daan a fost de-acord, însă era de părere că este totuși o greșeală de principiu să-i lași pe copii să citească cărți pentru adulți.

Între timp, Peter găsise momentul potrivit, în care nimeni nu era atent nici la carte, nici la el. La șapte și

jumătate seara, când toată familia era în biroul privat să asculte radioul, și-a luat din nou comoara și s-a dus în pod. La opt și jumătate ar fi trebuit să fie iarăși jos, dar cartea era atât de captivantă, încât nu și-a mai dat seama de trecerea timpului și a coborât scara mansardei exact în clipa în care tatăl său intra în cameră. E limpede ce-a urmat. O palmă, apoi încă una, o smucitură, cartea a ajuns pe masă, iar Peter în pod.

Așa stăteau lucrurile când a venit familia la masă. Peter a rămas sus, nimănui nu i-a păsat de el, trebuia să se culce nemâncat. Ne vedeam de masă sporovăind vesel, când deodată am auzit un țiuit strident. Am pus toți furculița jos și ne-am uitat unii la alții, palizi și înfricoșați.

Apoi am auzit vocea lui Peter strigând în coșul sobei: „Sâc că nu vin jos!"

Domnul Van Daan a sărit în picioare – șervetul i-a căzut pe jos – și, cu chipul roșu ca racul, a țipat: „Gata, până aici!"

Tata l-a prins de braț, fiindcă se temea să nu se întâmple ceva rău, și astfel cei doi domni au urcat împreună la mansardă. După ce s-a opus și-a dat din picioare o bună bucată de timp, Peter a aterizat în cele din urmă în camera sa, ușa s-a închis, iar noi ne-am văzut mai de departe de masă.

Doamna Van Daan voia să pună deoparte un sendviș pentru băiețelul ei, însă domnul Van Daan a fost neînduărător. „Dacă nu-și cere imediat scuze, o să se ducă să doarmă în pod."

Am protestat, considerând că-i ajunge pedeapsa de a fi trimis nemâncat la culcare. Dacă Peter răcea, nici măcar nu s-ar fi putut apela la un doctor.

Peter nu și-a cerut scuze și a ajuns din nou în pod. Domnul Van Daan l-a lăsat în plata Domnului, însă

dimineața a văzut că patul lui Peter fusese totuși folosit. La ora șapte, Peter s-a întors în pod, însă cuvintele amabile ale tatei l-au convins să coboare. Trei zile de fețe încruntate, tăceri încăpățânate, și-apoi totul a reintrat pe vechiul făgaș.

A ta, Anne

LUNI, 21 SEPTEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Astăzi îți voi povesti pe scurt ultimele noutăți cu caracter general din Anexă. Deasupra divanului meu a fost instalată o lampă, astfel încât, atunci când se aud împușcături, să nu fie nevoie decât să trag de un șnur. Momentan, nu pot să fac asta, fiindcă fereastra noastră stă întredeschisă zi și noapte.

Secțiunea masculină a familiei Van Daan a meșterit din lemn băițuit un foarte util dulăpior pentru alimente, cu o plasă antimuște autentică. Capodopera a stat până acum în camera lui Peter, dar a fost mutată la mansardă, pentru că acolo aerul este mai proaspăt. În locul ei se află acum o etajeră. L-am sfătuit să pună dedesubt masa, cu o față de masă drăguță pe ea, și să-și pună dulapul lui pe perete, acolo unde este acum masa. Așa s-ar putea amenaja cât de cât o cămăruță simpatică, chiar dacă mie nu mi-ar face plăcere să dorm în ea.

Doamna Van Daan este insuportabilă. Cei de sus mă tot dojenesc pentru că pălăvrăgesc fără încetare. Puțin îmi pasă mie de ce spun ei! Madamei i-a venit altă toană. Acum nu mai vrea să spele cratițele. Dacă mai rămâne vreun rest, nu-l pune într-un vas de sticlă, ci îl lasă să se

strice în cratiță. Și după masă, când Margot are de spălat o grămadă de cratițe, madama spune: „O, Margotje, Margotje, da' multe mai ai de făcut!"

O dată la două săptămâni, domnul Kleiman îmi aduce câteva cărți scrise pentru fete. Sunt entuziasmată de seria *Joop ter Heul*. În general, îmi place în mod special tot ce-i scris de Cissy van Marxfeldt. *Nebunie de vară* am citit-o deja de patru ori, iar scenele caraghioase continuă să mă facă să râd.

Îl ajut pe tata să construiască arborele genealogic al familiei lui și, în acest timp, el îmi povestește câte ceva despre fiecare.

Am început lecțiile. Învăț mult la franceză și tocesc în fiecare zi cinci verbe neregulate. Dar am uitat îngrozitor de multe lucruri din ce-am învățat la școală.

Oftând din greu, Peter s-a apucat din nou de engleză. Tocmai au sosit câteva manuale. Am luat cu mine de-acasă provizii însemnate de caiete, creioane, gume de șters, etichete. Pim (ăsta-i numele de alint al tatei) vrea să-i dau lecții de neerlandeză. N-am nimic împotrivă, ar fi o compensație pentru ajutorul pe care mi-l dă la franceză și la alte materii. Dar greșelile pe care le face sunt incredibile!

Ascult uneori Radio Oranje[1]. Tocmai a vorbit prințul Bernhard. Cam prin ianuarie li se va naște un copil, a spus. Mie îmi place asta. Cei de-aici nu înțeleg de ce sunt eu așa de oranjistă.[2]

Acum câteva seri am vorbit despre faptul că sunt încă destul de ignorantă, iar consecința a fost că în ziua următoare m-am pus serios pe treabă. N-am absolut nici un

1. Post de radio al guvernului neerlandez aflat în exil la Londra.

2. Casa regală a Țărilor de Jos poartă numele de Orania-Nassau (în neerlandeză: Oranje-Nassau).

chef ca la paisprezece sau cincisprezece ani să fiu tot în clasa întâi[1]. Apoi s-a mai spus și că n-am voie să citesc aproape nimic. Mama tocmai citește *Domni, doamne, servitori*, pe care eu bineînțeles că încă n-am voie s-o citesc (Margot – da!), trebuie întâi să mă mai maturizez, așa, ca talentata mea soră. Apoi am vorbit despre ignoranța mea într-ale filozofiei, psihologiei și fiziologiei (m-am grăbit să caut aceste cuvinte dificile în Koenen[2]!), despre care, într-adevăr, nu știu nimic. Poate că anul viitor voi fi mai matură!

Am ajuns la îngrozitoarea concluzie că pentru iarnă nu am decât o rochie cu mâneci lungi și trei jachete. Tata mi-a dat voie să tricotez un pulover din lână albă de oaie; lâna nu e prea frumoasă, sper măcar să țină de cald. Mai avem haine lăsate în păstrare la alți oameni, dar din păcate nu le putem lua decât după ce se termină războiul, dacă le mai găsim acolo.

Deunăzi, când îți scriam ceva despre ea, tocmai a intrat în cameră doamna Van Daan. Pac! am închis cartea.

„Ei, Anne, pot să arunc și eu o privire?“

„Nu, doamnă.“

„Măcar pe ultima pagină?“

„Nu, nici măcar acolo, doamnă.“

Bineînțeles că m-am speriat groaznic, căci tocmai pe pagina aia ea nu apărea într-o lumină prea bună.

Astfel, în fiecare zi se întâmplă ceva, însă sunt prea leneșă și prea obosită ca să notez tot.

A ta, Anne

---

1. Este vorba despre prima clasă din al doilea ciclu de învățământ din sistemul şcolar neerlandez. Corespunde clasei a VII-a din sistemul şcolar românesc.

2. Dicționar al limbii neerlandeze.

Dragă Kitty,

Tata are o veche cunoștință, domnul Dreher, un bărbat la vreo șaptezeci și cinci de ani, surd toacă, bolnav și bătrân, având lângă el, ca un fel de apendice stânjenitor, o femeie cu douăzeci și șapte de ani mai tânără, săracă și ea, cu brațele și picioarele acoperite de brățări și inele veritabile sau contrafăcute, rămase din trecute vremuri de aur. Acest domn Dreher i-a făcut deja tatei destule probleme, și l-am admirat mereu pe tata pentru răbdarea îngerească cu care îi răspundea la telefon acestui bătrânel amărât. Când mai eram încă acasă, mama îl sfătuia mereu pe tata să pună un gramofon în fața telefonului, care să spună la fiecare trei minute „Da, domnule Dreher" și „Nu, domnule Dreher", căci bătrânul oricum nu înțelegea nimic din răspunsurile amănunțite ale tatei.

Astăzi, domnul Dreher a sunat la birou și l-a întrebat pe domnul Kugler dacă ar putea să treacă puțin pe la el. Herr Kugler n-avea nici un chef să meargă și a vrut s-o trimită pe Miep. Miep a dat telefon și a spus că nu poate veni. Doamna Dreher a sunat apoi de trei ori, dar, cum Miep spusese că nu-i acasă toată după-masa, a trebuit să imite la telefon vocea lui Bep. Jos (în birou) și la fel și aici, sus, toți s-au spart de râs, iar acum, de fiecare dată când sună telefonul, Bep spune: „E doamna Dreher!" Drept urmare, Miep se pune pe râs înainte de a ridica receptorul și, chicotind, le răspunde oamenilor într-un mod foarte nepoliticos. Da, da, asta chiar că-i bună, o firmă trăsnet ca a noastră nu mai există în toată lumea, directorii și cu fetele din birou se distrează la culme!

Seara mă duc uneori la familia Van Daan ca să mai schimb o vorbă. Mâncăm biscuiți antimolii cu melasă

(cutia cu biscuiți este ținută într-un șifonier cu haine puse la naftalină) și ne amuzăm. Recent, am vorbit despre Peter. Am povestit că Peter mă mângâie deseori pe obraz și că mie asta nu-mi place. M-au întrebat, așa cum numai părinții știu s-o facă, dacă nu l-aș putea îndrăgi și eu pe Peter, fiindcă el în mod cert mă îndrăgea tare mult. În sinea mea mi-am zis „Vai de mine!“ și am pronunțat „O, nu!“. Închipuie-ți ce-ar fi! Apoi am spus că Peter are un fel de-a fi cam rigid și că eu cred că este timid. Asta se întâmplă cu toți băieții care încă nu s-au aflat prea des în compania fetelor.

Trebuie să spun că membrii comisiei Anexei secrete (secțiunea domni) sunt foarte ingenioși. Auzi ce le-a mai trecut prin cap ca să-i parvină o veste de la noi domnului Broks, reprezentant al societății Opekta și custode clandestin al bunurilor noastre! Trimit o scrisoare bătută la mașină unui patron de magazin din Zeeuws-Vlaanderen[1], client indirect al Opekta. Acesta trebuie să răspundă completând formularul primit și să-l trimită înapoi în plicul adăugat. Pe acest plic tata scrie adresa. După ce acest plic se întoarce din Zeeland, se scoate formularul și se pune în locul lui un mesaj scris de mână de tata. Astfel, Broks îl va citi fără să intre la bănuieli. Au ales tocmai Zeeland pentru că este aproape de Belgia, scrisoarea putând fi deci ușor strecurată clandestin peste graniță, și pentru că nimeni nu poate ajunge acolo fără o autorizație specială. Un simplu reprezentant ca Broks nu va primi în mod sigur această autorizație.

Ieri-seară, tata a jucat din nou teatru. A picat în pat, mort de somn. Fiindcă îi era frig la picioare, l-am încălțat

1. Partea cea mai sudică a provinciei neerlandeze Zeeland.

cu papucii mei de noapte. După cinci minute, i-a pus însă iarăși lângă pat. Apoi n-a mai vrut lumină și și-a băgat capul sub pătură. După ce s-a stins lumina, și-a scos încet de tot nasul la iveală. A fost foarte comic. Apoi am vorbit despre faptul că Peter o numește pe Margot „mătușă“. Deodată, s-a auzit din adâncuri vocea tatei: „mătușă cafegioaică“.

Mouschi, pisica, este din ce în ce mai drăguță cu mine, dar încă mi-e puțin teamă de ea.

A ta, Anne

DUMINICĂ, 27 SEPTEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Astăzi am avut o așa-zisă „discuție“ cu mama. Partea proastă este că izbucnesc imediat în lacrimi și nu pot să fac nimic ca să nu se mai întâmple. Tata este *mereu* drăguț cu mine și mă și înțelege mult mai bine. Ah, în asemenea momente nu pot s-o suport pe mama, iar ea nu vede în mine decât o străină. Asta se vede imediat, nu știe nici măcar ce gândesc despre lucrurile cele mai obișnuite.

Am vorbit despre servitoare și despre faptul că ar trebui să li se spună „ajutoare în gospodărie“ și că, după război, acest lucru va deveni cu siguranță obligatoriu. Eu însă nu m-am lăsat așa de ușor convinsă. Și-apoi ea a spus că eu vorbesc mereu despre „mai târziu“ și că îmi dau aere de mare doamnă, însă asta nu-i deloc adevărat. Doar am și eu dreptul din când în când s-alerg după himere, nu-i nimic rău în asta, nu trebuie luat chiar totul în serios. Bine, cel puțin, că tati îmi ia apărarea, fără el cu siguranță n-aș putea rezista aici.

Nici cu Margot nu mă înțeleg bine. Chiar dacă în familia noastră nu există răbufniri precum cele de sus,

atmosfera de-aici nu-mi este nici pe departe pe plac întotdeauna. Am o cu totul altă fire decât Margot și mama, pe care le simt așa de străine. Le înțeleg mai bine pe prietenele mele decât îmi înțeleg propria mamă. Mare păcat!

Pentru a n-șpea oară, doamnei Van Daan nu-i sunt toți boii acasă. Este foarte prost-dispusă și încuie tot mai multe din lucrurile ei personale. Păcat că, atunci când dispare un lucru aparținând familiei Van Daan, mama nu face și ea să dispară ceva ce aparține familiei Frank.

Se pare că unora le face o plăcere deosebită să-și educe nu numai propriii copii, ci și pe ai cunoștințelor. Și soții Van Daan fac parte dintre ei. La Margot nu prea au ce să educe, ea este din fire întruchiparea bunătății, amabilității și inteligenței, însă eu îmi asum din plin și partea ei de obrăznicie. La masă, nu o dată se întâmplă să zboare dintr-o parte într-alta mustrări și răspunsuri obraznice. Tata și mama mă apără întotdeauna energic, fără ei n-aș putea relua permanent bătălia fără măcar să clipesc. Deși ei îmi tot spun să vorbesc mai puțin, să nu mă amestec în treburile altora și să fiu mai modestă, nu reușesc să fac asta prea des.

Dacă tata n-ar fi mereu așa de răbdător, mi-aș fi pierdut de mult speranța de a împlini exigențele părintești, care și-așa nu sunt nicidecum exagerate.

Atunci când iau puțin dintr-un fel de legume care nu-mi plac deloc și prefer să mănânc cartofi, soții Van Daan, mai ales doamna Van Daan, nu pot suporta un asemenea răsfăț. „Hai, Anne, mai ia niște legume“, spune ea numaidecât.

„Nu, mulțumesc, doamnă, spun eu. Mi-ajung cartofii.“

„Legumele sunt foarte sănătoase, așa spune și mama ta. Mai ia puțin“, continuă ea să insiste până când intervine tata și-mi confirmă refuzul.

Atunci doamna începe să tune și să fulgere: „Să fi văzut cum era la noi acasă! Pe vremea aia, copiii măcar primeau educație! Asta nu-i educație! Anne este îngrozitor de răsfățată, eu n-aș tolera asta niciodată. Dacă Anne ar fi fata mea…“

Cu asta începe și se sfârșește de fiecare dată avalanșa ei de vorbe. „Dacă Anne ar fi fata mea.“ Din fericire, nu sunt.

Dar pentru a reveni la tema noastră legată de educație: Ieri, după ultimele observații profunde ale doamnei, s-a lăsat tăcerea. Apoi tata a răspuns: Eu cred că Anne este foarte bine educată. Cel puțin, ea a învățat deja să nu vă mai răspundă la nesfârșitele predici. Cât despre legume, nu vă pot răspunde decât cu un cuvânt: viceversa.“

Doamna era bătută, și-ncă rău de tot. Acest „viceversa“ era bineînțeles o aluzie directă la madamă, care, seara, nu suporta fasolea și absolut nici un fel de varză, pentru că trăgea „vânturi“. Dar asta pot să spun și eu. Ce idioată e! În orice caz, ar face bine să-și țină gura în privința mea.

Este amuzant să vezi ce repede se îmbujorează doamna Van Daan. Eu, din fericire, nu, iar asta o roade groaznic pe dinăuntru.

A ta, Anne

LUNI, 28 SEPTEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Ieri, când a trebuit să mă opresc din scris, nu eram nici pe departe gata cu scrisoarea. Nu pot rezista poftei de a-ți povesti despre altă ceartă, dar, înainte de-a începe, încă

ceva: mi se pare ciudat că adulții ajung să se certe așa de ușor, de des și pe seama tuturor nimicurilor posibile. Până acum am crezut mereu că numai copiii se ciondănesc și că mai târziu acest obicei dispare. Desigur, există uneori motive pentru o ceartă „veritabilă“, dar disputele de aici nu sunt altceva decât ciondăneli. Fiindcă aceste ciondăneli sunt la ordinea zilei, ar fi trebuit să mă obișnuiesc deja cu ele. Dar asta nu s-a întâmplat și nici nu se va întâmpla atâta vreme cât eu voi fi obiectul aproape fiecărei discuții (acest cuvânt este folosit aici în loc de ceartă, absolut greșit, bineînțeles, dar nu le poți cere prea mult nemților!).

Nimic, dar absolut nimic din persoana mea nu valorează ceva în ochii lor. În bârfele și trăncăneala lor, atitudinea, caracterul, purtarea mea sunt întoarse pe toate fețele și făcute bucățele, iar eu, urmând sfaturi competente, trebuie să înghit cu dragă inimă vorbe dure și țipete la adresa mea, lucru cu care n-am fost deloc obișnuită. Nu pot să fac asta! Nici nu mă gândesc să-i las să mă jignească fără să le dau riposta, o să le arăt eu că Anne Frank e unsă cu toate alifiile și-or să se minuneze și-or să-și închidă numaidecât fleanca atunci când o să le explic că mai întâi ar trebui să se ocupe de educația lor, nu de a mea. Ce stil de-a se purta! Pur și simplu barbar. Până acum am rămas de fiecare dată perplexă față de atâta lipsă de maniere și mai ales de atâta… prostie (doamna Van Daan). Dar de îndată ce mă voi obișnui, și asta se va întâmpla curând, le voi răspunde cu aceeași monedă, și-atunci o să vorbească altfel! Chiar sunt atât de prost-crescută, de îndărătnică, încăpățânată, pretențioasă, proastă, leneșă etc. etc., așa cum spun cei de sus? Sigur, știu și eu că fac multe greșeli și am multe lipsuri, însă oricum ei merg prea departe. Dacă ai ști, Kitty, ce tare mă înfurie

uneori toate certurile și insultele astea! Cu siguranță că nu va mai dura mult până când toată furia strânsă în mine va exploda.

Dar acum ajunge, te-am plictisit destul cu certurile mele, și totuși, nu pot să nu-ți povestesc despre o altă discuție extrem de interesantă, care s-a petrecut în timp ce mâncam.

Dintr-una într-alta, am ajuns să vorbim despre modestia excesivă a lui Pim. Această modestie este un fapt cert, de care nu s-ar îndoi nici cei mai idioți oameni. Deodată, doamna Van Daan, care în fiecare discuție trebuie să fie în centrul atenției, a spus: „Și eu sunt foarte modestă, mult mai modestă decât soțul meu!"

Ai mai auzit vreodată în viața ta așa ceva? Propoziția asta ilustrează cum nu se poate mai bine modestia ei!

Domnul Van Daan, simțindu-se obligat să explice mai îndeaproape acest „decât soțul meu", a spus pe un ton foarte calm: „Dar eu nu vreau să fiu modest. Întotdeauna mi-a fost dat să văd că oamenii lipsiți de modestie se descurcă mult mai bine decât oamenii modești." Și-apoi mi s-a adresat mie: „Să nu fii prea modestă, Anne, c-așa sigur n-o să ajungi prea departe."

Mama a fost întru totul de acord cu acest punct de vedere. Dar, ca de obicei, doamna Van Daan a trebuit să-și dea și ea cu părerea pe tema asta de educație. Acum însă nu mi s-a adresat direct mie, ci părinților mei, spunând: „Dacă ați ajuns să-i spuneți Annei așa ceva, ciudată concepție de viață mai aveți. În tinerețea mea, lucrurile stăteau cu totul altfel. Sunt sigură că și acum este totuși altfel, exceptând familia dumneavoastră modernă."

Această ultimă remarcă se referea la metodele moderne de educație, susținute de mama în repetate rânduri. De enervare, doamna Van Daan se făcuse stacojie

la față. Cine se înroșește se încălzește și, astfel, se enervează din ce în ce mai tare, pierzând curând confruntarea cu adversarul.

Vrând să termine cât mai repede posibil această discuție, mama, care nu se înroșise, n-a stat decât o clipă pe gânduri și a răspuns: „Doamnă Van Daan, și eu cred, într-adevăr, că în viață este mult mai bine să fii mai puțin modest. Soțul meu, Margot și Peter sunt toți trei din cale-afară de modești. Soțul dumneavoastră, Anne, dumneavoastră și cu mine nu suntem lipsiți de modestie, dar nici nu ne lăsăm dați la o parte la tot pasul."

Doamna Van Daan: „Dar, doamnă Frank, nu vă înțeleg! Eu sunt într-adevăr din cale-afară de modestă. Ce v-a venit să ziceți că sunt lipsită de modestie?"

Mama: „În mod cert nu sunteți lipsită de modestie, dar nimănui nu i-ar trece prin cap să vă considere neapărat modestă."

Doamna Van Daan: „Aș vrea să știu în ce privință sunt lipsită de modestie! Dacă n-aș avea singură grijă de mine, cu siguranță că nimeni altcineva n-ar face-o și-ar trebui să mor de foame. Dar asta e o dovadă că sunt la fel de modestă ca soțul dumneavoastră."

În fața unei autoapărări atât de ridicole, mama nu și-a putut stăpâni râsul. Asta a iritat-o pe doamna Van Daan, care și-a continuat frumosul discurs cu o lungă serie de superbe expresii germano-neerlandeze și neerlandezo-germane, până când această oratoare înnăscută așa de tare s-a încurcat în propriile cuvinte, încât în cele din urmă s-a ridicat de pe scaun, vrând să iasă din cameră. Atunci a dat cu ochii de mine. Ar fi trebuit să vezi asta! Din nefericire, chiar în clipa în care doamna ne întorcea spatele, eu am clătinat din cap compătimitor și ironic, nu dinadins,

ci cu totul involuntar, așa de fascinată fusesem de avalanșa de vorbe. Doamna s-a întors și a început să se răstească la mine în germană într-un mod ordinar și grosolan, întocmai ca o mahalagioaică roșie și grasă. Era o plăcere s-o vezi. Dacă aș ști să desenez, tare mi-ar fi plăcut s-o prind exact cu atitudinea asta, așa de comică era muierușca asta proastă și țicnită! Dar acum măcar știu un lucru: ajungi să cunoști bine oamenii abia după ce te-ai certat zdravăn cu ei o dată. Abia atunci poți să le judeci caracterul!

A ta, Anne

MARȚI, 29 SEPTEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Ți se întâmplă lucruri ciudate când trebuie să te ascunzi! Închipuie-ți că, neavând cadă, trebuie să ne spălăm într-un lighean și, fiindcă numai în birou (când folosesc acest cuvânt, mă refer mereu la tot etajul de jos) este apă caldă, profităm toți șapte, pe rând, de acest avantaj. Dar pentru că suntem așa de diferiți și nivelul pudibonderiei este mai ridicat la unii decât la alții, fiecare membru al familiei și-a ales propriul loc de îmbăiere. Peter se spală în bucătărie, deși bucătăria are o ușă de sticlă. Când vrea să-și facă baie, vine la noi, la fiecare, și ne anunță că în următoarea jumătate de oră n-avem voie să trecem pe lângă bucătărie. Acest avertisment i se pare suficient. Domnul își face baie sus de tot. Pentru el, siguranța propriei camere compensează inconvenientul de a căra apa caldă atâtea etaje. Deocamdată, doamna nu-și face baie deloc, așteptând să vadă care este locul cel mai bun. Tata se spală în biroul privat, mama în bucătărie,

în spatele unui paravan de sobă, iar eu și Margot am ales biroul din față ca loc de bălăceală. Sâmbăta după-amiaza se trag draperiile, apoi ne spălăm pe întuneric, iar cea care nu-i la rând se uită pe fereastră, printre draperii, și se minunează de bizareria trecătorilor.

Începând de săptămâna trecută, baia asta nu-mi mai place și am început să caut un loc mai confortabil. Peter mi-a dat ideea să-mi pun ligheanul în toaleta spațioasă a biroului. Acolo pot să mă așez, să aprind lumina, să închid ușa, să golesc ligheanul fără să mă ajute cineva și să fiu la adăpost de privirile indiscrete. Duminică mi-am inaugurat frumoasa baie și, oricât de aiurea sună, ea a devenit acum locul meu preferat.

Miercuri a venit jos instalatorul ca să mute pe hol țevile conductei de apă a toaletei biroului. Această modificare s-a făcut în perspectiva unei eventuale ierni friguroase, ca să nu înghețe țevile. Vizita instalatorului n-a fost deloc plăcută pentru noi. Nu numai că n-am putut să dăm drumul la apă toată ziua, dar nici la toaletă n-am putut să mergem.

Acum, sigur că nu-i deloc decent să-ți povestesc ce-am făcut ca să remediem acest inconvenient, dar nu sunt atât de pudică încât să nu vorbesc despre asemenea lucruri. Chiar la începutul vieții noastre clandestine, eu și tata am făcut rost de câte o oală de noapte improvizată, altfel spus, în lipsa unei oale de noapte, am sacrificat pentru acest scop câte un borcan de sticlă. Cât a lucrat instalatorul, am pus borcanele în cameră și ne-am păstrat în ele nevoile de peste zi. Asta mi s-a părut mult mai puțin neplăcut decât faptul că toată ziua a trebuit să stau fără să mă mișc, și nici să vorbesc n-am avut voie. Nici nu-ți poți închipui ce greu i-a picat asta domnișoarei Mac-mac-mac.

Chiar și în condiții normale, n-avem voie să vorbim decât în șoaptă; să nu vorbim și să nu ne mișcăm deloc este de zece ori mai rău.

După trei zile de aplatizare permanentă, șezutul îmi înțepenise complet și mă durea. Gimnastica de seară m-a ajutat să mă dezmorțesc.

A ta, Anne

JOI, 1 OCTOMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Ieri m-am speriat îngrozitor. La ora opt, s-a auzit deodată țârâitul strident al soneriei. M-am gândit numaidecât că venise cineva… Cine, cred că ghicești. Doar după ce toți m-au asigurat că nu fuseseră decât niște puști ștrengari ori poștașul m-am mai liniștit.

Aici zilele se scurg într-o liniște totală. Levinssohn, un farmacist și chimist evreu, mic de statură, lucrează în bucătărie pentru domnul Kugler. Cunoaște casa foarte bine și de aceea stăm tot timpul cu teama că i-ar putea veni ideea să arunce o privire în vechiul laborator. Ai zice că suntem niște șoricei, așa de puțin zgomot facem. Cine-ar fi bănuit acum trei luni că Anne cea asemenea argintului viu trebuie și poate să stea liniștită ore în șir?

Pe 29 a fost ziua de naștere a doamnei Van Daan. Chiar dacă n-a fost cine știe ce petrecere, i s-au oferit totuși flori și mici cadouri, iar mâncarea a fost bună. Un buchet de garoafe roșii de la soț pare să fie o tradiție în familia lor.

Ca să mai zăbovesc o clipă la doamna Van Daan, pot să-ți spun că încercările ei de a flirta cu tata sunt pentru

mine o sursă permanentă de iritare. Îl mângâie pe obraz și pe păr, își ridică fusta foarte sus, spune lucruri care ei i se par pline de spirit și încearcă astfel să-i atragă atenția lui Pim. Din fericire, lui Pim nu i se pare nici frumoasă, nici drăguță, așa că nu ia în seamă cochetăriile ei. Sunt destul de geloasă de felul meu, după cum știi, deci nu pot suporta una ca asta. Și-apoi, mama nu face așa ceva cu domnul Van Daan. I-am spus asta doamnei Van Daan în față.

Uneori, Peter reușește să fie destul de amuzant. În orice caz, împărtășim cel puțin o preferință care-i face pe toți să râdă, și-anume aceea de a ne deghiza. Ne-am făcut apariția împreună, el într-o rochie foarte strânsă pe corp a mamei lui, eu în costumul lui, el cu o pălărie pe cap, eu cu o șapcă. Adulții s-au prăpădit de râs, iar noi ne-am distrat la fel de tare.

Bep a cumpărat de la Bijenkorf[1] niște fuste noi pentru Margot și pentru mine. Sunt dintr-un material prost, care seamănă cu iuta din care se fac sacii de cartofi. Chestiile astea, pe care mai demult nici un magazin n-ar fi îndrăznit să le vândă, costă acum 7, 75 guldeni, respectiv 24 de guldeni.

Ne mai așteaptă încă ceva frumos: Bep a comandat la nu știu ce asociație cursuri de stenografie prin corespondență pentru mine, Margot și Peter. O să vezi ce stenografi perfecți vom fi la anul. În orice caz, mie mi se pare extrem de important să înveți cu-adevărat să folosești o astfel de scriere secretă.

Mă doare îngrozitor degetul arătător (de la mâna stângă) și nu pot să calc rufe. Ce noroc pe mine!

Domnul Van Daan a preferat să vin să stau eu lângă el la masă, căci, după părerea lui, Margot nu mai mănâncă

---

1. Magazin universal în Amsterdam.

îndeajuns. Iar mie îmi face plăcere o schimbare ca asta. Prin grădină umblă mereu o pisicuță neagră care mi-aduce aminte de Moortje a mea, scumpa de ea! Mama are tot timpul ceva să-mi reproșeze, mai cu seamă în timpul mesei, ăsta fiind încă un motiv pentru care îmi convine că am schimbat locul. Acum Margot este cea care trebuie să suporte totul sau, mai bine spus, să nu suporte nimic, căci mama nu face nici o remarcă acidă la adresa ei, copilul-model! O tachinez acum în permanență numind-o copil-model, ceea ce ea nu poate suferi. Poate se dezvață – ar fi și timpul.

Termin talmeș-balmeșul ăsta de noutăți cu o poantă extrem de spirituală a domnului Van Daan:

Ce face de 999 de ori clic și o dată clac?

Un miriapod cu un picior strâmb.

Pa, Anne

SÂMBĂTĂ, 3 OCTOMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Ieri m-au tachinat toți pentru că mă întinsesem în pat lângă domnul Van Daan. „Așa devreme! Ce rușine!“ și încă o sumedenie de alte expresii de felul ăsta. Prostii, bineînțeles. N-aș vrea să dorm niciodată cu domnul Van Daan, în sensul general al cuvântului, desigur.

Ieri s-a iscat din nou un conflict între noi, și mama s-a înfuriat groaznic. I-a spus tatei toate păcatele mele și a izbucnit în hohote de plâns. Eu la fel, bineînțeles. Și aveam și-așa deja niște dureri de cap înfiorătoare. La sfârșit, i-am spus că pe *el* îl iubesc mai mult decât pe mama, la care el mi-a zis că o să treacă și asta, dar eu nu

cred. Pur și simplu nu pot s-o suport pe mama și trebuie să mă abțin din răsputeri să nu mă răstesc de fiecare dată la ea și să-mi păstrez calmul. Aș fi în stare s-o lovesc în față. Nu știu de ce mi-e așa de groaznic de antipatică. Tata a spus că ar trebui să mă ofer singură s-o ajut pe mama atunci când ea nu se simte bine sau o doare capul. Dar eu nu fac asta fiindcă n-o iubesc și-atunci nici nu simt că trebuie să fac așa. Îmi pot imagina foarte bine și că mama va muri cândva, dar să moară tata vreodată, asta cred că n-aș putea îndura. Desigur, atitudinea mea este extrem de josnică, dar așa simt. Sper că mama nu va citi asta și tot restul *niciodată*.

În ultima vreme, am voie să citesc ceva mai multe cărți pentru adulți. Chiar acum citesc *Tinerețea Evei* de Nico van Suchtelen. Diferența dintre cărțile pentru fete și cartea asta nu mi se pare așa de mare. Eva credea că, asemeni merelor, copiii cresc în copaci și barza îi culege de-acolo când s-au copt și îi duce mamelor. Dar pisica prietenei ei a făcut pui care au ieșit din pisică. Atunci Eva și-a zis că pisica, asemeni unei găini, face ouă și le clocește. Și tot așa, mamele care așteaptă un copil se duc cu câteva zile înainte sus, în dormitor, să facă un ou pe care apoi îl clocesc. Când apare copilul, mamele sunt încă puțin slăbite de la statul îndelung pe vine. Eva își dorea acum și ea un copil. A luat un șal de lână și l-a pus pe jos, acolo unde urma să cadă oul. Apoi s-a așezat pe vine și a început să apese. S-a pus și pe cotcodăcit, însă n-a apărut nici un ou. În cele din urmă, după o lungă așteptare, a ieșit ceva, dar nu un ou, ci un cârnăcior. Tare s-a mai rușinat Eva. Credea că se îmbolnăvise. Amuzant, nu? În *Tinerețea Evei* este vorba și despre femei care își vând trupul pe niște străduțe și cer pentru asta o grămadă

de bani. Aș muri de rușine în fața unui asemenea bărbat. Se mai spune acolo că Evei i-a venit ciclul. Ah, ce tare îmi doresc și eu asta! Atunci măcar voi fi și eu adultă.

Tata a început iar să bodogănească și mă amenință că o să-mi ia jurnalul. O, ce spaimă am mai tras! De-acum încolo îl voi ascunde.

Anne Frank

MIERCURI, 7 OCTOMBRIE 1942

Îmi închipui acum că…
merg în Elveția. Tata și cu mine dormim în aceeași cameră, iar camera de studiu a băieților[1] devine camera mea personală, unde stau și îmi primesc oaspeții. Mi-au făcut o surpriză, cumpărându-mi mobilă nouă, cu masă de servit ceai, birou, fotolii și divan, pur și simplu fantastic. După câteva zile, tata îmi dă 150 de guldeni, în bani elvețieni, desigur, dar eu voi socoti în continuare în guldeni, și-mi spune că-i pot cheltui doar pentru mine, cumpărând tot ce cred eu că-mi trebuie. (În continuare, urmează să primesc un gulden pe săptămână, bani cu care iarăși pot să-mi cumpăr ce vreau.) Mă duc cu Bernd la cumpărături și-mi iau:

3 cămăși de vară × 0,50 = 1,50
3 pantaloni de vară × 0,50 = 1,50
3 cămăși de iarnă × 0,75 = 2,25
3 pantaloni de iarnă × 0,75 = 2,25
2 furouri × 0,50 = 1,00
2 sutiene (cea mai mică măsură) × 0,50 = 1,00

1. Este vorba de Bernhard şi Stephan, veri ai Annei Frank.

5 pijamale × 1,00 = 5,00
1 capot de vară × 2,50 = 2,50
1 capot de iarnă × 3,00 = 3,00
2 neglijeuri × 0,75 = 1,50
1 pernuță × 1,00 = 1,00
1 pereche de papuci de vară × 1,00 = 1,00
1 pereche de papuci de iarnă × 1,50 = 1,50
1 pereche de pantofi de vară (școală) × 1,50 = 1,50
1 pereche de pantofi de vară (buni) × 2,00 = 2,00
1 pereche de pantofi de iarnă (școală) × 2,50 = 2,50
1 pereche de pantofi de iarnă (buni) × 3,00 = 3,00
2 șorțuri × 0,50 = 1,00
25 de batiste × 0,05 = 1,25
4 perechi de ciorapi de mătase × 0,75 = 3,00
4 perechi de șosete trei sferturi × 0,50 = 2,00
4 perechi de șosete × 0,25 = 1,00
2 perechi de șosete groase × 1,00 = 2,00
3 gheme de lână albă (pantaloni, căciulă) = 1,50
3 gheme de lână albastră (pulover, fustă) = 1,50
3 gheme de lână în diverse culori (căciulă, fular) = 1,50
eșarfe, curele, gulere, nasturi = 1,25

Apoi încă 2 rochii pentru școală (vară), 2 rochii pentru școală (iarnă), 2 rochii bune (vară), 2 rochii bune (iarnă), 1 fustă de vară, 1 fustă bună de iarnă, 1 fustă de iarnă pentru școală, 1 fulgarin, 1 pardesiu de vară, 1 pardesiu de iarnă, 2 pălării, 2 căciuli.

În total 108 guldeni.

2 genți, 1 rochie de patinaj, 1 pereche de patine cu pantofi, 1 cutie (cu pudră, cremă emolientă, cremă demachiantă, ulei antisolar, vată, cutie cu pansamente,

fard, ruj de buze, creion de sprâncene, sare de baie, talc, apă de colonie, săpun, pămătuf).

Apoi încă 4 pulovere × 1,50, 4 bluze × 1,00, diverse lucruri × 10,00 și cărți, cadouri × 4,50.

VINERI, 9 OCTOMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Astăzi n-am decât vești sumbre și deprimante. Numeroșii noștri cunoscuți evrei sunt arestați în grupuri. Gestapoul nu se poartă câtuși de puțin blând cu acești oameni. Sunt transportați în vagoane de vite la Westerbork, marele lagăr pentru evrei din Drenthe[1]. Miep ne-a povestit despre cineva care a fugit din Westerbork. Trebuie să fie groaznic acolo. Oamenilor nu li se dă aproape nimic de mâncare, ce să mai vorbim de băutură. N-au decât o oră pe zi apă și o toaletă și o chiuvetă pentru câteva mii de oameni. Dorm toți laolaltă, bărbați și femei, iar femeile și copiii sunt rași în cap. Este aproape imposibil să evadezi. Oamenii sunt stigmatizați de capetele lor rase și, mulți dintre ei, și de trăsăturile fizice specifice evreilor.

Dacă deja în Olanda este așa de rău, cum vor trăi ei în ținuturile îndepărtate și barbare unde sunt trimiși? Bănuim că cei mai mulți vor fi uciși. Radioul englez vorbește de gazări; poate că asta e, într-adevăr, cea mai rapidă metodă de exterminare.

Sunt complet bulversată. Miep povestește toate ororile astea atât de emoționant, ea însăși fiind extrem de tulburată. Foarte recent, de pildă, o bătrână evreică paralizată a

1. Numele uneia dintre provinciile neerlandeze.

fost adusă în fața ușii ei, fiind nevoită să aștepte acolo Gestapoul care plecase să caute o mașină cu care s-o transporte. Sărmana bătrână era așa de speriată de zgomotul puternic al tirurilor de artilerie împotriva avioanelor engleze care zburau pe deasupra și de lumina stridentă a proiectoarelor. Totuși Miep nu a îndrăznit s-o primească înăuntru; nimeni n-ar fi făcut-o. Domnii germani nu se scumpesc la pedepse.

Și Bep e tăcută. Prietenul ei trebuie să plece în Germania. De fiecare dată când avioanele trec pe deasupra caselor noastre, se teme ca nu cumva încărcătura de bombe, care atinge frecvent un milion de kilograme, să nu cadă în capul lui Bertus. Glume cum ar fi „N-o să cadă chiar tot milionul de kilograme pe el“ sau „O singură bombă este de-ajuns“ mi se par cam deplasate. Bertus nu-i nicidecum singurul care trebuie să plece –, în fiecare zi pleacă trenuri pline de bărbați tineri. Pe drum, atunci când se opresc într-o gară neînsemnată, unii se dau jos pe furiș și încearcă să se ascundă. Poate că măcar câțiva dintre ei și reușesc.

Încă nu mi-am terminat tânguielile. Ai auzit vreodată de ostatici? Asta-i acum cea mai nouă dintre metodele folosite pentru a-i pedepsi pe sabotori. Este lucrul cel mai groaznic pe care ți-l poți imagina. Cetățeni nevinovați, în poziții de vază, sunt arestați, așteptând apoi să fie executați. Dacă cineva comite un act de sabotaj și vinovatul nu este prins, Gestapoul pune pur și simplu patru sau cinci ostatici la zid. De multe ori, moartea acestor oameni este anunțată în ziar. „Accident fatal“, așa numesc ei o asemenea crimă.

Frumos popor, germanii ăștia! Și unde mai pui că, de fapt, și eu aparțin acestui popor! Dar nu, Hitler ne-a

transformat de mult pe toți în apatrizi. De altminteri, nu există pe lume dușmănie mai mare decât cea dintre germani și evrei.

A ta, Anne

MIERCURI, 14 OCTOMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Sunt îngrozitor de ocupată. Ieri am tradus mai întâi un capitol din *La belle Nivernaise* și am scos cuvintele. Apoi am făcut o problemă *afurisită*, după care am tradus și trei pagini de gramatică franceză. Astăzi, gramatică franceză și istorie.

Pur și simplu m-am săturat să fac în fiecare zi afurisitele astea de probleme. Și tatei i se par oribile. Aproape că știu să le fac mai bine ca el, dar, de fapt, nici unul din noi nu-i în stare să le facă, așa că trebuie să apelăm mereu la Margot. Sunt foarte prinsă și cu lecțiile de stenografie; e ceva fantastic. Sunt cea mai avansată dintre toți trei.

Am citit *De Stormen.* E bună, dar nici pe departe așa de bună ca *Joop ter Huil.* De altfel, în ambele cărți se folosește, în general, cam același vocabular, lucru evident, fiind vorba de aceeași scriitoare. Cissy van Marxveldt scrie trăsnet. E sigur că o să dau cărțile ei și copiilor mei să le citească.

Pe deasupra, am mai citit și o sumedenie de piese de teatru de Körner. Îmi place cum scrie. De exemplu *Hedwig, Der Vetter aus Bremen, Die Gouvernante, Der grüne Domino* etc.

Mama, Margot și cu mine suntem din nou cele mai bune prietene, ceea ce, de fapt, e mult mai plăcut. Ieri-seară,

Margot și cu mine am stat amândouă în patul meu. A trebuit să ne înghesuim bine de tot una într-alta, dar tocmai asta a fost amuzant. M-a întrebat dacă îi dau voie să-mi citească jurnalul.

„Unele pasaje, da“, am spus eu și am întrebat-o de-al ei. Și ea a fost de-acord să-l citesc pe-al ei.

Așa am ajuns să vorbim despre viitor și am întrebat-o ce vrea să se facă. Dar n-a vrut să-mi spună, făcând din asta un mare secret. Din câte am aflat eu, e vorba de învățământ. Sigur, nu știu dacă-i adevărat, dar presupun că asta-i direcția în care va merge. De fapt, n-ar trebui să fiu atât de curioasă.

Azi-dimineață am stat întinsă în patul lui Peter, după ce mai întâi l-am alungat pe el. S-a înfuriat, dar puțin îmi pasă mie de asta. Ar putea să fie un pic mai amabil cu mine, căci nu mai demult de aseară i-am dat un măr.

Am întrebat-o odată pe Margot dacă i se pare că sunt foarte urâtă. Mi-a spus că sunt nostimă și am ochi frumoși. Cam vag, nu ți se pare?

Și-acum, pe data viitoare!

Anne Frank

P.S. Azi-dimineață ne-am cântărit iarăși cu toții. Margot are acum 120 de livre, mama 124, tata 141, Anne 87, Peter 134, doamna Van Daan 106, domnul Van Daan 150. În cele trei luni de când sunt aici m-am îngrășat cu 17 livre. Enorm, nu?

Dragă Kitty,

Îmi tremură mâna încă, deși am avut două ore la dispoziție să ne revenim după spaima pe care am tras-o. Trebuie să știi că avem în casă cinci aparate Minimax pentru stingerea incendiilor. Isteți cum sunt, cei de jos au uitat să ne avertizeze că tâmplarul, sau cum s-o fi numind un asemenea ins, trebuie să vină să umple aparatele. Urmarea a fost că n-am fost deloc atenți să nu facem zgomot până când am auzit deodată lovituri de ciocan afară, pe micul palier (în fața ușii-bibliotecă). M-am gândit numaidecât la tâmplar și am avertizat-o pe Bep, care tocmai era la masă, că nu poate să coboare. Tata și cu mine ne-am postat la ușă ca să auzim când avea să plece omul. După un sfert de oră de muncă, și-a pus ciocanul și alte unelte pe biblioteca noastră (așa credeam noi!) și a bătut la ușă. Ne-am îngălbenit. Oare să fi auzit totuși ceva, iar acum voia să examineze matahala asta misterioasă? Așa se părea, căci el continua să bată, să tragă, să împingă și să smucească. Era cât pe ce să leșin, așa de frică mi-a fost ca nu cumva acest necunoscut să ne demoleze frumoasa ascunzătoare. Tocmai îmi ziceam în sinea mea că-mi trăisem partea cea mai lungă a vieții, când am auzit vocea domnului Kleiman: „Dar deschideți odată, eu sunt."

Am deschis numaidecât. Ce se întâmplase? Cârligul care ține ușa-bibliotecă închisă se înțepenise, de aceea nimeni nu putuse să ne avertizeze în privința tâmplarului. Omul coborâse, iar Kleiman a vrut să vină s-o ia pe Bep, dar iarăși n-a reușit să deschidă ușa. Nu pot să-ți spun cât de ușurată m-am simțit. Omul despre care crezusem că vrea să intre la noi căpătase în închipuirea mea înfățișări din ce în ce mai impunătoare. La sfârșit ajunsese să semene

cu un uriaș și era așa un fascist cum nu există altul mai rău. În fine, din fericire, de data asta am scăpat cu bine.

Luni ne-am distrat pe cinste. Miep și Jan au rămas peste noapte la noi. Margot și cu mine ne-am dus să dormim noaptea la tata și la mama, ca să facem loc soților Gies. Meniul festiv a fost delicios. A existat o mică întrerupere, din cauza unui scurtcircuit al lămpii tatei. Am rămas brusc în întuneric. Ce să facem? Aveam siguranțe de rezervă, dar cea care trebuia schimbată era în spate de tot, în depozitul întunecos, așa că nu era o treabă prea plăcută de făcut seara. Totuși domnii și-au luat inima în dinți și, în zece minute, am putut să punem la loc sistemul nostru de iluminat cu lumânări.

Azi-dimineață m-am sculat devreme. Jan era deja îmbrăcat. Trebuia să plece la opt și jumătate, așa că la opt era deja sus ca să mănânce de dimineață. Miep tocmai se îmbrăca. Era în cămașă când am intrat. Poartă exact aceiași chiloți de lână ca mine atunci când merg cu bicicleta. Margot și cu mine ne-am îmbrăcat la rândul nostru și am ajuns sus mult mai devreme decât de obicei. După un mic dejun agreabil, Miep a coborât. Ploua cu găleata, și s-a bucurat că astăzi n-a fost nevoită să vină la serviciu cu bicicleta. Împreună cu tata am făcut paturile, iar apoi am învățat cinci verbe neregulate franceze. Silitoare, nu?

Margot și Peter au citit în camera noastră, iar Mouschi a stat la Margot pe divan. După iregularitățile mele franțuzești, m-am dus și eu la ei și am citit din *Și veșnic cântă pădurile*. E o carte foarte frumoasă, dar foarte ciudată. Aproape că am terminat-o.

Săptămâna viitoare o să ne facă și Bep o vizită nocturnă.

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Sunt extrem de îngrijorată, căci tata e bolnav. Are febră mare și o erupție roșie. Se pare că-i vorba de pojar. Închipuie-ți că nu putem nici măcar chema doctorul! Mama îl face să transpire bine, poate că așa o să scadă febra.

Azi-dimineață, Miep ne-a povestit că nemții au scos toată mobila din locuința soților Van Daan de pe Zuider Amstellaan. Încă nu i-am spus asta doamnei, ea și-așa e „nevricoasă“ în ultima vreme, iar noi n-avem nici un chef să-i ascultăm încă o ieremiadă despre frumoasa veselă și fotoliile drăguțe pe care le-a lăsat acasă. Și noi a trebuit să lăsăm baltă aproape tot ce era frumos, la ce bun să ne mai lamentăm?

Tata vrea acum să citesc și cărți de Hebbel și alți scriitori germani renumiți. Între timp am ajuns să citesc relativ ușor în germană. Numai că de cele mai multe ori șoptesc, în loc să citesc în gând. Dar asta o să treacă. Tata a luat din biblioteca cea mare dramele lui Goethe și Schiller și vrea să-mi citească în fiecare seară câte ceva. Am început deja cu *Don Carlos.* Ca să urmeze exemplul bun al tatei, mama mi-a pus în mână cartea ei de rugăciuni. De politețe, am citit câteva rugăciuni în germană. Mi se par frumoase, dar nu-mi spun mare lucru. De ce mă silește ea să mă dau așa de pios-religioasă?

Mâine vom aprinde pentru prima oară focul în sobă. Bineînțeles că vom fi năpădiți de fum; coșul n-a mai fost curățat de mult. Să sperăm că trage!

A ta, Anne

LUNI, 2 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Vineri seară a fost Bep la noi. A fost destul de plăcut, dar ea n-a putut să doarmă bine fiindcă a băut vin. În rest, nimic deosebit. Ieri am avut niște dureri de cap îngrozitoare și m-am culcat devreme. Margot a început iarăși să mă sâcâie.

De dimineață am început să pun în ordine un fișier pentru birou, căci se răsturnase și se împrăștiase tot. Peste nu prea mult timp, am simțit că înnebunesc și i-am întrebat pe Margot și pe Peter dacă vor să mă ajute, dar amândoi au fost prea leneși. Așa că am pus totul iarăși la loc. Nu sunt nebună să fac totul singură!

Anne Frank

P.S. Am uitat să-ți dau importanta veste că, probabil, curând o să-mi vină ciclul. Îmi dau seama pentru că tot simt așa, o chestie lipicioasă în chiloți, și mama mi-a prezis asta. Mor de nerăbdare. Mi se pare atât de important, numai că, din păcate, acum nu pot să-mi pun absorbante igienice, căci nici astea nu se mai găsesc, iar tampoanele mamei nu pot fi folosite decât de femeile care au născut deja un copil.

22 IANUARIE 1944 (COMPLETARE)

Acum n-aș mai putea scrie așa ceva.

Uitându-mă după un an și jumătate din nou prin jurnal, sunt extrem de surprinsă să văd ce fetișcană inocentă am putut să fiu. Fără să vreau, știu că n-o să mai pot fi niciodată ce-am fost, oricât de mult mi-ar plăcea. Toanele mele, ce-am spus despre Margot, tata și mama, toate astea le înțeleg încă la fel de bine, ca și cum le-aș fi scris ieri. Dar

mi se pare acum de neimaginat cum am putut să scriu despre alte lucruri cu o asemenea lipsă de jenă. Mi se face cu adevărat rușine recitind paginile în care abordez teme pe care prefer să mi le reprezint într-o lumină mai frumoasă. Am scris cu atâta lipsă de delicatețe. În fine, atât despre acest subiect.

Ceea ce înțeleg de asemenea foarte bine este dorul de casă și de Moortje. Conștient, dar de cele mai multe ori inconștient, am tânjit în tot acest timp de când sunt aici după încredere, iubire și tandrețe. Dorința asta e uneori mai puternică și alteori mai slabă, dar este mereu prezentă.

JOI, 5 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Englezii au obținut, în sfârșit, câteva victorii în Africa, iar Stalingradul încă nu a căzut, așa că domnii sunt foarte veseli și azi-dimineață am băut cafea și ceai. În rest, nimic deosebit.

Săptămâna asta am citit mult și am muncit puțin. Așa trebuie să faci pe lumea asta și-atunci în mod sigur vei ajunge departe.

În ultima vreme mă înțeleg mai bine cu mama, însă confidențe nu ne facem *niciodată*, iar pe tata îl preocupă ceva despre care nu vrea să vorbească. Dar el este întotdeauna un scump.

De câteva zile, soba arde și toată camera e plină de fum. Prefer de departe încălzirea centrală, și probabil că nu sunt singura. Pe Margot n-o pot numi altfel decât o scorpie care mă irită îngrozitor zi și noapte.

Anne Frank

Dragă Kitty,

Ieri a fost ziua lui Peter: a împlinit șaisprezece ani. Încă de la ora opt m-am dus sus și m-am uitat la cadouri împreună cu Peter. A primit, printre altele, un joc de bursă, o mașină de ras și o brichetă. Nu c-ar fuma el mult, dimpotrivă, dar este elegant.

Cea mai mare surpriză ne-a făcut-o domnul Van Daan la ora unu, când ne-a anunțat că englezii au debarcat în Tunis, Alger, Casablanca și Oran.

„Ăsta-i începutul sfârșitului", au spus toți, dar Churchill, premierul englez, care a auzit în Anglia aceeași exclamație, a spus: „Această debarcare este un eveniment decisiv, dar nu trebuie să se creadă că este începutul sfârșitului. Aș zice mai degrabă că este sfârșitul începutului." Observi diferența? Și totuși există motive de optimism. Stalingradul, orașul rusesc, rezistă deja de trei luni și încă n-a căzut în mâna germanilor.

Pentru a reflecta starea de spirit ce domnește în Anexă, trebuie să scriu totuși ceva și despre aprovizionarea noastră cu alimente. (Trebuie să știi că cei de sus sunt niște adevărați gurmanzi!)

Pâinea ne vine de la un brutar foarte drăguț, o cunoștință a lui Kleiman. Bineînțeles că n-avem atâta câtă aveam acasă, dar este suficientă. Tichetele de alimente sunt cumpărate și ele tot clandestin. Prețul lor crește permanent, de la 27 de guldeni au ajuns acum deja la 33. Și asta doar pentru o foaie de hârtie tipărită!

Ca să avem în casă ceva neperisabil pe lângă suta noastră de conserve, am cumpărat 270 de livre de legume boabe. Nu sunt numai pentru noi, s-a ținut seama și de personalul biroului. Sacii cu legume boabe stăteau

agățați de cârlige în micul coridor din fața ușii noastre camuflate. Din pricina greutății, cusăturile sacilor au plesnit în anumite locuri. Am hotărât atunci să depozităm proviziile de iarnă la mansardă și i-am încredințat lui Peter corvoada de a le căra sus. Cinci dintre cei șase saci ajunseseră deja cu bine sus, iar Peter tocmai îl ridica pe-al șaselea, când cusătura de la fundul sacului s-a rupt și o ploaie, nu, o grindină de boabe de fasole cafenie a țâșnit în aer și s-a împrăștiat pe scară. În sac erau vreo cincizeci de livre, iar zgomotul a fost infernal. Cei de jos au crezut deja că vechea casă, dimpreună cu tot conținutul, li se răstoarnă în cap. Peter s-a speriat, dar apoi a izbucnit în râs când m-a văzut jos, în capul scării, cum stăteam ca o mică insulă pierdută printre valurile de boabe de fasole, căci eram înconjurată de o masă cafenie care-mi ajungea până la glezne. Ne-am apucat repede să strângem totul de pe jos, dar boabele de fasole sunt atât de alunecoase și mici, încât se rostogolesc în toate ungherele și găurile posibile și imposibile. Acum, de fiecare dată când cineva urcă scara, se apleacă să mai ia un pumn de boabe pe care i-l dă apoi doamnei Van Daan.

Cât pe ce să uit să spun că tatei i-a trecut complet boala.

A ta, Anne

P.S. La radio tocmai se anunță căderea Algerului. Marocul, Casablanca și Oranul sunt deja de câteva zile în mâinile englezilor. Se mai așteaptă acum Tunisul.

Dragă Kitty,

Minunată veste: o să adăpostim un al optulea clandestin!

Da, chiar așa, noi am fost dintotdeauna de părere că avem aici încă destul loc și destulă mâncare pentru o a opta persoană. Doar că ne-a fost teamă să nu-i împovărăm și mai mult pe Kugler și Kleiman. Atunci când veștile sinistre de afară despre evrei au devenit din ce în ce mai sumbre, tata a tatonat terenul la cele două persoane de care atârna decizia, iar acestea au fost întru totul de-acord cu planul. „Pericolul este la fel de mare pentru șapte ca pentru opt“, au spus ei pe bună dreptate. După ce s-a rezolvat acest punct, am trecut în revistă toate cunoștințele noastre ca să găsim o persoană singură care să se poată integra în viața noastră de familie clandestină. N-a fost așa de greu să găsim pe cineva. După ce tata a refuzat toate rudele soților Van Daan, alegerea noastră s-a oprit asupra unui dentist pe nume Alfred Dussel. El trăiește împreună cu o creștină, o femeie drăguță, mult mai tânără decât el, cu care probabil că nu este căsătorit, dar asta e o chestiune secundară. Are reputația unui om liniștit și civilizat și cunoscându-l superficial, e drept, ni s-a părut simpatic și nouă, și familiei Van Daan. Îl cunoaște și Miep, așa că ea poate să pună în practică planul. Dacă vine, Dussel trebuie să doarmă în camera mea în locul lui Margot, care va primi patul pliant.[1]

O să-l întrebăm dacă poate aduce ceva de plombat măsele cariate.

A ta, Anne

---

1. După venirea lui Dussel, Margot s-a mutat în camera părinților.

JOI, 12 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Miep a venit să ne spună că a fost la dr. Dussel. De îndată ce a intrat în încăpere, Dussel a întrebat-o dacă știe cumva o ascunzătoare pentru el. S-a bucurat enorm când Miep i-a spus că-i găsise ceva și că trebuia să meargă acolo cât mai repede posibil, de preferință chiar sâmbătă. El a avut ceva rezerve față de propunerea asta, căci mai întâi trebuia să-și pună în ordine cartoteca, să trateze doi clienți și să facă și casa. Asta e ce ne-a spus Miep de dimineață. Nouă nu ni s-a părut că e bine ca așteptarea să mai dureze atâta. Toate pregătirile presupun explicații date unui mare număr de oameni pe care am prefera să nu-i implicăm. Miep l-a întrebat pe Dussel dacă nu poate aranja totuși lucrurile în așa fel încât să vină sâmbătă. Dussel a spus că nu și acum urmează să vină luni.

Mi se pare ciudat că nu acceptă imediat orice propunere i se face. Dacă va fi ridicat de pe stradă, n-o să mai poată nici termina de aranjat cartoteca, nici să-și trateze pacienții. Atunci la ce servește amânarea asta? Eu personal cred că tata a făcut o prostie atunci când a cedat.

Altfel, nimic nou.

A ta, Anne

MARȚI, 17 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Dussel a venit. Totul s-a desfășurat conform planului. Miep îi spusese că trebuie să fie la ora unsprezece într-un anumit loc din fața poștei, de unde urma să vină să-l ia

un domn. Dussel a ajuns la locul stabilit exact la ora fixată. Domnul Kleiman s-a îndreptat spre el, i-a spus că domnul cu pricina încă nu putea să vină și l-a întrebat dacă n-ar vrea să treacă până una-alta s-o vadă pe Miep la birou. Kleiman s-a urcat în tramvai și s-a întors la birou, iar Dussel a făcut același drum pe jos.

La unsprezece și douăzeci, Dussel a bătut la ușa biroului. Miep l-a rugat să-și scoată pardesiul, astfel încât să nu se mai vadă steaua, și l-a condus în biroul privat, unde, până la plecarea menajerei, s-a ocupat de el Kleiman. Sub pretextul că biroul privat nu mai era disponibil, Miep l-a condus pe Dussel la etaj, a deschis biblioteca turnantă și, sub ochii uimiți ai bărbatului, a intrat.

Așezați în jurul mesei, noi șapte îl așteptam pe tovarășul nostru de clandestinitate cu coniac și cafea. Mai întâi, Miep l-a condus în camera noastră de zi. Ne-a recunoscut imediat mobila, dar nu i-a trecut nicidecum prin minte că noi ne aflam deasupra capului lui. Când Miep i-a spus asta, aproape că a leșinat de uimire. Dar, din fericire, Miep n-a mai așteptat și l-a adus sus. Dussel s-a prăbușit pe un scaun și, preț de o clipă, s-a uitat la noi toți fără să scoată o vorbă, ca și cum mai întâi ar fi vrut să citească pe fața noastră adevărul adevărat. Apoi a bâiguit: „Dar… *aber*, dumneavoastră nu *sind* în Belgia? N-a venit *der Militär*? *Das Auto*? Fuga *nicht* reușit?"

I-am explicat toată situația, cum răspândiserăm intenționat povestea cu ofițerul și mașina ca să-i punem pe o pistă falsă pe oamenii și pe germanii care, eventual, ne-ar căuta. Inspectând mai îndeaproape Anexa noastră ultrapractică și confortabilă, Dussel a rămas fără grai, neputând în continuare să facă altceva decât să se uite uimit în jur. Am mâncat împreună, apoi el a dormit puțin, și-a

luat ceaiul cu noi, și-a făcut puțină ordine în lucrurile pe care Miep le adusese deja înainte de venirea lui și a început să se simtă ca acasă. Mai ales atunci când i s-a pus în mână următorul regulament dactilografiat al Anexei (produs Van Daan).

PROSPECT ȘI GHID AL ANEXEI

Așezământ special pentru șederea temporară
a evreilor și asimilaților acestora

Deschis tot anul.

Zonă plăcută, liniștită și defrișată în inima Amsterdamului. Fără vecini persoane particulare. Accesibil cu tramvaiele liniilor 13 și 17, precum și cu mașina sau bicicleta. Și pe jos în anumite cazuri, când germanii nu permit folosirea acestor mijloace de transport. Apartamente și camere mobilate sau nemobilate disponibile în permanență, cu sau fără pensiune.

Chiria: gratis.

Bucătărie dietetică: fără grăsimi.

Apă curentă în sala de baie (din păcate, fără baie) și pe diverși pereți interiori și exteriori. Șemineuri excelente.

Magazii spațioase pentru bunuri de orice fel. Două seifuri mari și moderne.

Centrală radio proprie, conectată direct cu Londra, New York, Tel Aviv și numeroase alte stații. Acest aparat le stă la dispoziție tuturor rezidenților începând cu ora șase seara, nefiind nici un post interzis, cu condiția ca posturile germane să se asculte doar în mod excepțional, de exemplu atunci când se transmite muzică clasică etc. Sunt strict interzise ascultarea și răspândirea știrilor germane (indiferent de sursa lor).

Ore de odihnă: de la 10 seara până la 7.30 dimineața, duminica până la 10.15. În funcție de împrejurări, pot fi prevăzute ore de odihnă și în timpul zilei, conform indicațiilor direcției. Din rațiuni de securitate publică, orele de odihnă trebuie respectate strict!!!

Timp liber: se suspendă până la noi ordine în măsura în care acesta ar urma să fie petrecut afară.

Folosirea limbii: este obligatoriu să se vorbească întotdeauna încet. Sunt admise toate limbile de cultură, deci se exclude germana.

Lectură și recreație: se interzice lectura cărților germane, cu excepția lucrărilor științifice și clasice. Toate celelalte sunt permise.

Exerciții de gimnastică: zilnic.

Cântat: doar cu voce înceată și după ora 6 seara.

Film: la cerere.

Lecții: o lecție de stenografie prin corespondență pe săptămână. Lecții de engleză, franceză, matematică și istorie – permanent. Plata prin lecții oferite la schimb, de exemplu de neerlandeză.

Secție specială pentru animale de casă mici, cu servicii de îngrijire de calitate (cu excepția verminei, pentru care este necesară o autorizație specială).

Orele de masă:

Micul dejun: în fiecare zi, cu excepția duminicii și a zilelor de sărbătoare, dimineața la ora 9, duminica și în zilele de sărbătoare în jurul orei 11.30.

Prânzul: parțial prelungit. De la ora 13.15 până la ora 13.45.

Cina: rece și/sau caldă, fără oră fixă, aceasta se stabilește în funcție de serviciul de informații.

Îndatoriri față de coloana de aprovizionare: disponibilitate permanentă de a ajuta la activitățile de birou.

Baie: duminica, începând cu ora 9, ligheanul le stă la dispoziție tuturor colocatarilor. Fiecare se poate spăla, după cum dorește, în toaletă, bucătărie, biroul privat sau biroul din față.

Băuturi alcoolice: doar cu prescripție medicală.

Sfârșit.

A ta, Anne

JOI, 19 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Așa cum am presupus cu toții, Dussel este un om foarte drăguț. Bineînțeles că a fost de-acord să împartă camera cu mine; ca să fiu sinceră, nu sunt prea încântată că un străin se folosește de lucrurile mele, dar pentru o cauză bună trebuie să faci concesii, așa că fac cu plăcere acest mic sacrificiu. „Dacă putem salva pe cineva dintre cunoștințele noastre, restul devine neimportant“, a spus tata, și are întru totul dreptate.

În prima zi a șederii lui aici, Dussel m-a descusut imediat în legătură cu tot felul de lucruri, ca de exemplu când vine menajera, care sunt orele când se poate folosi baia, când se poate merge la toaletă. O să râzi, dar într-o ascunzătoare nu-i așa de simplu să faci toate astea… Peste zi trebuie să stăm cât se poate de liniștiți ca să nu ne audă cei de jos, iar atunci când vine o persoană din afară, cum

ar fi menajera, trebuie să fim toți și mai atenți. I-am explicat lui Dussel totul foarte clar, dar ceva m-a mirat foarte tare, și-anume că e greu de cap. Întreabă totul de două ori și nici așa nu reține ce-i spun.

Poate că o să-i treacă, poate că doar uimirea îl face să fie atât de derutat. În rest, totul e bine.

Dussel ne-a povestit mult despre lumea de-afară, căreia îi ducem lipsa de-atâta timp. Este trist tot ce ne-a spus. Numeroși prieteni și cunoscuți au plecat către o destinație groaznică. Seară de seară trec mașinile verzi sau cenușii ale armatei. Sună la fiecare ușă și întreabă dacă locuiesc și evrei acolo. Dacă da, toată acea familie trebuie să-i urmeze imediat, dacă nu, pleacă mai departe. Nimeni nu se poate sustrage destinului său dacă nu se ascunde. Deseori, ei umblă și cu niște liste și sună numai acolo unde știu că vor da de o pradă bogată. De multe ori, se dă o primă pentru fiecare persoană capturată, atât și-atât de persoană. Seamănă cu o vânătoare de sclavi, așa cum se practica mai demult. Dar nu-i deloc de glumit, căci situația este mult prea dramatică. Seara, pe întuneric, văd deseori cum trec șiruri de oameni cumsecade, nevinovați, cu copii plângând. Și tot trec, comandați de vreo câțiva indivizi care îi lovesc și îi bruschează până-i storc de vlagă, încât abia se mai pot ține pe picioare. Nimeni nu este cruțat, bătrâni, copii, bebeluși, femei gravide, bolnavi, totul, totul e prins în curentul ce duce spre moarte.

Ce viață ușoară avem noi aici, ușoară și liniștită! N-ar trebui să ne pese de toată nenorocirea asta dacă nu ne-am teme atâta pentru toți cei care ne sunt dragi și pe care nu-i putem ajuta. Mă simt prost că stau într-un pat cald, în timp ce undeva, afară, prietenele mele cele mai dragi sunt snopite în bătaie sau se prăbușesc la pământ.

Mi se face frică chiar și dacă mă gândesc la toți cei de care m-am simțit întotdeauna atât de aproape și care acum au căzut pradă celor mai brutali călăi din câți au existat vreodată.

Și toate astea pentru că sunt evrei.

A ta, Anne

VINERI, 20 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Nu știm prea bine ce atitudine să adoptăm. Până acum n-au ajuns la noi prea multe vești despre evrei și am preferat să ne păstrăm pe cât posibil buna dispoziție. Uneori, atunci când lui Miep i-a mai scăpat câte ceva despre soarta vreuneia dintre cunoștințele noastre, mama sau doamna Van Daan au izbucnit de fiecare dată în plâns, astfel încât Miep a socotit de cuviință să nu mai povestească nimic. Dussel a fost însă asaltat imediat cu întrebări, iar întâmplările povestite de el erau așa de înfiorătoare și barbare, încât nu puteau să ne intre pe o ureche și să iasă pe alta. Totuși, după ce efectul acestor vești se va mai estompa, vom face din nou glume și ne vom tachina. Nu ne ajutăm nici pe noi și nici pe cei de-afară dacă vom continua să fim așa de abătuți ca acum, și ce rost are să facem din Anexă o Anexă melancolică?

Indiferent ce fac, n-am cum să nu mă gândesc la ceilalți, la cei care au plecat. Și dacă ceva mă face să râd, mă opresc numaidecât îngrozită și-mi zic în sinea mea că este o rușine să fiu așa de veselă. Dar oare trebuie să plâng toată ziua? Nu, nu pot, iar mâhnirea asta o să treacă și ea.

La toată tristețea se adaugă și altceva, de natură personală, ceva ce pare neglijabil pe lângă nenorocirile despre care tocmai am povestit. Totuși nu mă pot abține să nu-ți spun că în ultima vreme mă simt tare singură. În jurul meu e un gol mult prea mare. Mai demult nu m-am gândit niciodată la asta, mintea mi-era ocupată doar de micile mele plăceri și de prietene. Acum mă gândesc ori la lucruri triste, ori la mine însămi. Și în cele din urmă am ajuns la convingerea că tata, oricât ar fi el de drăguț, nu poate ține întru totul locul întregii mele lumi de altădată. În sentimentele mele, mama și Margot nu mai contează de mult.

Dar la ce bun să te plictisesc cu asemenea prostii? Sunt îngrozitor de nerecunoscătoare, știu asta, dar de multe ori m-apucă amețeala când se sparg prea multe oale în capul meu și, pe deasupra, trebuie să mă gândesc și la toate celelalte necazuri!

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 28 NOIEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Am consumat prea multă lumină și ne-am depășit rația de electricitate. În consecință: cumpătare extremă și amenințarea cu decuplarea. Paisprezece zile fără lumină, plăcut, nu? Dar, cine știe, poate că se găsește o rezolvare! Începând cu ora patru ori patru și jumătate, este prea întuneric pentru citit. Ne omorâm timpul cu tot felul de prostii. Ghicitori, gimnastică pe întuneric, conversație în engleză sau franceză, discuții critice despre cărți – după o vreme însă, toate astea ajung să ne plictisească.

Începând de ieri-seară, mi-am descoperit o nouă distracție: spionez cu un binoclu puternic camerele luminate ale vecinilor din spate. Peste zi, n-avem voie niciodată să dăm draperiile deoparte nici măcar un centimetru, dar când se face întuneric nu mai e nici o problemă.

Mai înainte nu mi-am dat seama niciodată că vecinii pot fi oameni atât de interesanți, cel puțin ai noștri. Pe câțiva dintre ei i-am surprins la masă, o familie tocmai se uita la un film, iar dentistul de vizavi avea la tratament o doamnă bătrână și fricoasă.

Domnul Dussel, despre care se spunea mereu că se înțelege excelent cu copiii, ba că și iubește toți copiii, se dovedește a fi cel mai demodat educator și predicator de interminabile învățături despre bunele maniere. Pentru că am norocul (!) rar de a mi se îngădui să-mi împart camera, din păcate foarte îngustă, cu înălțimea sa, preaeducatul domn, și pentru că sunt considerată de toți cea mai prost-crescută dintre cei trei tineri, am ceva bătaie de cap ca să scap de repetatele mustrări și admonestări și să mă fac că n-aud. Și toate astea ar mai merge dacă domnul n-ar fi așa un mare pârâcios și n-ar fi ales-o chiar pe mama ca să i se plângă. Când urgia furtunii stârnite de el tocmai m-a izbit în față, mama nu se lasă nici ea mai prejos, și-atunci furtuna mă izbește din spate. Dacă am mare noroc, cinci minute mai târziu mă strigă la raport doamna Van Daan, și-atunci furtuna vine de sus!

Chiar așa, să nu crezi că este ușor să fii ținta needucată a unei familii de clandestini sâcâitori. Seara, în pat, când mă gândesc la numeroasele păcate și defecte ce mi se pun în cârcă, mă cuprinde așa o confuzie din pricina numărului mare de lucruri de care trebuie să țin seama, încât ori m-apucă râsul, ori m-apucă plânsul, în funcție de starea

mea de spirit. Și-apoi adorm cu ciudata senzație de a vrea altceva decât să fiu sau de a fi altcumva decât să vreau sau, poate, de a face și altfel decât să vreau sau să fiu.

Vai de mine, acum te zăpăcesc și pe tine. Iartă-mă, dar nu-mi place să tai ce-am scris și aruncatul hârtiei este interzis în vremurile astea de criză de hârtie. Deci nu pot decât să te sfătuiesc să nu mai citești încă o dată propoziția de mai sus și, mai cu seamă, să nu încerci s-o aprofundezi, căci n-ai s-o scoți la capăt!

A ta, Anne

LUNI, 7 DECEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Hanuca și Sfântul Nicolae au picat în acest an aproape în același timp, diferența fiind de numai o zi. Am serbat Hanuca fără prea mult ceremonial, ne-am oferit unii altora câteva lucrușoare drăguțe și-apoi am aprins lumânările. Fiindcă e lipsă de lumânări, le ținem aprinse doar zece minute, dar, dacă nu lipsesc cântecele, e foarte bine și-atât. Domnul Van Daan a confecționat un candelabru din lemn, așa că s-a rezolvat și problema asta.

Sâmbătă seara, de Sfântul Nicolae, a fost mult mai frumos. Bep și Miep ne puseseră deja la grea încercare curiozitatea, șușotind fără încetare cu tata în timpul mesei, așa că n-aveam cum să nu bănuim că se pregătea ceva. Și într-adevăr, la ora opt, am coborât toți pe scara de lemn și, trecând prin holul cufundat în beznă (m-am îngrozit și aș fi vrut să mă întorc sus, la loc sigur!), am ajuns în cămăruța intermediară. Acolo am putut să aprindem lumina,

căci această încăpere n-are ferestre. Și-atunci tata a deschis dulapul cel mare.

„O, ce frumos!“ am strigat cu toții.

Într-un colț era un coș mare, decorat cu hârtie pentru cadouri, iar sus de tot era prinsă o mască cu Petru cel Negru.

Am luat repede coșul și ne-am dus sus. Era în el pentru fiecare câte un cadou drăguț, însoțit de un vers potrivit. Fără îndoială că știi și tu poezioarele care se spun de Moș Nicolae, de aceea nici nu ți le mai scriu.

Eu am primit o păpușă din aluat de pâine, tata suporturi de carte etc. etc. În orice caz, toate ideile au fost drăguțe și, pentru că nici unul dintre noi opt nu-l sărbătorise niciodată pe Moș Nicolae, această premieră a fost binevenită.

A ta, Anne

P.S. Bineînțeles că am avut cadouri și pentru cei de jos, toate încă din bunele vremuri trecute, iar lui Miep și Bep banii le prind bine întotdeauna.

Astăzi am aflat că scrumiera pentru domnul Van Daan, rama de fotografie pentru Dussel și suporturile de carte pentru tata au fost confecționate chiar de domnul Voskuijl. Pentru mine e o enigmă cum poate cineva să lucreze ceva de mână atât de artistic!

JOI, 10 DECEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

Domnul Van Daan a lucrat mai demult în comerțul cu mezeluri, carne și mirodenii. A fost angajat la firmă pentru ceea ce știa în materie de mirodenii, dar acum își

etalează priceperea într-ale mezelurilor, ceea ce nu ne displace deloc.

Comandasem (clandestin, bineînțeles) o mare cantitate de carne pentru a o pune la conservat, în caz că ne așteptau vremuri grele. El voia să prepare cârnați proaspeți, cârnați tip Gelderland și cârnați uscați. A fost minunat să vedem cum bucățile de carne sunt trecute mai întâi de două sau trei ori prin mașina de tocat, cum se amestecă apoi toate ingredientele cu masa de carne și cum, folosindu-se un cornet, se umplu mațele cu ea. Cârnații proaspeți i-am mâncat chiar la prânz, cu varză acră, însă cârnații tip Gelderland, destinați conservării, trebuiau întâi să se usuce bine, iar pentru asta au fost agățați pe un băț fixat de tavan cu două sfori. Toți cei care intrau în cameră și dădeau cu ochii de această expoziție de cârnați izbucneau în râs. Era un tablou cum nu se poate mai amuzant.

În cameră era o dezordine de neînchipuit. Domnul Van Daan își pusese un șorț de-al soției lui și, cât era el de gras (părea mai gras decât este), se ocupa de carne. Mâinile însângerate, chipul roșu și șorțul pătat îl făceau să semene cu un adevărat măcelar. Doamna Van Daan făcea de toate în același timp: învăța neerlandeză dintr-o carte, amesteca în supă, supraveghea carnea, suspina și se plângea de coasta ei superioară, pe care și-o rupsese. Asta li se întâmplă doamnelor mai bătrâne (!) când se-apucă să facă exerciții de gimnastică dintre cele mai idioate ca să scape de fundul lor gras!

Dussel avea un ochi inflamat și, stând lângă sobă, și-l tampona cu ceai de mușețel. Pim s-a așezat pe un scaun să prindă raza firavă de soare ce intra pe fereastră și a fost împins dintr-o parte într-alta. Sigur a avut din nou dureri

din cauza reumatismului, căci a stat destul de încovoiat, urmărind gesturile domnului Van Daan cu o față crispată. Semăna leit cu un bătrânel infirm dintr-un ospiciu. Peter s-a zbenguit prin cameră cu pisica Mouschi, iar mama, Margot și cu mine am curățat cartofi. În cele din urmă, nimeni nu și-a văzut cum trebuie de treabă, pentru că am stat toți să ne uităm la Van Daan.

Dussel și-a deschis cabinetul stomatologic. Ca să ne amuzăm un pic, o să-ți spun cum a decurs prima consultație.

Mama călca rufe, iar doamna Van Daan, prima care trebuia să-și pună curajul la încercare, s-a așezat pe un scaun în mijlocul camerei. Cu un aer plin de importanță, Dussel a început să-și scoată instrumentele dintr-o cutiuță, a cerut să i se dea apă de colonie pe post de dezinfectant și vaselină în loc de ceară. Dussel s-a uitat în gura doamnei Van Daan, i-a atins un dinte și o măsea și de fiecare dată doamna Van Daan s-a încovoiat de durere, de-ai fi zis că-i gata să moară, și a scos niște sunete absolut incoerente. După o examinare prelungită (cel puțin pentru doamna Van Daan, căci altfel n-a durat mai mult de două minute), Dussel a început să-i curețe o carie. Dar crezi că a mers așa, cu una, cu două? Doamna Van Daan a început să dea haotic din mâini și picioare, astfel încât la un moment dat Dussel a lăsat sonda din mână și… aceasta a rămas în dintele doamnei Van Daan. Și-abia atunci să fi văzut spectacol! Doamna Van Daan se sucea în toate părțile, plângea (în măsura în care așa ceva e posibil atunci când ai un asemenea instrument în gură) și, încercând să-și scoată sonda din gură, n-a făcut altceva decât s-o bage și mai mult înăuntru. Cu mâinile în șol-

duri, domnul Dussel urmărea scena cu un calm desăvârșit. Ceilalți spectatori râdeau în hohote. Era abject, bineînțeles, fiindcă sunt sigură că eu aș fi țipat și mai tare. După multe răsuciri, izbituri de picioare, țipete și urlete, doamna Van Daan a reușit în cele din urmă să-și scoată sonda din gură, iar domnul Dussel și-a văzut mai departe de treabă ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. A fost așa de rapid, încât doamna Van Daan n-a mai avut timp s-o ia de la capăt. Dar a și avut ajutor cât n-a mai avut el niciodată până acum. Să ai doi asistenți nu-i chiar așa de rău. Domnul Van Daan și cu mine ne-am achitat bine de sarcini. Întreaga scenă părea un tablou din Evul Mediu, cu titlul „Șarlatan în acțiune“. Însă pacienta era cam nerăbdătoare, căci trebuia să-și vadă de supa *ei* și de mâncarea *ei*. Un lucru e sigur: doamna Van Daan n-o să se mai lase prea curând pe mâna dentistului!

A ta, Anne

DUMINICĂ, 13 DECEMBRIE 1942

Dragă Kitty,

M-am instalat confortabil în biroul din față și mă uit afară prin deschizătura dintre draperiile grele. Este semiîntuneric aici, însă am destulă lumină ca să-ți scriu.

E un spectacol amuzant să văd cum merg oamenii. Ai zice că sunt cu toții teribil de grăbiți, cât pe ce să se împiedice de propriile picioare. Bicicliștii – imposibil să-i urmăresc la viteza cu care merg! Nici măcar nu pot să văd ce fel de persoană se află pe vehicul. Oamenii de-aici din cartier n-au un aer prea atrăgător, copiii, mai ales, sunt atât de murdari, încât nu-ți vine să-i apuci nici

cu cleștele, adevărați copii de mahala, cu muci la nas, iar dialectul lor abia dacă-l înțeleg.

Ieri după-masă, în timp ce Margot și cu mine ne spălam aici, am spus: „Dacă i-am pescui cu o undiță, unul câte unul, pe toți copiii care trec pe-aici, i-am băga în baie, le-am spăla și le-am cârpi rufele și-apoi le-am da drumul să plece, atunci…“

La care ea mi-a răspuns: „Mâine ar fi la fel de murdari și jerpeliți ca mai înainte.“

Da' ce tot bat eu câmpii aici? Se mai pot vedea și alte lucruri: mașini, vapoare și ploaia. Aud tramvaiul și copiii și mă distrez.

Gândurile ne sunt la fel de puțin variate ca și viața. Totul se învârtește ca un carusel, de la evrei la mâncare, de la mâncare la politică. În paranteză fie spus, că veni vorba de evrei: ieri, de parcă ar fi fost una dintre minunile lumii, am văzut prin draperie doi evrei. A fost o senzație ciudată, era ca și cum i-aș fi trădat pe acei oameni, iar acum mă uitam pe furiș la necazul lor.

Chiar vizavi e tras un vas pe care locuiește un marinar împreună cu nevasta și copiii. Omul are un cățeluș pe care nu-l știm decât după lătrat și după coada pe care i-o vedem atunci când aleargă de-a lungul balustradei vasului.

Pfui, acum a început să plouă și cei mai mulți oameni s-au ascuns sub umbrele. Nu mai văd decât fulgarine și, uneori, partea din spate a vreunui cap cu căciulă. De fapt, nici nu mai trebuie să le văd. Treptat, am ajuns să le știu pe dinafară pe femeile astea: umflate de prea mulți cartofi, cu un pardesiu roșu sau verde, cu tocurile uzate, cu o poșetă pe braț, cu fața ursuză sau blajină, în funcție de starea de spirit a soțului lor.

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Anexa a aflat cu bucurie că de Crăciun fiecare va primi un sfert de livră de unt în plus. În ziar scrie de o jumătate de livră, dar asta-i valabil pentru fericiții muritori care primesc cartele pentru alimente de la stat, nu pentru niște evrei care se ascund și, fiindcă prețul este așa de mare, nu pot cumpăra pe piața neagră decât patru cartele în loc de opt. Cu untul ăsta o să facem toți opt prăjituri. De dimineață eu am făcut fursecuri și două torturi. Sus e foarte mult de lucru, și mama mi-a interzis să mă apuc de învățat sau de citit înainte să se fi terminat toate treburile gospodărești.

Cu coasta ei strivită, doamna Van Daan zace în pat, se plânge toată ziua, cere tot timpul să i se pună bandaje noi și nimic n-o mulțumește. O să mă bucur când o să fie din nou pe picioarele ei și o să-și vadă singură de treburi, căci un lucru trebuie spus: este extrem de harnică și ordonată și, câtă vreme starea ei fizică și psihică e bună, este și veselă.

Ca și cum nu mi s-ar spune peste zi destul de des „pst, pst", fiindcă fac mereu „prea" mult zgomot, domnului coleg de cameră i-a venit ideea să-mi strige în repetate rânduri și noaptea „pst, pst". Dacă ar fi după el, n-ar trebui nici măcar să mă răsucesc în pat. Nici nu mă gândesc să țin seama de asta, iar data viitoare o să-i strig și eu „pst".

Devine din zi în zi mai sâcâitor și mai egoist. După prima săptămână n-am mai văzut nici unul din fursecurile promise cu atâta generozitate. Mai ales duminica mă înfurie, când aprinde lumina așa de devreme și își începe cele zece minute de gimnastică.

Pentru mine, sărmană victimă, aceste minute par ore, căci scaunele cu care este prelungit patul se bâțâie fără

încetare sub capul meu adormit. După ce și-a terminat exercițiile de menținere a supleței încheieturilor dând de câteva ori energic din mâini, domnul începe să-și facă toaleta. Izmenele atârnă în cui, deci se duce mai întâi acolo, apoi se întoarce. Cravata este pe masă, deci trece iarăși împingând și izbind pe lângă scaunele mele și vine tot așa și înapoi.

Dar să nu te țin cu jelanii despre domni bătrâni și nesuferiți, oricum asta n-o să rezolve lucrurile. Și, de dragul păcii, trebuie să renunț, din nefericire, la toate planurile mele de răzbunare (deșurubat becul, încuiat ușa, ascuns hainele).

Ah, devin așa de rațională! Aici trebuie să fii rațional în tot ce faci, când înveți, când asculți, când taci, când ajuți, când ești drăguț, când lași de la tine și mai știu eu ce! Mi-e teamă să nu-mi epuizez mult prea repede rezervele de rațiune, care și-așa nu sunt prea mari, și să nu-mi mai rămână nimic după război.

A ta, Anne

MIERCURI, 13 IANUARIE 1943

Dragă Kitty,

Azi-dimineață iar m-au deranjat tot felul de lucruri și n-am reușit să-mi văd de treabă ca lumea.

Avem o nouă ocupație, și-anume să umplem pliculețe cu sos pentru fripturi (sub formă de pudră). Acest sos este produs de Gies & Co. Domnul Kugler nu găsește mână de lucru pentru activitatea asta, iar dacă o facem noi, atunci este și mai ieftin. Este genul de muncă pe

care trebuie s-o facă pușcăriașii. Îți provoacă o plictiseală rară, te-apucă amețeala și-ți vine să râzi din senin.

Afară e groaznic. Bieții oameni sunt ridicați zi și noapte de la casele lor, neputând lua cu ei nimic altceva decât un rucsac și ceva bani. În plus, pe drum li se confiscă și astea. Se fragmentează familii, se separă bărbați, femei și copii. Copiii care vin acasă de la școală nu-și mai găsesc părinții. Femeile care merg la cumpărături își găsesc la întoarcere casa sigilată, familia dispărută. Între timp, și creștinii neerlandezi trăiesc cu frică, fiii lor sunt trimiși în Germania. Toți sunt cuprinși de frică. În fiecare noapte, sute de avioane survolează Țările de Jos în drumul lor spre orașele germane și-acolo ară pământul cu bombele lor, și-n fiecare oră mor în Rusia și în Africa sute, ba chiar mii de oameni. Nimeni nu se poate ține deoparte. Toată planeta se află în război și, chiar dacă lucrurile merg mai bine pentru Aliați, încă nu se poate întrezări un sfârșit.

Iar noi, noi o ducem bine, mai bine decât milioane de alți oameni. Suntem încă în siguranță, trăim liniștiți și ne mâncăm banii, cum se spune. Suntem atât de egoiști, încât vorbim despre „după război“, ne bucurăm de hainele și pantofii noi, în vreme ce, de fapt, ar trebui să economisim fiecare bănuț pentru a-i ajuta după război pe alți oameni, pentru a salva ce se mai poate salva.

Copiii de-aici umblă îmbrăcați cu bluze subțiri și încălțați cu saboți, fără palton, fără căciulă, fără ciorapi, și nimeni nu-i ajută. N-au nimic în burtă, ronțăie doar câte un morcov. Ies din casa lor friguroasă în frigul străzii și ajung la școală într-o clasă încă și mai friguroasă. Da, s-a ajuns până acolo în Olanda, încât mulți copii îi opresc pe trecători pe stradă ca să le ceară o bucată de pâine.

Aș putea să-ți povestesc ore în șir despre mizeria provocată de război, dar asta nu face altceva decât să mă deprime și mai tare. Nu ne rămâne decât să așteptăm cât se poate de calmi sfârșitul acestei ananghii. Evreii așteaptă, creștinii așteaptă, toată planeta așteaptă, iar mulți nu-și așteaptă decât moartea.

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 30 IANUARIE 1943

Dragă Kitty,

Îmi vine să explodez de furie, dar nu pot s-o arăt, aș vrea să bat din picior, să țip, s-o scutur pe mama bine de tot, să plâng și încă multe altele, din pricina vorbelor răutăcioase, a privirilor batjocoritoare, a învinuirilor care mă străpung în fiecare zi iar și iar, ca niște săgeți trase dintr-un arc bine încordat și care sunt greu de scos din corpul meu. Aș vrea să le strig mamei, lui Margot, lui Van Daan, lui Dussel, dar și tatei: „Lăsați-mă în pace, lăsați-mă să dorm în sfârșit o noapte fără ca perna să mi se umple de lacrimi, fără să simt că-mi ard ochii și că-mi pocnește capul de durere. Lăsați-mă să plec, să las totul în urmă, să ies din lume!“ Dar nu pot, nu pot să le arăt disperarea mea, nu pot să-i las să-și arunce nici o privire peste rănile pe care mi le-au făcut, n-aș putea suporta mila lor și batjocura binevoitoare, ele m-ar face să urlu.

Toți mă cred sclifosită când vorbesc, caraghioasă când tac, obraznică când dau un răspuns, șmecheră când am o idee bună, leneșă când sunt obosită, egoistă când mănânc o bucățică prea mult, proastă, lașă, interesată etc. etc.

Toată ziua nu aud nimic altceva decât că sunt o puștoaică insuportabilă și, cu toate că râd și mă prefac că nu-mi pasă câtuși de puțin, se poate să-mi pese totuși de vreme ce aș vrea să-l rog pe Dumnezeu să-mi dea o altă fire, care să nu mai stârnească ostilitatea tuturor oamenilor.

Dar nu se poate, așa sunt făcută eu de la natură și nu sunt rea, simt asta. Ei nu-și închipuie nici pe departe câtă silință îmi dau eu ca să le fac tuturor pe plac. Când sunt sus, încerc să râd, pentru că nu vreau să le arăt ce necazuri am.

Nu o dată, după vreun șir de reproșuri nedrepte, i-am întors-o mamei: „Puțin îmi pasă de ce spui tu. Ia-ți cu totul mâinile de pe mine, și-așa sunt un caz lipsit de speranță." Și-atunci, bineînțeles, mi s-a spus că sunt obraznică, două zile am fost oarecum ignorată, și-apoi, dintr-odată, totul a fost dat uitării și m-au tratat iarăși la fel ca pe ceilalți.

Mi-e imposibil să fiu într-o zi numai lapte și miere, iar în ziua următoare să le arunc în față ura mea. Aleg mai degrabă aurita cale de mijloc, care n-are nimic aurit, nu spun nimic din ce gândesc și încerc să-i disprețuiesc în măsura în care mă disprețuiesc și ei pe mine. Ah, măcar de-aș putea!

A ta, Anne

VINERI, 5 FEBRUARIE 1943

Dragă Kitty,

Deși nu ți-am mai scris de mult despre certurile noastre, situația nu s-a schimbat. La început, domnul Dussel lua foarte în serios aceste dispute repede uitate, dar acum

începe să se obișnuiască și nu mai încearcă să facă pe conciliatorul.

Margot și Peter nu sunt deloc ceea ce se cheamă „tineri“, amândoi sunt așa de plicticoși și taciturni. Eu sunt exact contrariul și mi se spune tot timpul: „Nici Margot, nici Peter nu fac asta. Uită-te la scumpa ta surioară!“ Mi se pare oribil.

O să-ți mărturisesc că nu vreau nicidecum să ajung așa ca Margot. Cred că e prea moale și indiferentă, se lasă convinsă de toată lumea și cedează mereu. Eu vreau să fiu ceva mai tare de înger! Dar teoriile astea le țin pentru mine, căci i-aș face să râdă de să se prăpădească dacă aș veni cu o asemenea pledoarie.

La masă, atmosfera este de cele mai multe ori tensionată. Din fericire, izbucnirile sunt adesea evitate din cauza mâncătorilor de supă. Mâncătorii de supă sunt toți cei care vin de jos ca să primească un bol de supă.

Astăzi la prânz, domnul Van Daan a început să spună iarăși că Margot mănâncă prea puțin. „Desigur, ca să-și păstreze silueta“, a continuat el pe un ton zeflemitor.

Mama, care-i ia întotdeauna apărarea lui Margot, a spus cu voce tare: „M-am săturat de remarcile dumneavoastră stupide.“

Doamna Van Daan s-a înroșit ca focul, iar domnul a rămas cu privirea pierdută în gol și a tăcut.

Deseori se mai întâmplă și ca unul sau altul să ne facă să râdem. Nu demult, doamna Van Daan a debitat o tâmpenie superbă. A povestit despre trecut, despre cât de bine se înțelegea cu tatăl ei și despre cât de mult a flirtat. „Și știți, a continuat, dacă un domn nu-și ține mâinile acasă, mi-a spus tata, atunci tu trebuie să-i spui:

«Domnule, eu sunt o doamnă», și-atunci el o să știe ce vrei să spui." Am izbucnit în râs ca la un banc bun.

Chiar și Peter, așa liniștit cum e de obicei, ne oferă uneori câte un prilej de a ne înveseli. El are ghinionul de a fi înnebunit după cuvinte străine, dar fără să le cunoască sensul. Într-o după-masă n-am putut să mergem la toaletă pentru că în birou era cineva în vizită. Având o urgență, Peter a mers totuși, dar n-a tras apa. Ca să ne prevină în privința mirosului mai puțin plăcut, a lipit pe ușa toaletei un bilet pe care scria „S.V.P. gaz". Evident, vrusese să spună „Atenție, gaz", dar „S.V.P." i se păruse mai distins. Habar n-avea că înseamnă „vă rog".

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 27 FEBRUARIE 1943

Dragă Kitty,

Pim se așteaptă ca debarcarea să aibă loc dintr-o zi într-alta. Churchill a avut o pneumonie, dar treptat se reface. Gandhi, luptătorul indian pentru libertate, se află într-a nu știu câta grevă a foamei.

Doamna Van Daan afirmă că este fatalistă. Dar cine se teme cel mai tare atunci când se trage? Nimeni altcineva decât Petronella Van Daan.

Jan ne-a adus scrisoarea pastorală a episcopilor către credincioși. A fost scrisă foarte frumos, pe un ton mobilizator. „Neerlandezi, nu stați impasibili! Fiecare să lupte cu propriile sale arme pentru libertatea țării, a poporului său și a credinței! Ajutați, dăruiți, nu șovăiți!" Asta predică ei pur și simplu de la amvon! Oare o s-ajute? Fraților noștri de credință sigur nu.

Închipuie-ți ce ni s-a mai întâmplat! Proprietarul a vândut imobilul fără să-i avertizeze pe Kugler și pe Kleiman. Într-o dimineață, noul proprietar a venit cu un arhitect ca să vadă casa. Din fericire, domnul Kleiman era de față, le-a arătat toată casa cu excepția Anexei. A pretins că a uitat acasă cheia de la ușa de legătură. Noul proprietar n-a insistat. Să sperăm că nu va dori să revină pentru a vedea Anexa, că atunci chiar că am încurcat-o rău de tot!

Tata a golit pentru Margot și pentru mine o cutie de fișe, apoi a pus înăuntru fișe care nu sunt scrise decât pe-o parte. Acesta va fi fișierul nostru de lecturi. Amândouă vom nota cărțile pe care le-am citit, de cine au fost scrise și data. Am mai învățat niște cuvinte noi: „bordel“ și „cocotă“. Pentru asemenea cazuri mi-am făcut un caiet special.

Metodă nouă de împărțire a untului și a margarinei! Fiecare își primește porția de grăsime în farfurie. Însă împărțirea este foarte inegală. Soții Van Daan, care pregătesc mereu micul dejun, își pun lor o dată și jumătate mai mult decât nouă. Părinții mei se tem prea mult de ceartă ca să zică ceva. Păcat, fiindcă eu cred că unor asemenea oameni trebuie să le plătești cu aceeași monedă.

A ta, Anne

JOI, 4 MARTIE 1943

Dragă Kitty,

Doamna Van Daan are un nume nou: îi zicem Mrs. Beaverbrook. Desigur, nu înțelegi de ce, dar o să-ți explic: la postul de radio englezesc, un oarecare Mr. Beaverbrook vorbește frecvent despre bombardamentele mult

prea anemice asupra Germaniei. Doamna Van Daan îi contrazice întotdeauna pe toți, chiar și pe Churchill și serviciul de presă, dar cu domnul Beaverbrook este perfect de-acord. De aceea, noi am fost de părere că ar fi tare bine ca ea să se mărite cu domnul Beaverbrook. Și pentru că auzind asta s-a simțit flatată, se numește de-acum înainte Mrs. Beaverbrook.

Vom avea un nou magazioner, cel vechi trebuie să plece în Germania. Este trist, dar pentru noi e foarte bine, pentru că unul nou nu cunoaște casa. Încă ne mai este teamă de magazioneri.

Gandhi a reînceput să mănânce.

Comerțul clandestin înflorește. Am putea să ne îndopăm ca niște gâște dacă am avea cu ce să plătim prețurile exorbitante. Zarzavagiul nostru cumpără cartofii de la Wehrmacht și îi aduce în saci în biroul privat. Știe că ne ascundem și de aceea are grijă să vină întotdeauna în pauza de prânz, când magazionerii sunt plecați.

Nu putem să respirăm fără să strănutăm ori să tușim, așa de mult piper se macină. Toți cei care vin sus ne salută cu un „hapciu". Doamna Van Daan spune că nu vrea să mai coboare, căci s-ar îmbolnăvi dacă ar respira și mai mult piper.

Nu-mi place deloc firma tatei. Nimic altceva decât gelifianți și piper iute. Dacă tot faci comerț cu alimente, măcar să poți ciuguli și tu niște dulciuri!

Azi-dimineață a trebuit să suport iarăși o furtună bubuitoare de vorbe. Așa fulgera cu vorbe urâte, încât îmi țiuiau urechile de cât a trebuit să aud „Anne rea" și „Van Daan bun". Ei, fir-ar să fie!

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Ieri-seară am avut un scurtcircuit și, în plus, s-a tras fără încetare. Încă n-am scăpat de frica de împușcături și avioane și, pentru a căuta alinare, mă duc aproape în fiecare noapte la tata în pat. Poate că asta-i ceva foarte pueril, dar aș vrea să te văd pe tine într-o asemenea situație! Nu poți să-ți auzi propriile vorbe, așa de tare bubuie tunurile. Mrs. Beaverbrook, fatalista, aproape că a izbucnit în plâns și, cu glas tremurat, a spus: „O, este așa de neplăcut! O, ce tare se trage!“ Ceea ce înseamnă: „Mi-e așa de frică!“

La lumina lumânării n-a fost așa de groaznic ca pe întuneric. Am început să tremur de parcă aș fi avut febră și l-am implorat pe tata să aprindă din nou lumânarea. El a fost de neînduplecat: lumina a rămas stinsă. Deodată s-au auzit împușcături de mitralieră; astea sunt de zece ori mai rele decât tunurile. Mama a sărit din pat și, spre marea indignare a lui Pim, a aprins lumânarea. La bombănelile lui, i-a răspuns pe un ton ferm: „Totuși Anne nu-i un soldat bătrân!“ Și cu asta discuția s-a încheiat.

Ți-am povestit deja despre celelalte frici ale doamnei Van Daan? Cred că nu. Ca să fii la curent cu toate peripețiile din Anexă, trebuie să afli și asta. Într-o noapte, doamna Van Daan a auzit hoți în mansardă. A deslușit foarte limpede zgomot de pași și i s-a făcut atât de frică, încât l-a trezit pe soțul ei. În aceeași clipă hoții au dispărut, iar singurele zgomote pe care le-a auzit domnul Van Daan au fost bătăile inimii înfricoșate a fatalistei. „Ah, Putti (numele de alint al domnului Van Daan), precis că au luat cârnații și toate boabele noastre de fasole. Și Peter! Vai, oare o mai fi în patul lui?“

„Pe Peter cu siguranță nu l-au furat. Nu te mai îngrijora și lasă-mă să dorm!“

Dar nici gând de așa ceva. De frică, doamna Van Daan n-a mai putut să adoarmă la loc.

După câteva nopți, întreaga familie de sus s-a trezit iarăși în zgomotul făcut de aceste fantome. Cu o lanternă în mână, Peter a urcat la mansardă și, vrrrt, cine-și lua de-acolo tălpășița? O grămadă de șobolani uriași! Când am aflat cine erau hoții, l-am lăsat pe Mouschi să doarmă în mansardă și oaspeții nepoftiți nu s-au mai întors – cel puțin noaptea.

Acum câteva zile, Peter a urcat seara la mansardă (era abia șapte și jumătate și încă era lumină) ca să ia niște ziare. Ca să poată coborî pe scară, trebuia să se țină bine de lucarnă. Fără să se uite, a pus mâna și… de frică și durere, era cât pe ce să cadă de pe scară. Fără să-și dea seama, pusese mâna pe un șobolan enorm care-și înfipsese dinții în brațul lui. Când a ajuns la noi, palid ca o față de masă și cu genunchii tremurând, pijamaua i se înroșise de sânge. Nu-i de mirare. Să mângâi un ditamai șobolanul nu-i prea plăcut, iar pe deasupra să te și muște, asta-i îngrozitor.

A ta, Anne

VINERI, 12 MARTIE 1943

Dragă Kitty,

Dă-mi voie să ți-o prezint pe Mama Frank, protectoarea copiilor! Fie că este vorba despre o rație suplimentară de unt pentru tineri ori despre probleme ale tineretului

modern, mama susține cauza tinerilor și, după câte o porție de ceartă, i se dă aproape întotdeauna satisfacție.

Un borcan de limbă conservată s-a stricat. O masă de gală pentru Mouschi și Moffi.

Pe Moffi încă n-o cunoști, deși era deja la sediul firmei înainte de a ne ascunde noi aici. Este pisica magaziei și a biroului și nu-i lasă pe șobolani să se apropie de depozit. Și numele ei cu tentă politică este ușor de explicat.[1] O vreme, firma Gies & Co a avut două pisici, una pentru depozit și alta pentru mansardă. Se întâmpla ca uneori cele două animale să se întâlnească, de fiecare dată iscându-se mari bătălii. Pisica din depozit era întotdeauna cea care ataca, însă la sfârșit cea care biruia era totuși pisica de la mansardă. La fel ca în politică. Așa că pisicii din depozit i s-a spus Neamțul sau Moffi, iar celei de la mansardă Englezul sau Tommie. Mai târziu s-a renunțat la Tommie, iar Moffi ne face pe toți să ne distrăm atunci când mergem jos.

Am mâncat așa de multă fasole brună și albă, că nu pot s-o mai văd în fața ochilor. Numai când mi-aduc aminte, mi se face rău.

S-a suspendat cu totul distribuirea mesei de seară.

Tati tocmai a spus că nu-i într-o dispoziție prea bună. Ochii îi sunt iarăși așa de triști! Bietul de el!

Pur și simplu nu pot să las din mână *Cineva bate la ușă* de Ina Boudier-Bakker. Această istorie de familie este extrem de bine scrisă, dar tot ce-i împrejur, pasajele despre război, scriitori sau emanciparea femeilor, mi se pare mai puțin reușit. Cinstit vorbind, nu prea mă interesează.

---

1. În neerlandeză, *mof* (pl. *moffen*) este o denumire peiorativă dată germanilor.

Bombardamente îngrozitoare asupra Germaniei.

Domnul Van Daan este prost-dispus. Cauza: lipsa țigărilor.

Discuția legată de chestiunea dacă să mâncăm sau nu conservele s-a terminat în favoarea noastră.

Nu mai pot încălța nici o pereche de pantofi, în afara bocancilor de schi, care în casă nu sunt deloc practici. O pereche de sandale de paie de 6,50 de guldeni nu m-a ținut decât o săptămână, după care și-a dat obștescul sfârșit. Poate face rost Miep de ceva la negru.

Acum trebuie să-l tund pe tata. Pim spune că după război n-o să se mai ducă la alt frizer, așa de bine îmi fac treaba. Dacă nu i-aș pișca așa de des urechea!

A ta, Anne

JOI, 18 MARTIE 1943

Dragă Kitty,

Turcia a intrat în război. Mare agitație. Așteptăm cu nerăbdare știrile de la radio.

VINERI, 19 MARTIE 1943

Dragă Kitty,

Deja după o oră, în locul bucuriei s-a instalat decepția. Turcia încă n-a intrat în război, ministrul de-acolo a vorbit doar despre o renunțare grabnică la neutralitate. În Piața Dam, un vânzător de ziare a strigat: „Turcia de

partea Angliei!“ Și numaidecât ziarele i-au fost smulse din mâini. Așa a ajuns zvonul îmbucurător și la noi.

Bancnotele de o mie de guldeni au fost retrase din circulație. Asta lovește serios în traficanții de pe piața neagră și cei asemenea lor, dar mai ales în alți deținători de bani negri sau în cei care se ascund. Dacă vrei să schimbi o bancnotă de o mie de guldeni, trebuie să declari și să dovedești exact cum ai făcut rost de ea. Impozitele încă se mai pot plăti cu aceste bancnote, dar asta numai până săptămâna viitoare. În același timp și-au pierdut valabilitatea și bancnotele de cinci sute de guldeni. Gies & Co. mai avea bani negri în bancnote de o mie de guldeni. Și-au plătit impozitele în avans pentru o lungă perioadă de timp și astfel au reintrodus toți acești bani în circuitul legal.

Dussel a primit o mică freză stomatologică și, cu siguranță, în curând voi fi supusă unui control riguros.

Dussel nu ține seama deloc de regulile clandestinității. Nu numai că-i scrie scrisori soției lui, dar poartă o intensă corespondență cu diverse alte persoane. O pune pe Margot, în calitatea ei de profesoară de neerlandeză a Anexei, să-i corecteze scrisorile. Tata i-a interzis strict să mai facă asta. Margot a încetat să mai corecteze scrisori, dar cred că el își va relua în curând corespondența.

Führerul tuturor germanilor a vorbit în fața unor soldați răniți. Trist s-auzi așa ceva. Întrebările și răspunsurile se succedau cam așa: „Numele meu este Heinrich Scheppel.“

„Rănit unde?“

„La Stalingrad.“

„Ce fel de răni?“

„Două picioare înghețate și o fractură de articulație la brațul stâng.“

Exact așa ni s-a transmis la radio acest groaznic spectacol de marionete. Ba ai fi zis că răniții erau mândri de rănile lor, cu cât mai multe, cu atât mai bine. Copleșit de emoție, fiindcă putea să dea mâna (cel puțin dacă o mai avea) cu Führerul, unul dintre ei era cât pe ce să nu mai fie în stare să scoată o vorbă.

Mi-a căzut pe jos săpunul parfumat al lui Dussel. Am călcat pe el și s-a desprins o bucată. L-am rugat pe tata să-l despăgubească, mai ales că Dussel nu primește decât un singur săpun pe lună.

A ta, Anne

JOI, 25 MARTIE 1943

Dragă Kitty,

Ieri-seară, mama, tata, Margot și cu mine stăteam foarte liniștiți laolaltă când, deodată, a intrat Peter și i-a șoptit tatei ceva la ureche. Am auzit ceva despre „un butoi răsturnat în depozit“ și „cineva care umblă la ușă“.

Margot a auzit și ea același lucru, dar a încercat să mă liniștească puțin, căci bineînțeles mă făcusem albă ca varul și eram foarte nervoasă. Noi trei am așteptat; între timp, tata a coborât cu Peter. După nici două minute, doamna Van Daan, care asculta radioul, a urcat și ne-a spus că Pim o rugase să oprească radioul și să meargă sus fără să facă zgomot. Dar știi cum se întâmplă când vrei să mergi fără să faci absolut nici un zgomot: tocmai atunci treptele unei scări vechi scârțâie de două ori mai tare. După alte cinci minute Peter și Pim s-au întors, albi până-n vârful nasului, și ne-au povestit prin ce peripeții trecuseră.

Se postaseră jos, în capul scării, și așteptaseră, însă fără vreun rezultat. Deodată au auzit două bufnituri puternice, ca și cum aici, în casă, ar fi fost trântite două uși. Pim a ajuns sus dintr-o săritură, Peter a apucat să-l avertizeze mai întâi pe Dussel, care, făcând tot felul de fasoane și mult zgomot, a ajuns și el în cele din urmă sus. Apoi, în vârful picioarelor, am urcat la etajul de deasupra, unde stă familia Van Daan. Domnul Van Daan e foarte răcit și se băgase deja în pat, așa că ne-am adunat toți în jurul culcușului lui și ne-am împărtășit în șoaptă bănuielile. De fiecare dată când domnul Van Daan era cuprins de un acces de tuse, soția lui și cu mine aproape că paralizam de frică. Și asta a ținut până când unuia dintre noi i-a venit strălucita idee de a-i da codeină. Tusea a cedat imediat.

Și-apoi ne-am pus iarăși pe așteptat și am tot așteptat, dar nu s-a mai auzit nimic. Până la urmă, am presupus toți că hoții, auzind pași în casa altfel liniștită, își luaseră picioarele la spinare. Ghinionul făcea ca la etajul de sub noi radioul să fie în continuare reglat pe postul englezesc, iar scaunele să fie așezate în jurul lui. Dacă ușa ar fi fost forțată acum și apărarea civilă ar fi văzut toate astea și ar fi anunțat poliția, consecințele pentru noi puteau fi foarte neplăcute. Așa că domnul Van Daan s-a sculat, și-a tras pe el pantalonii și haina, și-a pus o pălărie și, foarte precaut, a coborât scările în spatele tatei. L-a urmat Peter care, pentru mai multă siguranță, se înarmase cu un ciocan greu. Sus, doamnele (inclusiv Margot și cu mine) au așteptat încordate până când, cinci minute mai târziu, domnii au revenit sus spunând că în casă e totul calm. De comun acord, am decis să nu dăm drumul la nici un robinet și să nu tragem apa la toaletă. Dar cum tensiunea suportată mai înainte își făcuse efectul asupra stomacului aproape fiecăruia dintre colocatari, îți închipui

ce duhoare domnea acolo după ce ne-am făcut cu toții, pe rând, nevoile.

Când se întâmplă așa ceva, se înlănțuie tot felul de necazuri. Așa și acum. Mai întâi, carilonul din Westertoren, care avea asupra mea întotdeauna un efect liniștitor, n-a mai cântat. Apoi, domnul Voskuijl plecase în seara trecută mai devreme, iar noi nu știam sigur dacă Bep reușise să găsească cheia ori dacă nu cumva uitase să încuie ușa de la intrare.

Dar toate astea nu mai contau acum. Era încă seară, iar situația noastră continua să fie incertă, cu toate că între timp ne mai liniștiserăm puțin, fiindcă de la opt și un sfert, când hoțul ne intrase în casă, până la zece și jumătate nu mai auziserăm nimic. Stând noi să ne gândim mai bine, ni s-a părut foarte improbabil ca un hoț să spargă o ușă seara atât de devreme, la o oră când mai pot fi oameni pe stradă. În plus, unuia dintre noi i-a venit ideea că, poate, magazionerul șef al vecinilor noștri, firma Keg, mai avea încă de lucru, căci în spaima noastră și cu niște pereți atât de subțiri puteai confunda ușor zgomotele, iar în asemenea momente critice imaginația are și ea de cele mai multe ori un rol important.

Ne-am dus deci să ne culcăm, dar pe unii dintre noi nu i-a prins somnul. Tata, mama și domnul Dussel s-au trezit des și, exagerând puțin, pot spune și eu că n-am închis un ochi. Azi-dimineață, domnii au coborât și au tras de ușa de la intrare ca să verifice dacă e încuiată. Totul era în ordine!

Episodul, nici pe departe agreabil, a fost povestit bineînțeles cu lux de amănunte întregului personal, căci la urmă este ușor să râzi despre asemenea lucruri, singura care ne-a luat în serios fiind Bep.

A ta, Anne

P.S. Azi-dimineață, toaleta era înfundată și, folosind un baston lung de lemn, tata a trebuit să scormonească prin toate rețetele de dulceață de căpșuni (momentan, hârtia noastră igienică) și vreo câteva kilograme de rahat ca să degajeze vasul. Mai târziu, bastonul a fost ars.

SÂMBĂTĂ, 27 MARTIE 1943

Dragă Kitty,

Am terminat cursul de stenografie, iar acum începem să facem exerciții de îmbunătățit viteza. Ce buni o să fim! Vreau să-ți mai povestesc câte ceva despre activitățile „de omorât timpul“ (le numesc așa pentru că nu facem nimic altceva decât să-ncercăm să grăbim cât putem trecerea zilelor, astfel ca sfârșitul perioadei noastre de clandestinitate să vină mai repede). Sunt pasionată de mitologie, mai ales de zeii greci și romani. Aici toți cred că-i vorba de niște capricii trecătoare, încă n-au auzit de o fetișcană care să se intereseze de zei. Ei bine, atunci sunt prima!

Domnul Van Daan este răcit sau, mai bine zis, e puțin iritat în gât. Face așa un tam-tam din cauza asta. Gargare cu ceai de mușețel, badijonări cu tinctură de smirnă în cerul gurii, balsam Dampo pe piept, nas, gingii și limbă, iar pe deasupra proastă dispoziție!

Rauter, unul dintre friții ăia cu funcții înalte, a ținut un discurs. „Toți evreii trebuie să părăsească țările germanice până la 1 iulie. De la 1 aprilie până la 1 mai va fi curățată (ca și cum ar fi vorba de gândaci de bucătărie) provincia Utrecht, de la 1 mai până la 1 iunie provinciile Olanda de Nord și Olanda de Sud.“ Sărmanii oameni sunt mânați spre abatoarele insalubre ca o cireadă de

biete vite bolnave și neajutorate. Dar mai bine nu mai zic nimic, căci și gândurile mele îmi provoacă coșmaruri!

O veste minunată este că secția germană a forțelor de muncă a ars în urma unui sabotaj. La câteva zile a urmat oficiul de stare civilă. Niște bărbați costumați în uniforme ale poliției germane au legat santinelele și au făcut să dispară documente importante.

A ta, Anne

JOI, 1 APRILIE 1943

Dragă Kitty,

N-am absolut nici un chef de glume (vezi data), ba dimpotrivă. Astăzi am toate motivele să citez zicala: „O nenorocire nu vine niciodată singură." Mai întâi, responsabilul nostru cu buna dispoziție, domnul Kleiman, a avut ieri o hemoragie gastrică și trebuie să rămână la pat cel puțin trei săptămâni. Trebuie să știi că domnul Kleiman are frecvent hemoragii gastrice pentru care se pare că nu există leac. În al doilea rând: Bep are gripă. În al treilea rând: săptămâna viitoare, domnul Voskuijl va merge la spital. Probabil că are un ulcer gastric și trebuie operat. Și în al patrulea rând, directorii de la Pomosinwerke au venit de la Frankfurt ca să discute despre noile livrări ale Opekta. Tata pregătise această discuție punct cu punct împreună cu Kleiman, pe domnul Kugler nemaiavând cum să-l îndrume așa de bine, căci totul s-a făcut la repezeală.

Domnii din Frankfurt au venit, iar tata a început să tremure dinainte gândindu-se la rezultatul discuției. „De-aș putea să fiu acolo! De-aș fi jos!" striga el.

„Atunci lipește-ți urechea de podea! Domnii vor veni oricum în biroul privat și-o să poți auzi totul.“ Tata s-a luminat la față și ieri-dimineață, la zece și jumătate, Pim și Margot (două perechi de urechi aud mai bine decât una singură) și-au ocupat pozițiile pe podea. Discuțiile nu s-au terminat în cursul dimineții, dar după-amiază tata n-a mai fost în stare să-și continue campania de ascultare. Din cauza poziției neobișnuite și incomode, se simțea ca tras pe roată. La două și jumătate, când am auzit voci pe coridor, i-am luat locul. Margot mi-a ținut companie. Discuția era așa de dezlânată și plicticoasă, încât am adormit brusc pe linoleumul tare și rece. Margot n-a îndrăznit să pună mâna pe mine, de teamă ca nu cumva să ne-audă cei de jos. De strigat nici nu putea fi vorba. După ce am dormit mai bine de jumătate de oră, m-am trezit speriată și nu mi-am mai amintit nimic din discuția cea importantă. Noroc că Margot fusese mai atentă.

A ta, Anne

VINERI, 2 APRILIE 1943

Dragă Kitty,

Vai, s-a mai adăugat ceva îngrozitor pe lista mea de păcate! Ieri-seară stăteam culcată în pat și-l așteptam pe tata să vină să se roage cu mine și apoi să-mi spună noapte bună, când mama a intrat în cameră, s-a așezat pe patul meu și a întrebat pe un ton foarte sfios: „Anne, tati încă nu poate să vină. N-am putea să ne rugăm împreună?“

„Nu, Mansa“, am răspuns.

Mama s-a ridicat, a rămas un răstimp în picioare lângă patul meu, apoi s-a îndreptat încet spre ușă. Brusc s-a

întors și, cu fața schimonosită, a spus: „Nu vreau să mă supăr pe tine. Dragoste cu de-a sila nu se poate!“ Când a ieșit pe ușă, pe obraz i se prelingeau câteva lacrimi.

Am rămas în pat nemișcată și mi-am dat seama imediat că fusese odios din partea mea că o respinsesem cu atâta brutalitate. Dar mai știam și că nu puteam să răspund altfel. Nu puteam să fiu ipocrită și să mă rog cu ea împotriva voinței mele. Pur și simplu era imposibil. Mi-a fost milă de mama, foarte milă. Pentru prima dată în viața mea am văzut că atitudinea mea rece n-o lasă indiferentă. I-am citit îngrijorarea pe chip în clipa în care a spus că dragoste cu de-a sila nu se poate. Este crud să spui adevărul, și totuși adevărul este că ea însăși m-a respins, că ea însăși, prin observațiile ei lipsite de tact, prin glumele ei nesărate pe seama unor lucruri care mie nu mi se par deloc amuzante, m-a făcut să devin insensibilă la orice fel de iubire din partea ei. Așa cum se strânge totul în mine de fiecare dată când ea îmi aruncă vorbe grele, tot așa i s-a strâns și ei inima când și-a dat seama că dragostea dintre noi dispăruse cu adevărat.

A plâns jumătate de noapte și n-a putut dormi până dimineața. Tata nu se uită la mine, iar atunci când o face îi citesc în ochi următoarele cuvinte: „Cum de-ai putut fi atât de nesuferită, cum îndrăznești să-i provoci așa o mâhnire?“

Toți așteaptă să-mi cer iertare, dar nu-i un lucru pentru care să pot cere iertare, fiindcă am spus un adevăr pe care mai devreme sau mai târziu mama tot trebuie să-l afle. Par și sunt indiferentă la lacrimile mamei și la privirile tatei pentru că ei simt amândoi, pentru prima oară, ceea ce eu simt permanent. Nu pot face altceva decât să-mi fie milă de mama, care va trebui să-și regăsească

singură linia de conduită. În ce mă privește, voi continua să tac, să fiu distantă și nici de-aici înainte nu voi da înapoi din fața adevărului, căci acesta e cu atât mai greu de suportat cu cât e mai îndelung amânat.

A ta, Anne

MARȚI, 27 APRILIE 1943

Dragă Kitty,

Toată casa vuiește de certuri. Eu și mama, Van Daan și tata, mama și doamna Van Daan, toată lumea e supărată pe toată lumea. Veselă atmosferă, nu-i așa? Binecunoscuta listă de păcate a Annei a fost repusă pe tapet în toată amploarea ei.

Sâmbăta trecută, domnii din străinătate au venit iarăși în vizită. Au stat până la șase, iar noi am rămas toți sus, neîndrăznind nici măcar să ne mișcăm. Atunci când nu mai lucrează nimeni în casă sau în preajma ei, în biroul privat se aude orice pas de deasupra. Iarăși n-am avut astâmpăr. Să stai așa de mult nemișcat nu-i deloc amuzant.

Domnul Voskuijl este deja la spital, domnul Kleiman și-a reluat munca la birou, hemoragia gastrică a putut fi oprită mai repede decât de obicei. Ne-a povestit că pompierii agravaseră pierderile suferite de oficiul de stare civilă, căci în loc să stingă focul, ei inundaseră totul cu furtunurile lor. Ce bine-mi pare!

Hotelul Carlton este distrus. Două avioane englezești cu o mare încărcătură de bombe incendiare la bord au căzut exact pe „Offiziersheim“[1]. Tot colțul dintre Vijzelstraat

1. Popota ofițerilor (germ.).

și Singel a ars. Atacurile aeriene asupra orașelor germane se întețesc pe zi ce trece. Nu mai avem nici măcar o noapte de liniște. Din pricina lipsei de somn am făcut cearcăne.

Hrana noastră este mizerabilă. Mic dejun cu pâine uscată și surogat de cafea. Masa de seară, de paisprezece zile: spanac sau salată. Cartofi de douăzeci de centimetri lungime, cu gust dulceag și putred. Cine vrea să slăbească să vină să stea în Anexă! Cei de sus se văicăresc de mama focului, noi n-o luăm așa în tragic.

Toți bărbații care au luptat sau au fost mobilizați în 1940 sunt chemați să lucreze pentru Führer în lagărele cu prizonieri de război. Cu siguranță, o măsură de precauție pentru cazul în care ar avea loc debarcarea Aliaților.

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 1 MAI 1943

Dragă Kitty,

A fost ziua de naștere a lui Dussel. În zilele de dinainte s-a comportat de parcă nici n-ar fi vrut să știe de asta, dar, când a apărut Miep cu o sacoșă mare de piață plină ochi cu pachete, s-a bucurat ca un copil. Lotje a lui i-a trimis ouă, unt, biscuiți, limonadă, pâine, coniac, turtă dulce, flori, portocale, ciocolată, cărți și hârtie pentru scrisori. A aranjat o masă cu toate cadourile primite, care au stat expuse trei zile întregi. Babalâc țicnit!

Să nu crezi că suferă de foame. Am găsit în dulapul lui pâine, cașcaval, gem și ouă. Este mai mult decât scandalos cum el, după ce l-am primit aici cu atâta dragoste,

doar ca să-l salvăm de la moarte, își umple burta în spatele nostru, iar nouă nu ne dă nimic. Doar noi am împărțit totul cu el! Dar și mai tare ne-a scandalizat meschinăria lui față de Kleiman, Voskuijl și Bep. Nu le dă nimic. Portocalele, de care Kleiman are atâta nevoie pentru stomacul lui bolnav, i se par lui Dussel mai sănătoase pentru stomacul propriu.

Azi-noapte a trebuit să-mi strâng lucrurile de patru ori, așa de tare au pocnit armele. Astăzi mi-am făcut o valijoară în care mi-am băgat lucrurile de strictă necesitate în caz de fugă. Dar mama m-a întrebat pe bună dreptate: „Unde vrei să fugi?“

Toată țara este pedepsită pentru greva unui mare număr de muncitori. De aceea s-a declarat stare de asediu și fiecare primește un tichet de unt mai puțin. Ce copii obraznici suntem!

Astă-seară am spălat-o pe mama pe cap, ceea ce în vremurile astea nu-i un lucru prea ușor. Trebuie să ne descurcăm cu un săpun verde și lipicios, pentru că s-a terminat șamponul; în plus, Mans nu se poate pieptăna cum trebuie fiindcă pieptenele familiei nu mai are decât zece dinți.

A ta, Anne

DUMINICĂ, 2 MAI 1943

Când mă gândesc uneori cum trăim noi aici, ajung adesea la concluzia că, în comparație cu ceilalți evrei care nu se ascund, noi o ducem ca într-un fel de paradis, dar mai târziu, când totul va reveni la normal, mă voi minuna totuși cum noi, care acasă eram așa de curați, am, da, se

poate spune așa, „decăzut“ într-atât. Decăzut în ce privește bunele maniere. De pildă, de când suntem aici, pe masă avem o mușama care, de atâta folosință, nu mai e prea curată. Încerc deseori, ce-i drept, s-o mai curăț puțin, dar, cu o cârpă mai mult găuri decât cârpă, care era nouă înainte ca noi să ne ascundem – deci cu mult timp în urmă –, e greu să mai scoți ceva din masa asta, oricât de mult ai freca-o. Soții Van Daan dorm încă de la începutul iernii pe un cearșaf de flanelă care nu poate fi spălat aici, fiindcă săpunul luat pe cartelă este mult prea puțin și, pe deasupra, mult prea prost. Tata umblă cu niște pantaloni zdrențuiți, iar cravata dă și ea semne de uzură. Corsetul mamei a cedat astăzi din motive de bătrânețe și nu mai poate fi reparat, iar Margot poartă un sutien cu două numere prea mic. Mama și Margot au trecut toată iarna cu trei tricouri purtate cu schimbul, iar ale mele sunt așa de mici, încât nu-mi ajung nici măcar până la buric. Sigur, astea toate sunt lucruri peste care se poate trece, și totuși uneori mă întreb cu groază: cum vom putea noi, care umblăm acum cu lucruri uzate, de la chiloții mei până la pămătuful de bărbierit al tatei, să revenim mai târziu la starea de dinainte de război?

DUMINICĂ, 2 MAI 1943

Opiniile despre război ale celor din Anexă.

Domnul Van Daan:

Acest venerabil domn are, după cum credem toți, o bună perspectivă asupra politicii. Dar el ne prevestește totuși că va trebui să rămânem aici până la sfârșitul lui ’43.

E foarte mult, dar încă suportabil. Dar cine ne dă certitudinea că acest război, care n-a adus nimănui nimic altceva decât pierderi și tristețe, se va termina atunci? Și cine ne poate da certitudinea că, între timp, nouă și complicilor noștri de clandestinitate n-o să ni se întâmple ceva? Nimeni, bineînțeles! Și de aceea trăim zi de zi în tensiune. Tensiune provocată atât de așteptare și speranță, cât și de frică atunci când auzim zgomote în casă sau afară, când se trage intens sau când apar în ziar noi „comunicate“, căci se poate întâmpla oricând ca unii dintre complicii noștri să fie nevoiți să se ascundă ei înșiși aici. „Clandestinitate“ a devenit un cuvânt foarte obișnuit. Oare câți oameni trăiesc în clandestinitate? Ei nu reprezintă desigur decât un mic procentaj, dar mai târziu vom fi cu siguranță surprinși de numărul mare de oameni buni din Țările de Jos care au adăpostit evrei, dar și creștini refugiați, cu bani sau fără bani.

Doamna Van Daan: când această frumoasă doamnă (doar după părerea ei) a aflat că nu mai este așa de dificil ca înainte să faci rost de o carte de identitate, a propus imediat să ne facem rost cu toții. Ca și cum asta ar fi floare la ureche, iar banii le-ar crește tatei și domnului Van Daan pe spinare.

Putti[1] sare adesea în sus când o aude pe doamna Van Daan debitând enormități. Dar e de înțeles, pentru că într-o zi Kerli spune „Mai târziu, o să mă botez“, iar în ziua următoare „Dintotdeauna am vrut să merg la Ierusalim, numai printre evrei mă simt acasă“.

Pim este un mare optimist, dar el are întotdeauna un motiv pentru asta.

---

1. Putti şi Kerli erau numele cu care se alintau între ei domnul şi doamna Van Daan.

Domnul Dussel născocește tot felul de lucruri la întâmplare, iar dacă cineva vrea s-o contrazică pe alteța sa, i se dă peste nas. Cred că la domnul Alfred Dussel acasă tot ce spune el este literă de lege; dar Anne Frank nu înghite așa ceva.

Ce gândesc despre război ceilalți locatari ai Anexei nu este interesant. Numai aceștia patru contează în politică, de fapt numai doi, însă madam Van Daan și domnul Dussel consideră că au și ei un cuvânt de spus.

MARȚI, 18 MAI 1943

Dragă Kitty,

Am fost spectatoare la o luptă aeriană îndârjită între avioane germane și englezești. Din păcate, câțiva aliați au fost nevoiți să sară din aparatele lor care luaseră foc. Lăptarul nostru, care locuiește în Halfweg[1], a văzut patru canadieni așezați la marginea șoselei. Unul dintre ei vorbea curent olandeza. L-a rugat pe lăptar să-i dea un foc ca să-și aprindă o țigară și i-a spus că echipajul aparatului fusese compus din șase persoane. Pilotul arsese de viu, iar cel de-al cincilea camarad se ascunsese nu se știe unde. Poliția Verde a venit și i-a luat pe cei patru bărbați sănătoși tun. Cum e cu putință să-ți păstrezi atâta prezență de spirit după așa o formidabilă săritură cu parașuta?

Deși este cald, trebuie să aprindem sobele o dată la două zile ca să ardem resturile de zarzavat și gunoiul. Nu putem arunca nimic în gălețile de gunoi, trebuie să

1. Localitate din provincia neerlandeză Olanda de Nord.

ținem seama că magazionerul poate să apară oricând. Ce ușor te poate trăda o mică neatenție!

Toți studenții trebuie să semneze o listă a autorităților, confirmând astfel că „simpatizează cu toți germanii și că sunt favorabili noii ordini“. Optzeci la sută din ei au refuzat să-și renege conștiința și convingerile, însă consecințele n-au întârziat să apară. Toți studenții care n-au semnat o să meargă într-un lagăr de muncă din Germania. Ce mai rămâne din tineretul neerlandez dacă toți trebuie să trudească în Germania?

Azi-noapte bubuiturile au fost foarte puternice și-atunci mama a închis fereastra. Eu eram în patul lui Pim. Deodată, am auzit cum, deasupra capetelor noastre, doamna Van Daan a sărit din pat de parcă ar fi mușcat-o Mouschi, și imediat după aceea s-a auzit și o bubuitură puternică. După zgomot, ai fi zis că a căzut o bombă incendiară lângă patul meu. Am țipat: „Lumină! Lumină!“

Pim a aprins becul. M-așteptam ca în câteva minute toată camera să fie cuprinsă de flăcări. Nu s-a întâmplat nimic. Am alergat sus, să vedem ce-i acolo. Domnul și doamna Van Daan văzuseră pe fereastră o văpaie roz. Domnul Van Daan crezuse că era un incendiu în apropiere, iar doamna Van Daan, că luase foc chiar casa noastră. La următoarea bubuitură, madama a sărit în picioare, tremurând toată. Dussel a rămas sus ca să fumeze o țigară, iar noi ne-am băgat din nou în pat. N-a trecut nici un sfert de oră și a început să se tragă din nou. Doamna Van Daan a sărit imediat în picioare și a coborât în camera lui Dussel, ca să găsească acolo liniștea de care n-avusese parte alături de soțul ei. Dussel a întâmpinat-o spunându-i: „Hai, copilo, în pat la mine!“

Ceea ce ne-a făcut să izbucnim în hohote de râs. Nu ne-a mai păsat de focul tunurilor, iar frica parcă se evaporase.

A ta, Anne

DUMINICĂ, 13 IUNIE 1943

Dragă Kitty,

Poemul tatei pentru ziua mea e prea frumos ca să nu ți-l împărtășesc și ție.

Cum Pim își scrie versurile în germană, Margot a trebuit să se ocupe de traducere. Judecă și tu dacă Margot nu s-a achitat excelent de sarcina pe care și-a asumat-o de bunăvoie. După obișnuita succintă trecere în revistă a evenimentelor de peste an, poemul continuă astfel:

Cum dintre toți cea mai tânără ești
Ușor nu ți-e, căci mereu te trezești
Că toți te învață cum trebuie să trăiești:
„Ascultă la noi“ – „Noi știm ce vorbim.“
„Motive multe avem convinși să fim
Că pricepem ce merge și ce se cuvine.“
Da, da, așa-i de mult și tot mai ține.
Nu contează ce tu însuți greșești,
De aceea pe altul ușor dojenești.
Ce altul greșește atârnă greu,
Iar pentru noi, ca părinți, nu-i mereu
Simplu să judecăm foarte drept,
Pe bătrâni să-i dojenești e suspect.
Cu-atâția moși și atâtea babe pe cap,
N-ai încotro, le-nghiți morala ca pe-un hap

Amar, desigur, dar așa măcar te lasă
Să-ți vezi de treabă, și-ai liniște în casă.
Lunile de-aici nu-s timp pierdut,
Asta oricum tu însăți n-ai fi vrut,
Dar învățând și citind cărți la rând,
Ce-i „plictiseala" nu-ți trece nici măcar prin gând.
Cu mult mai grea e însă întrebarea
„Ce să îmbrac? Căci orice-aș vrea
Mi-e mult prea mic. Și pantaloni nu am,
Iar bluza nu m-acoperă nici cât un ham.
Și-apoi, pantofii, vai, cum mă rănesc
Să-i mai încalț nu vreau să mă gândesc."
Da, cine zece centimetri crește
Nimic nu poate îmbrăca, firește.

La pasajul în care este vorba de mâncare, Margot n-a mai reușit să găsească rime, așa că-l las deoparte cu totul. Nu-i așa că-ți place poemul meu?

În rest, am fost foarte răsfățată și am primit în dar foarte multe lucruri frumoase. Printre altele, o carte groasă pe tema mea preferată, mitologia Eladei și a Romei. Nu mă pot plânge nici de lipsa dulciurilor, căci toți au apelat la ultimele lor rezerve. Fiind cea mai mică în familia de clandestini, am fost într-adevăr onorată mai mult decât mi se cuvine.

A ta, Anne

Dragă Kitty,

S-au întâmplat o sumedenie de lucruri, dar de cele mai multe ori mă gândesc că toată flecăreala mea neinteresantă te plictisește foarte tare și că te bucuri atunci când nu primești atâtea scrisori. De aceea îți voi prezenta noutățile pe scurt.

Domnul Voskuijl n-a fost operat la stomac. Când l-au pus pe masa de operație și i-au deschis stomacul, doctorii și-au dat seama că avea un cancer incurabil, care avansase deja atât de mult, încât nu mai putea fi operat. Așa că l-au cusut la loc, l-au ținut trei săptămâni la pat și i-au dat să mănânce bine, iar apoi l-au trimis acasă. Dar au făcut o greșeală de neiertat, și anume i-au spus sărmanului om exact la ce trebuie să se aștepte. Nu mai e în stare să lucreze, stă acasă, înconjurat de cei opt copii ai săi, și mintea îi e măcinată doar de gândul morții apropiate. Mi-e o milă nespusă de el și-mi pare rău că nu putem ieși pe stradă, altfel în mod sigur l-aș vizita des, ca să-i mai distrag gândurile. Pentru noi este o catastrofă faptul că bunul Voskuijl nu ne mai ține la curent cu ce se întâmplă în depozit și cu ce se mai aude. El era ajutorul nostru cel mai bun în privința prudenței; îi simțim foarte tare lipsa.

Luna viitoare ne vine rândul să predăm aparatul de radio. Kleiman are acasă, ilegal, un aparat mic pe care-l vom primi în schimbul aparatului nostru mare Philips. Păcat că trebuie predată această frumoasă piesă de mobilier, dar o casă în care se ascund oameni nu trebuie în nici un caz să atragă deliberat atenția autorităților. Radioul cel mic îl punem sus, bineînțeles. Acolo unde sunt evrei clandestini și bani clandestini, se potrivește foarte bine și un radio clandestin.

Toată lumea încearcă să facă rost de un aparat vechi pe care să-l predea în locul propriei „surse de încurajare". E foarte adevărat că, atunci când veștile de afară devin tot mai rele, radioul cu vocea lui miraculoasă ne ajută să nu ne pierdem curajul și să spunem de fiecare dată: „Capul sus! Curaj! Vor veni și vremuri mai bune!"

A ta, Anne

DUMINICĂ, 11 IULIE 1943

Dragă Kitty,

Ca să revin pentru a nu știu câta oară la tema educației, trebuie să-ți spun că-mi dau foarte multă osteneală să fiu serviabilă, amabilă și drăguță și să fac totul în așa fel încât ploaia de reproșuri să se transforme într-o burniță. Când nu pui deloc suflet, este al naibii de greu să te porți exemplar cu oameni pe care nu-i poți suporta. Dar văd că într-adevăr mă descurc bine cu un pic de ipocrizie în loc să-mi păstrez vechiul obicei și să spun fiecăruia verde-n față ce cred (cu toate că nimeni nu mă întreabă niciodată ce părere am și nu pune preț pe ea). Firește că-mi ies din rol foarte des și nu-mi pot stăpâni furia în fața anumitor nedreptăți, astfel că, preț de patru săptămâni, iar se bârfește pe seama celei mai obraznice fete din lume. Nu ți se pare că uneori sunt de compătimit? E bine măcar că nu sunt supărăcioasă, altfel m-aș înăcri și mi-aș pierde buna dispoziție. De cele mai multe ori, văd partea umoristică a mustrărilor, dar asta îmi reușește mai bine atunci când altcineva încasează perdaful, nu când victima sunt chiar eu.

În plus, am decis (după o îndelungată chibzuință) să renunț la lecțiile de stenografie. În primul rând ca să pot consacra mai mult timp celorlalte materii și în al doilea rând din cauza ochilor, căci s-a întâmplat o adevărată catastrofă. Am ajuns foarte mioapă și ar fi trebuit de mult să port ochelari. (Pfui, ce față de bufniță o să am!) Dar știi și tu, clandestinii…

Ieri, toată casa n-a vorbit despre nimic altceva decât ochii Annei, fiindcă mama propusese s-o trimită pe doamna Kleiman cu mine la oculist. Când am auzit asta, am simțit o clipă că se învârtește lumea cu mine, căci nu-i chiar o nimica toată. Pe stradă! Închipuie-ți și tu, pe stradă! De neimaginat. Mai întâi m-am speriat de moarte, apoi m-a cuprins bucuria. Dar lucrurile n-au fost așa de simple, căci instanțele care trebuie să decidă asupra unei asemenea acțiuni nu s-au pus de-acord prea repede. Mai întâi trebuiau cântărite toate dificultățile și toate riscurile, chiar dacă Miep voia să pornească la drum cu mine numaidecât. Îmi scosesem deja pardesiul gri din șifonier, dar mi-era așa de mic, încât ai fi zis că aparține surorii mele mai mici. Tivul s-a descusut și nasturii nu se mai pot încheia. Sunt într-adevăr curioasă ce-o să iasă din asta, dar nu cred că planul va fi pus în practică, fiindcă între timp englezii au debarcat în Sicilia, iar tata se-așteaptă din nou la un „deznodământ rapid“.

Bep ne dă mie și lui Margot multe sarcini de birou. Pentru noi două, e important ce facem, iar pe ea o ajută mult. Oricine poate să claseze corespondența și să completeze registrul de vânzări, însă noi facem asta cu o acuratețe ieșită din comun.

Miep vine mereu încărcată ca un măgar. Aproape în fiecare zi reușește să facă rost de legume pe care le aduce

pe bicicletă, în sacoșe mari de cumpărături. Tot ea aduce în fiecare sâmbătă câte cinci cărți de la bibliotecă. Așteptăm mereu cu nerăbdare să vină sâmbăta, ca să vină și cărțile. Parcă am fi niște copii mici care primesc cadouri. Ceilalți oameni nu pot ști cât de mult înseamnă cărțile atunci când trebuie să stai închis undeva. Lectura, studiul și radioul sunt singurele noastre distracții.

A ta, Anne

MARȚI, 13 IULIE 1943

Cea mai bună măsuță

Cu permisiunea tatei, l-am întrebat ieri după-amiază pe Dussel dacă ar vrea să fie atât de amabil și să accepte (foarte politicos, nu-i așa?) să folosesc măsuța noastră de două ori pe săptămână, între patru și cinci și jumătate. Oricum stau în fiecare zi acolo de la două și jumătate până la patru, cât doarme Dussel, dar în restul timpului camera și măsuța sunt zonă interzisă. Dincolo, în camera noastră comună, este prea multă agitație după-amiaza și nu se poate lucra. De altfel, și tatei îi place să stea uneori după-amiaza la birou și să lucreze.

Aveam deci motive întemeiate, iar întrebarea n-am pus-o decât din pură politețe. Da' ce crezi că a răspuns marele savant Dussel? „Nu." Un „nu" sec și categoric.

Am fost indignată și nu m-am lăsat cu una, cu două, așa că l-am întrebat care e motivul „nu"-ului. Dar am primit un duș rece. Iată ce salvă de vorbe a urmat: „Și eu trebuie să lucrez. Dacă nu pot lucra după-amiaza, nu-mi mai rămâne nici un pic de timp. Trebuie să-mi

termin treaba, altfel am început totul degeaba. Ce faci tu nu-i treabă serioasă. Mitologie – ce treabă mai e și asta? Nici tricotatul și cititul nu înseamnă muncă. La măsuță stau eu și așa va fi și de-acum înainte!“

I-am răspuns: „Domnule Dussel, munca mea e foarte serioasă. Nu pot lucra după-amiaza dincolo și vă rog respectuos să reconsiderați rugămintea mea!“

Rostind aceste cuvinte, Anne se întoarse ofensată și se purtă de parcă savantul doctor s-ar fi evaporat. Fierbând de furie, mi se părea că Dussel e îngrozitor de nepoliticos (și chiar așa era), iar eu foarte amabilă.

Seara, când am putut să stau puțin de vorbă cu Pim, i-am spus cum s-au petrecut lucrurile și am discutat cu el ce trebuie să fac mai departe, căci nu voiam să renunț, însă preferam să mă descurc singură. Pim mi-a explicat în linii mari cum trebuia să abordez problema, dar a insistat să aștept mai bine până a doua zi, căci eram surescitată.

N-am ținut seama de acest ultim sfat și seara, după spălatul vaselor, l-am așteptat pe Dussel. Pim era așezat lângă noi, în cameră, și asta mă făcea să fiu foarte calmă.

Am început: „Domnule Dussel, am impresia că n-ați găsit de cuviință să analizați mai atent problema pe care o aveți cu mine, însă vă rog totuși s-o faceți.“

Afișând cel mai amabil zâmbet, Dussel a replicat: „Sunt dispus să vorbesc absolut oricând despre această chestiune, rezolvată între timp!“

Am continuat discuția, întreruptă permanent de Dussel: „La început, când ați ajuns aici, am convenit că vom folosi împreună această cameră. Deci, dacă împărțirea ar fi echitabilă, dumneavoastră ar trebui să aveți dimineața, iar eu toată după-amiaza! Dar eu nici măcar nu cer atât,

așadar mi se pare că două după-amiezi pe săptămână sunt totuși o soluție dreaptă."

Auzind asta, Dussel a sărit în sus de parcă l-ar fi împuns cineva cu un ac: „În nici un caz nu-i treaba ta să judeci aici ce-i drept. Și eu unde să stau? O să-l rog pe domnul Van Daan să facă pentru mine o debara în pod, să am și eu unde să stau. Nicăieri nu pot să lucrez în liniște. Cu tine, tot timpul se-ajunge la ceartă. Dacă sora ta, Margot, care ar avea chiar mai multe motive s-o facă, ar veni la mine cu aceeași rugăminte, nici nu mi-ar trece prin cap s-o refuz, însă pe tine…"

Și-apoi iar a început cu mitologia și tricotatul, iar Anne s-a simțit din nou jignită. M-am făcut că nu-mi pasă și l-am lăsat să spună tot ce-avea de spus. „Dar cu tine nu se poate sta de vorbă. Ești o egoistă nerușinată, nu te interesează altceva decât să-ți impui voința, și toți ceilalți trebuie să se dea la o parte. N-am mai văzut un asemenea copil. Dar, până la urmă, mă văd silit totuși să-ți fac pe plac, altfel o s-aud mai târziu că Anne Frank a picat la examen pentru că domnul Dussel n-a vrut să-i cedeze măsuța!"

Și-a tot continuat așa, fără să se mai oprească. Într-un sfârșit, totul se transformase într-un asemenea torent, încât aproape că nu-l mai puteam urmări. În clipa aia mi-a trecut prin minte: „Îi dau numaidecât una peste bot de-l fac să zboare în perete cu toate minciunile lui!" Și în clipa următoare mi-am zis: „Stai calmă, individul ăsta nu merită să-ți faci atâția nervi."

În cele din urmă, domnul Dussel s-a potolit și, cu o față pe care se putea citi și furie, și triumf, a ieșit din cameră, luându-și cu el și paltonul cu buzunarele pline cu merinde.

Am alergat la tata și, în ipoteza că n-ar fi urmărit discuția noastră, i-am spus toată povestea. Pim s-a hotărât

să stea de vorbă cu Dussel chiar în acea seară, ceea ce s-a și întâmplat. Au vorbit mai bine de o jumătate de oră. Mai întâi s-a pus problema dacă Anne trebuia sau nu să stea la măsuță. Tata i-a amintit lui Dussel că mai abordaseră o dată acest subiect și că i-ar fi dat dreptate lui Dussel pentru a nu-l nedreptăți pe cel mai în vârstă în fața celui tânăr, însă încă de pe-atunci nu i se păruse a fi ceva echitabil. Dussel a fost de părere că eu n-am voie să vorbesc despre el ca despre un intrus care pune stăpânire pe tot, însă tata l-a contrazis categoric, căci mă auzise el însuși și știa că nu scosesem nici o vorbă despre asta. Și schimbul de replici a continuat, tata luându-mi apărarea în chestiunea egoismului și a „treburilor inutile", iar Dussel bombănind tot timpul.

În cele din urmă, Dussel a trebuit să cedeze totuși, iar eu am obținut dreptul de a lucra două după-amiezi pe săptămână fără să fiu deranjată. Dussel a făcut o mutră plouată, două zile n-a vorbit cu mine și nu s-a lăsat până nu și-a revendicat locul la măsuță între cinci și cinci și jumătate. Infantil, bineînțeles.

Un om care a trecut deja de 54 de ani și are încă asemenea apucături pedante și meschine nu va scăpa niciodată de ele – asta-i natura lui.

VINERI, 16 IULIE 1943

Dragă Kitty,

Încă o spargere, însă de data asta una adevărată! Azi-dimineață la ora șapte, Peter a coborât ca de obicei în depozit și a văzut numaidecât că atât ușa depozitului, cât și ușa de la stradă erau deschise. L-a anunțat imediat

pe Pim care, aflat în biroul privat, a reglat radioul pe postul german și a închis ușa. Apoi au urcat împreună. Consemnul obișnuit în asemenea situații „Nu te spăla, stai nemișcat, fii gata îmbrăcat la ora opt, nu te duce la toaletă!“ a fost respectat ca-ntotdeauna întocmai. Toți opt ne-am bucurat că dormiserăm bine noaptea și nu auziserăm nimic. Am fost toți un pic indignați că întreaga dimineață n-a urcat nimeni la etajul nostru, iar domnul Kleiman ne-a ținut în suspans până la unsprezece și jumătate. Ne-a spus că hoții spărseseră ușa exterioară și forțaseră ușa de la depozit cu o rangă. Însă în depozit nu era cine știe ce de furat, de aceea hoții și-au încercat norocul un etaj mai sus. Au luat două casete de bani cu patruzeci de guldeni, carnete de cecuri poștale și bancare și, cel mai grav, tichetele pentru toate rațiile noastre de zahăr, în total 150 de kilograme. Nu va fi ușor să facem rost de tichete noi.

Domnul Kugler crede că acest spărgător face parte din aceeași bandă cu cel care a fost aici acum șase săptămâni și a încercat să deschidă toate trei ușile (o ușă de la depozit, două uși de intrare în casă), dar atunci n-a reușit.

Incidentul a stârnit din nou un pic de agitație în căminul nostru, dar se pare că Anexa nu poate trăi altfel. Ne-am bucurat bineînțeles că mașinile de scris și casa de marcat erau în siguranță în șifonierul nostru.

A ta, Anne

P.S. Debarcarea în Sicilia. Iarăși un pas mai aproape de…!

LUNI, 19 IULIE 1943

Dragă Kitty,

Duminică, Amsterdam Nord a fost bombardat foarte puternic. Distrugerile trebuie să fie îngrozitoare, străzi întregi zac în ruine și va trece mult timp până când vor fi scoși oamenii prinși sub dărâmături. Până acum sunt 200 de morți și nenumărați răniți, iar spitalele sunt ticsite. Se vorbește despre copii care, pierduți, își caută părinții morți printre ruinele fumegânde. Dârdâi și-acum când mă gândesc la bubuiturile surde, trepidante din depărtare, care au fost pentru noi semnul nimicirii apropiate.

VINERI, 23 IULIE 1943

Pe moment, Bep își poate procura din nou caiete, mai ales dintre cele tip jurnal și tip registru, numai bune pentru contabila de soră-mea! Sunt și alte caiete de vânzare, dar nu mă întreba ce fel și pentru cât timp. În prezent, caietele poartă mențiunea „Disponibile fără tichet“. Ca tot ce se vinde încă „fără tichet“, sunt sub orice critică. Un astfel de caiet se compune din douăsprezece pagini de hârtie cenușie, cu linii strâmbe și înghesuite. Margot se gândește să urmeze un curs de caligrafie. Eu am îndemnat-o să facă asta. Mama nu vrea nici în ruptul capului să fac și eu cursul, din cauza problemelor mele cu ochii. Mi se pare o prostie. Că fac un lucru sau altul, totuna e.

Fiindcă n-ai trecut încă printr-un război, Kitty, și, în ciuda tuturor scrisorilor mele, nu știi prea multe despre ce înseamnă să te ascunzi, o să-ți spun, ca să te amuzi, care-i prima dorință a fiecăruia dintre noi opt după ce vom ieși de-aici.

Margot și domnul Van Daan își doresc cel mai mult o cadă cu apă fierbinte, umplută până sus, în care să stea cel puțin o jumătate de oră. Doamna Van Daan ar prefera să mănânce numaidecât niște prăjituri. Dussel nu știe decât de Charlotte a lui, iar mama, de ceașca ei de cafea. Tata s-ar duce la domnul Voskuijl, Peter în oraș și la cinema, iar eu, de-atâta fericire, n-aș ști cu ce să încep.

Cel mai tare îmi doresc o locuință proprie, libertate de mișcare și, în sfârșit, să fiu ajutată din nou la teme, deci să mă întorc la școală!

Bep ne-a oferit fructe. Costă o nimica toată. Strugurii: 5 guldeni kilogramul, agrișele: 1,40 guldeni, 1 piersică: 50 de cenți, 1 kilogram de pepene: 1,50 guldeni. Nu-i de mirare că în fiecare seară apare în ziar, cu litere de-o șchioapă: „Umflarea prețurilor înseamnă escrocherie!"

LUNI, 26 IULIE 1943

Dragă Kitty,

Ieri a fost o zi furtunoasă și suntem încă agitați. De fapt, ne-ai putea întreba dacă se întâmplă să treacă aici vreo zi fără agitație.

De dimineață, la micul dejun, a fost mai întâi o prealarmă, dar nu ne-am sinchisit, fiindcă asta înseamnă că avioanele zboară deasupra litoralului. După micul dejun m-am întins o oră, căci mă durea foarte tare capul, iar apoi am coborât în birou. Se făcuse aproape două. La două și jumătate, Margot și-a terminat munca de birou; nici n-a apucat să-și strângă lucrurile, că sirenele au și început să urle, așa că m-am dus cu ea din nou sus. Era și timpul, căci după cinci minute a început să se tragă

puternic, așa că ne-am oprit pe hol. Și, într-adevăr, iată că toată casa se zguduia și cădeau bombe. Am lipit strâns de mine „geanta de fugă“, mai degrabă ca să am ceva de ținut în mână decât ca să fug, căci oricum nu putem ieși de-aici. În cel mai rău caz, strada ne primejduiește viața tot atât cât un bombardament. După o jumătate de oră, zgomotul avioanelor s-a mai atenuat, însă intensitatea activităților din casă a crescut. Peter a coborât de la postul lui de observație din partea din față a mansardei. Dussel era în biroul dinspre stradă, doamna Van Daan se simțea în siguranță în biroul privat, domnul Van Daan urmărise totul din pod, iar noi, de pe palier, ne împrăștiaserăm la rândul nostru pentru a vedea cum se înalță coloane de fum deasupra râului IJ. Curând a început să se simtă peste tot miros de incendiu, iar afară ai fi zis că plutește o ceață deasă.

Deși un incendiu atât de mare nu oferă un spectacol plăcut ochiului, pentru noi, din fericire, greul trecuse și fiecare și-a reluat activitatea. Seara, la masă: alarmă aeriană. Aveam mâncare bună, însă a fost de-ajuns să aud sirena că mi-a trecut toată pofta. Dar nu s-a întâmplat nimic și, după trei sferturi de oră, pericolul trecuse. Tocmai urma să spălăm vasele: alarmă aeriană, împușcături, îngrozitor de multe avioane. „O, Doamne! De două ori în aceeași zi, asta-i prea de tot“, ne gândeam toți, dar nu era nimic de făcut. Iarăși a plouat cu bombe, de data asta în cealaltă parte, în Schiphol, după cum relatează englezii. Avioanele coborau în picaj, urcau iarăși, aerul șuiera și totul era cum nu se poate mai înspăimântător. În fiecare clipă, îmi ziceam în sinea mea: „Acum o să cadă, gata, e sfârșitul.“

Te-asigur că la nouă, când m-am dus să mă culc, încă îmi tremurau picioarele. Fix la douăsprezece, m-am trezit:

avioane! Dussel tocmai se dezbrăca. Fără să-mi pese de asta, la prima împușcătură am sărit din pat, perfect trează. Până la unu am stat dincolo, la unu și jumătate eram la mine în pat, la două din nou la tata, și avioanele continuau să zboare. Apoi nu s-a mai tras deloc și am putut să mă întorc „acasă". Am adormit la două și jumătate. Ora șapte. Cum stăteam în pat, m-am trezit brusc în capul oaselor. Van Daan era cu tata. Hoți, a fost primul meu gând. „Tot", l-am auzit pe Van Daan spunând și m-am gândit că se furase tot. Dar nu, de data asta era o veste minunată, așa cum nu mai primiserăm de luni de zile, ba poate niciodată în toți anii războiului. Mussolini demisionase, regele-împărat al Italiei preluase conducerea guvernului.

Am jubilat. După toate grozăviile de ieri, în sfârșit ceva bun și… speranță! Speranța că se apropie sfârșitul războiului! Speranța de pace!

Kugler a trecut pe-aici și ne-a spus că fabrica Fokker fusese grav afectată. Între timp, azi-dimineață, am avut iarăși parte de alarmă aeriană, cu avioane care ne-au survolat, și-apoi de încă o prealarmă. Mă sufoc de atâtea alarme, duc lipsă de somn și n-am nici un chef de treabă. Dar acum ne ține totuși trezi tensiunea provocată de întâmplările din Italia și speranța în sfârșitul anului…

A ta, Anne

JOI, 29 IULIE 1943

Dragă Kitty,

Doamna Van Daan, Dussel și cu mine tocmai spălam vasele, iar eu eram neobișnuit de liniștită, lucru rarisim,

care n-avea cum să nu-i surprindă. Pentru a preveni întrebările, am căutat deci repede un subiect de discuție destul de neutru și m-am gândit că o carte precum *Henri van de Overkant* ar îndeplini această condiție. Dar îmi făcusem greșit socoteala; când nu mă dojenește doamna Van Daan, o face domnul Dussel. Lucrurile s-au întâmplat cam așa: domnul Dussel ne recomandase în mod special această carte, considerând-o excelentă. Lui Margot și mie nu ni s-a părut însă nici pe departe excelentă. Personajul băiatului era bine schițat, însă restul… mai bine tac. Cam așa suna remarca făcută de mine în timp ce spălam vasele, iar asta a făcut să se reverse asupră-mi o imensă încărcătură de reproșuri.

„Cum poți tu să înțelegi psihicul unui bărbat? Cel al unui copil nu-i așa de dificil (!). Ești mult prea mică pentru o asemenea carte, nici măcar un adult de douăzeci de ani n-ar înțelege-o.“ (Atunci de ce ne-a recomandat atât de călduros această carte tocmai lui Margot și mie?)

După care Dussel și doamna Van Daan au continuat la unison: „Știi mult prea multe lucruri care nu sunt potrivite vârstei tale, ai o educație total greșită. Mai târziu, când o să fii mai mare, n-o să te mai poți bucura de nimic și o să spui: am citit deja asta în cărți acum douăzeci de ani. Trebuie să te grăbești dacă vrei să-ți găsești un soț ori să te îndrăgostești, altfel cu siguranță totul te va dezamăgi. În teorie, știi tot, doar practica îți mai lipsește!“

Poți să-ți imaginezi situația mea? M-am mirat eu însămi că am reușit să răspund calm. „Poate dumneavoastră credeți că sunt prost educată, dar nu toată lumea vă împărtășește opinia.“

Atunci când mă ațâță împotriva părinților mei, ei cred în mod cert că-mi dau o bună educație, căci procedează

deseori așa. Și să nu-i spui unei fete de vârsta mea nimic despre anumite lucruri este excelent. Rezultatele unei astfel de educații sunt cât se poate de evidente.

În acel moment aș fi vrut să-i pocnesc în față pe cei doi care se distrau atâta pe seama mea. Îmi ieșisem din fire și-mi venea să număr într-adevăr zilele (dacă aș fi știut unde să mă opresc) ce mă despărțeau de clipa în care aveam să scap de oamenii ăștia.

E o figură această doamnă Van Daan! Ar trebui luată drept exemplu… dar un exemplu prost! Doamna Van Daan, se știe, e foarte indiscretă, egoistă, vicleană, calculată și imposibil de mulțumit. La toate astea se adaugă vanitatea și cochetăria. Este – lucru incontestabil– o persoană extrem de dezagreabilă. Aș putea umple volume întregi scriind despre doamna Van Daan și, cine știe, poate că într-o bună zi am s-o și fac. Un pic de lustru exterior este la îndemâna oricui. Doamna Van Daan este amabilă cu străinii, mai ales cu bărbații, și, dacă n-o cunoști decât de foarte puțin timp, asta te induce în eroare.

Mama o crede prea proastă ca să merite să spună vreo vorbă despre ea, Margot prea insignifiantă, Pim prea urâtă (la propriu și la figurat), iar eu am ajuns la concluzia, după ce m-am gândit îndelung, căci nu plec niciodată de la vreo idee preconcepută, că merită toate cele trei calificative, ba chiar mult mai mult decât atât. Având ea așa de multe însușiri proaste, de ce aș pomeni-o doar pe una dintre ele?

A ta, Anne

P.S. Cititorul este rugat să țină seama de faptul că atunci când a fost scrisă această istorisire furia autoarei încă nu se domolise!

MARȚI, 3 AUGUST 1943

Dragă Kitty,

Cu politica merge excelent. În Italia a fost interzis partidul fascist. În multe locuri, poporul luptă împotriva fasciștilor, în bătălia asta fiind angrenați și soldați. Cum poate așa o țară să continue războiul împotriva Angliei?

Frumosul nostru aparat de radio a fost luat săptămâna trecută. Dussel s-a supărat foarte tare pe Kugler fiindcă l-a predat la data stabilită. Dussel scade în ochii mei tot mai mult, a ajuns deja aproape sub zero. Tot ce spune despre politică, istorie, geografie și alte subiecte este așa de ridicol, încât aproape nu îndrăznesc să repet. Hitler va dispărea din istorie. Portul din Rotterdam este mai mare decât cel din Hamburg. Englezii sunt idioți fiindcă nu bombardează acum Italia s-o radă de pe fața pământului etc. etc.

A avut loc un al treilea bombardament. Am strâns din dinți și am făcut astfel exerciții de curaj.

Doamna Van Daan, care întotdeauna a spus „Da' să vină odată!" și „Mai bine un sfârșit groaznic decât nici un sfârșit", este acum cea mai fricoasă dintre noi toți. Azi-dimineață a tremurat ca varga, ba chiar a izbucnit în lacrimi. Soțul ei, cu care tocmai căzuse din nou la pace după o săptămână de certuri, a consolat-o. Mi-a fost de-ajuns să privesc acest spectacol, și era cât pe ce să devin sentimentală.

Să ai pisici nu înseamnă doar avantaje; acest fapt a fost dovedit de Mouschi fără echivoc. Toată casa e plină de purici și flagelul se extinde pe zi ce trece. Domnul Kleiman a presărat pudră galbenă în toate colțurile, însă puricilor puțin le pasă. Asta ne umple pe toți de nervi. Avem tot timpul senzația că ne umblă ceva pe brațe, picioare

sau alte părți ale corpului, de aceea mulți dintre locatari fac exerciții de gimnastică pentru a se uita în spate, din poziția stând în picioare, la ce au pe picior sau pe gât. Acum lipsa noastră de mișcare se răzbună; suntem prea înțepeniți ca să răsucim gâtul cum trebuie. A trecut mult timp de când am renunțat la adevărata gimnastică.

A ta, Anne

MIERCURI, 4 AUGUST 1943

Dragă Kitty,

Acum, după mai bine de un an de când suntem locatari ai Anexei, știi câte ceva despre viața noastră, însă nu-ți pot oferi chiar toate informațiile. Totul este atât de diferit de ce se întâmplă în vremuri normale și cu oameni normali. Ca să-ți faci totuși o imagine ceva mai exactă a vieții noastre, de-acum încolo îți voi descrie din când în când o parte dintr-o zi obișnuită. Astăzi încep cu seara și noaptea.

La ora nouă seara începe în Anexă agitația de dinaintea mersului la culcare, și chiar e vorba întotdeauna de o agitație grozavă. Se dau scaunele la o parte, se scot paturile, se desfac păturile, nimic nu rămâne acolo unde-i e locul peste zi. Eu dorm pe divanul cel mic care n-are nici 1,50 metri. Deci trebuie prelungit cu niște scaune. Plăpumile de puf, cearșafurile, pernele, păturile – toate sunt aduse din patul lui Dussel, unde sunt depozitate în timpul zilei.

De dincolo se aude un scârțâit groaznic: este patul pliant al lui Margot. Alte cuverturi și perne, toate pentru a face puțin mai confortabile scândurile de lemn. Sus parcă s-a dezlănțuit o furtună, dar nu-i decât patul doamnei

Van Daan, care tocmai este împins la fereastră pentru ca Înălțimea Sa în jachețica ei roz de noapte să poată simți în nările micuțe înțepăturile aerului proaspăt.

Ora nouă: După Peter, intru eu în baie, unde îmi fac o toaletă amănunțită. Nu de puține ori (dar numai în lunile, săptămânile sau zilele fierbinți), se întâmplă ca în apa de baie să plutească și câte un purice mic. Apoi spălat pe dinți, pus părul pe bigudiuri, curățat unghiile, folosit tampoane de vată îmbibată în apă oxigenată (pentru înălbirea firelor negre de mustață), și toate astea în nici o jumătate de oră.

Nouă și jumătate: Pus repede halatul de baie. Cu săpunul într-o mână, oala de noapte, agrafele, bigudiurile și vata în cealaltă, mă grăbesc să ies din baie; sunt chemată de cele mai multe ori înapoi din cauza firelor de păr care, în bucle grațioase, dar nu tocmai plăcute pentru cel care se spală după mine, desfigurează chiuveta.

Ora zece: Întâi camuflare, apoi noapte bună! Mai bine de un sfert de oră scârțâit de paturi și suspine ale arcurilor stricate, apoi liniște totală. Cel puțin dacă vecinii de sus nu se ceartă în pat.

Unsprezece și jumătate: Ușa de la baie scârțâie. O rază subțire de lumină pătrunde în cameră. Scârțâit de pantofi, un palton mare, mai mare decât bărbatul care-l poartă... Dussel se întoarce de la schimbul de noapte din biroul lui Kugler. Zece minute de târșâit picioare pe podea, fâșâit de hârtii (de la alimentele pe care le ascunde), apoi se face patul. După care silueta dispare iarăși și nu se mai aude decât din când în când câte un mic zgomot suspect de la toaletă.

În jurul orei trei: Trebuie să mă scol ca să fac treaba mică în cutia de tablă de sub pat, sub care, din motive de

precauție, s-a pus și un covoraș de cauciuc pentru situația în care s-ar scurge ceva. Când trebuie să se întâmple asta, îmi țin întotdeauna respirația, căci jetul se revarsă în cutie ca o cascadă de munte. Apoi cutia revine la locul ei și silueta în cămașă albă de noapte, care o face pe Margot să exclame în fiecare seară: „O, ce indecentă cămașă de noapte!“, se bagă înapoi în pat. Aproape un sfert de oră, o anumită persoană continuă să asculte zgomotele nopții. Mai întâi, dacă nu cumva jos s-ar putea să fie un hoț, apoi zgomotele venite dinspre diversele paturi de deasupra, de-alături și din cameră, zgomote din care, în general, se poate deduce dacă diverșii locatari ai casei dorm ori își petrec noaptea în semitrezie. Această ultimă situație nu-i plăcută, mai ales când este vorba despre un membru al familiei cu numele de dr. Dussel. Mai întâi aud un zgomot slab, ca de pește gata să se sufoce. Se repetă de vreo zece ori, apoi se umectează pe-ndelete buzele, alternându-se cu mici plescăieli de limbă, urmate de răsuciri prelungite în pat, de pe-o parte pe alta, și de mutări ale pernelor. Cinci minute de liniște totală, și apoi această secvență de evenimente se repetă de cel puțin încă trei ori, după care probabil că doctorul a reușit din nou să se cufunde pentru o vreme în somn.

Se poate întâmpla și ca în timpul nopții, între unu și patru, să se audă împușcături. Nu pricep niciodată prea bine despre ce-i vorba decât după ce, din obișnuință, am și sărit în picioare lângă pat. Uneori sunt așa de visătoare, încât mă gândesc la verbe neregulate franțuzești ori la vreo mică ceartă de sus. Abia când totul s-a terminat, îmi dau seama că s-a tras și că eu am rămas liniștită în cameră. Dar de cele mai multe ori lucrurile se întâmplă cum am spus mai sus. Înșfac o pernă și o batistă, îmi pun halatul

de baie și papucii și fug la tata, exact cum a scris Margot în poemul aniversar:

La primul bubuit, în noapte, oare
Când scârțâie o ușă cine-apare?
O pernă, o batistă, și-o copilă…

Odată ajunsă lângă patul mare, spaima cea mai mare mi-a și trecut, în afară de cazul în care se trage foarte tare.

Șapte fără un sfert: Țrrrr… micul deșteptător care își poate face auzit glăsciorul la orice oră din zi (când i se cere și uneori chiar și fără a i se cere). Pac… poc, doamna Van Daan l-a oprit. Trosc… Domnul Van Daan s-a sculat. Pus apă la încălzit și-apoi repede la baie.

Șapte și un sfert: Ușa scârțâie din nou. Dussel poate merge la baie. Odată rămasă singură, înlătur camuflajul… și în Anexă a început o nouă zi.

A ta, Anne

JOI, 5 AUGUST 1943

Astăzi să trecem la pauza de prânz.

Este douăsprezece și jumătate. Toată gașca respiră ușurată. Acum, cel puțin, Van Maaren, omul cu trecut obscur, și De Kok[1] s-au dus acasă.

Sus se aude cum doamna Van Daan trece aspiratorul peste frumosul și singurul ei covoraș. Margot își ia câteva cărți sub braț și se duce să-și țină lecțiile „pentru copii care întâmpină dificultăți de învățare“, căci asta-i impresia

1. Este vorba despre magazioneri.

pe care ți-o face Dussel. Pim cu inseparabilul său Dickens se așază într-un colț pentru a avea un pic de liniște. Mama aleargă la etajul de deasupra ca s-o ajute pe gospodina harnică, iar eu mă duc la baie ca să fac un pic de curățenie și să mă spăl și pe mine.

Unu fără un sfert: Cuibul se umple încet-încet. Mai întâi domnul Gies, apoi Kleiman sau Kugler, Bep și uneori, pentru un scurt răgaz, Miep.

Ora unu: Stau toți adunați în jurul micului aparat de radio și ascultă cu atenție BBC-ul. Sunt singurele minute când locatarii Anexei nu-și taie unul altuia vorba, căci pe cel care vorbește nu-l poate contrazice nici măcar domnul Van Daan.

Unu și un sfert: Marea împărțeală. Fiecare dintre cei de jos primește o ceașcă de supă și, dacă se întâmplă uneori să fie desert, și din acesta puțin. Mulțumit, domnul Gies se așază pe divan sau se sprijină de birou. Cu ziarul, ceașca și, de cele mai multe ori, pisica lângă el. Dacă unul dintre cele trei accesorii lipsește, nu se va abține să nu protesteze. Kleiman povestește ultimele noutăți din oraș; în privința asta, el este, într-adevăr, o sursă excelentă. Kugler urcă val-vârtej scara, bate scurt și energic la ușă și intră frecându-și mâinile, binedispus și aferat ori prost-dispus și tăcut, în funcție de starea de spirit.

Două fără un sfert: După ce a mâncat, fiecare se ridică de la masă și se întoarce la treburile lui. Margot și mama spală vasele, domnul și doamna Van Daan se așază pe divan, Peter se duce la mansardă, tata pe divan, Dussel la fel, iar Anne se-apucă de treabă.

Urmează acum cea mai liniștită oră; când dorm toți, când nimeni nu e deranjat. Dussel visează la mâncare bună, asta i se poate citi pe chip, dar nu mă uit mult

timp la el, căci timpul trece repede și, la ora patru, apare deja pedantul domn doctor cu ceasul în mână, fiindcă-i eliberez măsuța cu un minut întârziere.

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 7 AUGUST 1943

Dragă Kitty,

Acum câteva săptămâni am început să scriu o poveste, ceva pe de-a-ntregul inventat, și asta a ajuns să-mi placă așa de mult, încât roadele condeiului meu încep să se adune deja într-un teanc.

LUNI, 9 AUGUST 1943

Dragă Kitty,

De data asta, continuarea programului zilnic din Anexă. După pauza de prânz a celor de la birou, ne așezăm la masă.

Domnul Van Daan deschide seria. Este primul servit, ia din abundență din tot ce-i place. Participă, în general, la conversație, își spune întotdeauna părerea și, dacă a făcut asta, nu mai rămâne loc de replică, căci dacă cineva îndrăznește, atunci e tare de tot. O… e-n stare să se zbârlească la tine ca o pisică… prefer să nu mi se întâmple… Dacă ai trecut o dată prin asta, ți-ajunge. Părerea lui e cea mai bună, el este cel mai bine informat în legătură cu orice. Bun, nici prost nu e, dar autosuficiența acestui domn a atins culmi înalte.

Madama: De fapt, ar fi mai bine să tac. În anumite zile, mai ales când e prost-dispusă, mai bine nu te uiți la fața ei. La drept vorbind, ea este vinovată de toate discuțiile. Nu subiectul! O, nu, toți se feresc de asta, dar ar putea fi numită provocatoarea. Să bage zâzanie, asta-i place. Să-i întărâte pe ceilalți împotriva doamnei Frank și a Annei. Cu Margot și cu domnul Frank, treaba nu-i așa ușoară.

Dar acum, la masă! Doamnei Van Daan nu-i lipsește nimic, chiar dacă ea crede asta uneori. Cartofii cei mai mici, cea mai bună bucată, ce-i mai fraged din tot – asta-i deviza madamei. Ceilalți vin și ei la rând abia după ce eu am luat ce-i mai bun. (Exact asta crede ea despre Anne Frank.) Apoi, vorbește. Totul e să fie ascultată; se pare că nu contează dacă ce spune interesează sau nu pe cineva. Ea crede bineînțeles că ce spune doamna Van Daan îi interesează pe toți.

Să zâmbească cochet, să dea iluzia că știe din toate câte ceva, să dea sfaturi și să-i dădăcească pe toți, toate astea *trebuie*, nu-i așa, să facă o impresie bună. Dar, dacă te uiți mai bine, din tot ce-i bun nu mai rămâne nimic. Unu – harnică, doi – veselă, trei – cochetă și uneori – o mutriță drăguță. Asta-i Petronella Van Daan.

Al treilea comesean: Aproape că nu-l auzi. Tânărul domn Van Daan este în general tăcut și nu prea iese în evidență. În privința poftei de mâncare: un adevărat butoi al Danaidelor, care nu se umple niciodată. După cea mai consistentă masă, susține cu un calm desăvârșit că ar putea să mănânce și de două ori pe-atât.

Numărul 4 este Margot: Mănâncă precum un șoricel, nu vorbește deloc. Nu consumă decât legume și fructe.

„Răsfățată“ este verdictul dat de domnul și doamna Van Daan. „Prea puțin aer și sport“ este opinia noastră.

Alături, mama: Mănâncă sănătos, vorbește cu însuflețire. Văzând-o, nimănui nu-i trece prin cap să spună, ca în cazul doamnei Van Daan: ea este stăpâna casei. În ce constă diferența? Ei bine, doamna Van Daan gătește, iar mama spală vasele și face curățenie.

Numerele 6 și 7: Despre tata și despre mine n-o să spun mare lucru. Primul este cel mai modest dintre toți de la masă. El se uită mai întâi dacă au fost serviți ceilalți. Nu-i trebuie nimic, cele mai bune lucruri sunt pentru copii. Este un exemplu de bunătate, iar lângă el stă pachetul de nervi al Anexei.

Dussel: își ia de mâncare, nu se uită, mănâncă, nu vorbește. Iar dacă nu se poate evita conversația, atunci, pentru numele lui Dumnezeu, să vorbim numai despre mâncare, așa n-o să ne certăm, doar o să facem pe grozavii. Bagă în el porții imense și nu spune niciodată „nu“ nici la lucrurile bune și, deseori, nici la cele proaste.

Pantaloni trași până la piept, haină roșie, papuci negri de lac și ochelari cu ramă de baga. Așa îl poți vedea la măsuță, veșnic la treabă, fără să progreseze, întrerupt doar de somnul de după-amiază, de mese și… de mersul la toaletă, locul lui favorit. De trei, patru, cinci ori pe zi, cineva așteaptă nerăbdător la ușa toaletei și strânge din fese, sare de pe un picior pe altul și abia dacă se mai poate ține. Crezi că-l deranjează? Ba bine că nu! Nicidecum. De la șapte și un sfert până la șapte și jumătate, de la douăsprezece și jumătate până la unu, de la două până la două și un sfert, de la patru până la patru și un sfert, de la șase până la șase și un sfert și de la unsprezece și jumătate până la douăsprezece. Poți să-ți notezi, astea sunt

„ședințele“ fixe. Nu există abateri, el rămânând surd la vocea rugătoare de dincolo de ușă, care avertizează asupra unei catastrofe iminente.

Numărul 9 nu este membru al familiei Anexei, dar locuiește și mănâncă împreună cu noi. Bep are o poftă de mâncare sănătoasă. Nu lasă nimic în farfurie, nu face nazuri. Orice i-ai oferi, îi face plăcere, și tocmai asta ne face și nouă plăcere. Veselă și binedispusă, ascultătoare și blajină, astea sunt însușirile ei.

MARȚI, 10 AUGUST 1943

Dragă Kitty,

O idee nouă: vorbesc la masă mai mult cu mine decât cu ceilalți. Este avantajos din două motive. În primul rând, toți sunt mulțumiți că nu cotcodăcesc fără încetare, în al doilea rând, nu mai trebuie să mă enervez auzind părerile altcuiva. Propriile mele păreri mie nu mi se par stupide, altora da, deci mai bine le păstrez pentru mine. Fac la fel atunci când trebuie să mănânc ceva ce nu-mi place. Îmi trag farfuria în față, îmi închipui că este o mâncare foarte gustoasă, mă uit cât mai puțin la ea și, nici n-apuc să-mi dau bine seama, că am și terminat-o. Dimineața, când mă scol – iarăși un moment foarte neplăcut –, sar din pat, îmi zic în sinea mea „o să te bagi imediat la loc“, mă duc la fereastră, înlătur camuflajul, deschid puțin și aspir pe nas până când simt un pic de aer proaspăt și mă trezesc. Patul este demontat cât se poate de repede pentru a evita orice tentație. Știi cum numește mama așa ceva? Arta de a trăi. Nu sună amuzant?

De o săptămână, ne-am cam pierdut cu toții noțiunea timpului, fiindcă scumpul și dragul nostru clopot din

Westertoren a fost luat și dus, după cât se pare, să fie folosit în industrie, iar noi nu știm precis cât e ceasul nici ziua, nici noaptea. Îmi mai fac oarecare speranțe că vor inventa ceva care să le amintească cât de cât oamenilor din cartier de clopot, de pildă ceva din tinichea, din cupru sau mai știu eu ce.

Fie că mă aflu sus, jos sau oriunde în altă parte, toată lumea îmi admiră picioarele încălțate într-o pereche de pantofi strălucitori, de o frumusețe rară (pentru astfel de vremuri!). Miep i-a găsit cu 27,50 de guldeni. Bordo, *peau de suède*[1], cu tocuri destul de înalte. Merg ca pe catalige și par mult mai înaltă decât sunt.

Ieri am avut o zi cu ghinion. M-am înțepat cu partea boantă a unui ac gros în degetul mare de la mâna dreaptă. Drept consecință, Margot a trebuit să curețe cartofii în locul meu (orice rău are și partea lui bună), iar eu am scris stângaci. Apoi m-am izbit cu capul de ușa de la șifonier, mai-mai să cad pe spate, am încasat un perdaf pentru că iar am făcut mult zgomot, n-am avut voie să dau drumul la robinet ca să-mi tamponez fruntea, iar acum umblu cu un cucui uriaș deasupra ochiului drept. Ca și cum toate astea n-ar fi fost de-ajuns, mi-am prins și degetul mic de la piciorul drept în racordul aspiratorului. A sângerat și m-a durut, însă aveam de furcă atâta cu celelalte necazuri, încât această ultimă neplăcere a trecut neobservată. Mare prostie, căci acum degetul mi s-a infectat, a trebuit să mă dau cu alifie, să mă bandajez, să-mi pun plasture și nu pot să-mi mai pun glorioșii mei pantofi.

Pentru a n-șpea oară, Dussel ne-a pus viața în primejdie. Închipuie-ți că Miep i-a adus o carte interzisă, un

---

1. Piele întoarsă (fr.).

pamflet la adresa lui Mussolini. Pe drum, a fost lovită de o motocicletă a SS-ului. Fără să-și piardă firea, a țipat: „Nenorociților!“ și a pedalat mai departe. Nici nu vreau să mă gândesc ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi trebuit să-i urmeze la sediu.

A ta, Anne

Datoria zilnică în comunitatea noastră: curățatul cartofilor!

Unul aduce ziarele, altul cuțitele (și-l păstrează, bineînțeles, pe cel mai bun pentru sine), al treilea cartofii, al patrulea apa.

Domnul Dussel începe, nu curăță mereu bine, dar o face fără să se oprească, se uită scurt la stânga și la dreapta să vadă dacă toți fac la fel ca el. Nu!

„Anne, uite, iau cuțit așa in mana și curaț te zus in șos! *Nein, so nicht*… ci *so*!“[1]

„Mi se pare mai comod să fac altfel, domnule Dussel“, spun eu timid.

„Dar asta e a mai buna metoda, crede la mine. Dezigur, mie nu-mi paza, e treaba ta.“

Ne apucăm iar de curățat. Mă uit pe furiș la vecinul meu. Meditând, mai scutură o dată din cap (desigur, cu gândul la mine), dar tace.

Curăț mai departe, arunc apoi o privire scurtă în partea cealaltă, acolo unde stă tata. Pentru tata, curățatul cartofilor nu este o simplă corvoadă, ci o muncă de precizie. Când citește, îi apare o cută adâncă pe ceafă, dar când ajută la curățatul cartofilor, al fasolei ori al altor zarzavaturi parcă nimic nu-l atinge. Arborează atunci fața lui „de

1. Nu, nu așa… așa (germ.).

cartofi". Și nu va ieși din mâna lui vreun cartof curățat mai puțin bine; așa ceva pur și simplu nu există atunci când face o asemenea față.

Îmi continui treaba și, când ridic iarăși ochii, știu deja tot. Doamna Van Daan încearcă să-i atragă atenția lui Dussel. Mai întâi îi aruncă o privire, iar Dussel se face că nu observă nimic. Apoi îi face cu ochiul, Dussel își vede de treabă. Apoi râde, Dussel nu-și ridică ochii. Apoi râde și mama, Dussel rămâne imperturbabil. Doamna Van Daan n-a obținut nimic, trebuie deci să încerce altă tactică. Un moment scurt de liniște, apoi: „Putti, pune-ți totuși un șorț! Mâine iar trebuie să-ți curăț costumul de pete!"

„Nu mă murdăresc."

Iarăși o clipă de liniște, apoi: „Putti, de ce nu te-așezi?"

„Stau bine așa. Prefer să stau în picioare!"

Pauză.

„Putti, ia vezi că te stropești!"

„Da, mami, sunt atent!"

Doamna Van Daan caută alt subiect de discuție. „Ia spune, Putti, de ce nu bombardează acum englezii?"

„Pentru că vremea e foarte proastă, Kerli!"

„Păi ieri vremea a fost totuși frumoasă și tot n-au zburat."

„Hai să nu mai vorbim despre asta."

„De ce? Doar poți să vorbești despre asta sau să-ți spui părerea, nu?

„Nu!"

„Da' de ce nu?"

„Acum, liniștește-te, *Mammichen*[1]."

---

1. Mămițică (germ.).

„Da' și domnul Frank răspunde întotdeauna la întrebările soției."

Domnul Van Daan se luptă, ăsta-i punctul lui slab, asta nu poate el suporta, iar doamna Van Daan o ia de la capăt: „Nu mai debarcă niciodată!"

Domnul Van Daan pălește. Văzându-l, doamna Van Daan se înroșește, și totuși continuă: „Englezii nu sunt în stare de nimic!"

Bomba explodează. „Da' mai ține-ți odată gura, *donnerwetternogeinmaal*[1]!"

Mama abia se mai poate stăpâni să nu izbucnească în râs, iar eu privesc drept în față.

Scene de felul ăsta se repetă aproape în fiecare zi dacă nu cumva tocmai s-au certat rău, căci atunci atât domnul Van Daan, cât și doamna Van Daan își țin gura.

Trebuie să mai aduc niște cartofi. Mă duc la mansardă, unde Peter e ocupat să despăducheze pisica. Își ridică ochii, pisica bagă de seamă, zdup... și dusă e pe fereastra deschisă, spre jgheabul de la streașină.

Peter înjură, eu râd și dispar.

Libertatea în Anexă

Cinci și jumătate: Bep vine să ne ofere libertatea de seară. Numaidecât, atmosfera se însuflețește. Mai întâi mă duc cu Bep sus, unde, de cele mai multe ori, ea primește în avans desertul de la masa noastră de seară.

Nici n-apucă Bep să se așeze bine, că doamna Van Daan și începe să-și înșire dorințele. Doar ce o auzi spunând: „Ah, Bep, mai am o dorință..." Bep îmi face cu

1. Redare în grafie amestecată (germană şi neerlandeză) a expresiei germane *Donnerwetter noch mal*! (Ei drăcia dracului!)

ochiul. Doamna Van Daan nu pierde nici un prilej să aducă la cunoștință dorințele ei oricui vine sus. Ăsta-i sigur unul dintre motivele pentru care nimănui nu-i place să meargă sus.

Șase fără un sfert: Bep pleacă. Eu cobor două etaje. Mă uit întâi în bucătărie, apoi în biroul privat, merg apoi în magazia de cărbuni ca să-i deschid lui Mouschi ușița pentru șoricei.

După ce fac un lung tur de inspecție, ajung în apartamentul lui Kugler. Van Daan se uită în toate sertarele și mapele ca să găsească poșta de azi. Peter se duce să ia cheia de la depozit și pe Moffie; Pim cară mașinile de scris sus; Margot caută un colț liniștit unde să-și vadă de munca ei de birou; doamna Van Daan pune un ceainic pe aragaz; mama coboară scara cu o oală de cartofi. Fiecare știe ce are de făcut.

Peter se întoarce repede din depozit. E întrebat mai întâi dacă a adus pâinea: a uitat. Se face cât poate de mic înainte de a intra în biroul din față și se strecoară în patru labe spre dulapul metalic, ia pâinea și dispare, în orice caz, așa ar vrea, dar, mai înainte să-și dea seama ce s-a întâmplat, Mouschi a și sărit peste el și s-a ascuns sub birou.

Peter caută în toate părțile. A, pisica-i acolo! Se strecoară din nou în birou și trage animalul de coadă. Mouschi scuipă, Peter suspină. Ce-a obținut? Mouschi stă așezată acum chiar lângă fereastră și se linge, foarte mulțumită că a scăpat din mâinile lui Peter. Într-o ultimă încercare de-a o ademeni, Peter îi întinde pisicii o bucată de pâine și, într-adevăr, Mouschi îl urmează și ușa se închide.

Am observat totul prin crăpătura ușii. Domnul Van Daan e supărat, trântește ușa. Margot și cu mine ne uităm

una la alta și ne gândim la același lucru: l-a enervat iarăși cine știe ce prostie a lui Kugler și, pentru moment, nu se gândește la Keg.

Se aud din nou pași pe hol. Intră Dussel și, cu un aer de proprietar, se duce la fereastră, adulmecă aerul… tușește, strănută și-și drege glasul, a fost piper, n-are noroc. Acum își continuă drumul spre biroul din față. Draperiile sunt date la o parte, asta însemnând că nu poate să meargă să-și ia hârtie de scris. Dispare, afișând o mină morocănoasă.

Margot și cu mine ne uităm din nou una la alta. „Mâine, o pagină mai puțin pentru scumpa lui", o aud spunând. Încuviințez din cap.

Mai auzim și niște pași de elefant pe scară. Este Dussel, care își caută consolarea în locul de care doar cu greu se poate despărți.

LUNI, 23 AUGUST 1943

Wenn die Uhr halb neune schlägt…[1]

Margot și mama sunt nervoase. „Sst… tată, liniște, Otto, sst… Pim! E opt și jumătate. Vino-ncoa', nu mai poți să dai drumul la apă. Mergi ușor!" Astea sunt diversele exclamații adresate tatei în baie. La opt și jumătate fix, el trebuie să fie în cameră. Nici o picătură de apă, nu se folosește toaleta, nu se mai face un pas, liniște absolută. Câtă vreme nu-i nimeni în birou, totul se aude și mai bine în depozit.

1. Când orologiul bate de nouă jumate… (germ.).

Sus, la nouă și douăzeci se deschide ușa și, nu mult după aceea, se bate de trei ori încet în podea... terciul de ovăz pentru Anne. Mă cațăr pe scară și iau blidul pentru câini.

Ajunsă jos, totul merge repede-repede: pieptănat părul, golit cutia clipocitoare, patul la locul lui. Liniște! Bate ceasul! Doamna Van Daan își schimbă pantofii și-și târșâie prin cameră picioarele în papuci, domnul Charlie Chaplin e și el în papuci, totul în liniște.

Acum tabloul familiei ideale atinge perfecțiunea. Eu vreau să citesc sau să studiez, Margot la fel, tot așa tata și mama. Tata stă (cu Dickens și dicționarul, bineînțeles) pe marginea patului său lăsat și scârțâitor, pe care nu sunt puse nici măcar niște saltele ca lumea. Sunt și două perne de căpătâi puse una peste alta. „Nu-mi trebuie, merge și fără!"

După ce se adâncește în lectură, nu se mai uită nici în sus, nici într-o parte, râde din când în când, se chinuie îngrozitor să-i bage pe gât mamei o poveste.

„Acum n-am timp."

Preț de o clipă, pe față i se citește dezamăgirea, apoi își reia lectura, puțin mai târziu, când dă din nou de ceva din cale-afară de amuzant, încearcă din nou: „Asta chiar trebuie s-o citești, mamă!"

Mama stă pe patul pliant, citește, coase, tricotează sau studiază, în funcție de situație. Deodată, își aduce aminte de ceva. Spune repede: „Anne, știi... Margot, notează repede..."

Puțin mai târziu, se lasă iarăși tăcerea. Brusc, Margot își închide cartea, tata își încruntă sprâncenele într-un arc nostim și, după ce cuta de lectură îi apare din nou, este absorbit iarăși de cartea lui, mama începe să pălăvrăgească

cu Margot, iar eu devin curioasă și încep să ascult ce își spun. Pim este atras în discuție…

Ora nouă! Micul dejun!

VINERI, 10 SEPTEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

De fiecare dată când îți scriu s-a întâmplat ceva special, dar de cele mai multe ori este vorba de lucruri mai degrabă neplăcute decât plăcute. De data asta însă, veștile sunt bune.

Miercuri seara, pe 8 septembrie, stăteam așezați în fața radioului pentru știrile de la ora șapte, și primele cuvinte auzite au fost: *Here follows the best news from whole the war: Italy has capitulated.*[1] Italia a capitulat necondiționat. La opt și un sfert a început să emită Radio Oranje: „Dragi ascultători, acum o oră și un sfert, când tocmai terminasem cronica zilei, ne-a parvenit minunata veste a capitulării Italiei. Vă pot spune că niciodată nu mi-am aruncat hârtiile la coș cu atâta satisfacție ca astăzi!“

S-au transmis *God save the King*, imnul american și *Internaționala* rușilor. Ca întotdeauna, tonul celor de la Radio Oranje a fost încurajator, însă nu prea optimist.

Englezii au debarcat la Neapole. Italia de nord este ocupată de germani. Armistițiul a fost semnat vineri, 3 septembrie, chiar în ziua în care au debarcat englezii în Italia. Germanii tună și fulgeră în toate ziarele despre trădarea lui Badoglio și a împăratului-rege italian.

---

1. Acum urmează cea mai bună veste din tot războiul: Italia a capitulat (engl. imperfectă).

Avem însă și vești proaste, și anume despre domnul Kleiman. Știi că ținem toți foarte mult la el. Deși e mereu bolnav, suferă de dureri de tot felul și n-are voie să mănânce și să meargă mult, este întotdeauna vesel și de un curaj admirabil. „Când intră domnul Kleiman, răsare soarele", a spus mama nu demult, și mare dreptate are.

Acum trebuie să meargă la spital pentru o operație foarte neplăcută la intestin și trebuie să stea acolo cel puțin patru săptămâni. Să fi văzut cum și-a luat rămas-bun de la noi. Ca și cum s-ar fi dus la cumpărături, nu alta.

A ta, Anne

JOI, 16 SEPTEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Cu cât trece timpul, relațiile de-aici, dinăuntru, se înrăutățesc tot mai mult. La masă nimeni nu îndrăznește să deschidă gura (pentru altceva decât să îmbuce), căci orice ai spune ori ți se ia în nume de rău, ori este înțeles greșit. Domnul Voskuijl vine din când să ne viziteze. Din păcate, starea lui e foarte proastă. Nu le face viața prea ușoară nici celor din familia sa, căci e obsedat de un singur gând: „Ce mai contează, și-așa o să mor curând!" Îmi pot imagina foarte bine atmosfera ce domnește la familia Voskuijl acasă dacă mă gândesc ce irascibili sunt toți cei de-aici.

În fiecare zi iau pastile cu valeriană împotriva fricii și a depresiei, dar asta nu mă ferește de o dispoziție și mai jalnică ziua următoare. Un hohot de râs pe cinste ar ajuta mai mult decât zece pastile cu valeriană, dar noi aproape că am uitat să râdem. Uneori mi-e teamă să

nu-mi înțepenească fața și să-mi apară cute în jurul gurii de-atâta seriozitate. Nici pentru ceilalți lucrurile nu stau mai bine; toți au presimțiri negre, temându-se de marea teroare care se cheamă iarnă.

Mai e ceva de natură să nu ne bucure: Van Maaren, magazionerul, a devenit suspicios în privința Anexei. Cineva cu un pic de creier n-are cum să nu bage de seamă că e ceva necurat la mijloc atunci când Miep spune că se duce la laborator, Bep la arhivă, Kleiman la stocurile de produse ale firmei Opekta, iar Kugler afirmă că Anexa nu face parte din imobilul nostru, ci din cel al vecinului.

Nu ne-ar păsa ce opinii are domnul Van Maaren despre chestiunea asta dacă n-ar avea reputația unui ins în care nu poți avea încredere și n-ar fi extrem de curios, nelăsându-se îmbrobodit cu una, cu două.

Într-una din zile, Kugler a vrut să fie extrem de precaut și, la douăsprezece și douăzeci, și-a pus pardesiul și s-a dus la drogheria de la colțul străzii. După nici cinci minute s-a întors, furișându-se pe scări asemenea unui hoț, și a venit la noi. La unu și un sfert a vrut să plece din nou, dar pe palier a întâlnit-o pe Bep, care l-a avertizat că Van Maaren este în birou. Kugler a făcut stânga-mprejur și a stat la noi până la unu și jumătate. Apoi și-a luat pantofii în mână și, în șosete (deși era răcit), s-a dus spre ușa din față a mansardei și, după ce a făcut mai bine de un sfert de oră de echilibristică, coborând treaptă cu treaptă ca să evite orice scârțâială, a aterizat cu bine în birou, intrând dinspre stradă.

Bep, care între timp scăpase de Van Maaren, a venit să-l ia pe domnul Kugler de la noi, însă Kugler plecase de mult și ajunsese acum, tot în șosete, în josul scării. Ce și-or fi zis oamenii de pe stradă când l-au văzut pe

director punându-și afară pantofii în picioare? Asta-i bună, directorul e în șosete!

A ta, Anne

MIERCURI, 29 SEPTEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

E ziua de naștere a doamnei Van Daan. În afara unei cartele pentru rația de cașcaval, carne și pâine, nu i-am mai putut face cadou decât un borcan de marmeladă. De la soțul ei, de la Dussel și personalul biroului n-a primit decât flori și produse alimentare. Ce să-i faci, astea sunt vremurile!

Săptămâna asta Bep era cât pe ce să facă o criză de nervi, atâta a fost trimisă încolo și-ncoace. De zece ori pe zi i s-au dat tot felul de sarcini, mereu i s-a spus insistent că trebuie să se grăbească, că trebuie să se mai ducă o dată ori că procedase greșit. Când te gândești că trebuie să-și termine și treburile de jos, de la birou, că Kleiman este bolnav, Miep e răcită și stă acasă, că ea însăși și-a scrântit o gleznă, că are necazuri sentimentale și un tată morocănos acasă, nu-i de mirare că se pierde ușor cu firea. Am consolat-o asigurând-o că, dacă va spune de câteva ori cu hotărâre că n-are timp, lista de cumpărături o să se reducă de la sine.

Sâmbătă s-a derulat aici o dramă de o intensitate cum nu ne-a mai fost dat să vedem. A început cu Van Maaren și s-a terminat într-o ceartă generală și în suspine. Dussel i s-a plâns mamei că este tratat ca un surghiunit, că nimeni dintre noi nu e drăguț cu el, că nu ne-a făcut totuși nimic, după care a urmat o serie întreagă de lingușeli mieroase

de care mama, de data asta, nu s-a mai lăsat păcălită. I-a spus că ne-a dezamăgit foarte tare pe toți și că, nu o dată, ne-a adus la exasperare. Dussel a promis luna de pe cer, dar, ca de obicei, până acum nu s-a schimbat nimic.

Cu soții Van Daan n-o să iasă bine, văd asta de pe-acum! Tata este furios fiindcă ne trag pe sfoară, ascund carne și alte produse. Oare ce trăsnete ni se-adună iar deasupra capului? De n-aș fi amestecată în toate încăierările astea, de-aș putea să plec! O să ne înnebunească!

A ta, Anne

DUMINICĂ, 17 OCTOMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Kleiman s-a întors, ce bine! Este încă un pic palid, dar asta nu-l împiedică să plece plin de voie bună în căutarea unor cumpărători pentru hainele lui Van Daan.

Cel mai neplăcut e că soții Van Daan au rămas fără o lețcaie. El și-a pierdut ultima sută de guldeni în depozit, ceea ce ne-a creat ceva neplăceri. Cum să ajungă luni dimineața o sută de guldeni în depozit? O grămadă de bănuieli. În orice caz, suta de guldeni s-a furat. Cine-i hoțul?

Dar vorbeam de lipsa banilor. Doamna Van Daan nu vrea să renunțe la nimic din mormanul ei de pardesie, rochii și pantofi, costumul domnului Van Daan este greu de vândut, iar bicicleta lui Peter s-a întors de la vizionare. Nimeni n-a vrut-o. Încă nu se întrevede sfârșitul acestei povești. Doamna Van Daan va trebui să renunțe totuși la haina ei de blană. Argumentul ei cum că firma trebuie să ne asigure întreținerea nu stă în picioare. Sus, tocmai s-au certat din cauza asta, iar acum au intrat

în faza împăcării cu „Ah, dragă Putti“ și „Dulcea mea Kerli“. M-apucă amețeala de câte insulte au zburat în ultima lună prin această onorabilă casă. Tata umblă cu buzele strânse. Când i se adresează cineva, își ridică ochii speriat, de parcă i-ar fi teamă să nu fie nevoie să intervină iarăși pentru a rezolva o situație dificilă. De nervi, mamei i-au apărut pete roșii pe obraji, Margot se plânge de dureri de cap, Dussel nu poate dormi, doamna Van Daan se smiorcăie toată ziua, iar eu mi-am pierdut cu totul busola. Ca să fiu sinceră, din când în când uit cu cine ne-am certat și cu cine ne-am împăcat deja.

Singurul lucru care mă distrage de la toate astea e învățatul, iar asta fac din plin.

A ta, Anne

VINERI, 29 OCTOMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Domnul Kleiman este iarăși absent; stomacul nu-i dă pace. Nu știe nici măcar el dacă hemoragia s-a oprit. A părut pentru prima oară cu adevărat deprimat abia când ne-a spus că nu se simte bine și s-a dus acasă.

Aici au fost din nou certuri răsunătoare între domnul Van Daan și soția lui. Și iată de ce: li s-au terminat banii. Au vrut să vândă un palton și un costum al domnului Van Daan, dar n-au găsit cumpărători. Prețul pe care l-a cerut el a fost mult prea mare.

Într-o zi – a trecut ceva timp de-atunci –, Kleiman a pomenit de un prieten blănar. Așa i-a venit domnului Van Daan ideea să vândă haina de blană a doamnei. Este o haină din blană de iepure și a fost purtată șaptesprezece

ani. Doamna Van Daan a primit pe ea 325 de guldeni, o sumă enormă. A vrut să-și păstreze banii ca să-și cumpere haine noi după război. Domnul Van Daan a avut ceva bătaie de cap să-i explice că era nevoie urgentă de acei bani în gospodărie.

Nici nu-ți poți închipui ce urlete, țipete, bătăi din picior și insulte au urmat. A fost înfricoșător. Cu răsuflarea tăiată, familia mea stătea jos, la capul scării, gata să-i despartă pe combatanți în caz de nevoie. Toate ciondănelile astea, plânsetele și nervozitatea sunt atât de iritante și obositoare, încât seara mă prăbușesc în pat plângând și mulțumesc cerului că pot să am o jumătate de oră doar pentru mine.

Mie îmi merge bine, doar că nu am deloc poftă de mâncare. Aud tot timpul: „Vai, ce rău arăți!" Trebuie să spun că-și dau toată silința să mă țină cât de cât în formă. Dextroză, untură de pește, tablete de drojdie și calciu – toate trebuie să-și facă efectul. Nu-mi pot stăpâni nici pe departe nervii întotdeauna, mai ales duminica mă simt groaznic. În astfel de momente, atmosfera din casă e apăsătoare, somnolentă, ca de plumb. Afară nu se aude nici o pasăre cântând, o liniște de moarte, sufocantă se așterne peste toate, iar povara asta se agață de mine, vrând parcă să mă tragă în adâncurile unei lumi subterane. Tata, mama și Margot nu mai contează atunci. Rătăcesc dintr-o cameră într-alta, cobor și apoi urc scările și mă simt ca o pasăre cântătoare căreia i s-au smuls aripile cu brutalitate și care, într-un întuneric deplin, se izbește în zbor de gratiile coliviei sale prea înguste. „Afară, unde-i aer și râs!" strigă ceva în mine. Nici măcar nu mai răspund, mă întind pe divan și dorm ca să scurtez

timpul, liniștea și frica înspăimântătoare, căci să le ucid e cu neputință.

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 30 OCTOMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Mama este îngrozitor de nervoasă, și momentele astea sunt pentru mine întotdeauna foarte periculoase. Să fie oare o întâmplare că tata și mama n-o dojenesc niciodată pe Margot și că totul se abate mereu asupra mea? De pildă, ieri-seară: Margot citea o carte în care erau niște ilustrații minunate; s-a ridicat și a pus cartea deoparte pentru a relua lectura puțin mai târziu. Eu tocmai n-aveam ce face, așa că am luat cartea ca să mă uit la imagini. Margot s-a întors, a văzut cartea „ei" în mâinile mele, și-a încrețit fruntea și, furioasă, mi-a cerut-o înapoi. Voiam să mă mai uit puțin. Cum enervarea lui Margot creștea de la o clipă la alta, mama s-a amestecat spunând: „Margot citea cartea aia, așa că dă-i-o!"

Tata a intrat în cameră și, fără să știe măcar despre ce e vorba, a văzut că lui Margot i se face un rău și s-a răstit la mine: „Aș vrea să văd ce-ai face tu dacă Margot ar răsfoi o carte de-a ta!"

Am cedat imediat, am pus cartea jos și am ieșit „jignită", după părerea lor, din cameră. N-am fost nici jignită, nici supărată, ci întristată.

N-a fost drept din partea tatei să judece fără să cunoască obiectul discordiei. I-aș fi dat înapoi și singură cartea lui Margot, ba chiar mult mai repede, dacă tata și

mama nu s-ar fi amestecat și nu i-ar fi luat apărarea de parcă i s-ar fi făcut cea mai mare nedreptate.

Că mama o susține pe Margot se înțelege de la sine, ele se susțin întotdeauna una pe alta. Sunt așa de obișnuită, încât am devenit absolut indiferentă la mustrările mamei și la accesele de iritare ale lui Margot. Le iubesc doar pentru că sunt mama și Margot, ca oameni ar putea să se ducă naibii. Cu tata lucrurile stau altfel. Când o favorizează pe Margot, îi aprobă faptele, o laudă și o alintă, ceva mă roade pe dinăuntru, căci pentru mine tata e totul, el este marele meu exemplu, nu iubesc pe nimeni altcineva pe lume mai mult ca pe tata. El nu-și dă seama că se poartă cu Margot altfel decât cu mine, fiindcă, se știe doar, Margot e cea mai deșteaptă, cea mai drăguță, cea mai frumoasă și cea mai bună. Dar și eu am cât de cât dreptul să fiu luată în serios. Am fost întotdeauna clovnul și haimanaua familiei, a trebuit întotdeauna să-mi ispășesc toate faptele de două ori: pe de-o parte prin mustrările primite, pe de altă parte prin disperarea mea lăuntrică. Alinturile superficiale nu mă mai mulțumesc, și la fel de puțin așa-zisele discuții serioase. Îi cer tatei ceva ce el nu-mi poate da.

Nu sunt invidioasă pe Margot și n-am fost niciodată. Nu jinduiesc la inteligența și frumusețea ei, aș vrea doar să simt că tata mă iubește cu adevărat, nu doar ca pe copilul său, ci pentru ceea ce sunt eu însămi, Anne.

Mă agăț de tata fiindcă pe mama o disprețuiesc din zi în zi mai mult, iar el e singurul prin care păstrez în mine un ultim rest de sentiment familial. Tata nu pricepe că uneori trebuie să vorbesc despre mama ca să-mi descarc sufletul. El nu vrea să vorbească despre asta, evită tot ce are legătură cu greșelile mamei.

Și totuși, despre mama, cu toate defectele ei, mi-e cel mai greu să nu vorbesc. Nu știu cum să mă stăpânesc, nu știu să-i scot pe nas neglijența, sarcasmul și duritatea, dar nu pot nici să caut mereu vina la mine.

Eu sunt în toate opusul ei, de aceea ciocnirile sunt inevitabile. Nu judec caracterul mamei, căci nu pot emite asemenea judecăți, mă uit la ea doar în calitatea ei de mamă. Și pentru mine mama nu este mamă. Eu însămi trebuie să-mi fiu mamă. M-am separat de ei, mă descurc cum pot de una singură și o să văd mai târziu unde ajung. Toate astea se datorează faptului că am o imagine exactă a ceea ce se cuvine să fie o mamă și o soție și nu regăsesc la ea nimic din ce ar trebui să numesc eu mamă.

Îmi propun mereu să nu mai iau în seamă exemplul greșit al mamei, vreau să văd numai părțile ei bune și să caut la mine însămi ce nu găsesc la ea. Dar nu reușesc. Cel mai rău este că nici tata, nici mama nu înțeleg că nu-și îndeplinesc obligațiile față de mine și că eu îi condamn pentru asta. Poate oare cineva să-și mulțumească pe deplin copiii?

Uneori cred că Dumnezeu vrea să mă pună la încercare, acum și în viitor. Trebuie să devin bună singură, fără exemple și fără discursuri, asta pentru ca mai târziu să fiu cât mai puternică.

Cine altcineva în afară de mine va citi mai târziu aceste scrisori? Cine în afară de mine mă va consola? Căci adesea am nevoie de consolare, de multe ori nu sunt destul de puternică și se întâmplă mai des să dau greș decât să-mi iasă ceva. Știu asta și încerc fără încetare, în fiecare zi, să devin mai bună.

Nu există echilibru în felul cum sunt tratată. Într-o zi Anne este tare inteligentă și are voie să știe tot, în ziua următoare aud că Anne nu-i decât o oaie mică și proastă,

care nu știe nimic și crede că a învățat cine știe ce minunății de prin cărți! Nu mai sunt bebelușul și copilul alintat de care să râdă lumea la orice gest ar face. Am idealurile mele, am idei și planuri proprii, dar încă nu le pot exprima cu limpezime.

Ah, îmi vin atâtea lucruri în cap seara, când sunt singură, dar și peste zi, când trebuie să-i suport pe acești oameni de care m-am săturat până-n gât sau care îmi înțeleg greșit intențiile. De aceea revin întotdeauna în ultimă instanță la jurnalul meu, el îmi este început și sfârșit, căci Kitty e mereu răbdătoare. O să-i promit că în ciuda a tot ce se întâmplă voi persevera, îmi voi croi propriul drum și o să-mi înghit lacrimile. Dar aș vrea și eu să văd rezultatele strădaniilor mele, să fiu și eu o dată încurajată de cineva care ține la mine.

Nu mă condamna, ci privește-mă ca pe un om care, la un moment dat, nu mai poate îndura!

A ta, Anne

MIERCURI, 3 NOIEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Ca să ne mai distrăm și cultivăm un pic, tata a cerut un prospect de la Leidse Onderwijs Instellingen[1]. Margot a trecut de cel puțin trei ori prin tot cărțoiul, dar n-a găsit nimic potrivit cu gustul și portmoneul ei. Tata s-a dovedit mai rapid, vrând să scrie instituției pentru a cere o lecție de probă din „Cursul elementar de latină“. Zis

1. Instituție de învățământ la distanță, al cărei sediu central se află la Leiderdorp, în apropiere de Leiden.

și făcut. Lecția a venit, Margot s-a apucat de treabă plină de entuziasm și, în ciuda prețului său mare, cursul a fost comandat. Pentru mine este mult prea dificil, deși mi-ar plăcea foarte mult să învăț latină.

Ca să încep și eu ceva nou, tata l-a rugat pe Kleiman să facă rost de o Biblie pentru copii, astfel încât să aflu și eu câte ceva despre Noul Testament.

„De Hanuca vrei să-i dai Annei o Biblie?“ a întrebat Margot cumva stupefiată.

„Da… ăăă, cred că de Moș Niculae e mai bine“, a răspuns tata.

Isus nu prea se potrivește cu sărbătoarea de Hanuca.

Fiindcă aspiratorul este stricat, trebuie să curăț covorul în fiecare seară cu o perie veche. Închis fereastra, aprins lumina, la fel și soba, și-apoi dat cu mătura pe podea. Nu poate să iasă bine, mi-am zis în sinea mea chiar de prima oară. O să iasă cu reclamații. Și, într-adevăr, pe mama au apucat-o durerile de cap de la norii groși de praf care se învolburau prin cameră, noul dicționar latin al lui Margot se acoperise de praf, iar Pim bombănea cum că podeaua nu-și schimbase absolut deloc aspectul. Asta da răsplată pentru efortul făcut!

Ultima deciziei a Anexei este ca duminica să se aprindă soba la șapte și jumătate în loc de cinci și jumătate dimineața. Mi se pare periculos. Ce-or să zică vecinii când o să vadă coșul nostru fumegând? La fel și cu draperiile. De când am ajuns aici, ele au rămas fixate, în aceeași poziție. Da’ poate că unuia dintre domni sau uneia dintre doamne îi vine așa, o toană, și vrea să se uite neapărat afară. Răspunsul: „Păi nu se vede.“ Așa începe și se sfârșește orice neglijență. Nu se vede, nu se aude, nu se observă. Ușor de zis, dar chiar este adevărat?

Pentru moment, disputele furtunoase s-au mai potolit, doar Dussel mai este certat cu soții Van Daan. Când vorbește despre doamna Van Daan, nu spune decât „vaca aia proastă“ sau „vițeaua aia bătrână“, și invers, ea îl numește pe infailibilul savant „domnișoară bătrână“, „fată bătrână veșnic țâfnoasă“ și așa mai departe.

Râde ciob de oală spartă!

A ta, Anne

LUNI SEARA, 8 NOIEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Dacă ai putea să-mi citești teancul de scrisori una după alta, ai observa fără îndoială că le-am scris în dispoziții sufletești diferite. Sunt eu însămi iritată că aici, în Anexă, sunt atât de dependentă de umori. De altfel, nu numai eu, toți suntem în aceeași situație. Când citesc o carte care mă impresionează, trebuie să fac ordine temeinică în mine însămi înainte de a apărea în fața celorlalți, altfel ar crede că-mi lipsește vreo doagă. În prezent, așa cum o să-ți dai seama, trec printr-o perioadă de deprimare. Chiar n-aș putea să-ți spun de ce, dar cred că a declanșat-o lașitatea mea, de care mă izbesc fără încetare.

Astă-seară, când Bep încă era aici, s-a auzit soneria țârâind îndelung, tare și strident. M-am albit imediat, m-au apucat durerile de burtă și palpitațiile, și toate pentru că mi-a fost frică!

Seara, în pat, mă văd singură într-un beci, fără tata și mama. Uneori rătăcesc pe drum, sau Anexa noastră a luat foc, sau ei vin noaptea să ne ridice, iar eu, disperată, mă ascund sub pat. Văd astea ca și cum le-aș trăi cu ade-

vărat. Și-apoi sentimentul că toate astea se pot întâmpla în curând!

Miep spune deseori că ne invidiază pentru că aici avem liniște. Poate că-i adevărat, dar la frica noastră cu siguranță nu se gândește.

Mi-e cu neputință să-mi imaginez că lumea va redeveni vreodată normală pentru noi. Desigur, vorbesc despre „după război“, dar e ca și cum aș vorbi despre castele în Spania, despre ceva ce nu va deveni niciodată realitate.

Mă văd împreună cu ceilalți șapte din Anexă ca și cum am fi o bucată de cer albastru înconjurată de nori de ploaie negri, negri. În cercul limitat în care ne aflăm suntem încă în siguranță, dar norii se apropie tot mai mult, iar inelul care ne desparte de primejdia ce se apropie nu încetează să se îngusteze. Deodată, suntem atât de împresurați de primejdie și întuneric, încât, căutând disperați să ne salvăm, ne ciocnim unii de alții. Ne uităm toți în jos, unde oamenii se luptă unii cu alții, ne uităm în sus, unde este liniște și frumos, și, între timp, suntem izolați de masa întunecoasă care nu ne lasă să mergem nici în jos, nici în sus, ci stă în fața noastră ca un zid impenetrabil care vrea să ne zdrobească, dar încă nu poate. Nu pot face nimic altceva decât să strig și să implor: „O, inel, inel, lărgește-te și deschide-te pentru noi!“

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Am găsit un titlu bun pentru acest capitol:

Odă stiloului meu
„In memoriam“

Stiloul meu a fost întotdeauna un obiect de preț pentru mine; îl prețuiesc mult, mai ales pentru penița lui groasă, fiindcă eu nu pot să scriu cu adevărat frumos decât cu penițe groase. Stiloul meu a avut o viață de stilou lungă și interesantă, despre care vreau să povestesc pe scurt.

Când aveam nouă ani, stiloul meu a venit într-un pachețel (înfășurat în vată), ca „mostră fără valoare“, tocmai de la Aachen, orașul bunicii, generoasa donatoare. Zăceam în pat cu gripă, în vreme ce vântul de februarie șuiera în jurul casei. Gloriosul stilou era pus într-un toc din piele roșie și a fost arătat imediat, chiar în prima zi, tuturor prietenelor mele. Eu, Anne Frank, mândra posesoare a unui stilou!

La vârsta de zece ani am avut voie să iau stiloul la școală, iar învățătoarea chiar m-a lăsat să scriu cu el. La unsprezece ani, a trebuit însă să-mi pun comoara din nou la păstrare, căci învățătoarea de la clasa a șasea nu permitea decât tocuri și călimări cu cerneală ca instrumente de scris. Când am făcut doisprezece ani și am mers la Liceul Evreiesc, stiloul meu a căpătat, întru preamărirea sa, un nou toc, în care se putea pune și un creion și care, pe deasupra, arăta mult mai impresionant, căci se închidea cu un fermoar. La treisprezece ani l-am adus în Anexă, unde m-a însoțit prin nenumărate jurnale și caiete. Când am împlinit paisprezece ani, s-a sfârșit și ultimul an pe care stiloul meu l-a petrecut cu mine, iar acum…

Într-o vineri după-masă, după ora cinci, când am venit din cămăruța mea și am vrut să mă așez la masă ca să scriu, am fost împinsă cu brutalitate la o parte ca să le fac loc lui Margot și tatei, care urmau să-și exerseze latina. Stiloul a rămas nefolosit pe masă, posesoarea lui a trebuit, suspinând, să se mulțumească cu un colțișor de masă și a început să frece boabe de fasole. „A freca boabe de fasole“ înseamnă aici a reda boabelor de fasole brună mucegăite un aspect decent. La șase fără un sfert am măturat pe jos, am adunat mizeria împreună cu boabele stricate pe un ziar pe care l-am aruncat în sobă. A izbucnit o flacără uriașă, iar eu m-am bucurat că în felul ăsta focul, care până atunci agonizase, se întețise din nou.

Se făcuse din nou liniște, latiniștii se căraseră, iar eu m-am așezat la masă ca să scriu ce-mi propusesem. Dar, oriunde am căutat, stiloul meu era de negăsit. Am mai căutat o dată, a căutat și Margot, a căutat mama, a căutat tata, a căutat Dussel, dar obiectul dispăruse fără urmă.

„Poate a căzut în sobă odată cu fasolea!“ a sugerat Margot.

„Nici pomeneală!“ am răspuns.

Seara însă, cum stiloul meu tot nu voia să iasă la iveală, am presupus toți că arsese, mai ales că celuloidul arde de minune. Și, într-adevăr, tristul presentiment s-a confirmat a doua zi dimineața, când tata, curățând soba, a găsit clama cu care se prinde stiloul de buzunar în mijlocul unei grămezi de cenușă. Din penița de aur nu mai rămăsese nimic. „S-a lipit în mod sigur de vreo cărămidă“, a fost de părere tata.

Mi-a rămas o consolare, chiar dacă una destul de slabă: stiloul meu a fost incinerat, exact așa cum vreau și eu să fiu cândva.

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Evenimente bulversante pentru Anexă. Cum acasă la ea s-a instalat difteria, Bep n-are voie timp de șase săptămâni să vină în contact cu noi. E foarte neplăcut, atât din pricina mâncării, cât și a cumpărăturilor, ca să nu mai spun că ne lipsește compania ei. Kleiman zace în continuare și de trei săptămâni n-a mai mâncat nimic altceva decât lapte și terci diluat. Kugler nu-și mai vede capul de treabă.

Lecțiile de latină prin corespondență ale lui Margot îi sunt trimise înapoi, corectate de un profesor. Margot scrie folosindu-se de numele lui Bep. Profesorul este foarte drăguț și, pe deasupra, spiritual. Se bucură, cu siguranță, că are o elevă atât de inteligentă.

Dussel este într-o totală derută. Nici unul dintre noi nu știe de ce. A început atunci când, sus, nu și-a mai descleștat gura și n-a mai schimbat nici măcar o vorbă nici cu domnul Van Daan, nici cu doamna Van Daan. Toată lumea a remarcat asta. Cum după câteva zile situația a rămas neschimbată, mama s-a folosit de prilej ca să-l pună în gardă împotriva doamnei Van Daan, care, dacă el avea să continue așa, ar putea, într-adevăr, să-i complice viața foarte tare. Dussel a spus că Van Daan a fost cel care hotărâse primul să nu mai vorbească, așa că el n-avea de gând să rupă tăcerea. Acum, trebuie să știi că ieri a fost 16 noiembrie, ziua în care s-a împlinit un an de când Dussel a venit în Anexă. Cu ocazia asta, i-a oferit mamei un ghiveci cu flori, însă doamna Van Daan, care făcuse deja cu săptămâni înainte, de mai multe ori, aluzii la această dată și spusese pe șleau că Dussel trebuie să facă cinste, n-a primit nimic. În loc să ne mulțumească,

în sfârșit, pentru gestul nostru dezinteresat, el n-a spus absolut nimic. Și când în dimineața de 16 l-am întrebat dacă trebuia să-i prezint felicitări sau condoleanțe, el a răspuns că acceptă orice. Mama, care a vrut să facă oficiile de împăciuitoare, n-a reușit să obțină nimic și, în cele din urmă, situația a rămas neschimbată.

Nu exagerez când spun că lui Dussel îi lipsește o verigă din creier. Ne amuzăm deseori pe ascuns că n-are memorie, n-are păreri și nu emite judecăți și uneori râdem când îl auzim cum redă absolut aiurea, încurcând totul, câte o știre pe care tocmai a ascultat-o. În rest, la fiecare reproș sau acuzație, răspunde cu o grămadă de promisiuni frumoase, dar nu se ține nici măcar de una.

Der Mann hat einen großen Geist
Und ist so klein von Taten![1]

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 27 NOIEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Ieri-seară, înainte de culcare, mi-a apărut deodată în fața ochilor Hanneli.

Am văzut-o înaintea mea, îmbrăcată în zdrențe, cu o față trasă și slăbită. Avea ochii foarte mari și se uita la mine cu atâta tristețe și reproș, încât puteam să citesc în ei: „O, Anne, de ce m-ai părăsit? Ajută-mă, o, ajută-mă, salvează-mă din iadul ăsta!“

1. Spirit măreț are omul / Dar mică-i e fapta (germ.).

Și eu nu pot s-o ajut. Nu pot decât să mă uit cum alți oameni suferă și mor. Trebuie să stau cu brațele încrucișate și nu pot decât să-l rog pe Dumnezeu s-o aducă înapoi la noi. Tocmai pe Hanneli am văzut-o, pe nimeni altcineva, și-am înțeles de ce. Am judecat-o greșit, am fost prea copil ca să-i înțeleg problemele. Era atașată de prietena ei, și a fost ca și cum aș fi vrut să i-o iau. Cum trebuie să se fi simțit sărmana! Știu, cunosc eu însămi așa de bine acest sentiment! Uneori îmi apărea brusc un crâmpei din viața ei, dar apoi, în mod egoist, mă pierdeam imediat, din nou, în propriile mele bucurii și necazuri.

A fost urât felul în care m-am purtat; acum mă privea, cu fața ei palidă și ochii rugători, o, așa de neajutorată! De-aș fi putut s-o ajut! O, Doamne, cum am eu aici tot ce-mi pot dori, iar ea a fost așa de lovită de soarta crudă! Era cel puțin la fel de pioasă ca mine, voia și ea binele. Atunci de ce-am fost aleasă eu să trăiesc, iar ea va trebui probabil să moară? Ce diferență era între noi? De ce suntem acum atât de departe una de alta?

Ca să fiu sinceră, de luni de zile, ba chiar de-un an, aproape că am uitat de ea. Nu de tot, dar atât cât să nu mi-o imaginez în toată suferința ei.

Ah, Hanneli, dacă o să prinzi sfârșitul războiului, sper să te pot primi la noi, ca să îndrept măcar o parte din răul pe care ți l-am făcut.

Numai că, atunci când o să fiu din nou în stare s-o ajut, ea n-o să mai aibă atâta nevoie de ajutorul meu ca acum. Oare ea se gândește uneori la mine? Și ce simte?

Dumnezeule milostiv, ajut-o cel puțin să nu fie singură. Dacă i-ai spune măcar că mă gândesc la ea cu dragoste și milă, asta i-ar da, poate, mai multă putere să îndure.

Nu trebuie să mă mai gândesc la asta, căci nu ajung la nici un rezultat. Văd tot timpul ochii ei mari, ațintiți asupra mea. Oare poartă Hanneli cu adevărat credința în sine? Oare nu i s-a impus credința doar din afară? Nici măcar asta nu știu, niciodată nu mi-am dat osteneala s-o întreb.

Hanneli, Hanneli, de-aș putea măcar să te iau din locul unde ești acum, de-aș putea să împart cu tine toate bucuriile mele. E prea târziu, nu mai pot ajuta și nu mai pot îndrepta ce-am greșit. Dar n-am s-o uit niciodată și o să mă rog mereu pentru ea.

A ta, Anne

LUNI, 6 DECEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Când s-a apropiat Moș Niculae, ne-am gândit toți, fără să vrem, la coșul frumos împodobit de anul trecut. Mie, mai ales, mi s-a părut groaznic să nu facem anul ăsta nimic de Moș Niculae. M-am gândit mult până să găsesc ceva, ceva amuzant. M-am sfătuit cu Pim și, acum o săptămână, ne-am apucat de treabă, urmând să scriem o poezie pentru toți opt.

Duminică seară la opt și un sfert, ne-am făcut apariția sus, ținând între noi coșul cel mare de rufe, împodobit cu mici figuri și funde din hârtie de indigo roz și albastră. O bucată mare de hârtie cafenie de ambalaj de care era prins un bilețel acoperea coșul. Toți au fost oarecum mirați de amploarea surprizei.

Am luat bilețelul de pe hârtia de ambalaj și l-am citit:

Și anul ăsta moșul Niculae a venit
Chiar și-n Anexă vestea s-a-mpânzit.
Dar, din păcate, să-l sărbătorim
Frumos ca-n anul ce-a trecut, nu ne îngăduim.
Pe-atunci credeam plini de speranțe
În visul celor optimiști, fără restanțe,
Și mai credeam că în ăst an
Toți liberi vom serba – a fost în van!
Și totuși, să cinstim această zi
Chiar fără daruri, cum ne va găsi,
N-avem decât să ne gândim la altceva
Și fiecare în ghetuțe să-nceapă a căuta!

Când și-a luat fiecare pantoful din coș, au răsunat hohote de râs. În fiecare pantof era un pachețel înfășurat în hârtie de ambalaj, pe care era trecută adresa posesorului.

A ta, Anne

MIERCURI, 22 DECEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

O gripă încăpățânată m-a împiedicat să-ți scriu până azi. E groaznic să fii bolnav aici. Când îmi venea să tușesc, mă băgam cât ai zice pește sub pătură și încercam să-mi calmez gâtul scoțând cât mai puține zgomote, ceea ce făcea de cele mai multe ori ca mâncărimea să nu mai dispară deloc, și atunci era nevoie de lapte cu miere, zahăr sau pastile. Când mă gândesc la tratamentele pe care m-au pus să le fac, m-apucă amețeala. Sudații, cataplasme, cârpe

umede pe piept, cârpe uscate pe piept, băuturi fierbinți, gargare, badijonări, stat nemișcată în pat, pernă electrică, buiotă, suc de lămâie și, pe lângă toate astea, la fiecare două ore termometrul. Oare într-adevăr te poți însănătoși în felul ăsta? Însă cel mai rău a fost când domnul Dussel a început să facă pe doctorul și și-a pus capul pomădat pe pieptul meu gol ca să asculte zgomotele dinăuntru. Nu doar că părul lui m-a gâdilat groaznic, dar m-am și jenat, chiar dacă el a studiat acum treizeci de ani și are titlul de doctor. Ce caută insul ăsta la inima mea? Că doar nu-i iubitul meu! De altfel, ce-i sănătos sau nu înăuntru el și-așa n-aude. Ar trebui mai întâi să-și curețe urechile, căci începe să semene periculos de mult cu un surd. Dar destul cu boala. Acum mă simt din nou în formă, am mai crescut un centimetru, m-am îngrășat un kilogram, sunt palidă și dornică de studiu.

Ausnahmsweise[1] (alt cuvânt nu se potrivește aici), atmosfera din casă este bună, nu sunt certuri, dar asta nu va dura mult timp. Atâta liniște n-am mai avut de cel puțin o jumătate de an.

Bep este încă izolată de noi, dar curând surioara ei nu va mai fi purtătoare de bacili.

De Crăciun primim un supliment de ulei, dulciuri și melasă. De Hanuca, domnul Dussel a oferit în dar doamnei Van Daan și mamei un tort frumos. L-a făcut Miep la rugămintea lui Dussel. După ce că avea atâtea de făcut, a trebuit să mai facă și asta. Margot și cu mine am primit o broșă făcută dintr-o monedă de doi cenți și jumătate, care strălucește frumos. În fine, imposibil de explicat, pur și simplu e minunată!

1. În mod excepțional (germ.).

Am și eu ceva de Crăciun pentru Miep și Bep. Și anume am pus deoparte cam de vreo lună zahărul de la terciul meu de ovăz. Kleiman l-a dat să se facă din el fondante.

Vremea este mohorâtă, soba miroase urât, mâncarea ne cade greu la stomac, ceea ce provoacă din toate părțile niște zgomote ca de tunet.

Războiul se află într-un punct mort, atmosfera e deplorabilă.

A ta, Anne

VINERI, 24 DECEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

Ți-am scris deja de mai multe ori că aici toți avem de furcă cu stările sufletești și cred că la mine, mai ales în ultima vreme, acest rău se agravează serios.

Himmelhoch jauchzend, zu Tode betrübt[1] se potrivește cu siguranță aici. *Himmelhoch jauchzend* sunt atunci când mă gândesc ce bine ne este nouă în comparație cu toți ceilalți copii evrei, iar *zu Tode betrübt* mă simt când, de pildă, doamna Kleiman, trecând pe-aici, ne povestește despre clubul de hochei al lui Jopie, plimbări în canoe, spectacole de teatru și ceaiuri cu prieteni.

Nu cred că sunt invidioasă pe Jopie, dar e adevărat că mă apucă o poftă nebună să mă distrez și eu odată ca lumea și să mă doară burta de râs. Mai ales acum, iarna, în vacanța de Crăciun și de Anul Nou, stăm aici ca niște proscriși. Și totuși, n-ar trebui să scriu aceste cuvinte,

---

1. Exultând până la cer, tulburat de moarte (germ., vers al lui Goethe).

pentru că dau impresia de ingratitudine, însă nu pot să țin totul pentru mine și îmi citez încă o dată cuvintele de la început: hârtia este răbdătoare.

Atunci când vine cineva de-afară cu hainele încărcate de vânt și cu frigul pe obraji, îmi vine să-mi bag capul sub pături ca să nu mă mai întreb: „Când ni se va îngădui să mirosim din nou aerul?“ Și deși n-am voie să-mi ascund capul sub pături, ba dimpotrivă, trebuie să mă țin dreaptă și tare, gândurile astea tot îmi vin, și nu o dată, ci de multe, de nenumărate ori.

Crede-mă, când stai închis un an și jumătate, se poate întâmpla ca în anumite zile să-ți fie de-ajuns. Și asta dincolo de orice îndreptățire sau recunoștință; sentimentele nu pot fi alungate. Să merg cu bicicleta, să dansez, să fluier, să văd lumea, să mă simt tânără, să știu că sunt liberă – iată de ce mi-e dor. Și totuși nu trebuie s-o arăt, căci, închipuie-ți, dacă toți opt am începe să ne plângem sau să afișăm niște fețe nemulțumite, unde ar duce asta?

Uneori mă gândesc: oare poate înțelege cineva ce simt eu, poate vedea dincolo de lipsa mea de recunoștință, de faptul că sunt evreică sau nu, poate vedea în mine doar fetișcana care are atâta nevoie să se distreze pe rupte? N-am habar și nici n-aș putea vorbi despre asta cu cineva, căci știu că aș începe să plâng. Plânsul poate să-ți aducă o mare ușurare, dar numai dacă ai pe cineva lângă tine. Totuși, în ciuda tuturor teoriilor și strădaniilor mele, îmi lipsește în fiecare zi și în fiecare ceas mama care să mă înțeleagă. Și de aceea mă gândesc în tot ce fac și ce scriu că, mai târziu, vreau să fiu pentru copiii mei acea *mams*[1] pe care mi-o imaginez eu. O *mams* care nu ia așa de în

---

1. Apelativ afectuos pentru mamă folosit de unii copii neerlandezi; corespunde oarecum lui *mami* din română.

serios tot ce se spune, dar ia în serios ce vine de la mine. Observ că nu pot s-o descriu, dar cuvântul *mams* spune deja tot. Știi ce-am născocit ca să-i spun mamei ceva apropiat de *mams*? Îi spun deseori Mansa, și de-aici vine Mans. Este, cum s-ar zice, o *mams* imperfectă, pe care mi-ar plăcea s-o onorez cu încă o trăsătură adăugată *n*-ului. Din fericire, Mans nu-și dă seama de asta, căci s-ar întrista.

Acum gata. Scriind, am scăpat un pic de *zu Tode betrübt*-ul meu!

A ta, Anne

Acum, la doar o zi după Crăciun, mă tot gândesc la Pim și la ce mi-a spus el anul trecut. Anul trecut, când nu înțelegeam sensul vorbelor lui așa cum îl înțeleg acum. Dacă mi-ar mai spune o dată, poate că aș reuși să-i arăt că-l înțeleg!

Cred că Pim a vorbit despre asta fiindcă el, care știe atâtea dintre „tainele inimii" altora, trebuia odată și-odată să-și descarce inima; căci altfel Pim nu vorbește niciodată despre sine și nu cred că Margot bănuiește prin câte a trebuit să treacă Pim. Sărmanul Pim! Nu mă poate convinge că a uitat-o. Nu va uita asta niciodată. A devenit indulgent, căci vede și el greșelile mamei. Sper că îi voi semăna puțin, fără a fi nevoie să îndur și eu aceleași lucruri!

Anne

LUNI, 27 DECEMBRIE 1943

Vineri seară am primit pentru prima dată în viața mea un dar de Crăciun. Fetele, Kleiman și Kugler ne-au făcut iarăși o surpriză nemaipomenită. Miep a pregătit o prăjitură delicioasă de Crăciun, pe care era scris „Pace 1944". Bep a făcut rost de o jumătate de kilogram de biscuiți cu unt de calitatea celor de dinainte de război.

Peter, Margot și cu mine am primit o sticlă de iaurt, iar adulții câte o sticlă de bere. Totul era așa de drăguț ambalat, iar pe diversele pachete erau lipite poze drăguțe. În rest, pentru noi, zilele de Crăciun au trecut repede.

Anne

MIERCURI, 29 DECEMBRIE 1943

Ieri-seară am fost iarăși foarte tristă. Mi-am adus din nou aminte de bunica și de Hanneli. Bunica – o, draga de bunica, ce puțin am înțeles noi suferința ei. Ce bună a fost ea mereu cu noi, cât de interesată era de tot ce ne privea! Și în tot acest timp păstra cu grijă secretul groaznic cu care trăia.[1]

Ce devotată și bună era bunica mereu, niciodată n-ar fi abandonat pe vreunul dintre noi. Orice s-ar fi întâmplat, oricât de obraznică aș fi fost, bunica mă ierta întotdeauna. Bunico – m-ai iubit ori nici tu nu m-ai înțeles niciodată? Nu știu. Ce singură trebuie să se fi simțit bunica, ce singură, în ciuda prezenței noastre. Cu toată iubirea multora din jur, un om poate să se simtă singur atunci când nu e pentru nimeni „cel mai drag".

---

1. Bunica suferea de o boală gravă. (*N. ed. originale*)

Și Hanneli? Mai trăiește? Ce face? O, Doamne, ocrotește-o și adune-o înapoi. Hanneli, tu îmi amintești mereu care putea fi soarta mea, mereu mă văd în locul tău.

Și atunci de ce mă întristează așa de des ce se întâmplă aici? N-ar trebui să fiu veselă, mulțumită și fericită mereu, în afară de momentele când mă gândesc la ea și la tovarășii ei de suferință? Sunt egoistă și lașă. De ce visez și-mi trec prin cap cele mai rele lucruri și-mi vine să urlu de frică? Fiindcă, în ciuda a tot ce se întâmplă, încă nu mă încred îndeajuns în Dumnezeu. El mi-a dat așa de mult, ceea ce cu siguranță încă n-am meritat, și totuși eu continui să fac în fiecare zi atâtea lucruri pe dos!

Am putea plânge gândindu-ne la semenii noștri, de fapt am putea plânge toată ziua. Dar nu putem decât să ne rugăm ca Dumnezeu să facă o minune și să mai salveze câțiva dintre ei. Și sper că eu fac asta destul de des!

Anne

JOI, 30 DECEMBRIE 1943

Dragă Kitty,

După ultimele certuri violente, toate s-au îndreptat aici, atât între noi, Dussel și cei de sus, cât și între domnul și doamna Van Daan. Dar acum se adună din nou nori grei de furtună, și asta din cauza… mâncării. Doamna Van Daan a avut nefericita idee să facă dimineața mai puțini cartofi prăjiți, preferând să-i păstreze. Mama și Dussel, dar și noi, n-am fost de-acord, așa că am împărțit și cartofii. Dar acum untura nu se împarte echitabil și mama trebuie iarăși să pună piciorul în prag. Dacă deznodământul va fi cât de cât interesant, cu siguranță că o

să-ți mai scriu despre asta. În ultima vreme, am gătit separat: carnea (ei cu untură, noi fără untură); ei supă, noi fără supă; cartofii (ei: curățați înainte de a fi puși la fiert, noi: curățați după ce s-au fiert). Cumpărături separate, iar acum și cartofii prăjiți.

Măcar de ne-am separa cu totul!

A ta, Anne

P.S. Bep a dat la tipărit pentru mine o carte poștală cu toată familia regală. Juliana arată foarte tânără, la fel și regina. Cele trei fete sunt tare dulci. Extrem de drăguț din partea lui Bep, nu-i așa?

DUMINICĂ, 2 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Azi-dimineață, cum n-aveam ce face, mi-am răsfoit jurnalul și am dat de mai multe ori de scrisori care tratau tema „mamei“ în termeni atât de violenți, încât am fost șocată și m-am întrebat: „Anne, tu ești cea care a vorbit despre ură? O, Anne, cum ai putut să faci asta?“

Am rămas nemișcată cu caietul deschis în mână, căutând să-mi explic cum de-am putut fi atât de copleșită de furie și chiar atât de plină de ură încât să-ți împărtășesc totul. Am încercat s-o înțeleg și s-o scuz pe Anne de-acum un an, căci n-am conștiința curată câtă vreme te las sub impresia acestor învinuiri, fără să-ți explic acum, retrospectiv, cum de-am ajuns să fiu așa. Am avut și am de furcă cu stările mele sufletești care m-au ținut (la modul figurat) cu capul sub apă și m-au făcut să văd lucrurile doar subiectiv. N-am încercat să reflectez în

liniște la argumentele părții adverse și, când am acționat, să mă gândesc la cel pe care, cu temperamentul meu năvalnic, l-am jignit sau întristat.

M-am refugiat în mine însămi, nu m-am privit decât pe mine însămi și toată bucuria, ironia și tristețea mea le-am descris în jurnal fără nici o jenă. Acest jurnal are deja o valoare pentru mine, căci este deseori un repertoriu de amintiri, dar pe multe pagini aș putea scrie „depășit"...

Am fost furioasă pe mama (încă mai sunt de multe ori). Nu mă înțelegea, este adevărat, dar nici eu n-o înțelegeam. Fiindcă mă iubea, era tandră cu mine, dar fiindcă o puneam deseori în situații neplăcute care, alături de multe alte întâmplări triste, o enervau și iritau, este de înțeles că mă mai și repezea.

Luam toate astea mult prea în serios, mă simțeam jignită, deveneam obraznică și agasantă cu ea, ceea ce o întrista și mai tare. Era, de fapt, un du-te-vino de neplăceri și tristeți. Cu siguranță, nu era plăcut pentru nici una dintre noi, dar totul va trece. Nu voiam să pricep asta și simțeam o mare compasiune față de mine însămi, ceea ce e de înțeles.

Frazele prea violente nu sunt decât expresia furiei pe care, în condiții de viață normală, mi-aș fi descărcat-o bătând de câteva ori din picior în camera mea, cu ușa încuiată, sau înjurând pe la spatele mamei.

A trecut vremea când, cu lacrimi în ochi, o condamnam pe mama. Am devenit mai înțeleaptă, iar nervii mamei s-au mai liniștit. De cele mai multe ori, îmi țin gura când mă enervez, ea face la fel, și astfel relațiile noastre au devenit aparent mult mai bune. Căci s-o iubesc

pe mama de-adevăratelea, cu dragostea duioasă a unui copil, asta nu pot.

Îmi liniștesc acum conștiința spunându-mi că vorbele de ocară se potrivesc mai bine pe hârtie decât purtate de mama în inima ei.

A ta, Anne

JOI, 6 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Astăzi trebuie să mărturisesc două lucruri: îmi va lua ceva timp să le pun pe hârtie, dar trebuie să le povestesc cuiva. Iar cea mai potrivită să le asculți ești tu, fiindcă știu precis că tu, niciodată și în nici o împrejurare, nu vei sufla vreo vorbă despre ele.

Primul se referă la mama. Știi că deseori m-am plâns de ea și că, totuși, mi-am dat mereu osteneala să fiu drăguță cu ea. Deodată, mi-a devenit limpede ce-i lipsește. Mama ne-a spus chiar ea că ne vede mai degrabă ca pe niște prietene decât ca pe fiicele ei. Bineînțeles că este foarte frumos, dar o prietenă nu poate ține locul unei mame. Am nevoie să văd în mama un exemplu și s-o respect. De cele mai multe ori chiar îmi este un exemplu, dar exact unul invers, de cum nu trebuie să fac lucrurile. Am impresia că Margot are cu totul altă părere despre toate astea și n-ar înțelege în vecii vecilor ce-ți povestesc eu acum. Iar tata evită toate discuțiile în care ar putea fi vorba de mama.

Eu una îmi reprezint o mamă ca pe o femeie care, înainte de toate, dovedește mult tact, mai ales față de niște copii de vârsta noastră, nu ca Mansa, care, atunci

când plâng, nu de durere, ci din alte motive, râde în hohote de mine.

Poate părea ridicol, dar e un lucru pe care nu i l-am iertat niciodată. S-a întâmplat într-o zi când trebuia să merg la dentist. Mama și Margot urmau să vină cu mine și au fost de acord să-mi iau bicicleta. Când am ieșit de la dentist, Margot și mama mi-au spus foarte vesele că merg în oraș să vadă sau să cumpere ceva, nu mai știu foarte exact. Bineînțeles că am vrut să merg și eu, dar ele n-au fost de-acord fiindcă aveam bicicleta cu mine. De furie mi-au țâșnit lacrimile, iar Margot și mama au izbucnit în râs. M-am înfuriat atât de tare, încât am scos limba la ele în plină stradă chiar în momentul în care, întâmplător trecea pe-acolo o femeie mică de statură, care s-a uitat îngrozită la mine. M-am dus cu bicicleta acasă și am mai plâns o bună bucată de vreme. E ciudat că, dintre multele răni pe care mi le-a provocat mama, tocmai asta începe să mă usture când îmi aduc aminte ce furioasă am fost atunci.

Despre al doilea îmi este foarte greu să povestesc, fiindcă e vorba de mine însămi. Nu sunt pudibondă, Kitty, dar atunci când îi aud pe ceilalți povestind atât de des și cu amănunte despre ce fac ei la toaletă, simt cum tot trupul mi se revoltă.

Ieri am citit un articol al lui Sis Heyster despre îmbujorare. Sis Heyster parcă mi se adresa mie în articolul ăsta. Deși nu roșesc așa de ușor, celelalte observații mi se potrivesc. Ca să redau aproximativ, ea spune că o fată aflată la vârsta pubertății începe să se interiorizeze și să reflecteze la miracolele care se petrec în corpul său. E cazul meu și, de aceea, în ultima vreme am o senzație de jenă față de Margot, de mama și tata. Margot este, dim-

potrivă, mult mai timidă decât mine, însă nu simte nici un fel de jenă. Mi se pare atât de uimitor ce mi se întâmplă, nu doar ce se vede la suprafața corpului, ci și transformările din interior. Tocmai pentru că nu vorbesc niciodată cu altcineva nici despre mine, nici despre aceste lucruri, vorbesc despre ele cu mine însămi. De fiecare dată când îmi vine ciclul (nu s-a întâmplat decât de trei ori), am senzația, în ciuda durerii, a dezgustului și mizeriei, că port în mine o taină dulce. De aceea, chiar dacă nu-mi aduce decât neplăceri, aștept întotdeauna oarecum bucuroasă momentul în care voi simți din nou această taină în mine. Sis Heyster mai scrie și că în acești ani tinerele fete nu sunt sigure de sine și descoperă că sunt și ele oameni, cu idei, gânduri și obiceiuri proprii. Cum n-aveam nici treisprezece ani când am venit aici, înseamnă că eu am început mai devreme să reflectez la mine însămi și să-mi dau seama că sunt „un om de sine stătător". Uneori, când stau seara în pat, m-apucă o poftă nebună să-mi pipăi sânii și să-mi aud bătăile liniștite și regulate ale inimii.

Fără să-mi dau seama, am avut asemenea senzații și înainte de a veni aici. Știu că o dată, când am dormit la Jacque, nu mă mai puteam abține, așa de curioasă eram să-mi arate corpul ei, pe care îl ascunsese întotdeauna de mine, așa că nu-l văzusem niciodată. Am întrebat-o dacă, în numele prieteniei noastre, am putea să ne pipăim una alteia sânii. Jacque a refuzat. Simțeam și o nevoie teribilă s-o sărut și am și făcut-o. Cad în extaz de fiecare dată când văd un corp de femeie goală, ca de pildă Venus din cartea de istorie a artei a lui Springer. Uneori mi se pare atât de minunată și de frumoasă, încât trebuie să mă abțin să nu izbucnesc în plâns.

De-aș avea o prietenă!

Dragă Kitty,

Dorința mea de a vorbi cu cineva a atins asemenea proporții, încât, cumva, mi-a trecut prin cap să-l aleg pentru asta pe Peter. Când s-a întâmplat să ajung sus, în cămăruța lui Peter, pe lumină, m-am simțit întotdeauna foarte bine, dar fiindcă el e prea timid și nu dă afară niciodată pe nimeni care-l deranjează, n-am îndrăznit să stau mult, mi-a fost teamă că ar putea să creadă că sunt groaznic de agasantă. Am căutat o ocazie să rămân în cămăruța lui fără să bată la ochi și să-l țin de vorbă, iar acea ocazie a apărut ieri. Pe Peter l-a apucat deodată mania cuvintelor încrucișate și nu mai face altceva toată ziua. L-am ajutat și curând am ajuns să stăm unul în fața celuilalt la măsuță, el pe scaun, eu pe canapea.

M-am simțit foarte ciudat când m-am uitat drept în ochii lui de un albastru-închis și am văzut cât de tare îl intimida această vizită neobișnuită. Puteam să descifrez așa de ușor ce se întâmpla în lumea lui lăuntrică, vedeam pe fața lui neajutorarea și nesiguranța în felul de a se comporta și, totodată, o umbră a conștiinței masculinității lui. Văzându-i timiditatea, m-am topit toată. Aș fi vrut să-l rog: povestește-mi ceva despre tine. Nu lua în seamă limbuția mea nefastă! Mi-am dat seama însă că-i mai ușor să-ți formulezi pentru tine astfel de rugăminți decât să le adresezi altcuiva.

Seara a trecut și nu s-a întâmplat nimic, în afară de faptul că i-am vorbit despre îmbujorare. Bineînțeles, nu ce-am scris aici, i-am spus că odată cu trecerea timpului va fi mai sigur pe el.

Seara, în pat, am plâns și am plâns, însă nimeni nu trebuia să audă. Ideea că trebuie să cerșesc favorurile lui

Peter mi s-a părut respingătoare. Poți merge departe ca să-ți satisfaci dorințele, vezi asta la mine. Căci mi-am propus să mă duc mai des la Peter și, într-un fel sau altul, să-l fac să vorbească.

Să nu crezi cumva că sunt îndrăgostită de Peter. Nici gând. Dacă în loc de un băiat soții Van Daan ar fi avut o fată, și cu ea aș fi încercat să mă împrietenesc.

Azi-dimineață m-am trezit cam pe la șapte fără cinci și mi-am amintit numaidecât foarte limpede ce-am visat. Stăteam așezată pe un scaun, iar în fața mea era Peter… Schiff. Răsfoiam o carte cu desene de Mary Bos. Atât de clar era visul, încât îmi mai amintesc în parte și-acum desenele. Dar asta n-a fost tot, visul a continuat, deodată privirea lui Peter s-a încrucișat cu a mea și i-am fixat îndelung ochii frumoși, de catifea brună. Atunci Peter mi-a spus încet: „Dacă aș fi știut, aș fi venit de mult la tine!“ Brusc, mi-am întors fața, căci emoția mă copleșise. Și-apoi am simțit un obraz catifelat, o, atât de răcoros și binefăcător, lipit de al meu, și totul era așa de bine, așa de bine…

În acest moment m-am trezit, simțindu-i încă obrazul lipit de al meu și privirea ochilor lui căprui pătrunzând adânc în inima mea, atât de adânc, încât citiseră acolo cât îl iubisem și cât îl mai iubeam încă. Iarăși mi-au țâșnit lacrimile și am fost atât de tristă, fiindcă îl pierdusem din nou, dar totodată bucuroasă, fiindcă știam cu certitudine că Peter rămâne în continuare alesul inimii mele.

E ciudat, dar mi se întâmplă des să am parte de vise atât de limpezi. Mai întâi, am văzut-o într-o noapte pe buni[1] așa de clar, încât pielea ei părea o catifea plisată

1. În original Omi. Anne Frank o numeşte Omi pe bunica din partea mamei şi Oma pe bunica din partea tatălui.

moale și groasă. Apoi mi-a apărut ca înger păzitor bunica, și apoi Hanneli, care este pentru mine simbolul nenorocirii prietenilor mei și a tuturor evreilor; deci, când mă rog pentru ea, mă rog pentru toți evreii și pentru toți oamenii sărmani.

Și acum Peter, dragul meu Peter. Niciodată imaginea lui nu mi-a apărut atât de limpede. Nu-mi trebuie nici o fotografie de-a lui, îl văd așa de bine, așa de bine.

A ta, Anne

VINERI, 7 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Proastă mai sunt! Nici măcar nu m-am gândit că nu ți-am spus niciodată povestea marii mele iubiri.

Când eram încă foarte mică, la grădiniță, mi-a devenit simpatic Sally Kimmel. Nu mai avea tată și locuia cu mama lui la o mătușă. Sally avea un văr, Appy, un băiat frumos și zvelt, cu păr negru, care mai târziu a devenit prototipul eroului de film și care trezea totdeauna mai multă admirație decât grăsanul scund și plin de umor care era Sally. O vreme ne-am văzut des, însă altminteri iubirea mea a rămas neîmpărtășită, până când în cale mi-a apărut Peter și m-am îndrăgostit de el până peste cap, cu înflăcărare de copil. Și lui îi plăcea de mine la fel de mult, și o vară întreagă am fost de nedespărțit. Mă mai gândesc încă la noi, cum mergeam mână în mână pe Zuider Amstellaan[1], el într-un costum alb de bumbac,

1. Alee din Amsterdam, care în 1946 a fost redenumită, devenind Rooseveltlaan (Aleea Roosevelt).

eu într-o rochie scurtă de vară. După vacanța mare, el a intrat în prima clasă la școala medie, iar eu în clasa a șasea din ciclul primar. Venea să mă ia de la școală sau invers, mă duceam eu să-l iau.

Peter era o icoană de băiat, înalt, frumos, zvelt, cu o față serioasă, calmă și inteligentă. Avea părul negru și niște ochi căprui minunați, obraji arămii și un nas ascuțit. Mai ales râsul lui îmi plăcea la nebunie, și mai avea și un aer așa de ștrengăresc și obraznic!

În vacanță am plecat din oraș și când m-am întors nu l-am mai găsit pe Peter la vechea adresă. Între timp se mutase și locuia acum împreună cu un băiat mult mai mare ca el. Pare-se că acesta l-a făcut atent că sunt încă o puștoaică, și Peter m-a părăsit. Îl iubeam așa de tare, încât n-am vrut să privesc adevărul în față și m-am ținut scai de el până când, în sfârșit, am devenit conștientă că, dacă o să mă mai țin mult după el, lumea va crede că sunt nebună după băieți.

Anii au trecut. Peter umbla cu fete de vârsta lui și nu se mai ostenea să mă salute. Am mers la Liceul Evreiesc, mulți băieți din clasa mea s-au îndrăgostit de mine, îmi plăcea, mă simțeam flatată, dar în rest nu mă interesa. Mai târziu, Hello s-a îndrăgostit lulea de mine, dar, cum ziceam, eu nu m-am mai îndrăgostit niciodată.

Există o zicală: „Timpul le vindecă pe toate." Așa s-a întâmplat și cu mine. Mi-am imaginat că-l uitasem pe Peter și că nu mi se mai părea deloc drăguț. Însă amintirea lui continua să fie atât de vie, încât recunoșteam uneori în sinea mea că eram geloasă pe celelalte fete și de aceea el nu mi se mai părea drăguț. Azi-dimineață am înțeles că nu s-a schimbat nimic, dimpotrivă, în timp ce am crescut și m-am maturizat, a crescut și iubirea din

mine. Acum pot înțelege bine de ce Peter a crezut că sunt copilăroasă, și totuși faptul că m-a uitat așa de repede n-a încetat să mă doară. Chipul lui mi-a revenit așa de limpede în memorie, încât acum știu că nimeni altcineva nu va putea rămâne atât de prezent în mine.

Astăzi sunt într-o confuzie totală. Când m-a sărutat tata de dimineață, îmi venea de-a dreptul să urlu: „O, de-ai fi tu Peter!“ Orice-aș face, mă gândesc la el și toată ziua am repetat în sinea mea doar atât: „O, Petel[1], dragul meu Petel…“

Ce anume mă poate ajuta? Trebuie pur și simplu să-mi trăiesc viața mai departe și să mă rog la Dumnezeu să mi-l scoată pe Peter în cale dacă ies de-aici, iar el să-mi citească în ochi sentimentele și să spună: „O, Anne, dacă aș fi știut, aș fi venit de mult la tine!“

Tata mi-a spus odată, când vorbeam despre sexualitate, că eu încă nu pot să înțeleg această dorință. Eu am știut mereu că o înțeleg, iar acum o înțeleg pe de-a-ntregul. Nimic nu-mi este acum mai drag decât el, dragul meu Petel!

M-am privit în oglindă și am văzut că fața mea arată altfel decât de obicei. Ochii mei au o privire așa de limpede și de profundă, obrajii mi s-au colorat în roz, ceea ce nu s-a mai întâmplat de săptămâni, buzele îmi sunt mult mai catifelate. Arăt de parcă aș fi fericită, însă pe chip mi se poate citi și o undă de tristețe și zâmbetul îmi dispare imediat de pe buze. Nu sunt fericită, căci știu bine că Petel nu se gândește la mine. Și totuși, totuși, îi simt permanent ochii frumoși fixându-mă și obrazul catifelat și răcoros lipit de-al meu…

---

1. Anne îl numeşte aşa pe Peter Schiff pentru a-l deosebi de celălalt Peter, Peter van Daan.

O, Petel, Petel, oare cum să mă eliberez de imaginea ta? Oricine care ar veni în locul tău n-ar fi decât un biet surogat! Te iubesc, o, cu o iubire atât de mare, încât n-a mai putut crește în inima mea, ci a trebuit să iasă la iveală și să mi se arate, deodată, în dimensiunile ei grandioase.

Acum o săptămână, acum o zi, dacă m-ai fi întrebat: „Care dintre băieții pe care-i cunoști ți se pare cel mai potrivit ca să te măriți cu el?“, aș fi răspuns: „Sally, pentru că lângă el mă simt bine, sunt liniștită și în siguranță!“ Iar acum aș striga: „Petel, pentru că pe el îl iubesc din toată inima, din tot sufletul, lui mă dăruiesc în totalitate!“ Cu o singură condiție: n-are voie să-mi atingă altceva decât fața.

Azi-dimineață, în gând, stăteam cu Petel pe jos, în fața ferestrelor de la mansardă și, după o scurtă conversație, am început amândoi să plângem. Iar mai târziu i-am simțit gura și minunatul obraz! O, Petel, vino la mine, gândește-te la mine, dragul meu Petel!

MIERCURI, 12 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

De două săptămâni, Bep a revenit printre noi, deși sora ei poate merge la școală abia săptămâna viitoare. Ea însăși a zăcut două zile la pat din cauza unei răceli grave. Nici Miep și Jan n-au putut veni două zile, pentru că amândoi au avut stomacul deranjat.

În momentul ăsta m-a apucat așa, dintr-odată, pofta de dans și balet și exersez cu pasiune în fiecare seară. Dintr-un furou mov cu dantele al lui Mansa am confecționat o rochie de dans ultramodernă. În partea de sus am

introdus un cordon care se leagă deasupra pieptului. O panglică roz încrețită completează ansamblul. Am încercat în zadar să-mi transform tenișii în balerini.

Membrele mele înțepenite sunt pe cale să-și redobândească supletea de altădată. Un exercițiu formidabil e așa: stau așezată pe jos, îmi țin cu fiecare mână câte un călcâi și apoi ridic picioarele. Trebuie să folosesc totuși o pernă, altfel sărmana mea noadă iese prea maltratată.

Aici se citește o carte cu titlul *Dimineață fără nori*. Mamei i s-a părut deosebit de interesantă fiindcă descrie numeroase probleme ale tinerilor. Un pic ironic, mi-am zis în sinea mea: „Ai face bine să te ocupi mai întâi de propriii tăi tineri!"

Cred că mama e de părere că Margot și cu mine avem cea mai bună relație cu părinții noștri din câte există și că nimeni nu se ocupă mai mult de viața copiilor ei decât ea. Cu siguranță o are în vedere doar pe Margot, căci ea, cred eu, n-are niciodată gânduri și probleme ca ale mele. Nu vreau nicidecum să-i bag în cap mamei că în cazul uneia din odraslele ei lucrurile arată cu totul altfel decât își închipuie ea, căci ar fi de-a dreptul stupefiată și tot n-ar ști cum să abordeze altfel problema. Vreau să evit mâhnirea ce-ar cuprinde-o atunci, mai ales că știu că pentru mine oricum nu s-ar schimba nimic. Mama simte că Margot o iubește mai mult decât mine, dar crede că asta nu-i decât ceva trecător.

Margot s-a făcut așa de drăguță, mi se pare că este cu totul altfel decât înainte. Nu mai e nici pe departe arțăgoasă și devine o adevărată prietenă. Nu mă mai consideră absolut deloc o copiliță de care nu trebuie să se țină seama.

Se întâmplă uneori un fenomen ciudat: mă văd prin ochii altcuiva. Mă aplec pe îndelete asupra istoriilor numi-

tei Anne Frank și răsfoiesc cartea propriei mele vieți ca și cum ar fi a unei străine.

Mai demult, acasă, când încă nu reflectam atât de mult, simțeam uneori că locul meu nu e alături de Mansa, Pim și Margot și că aveam să rămân întotdeauna o excentrică. Uneori jucam vreo jumătate de an rolul unei orfane, după care mă autopedepseam și-mi reproșam că fac pe martira doar din vina mea, de vreme ce mie îmi mergea întotdeauna așa de bine. A urmat o perioadă în care mă forțam să fiu amabilă. În fiecare dimineață, când cineva cobora scara de la mansardă, speram să fie mama care vine să-mi spună bună dimineața. O salutam amabil, fiindcă mă bucuram într-adevăr că se uita la mine cu atâta blândețe. Apoi, din pricina cine știe cărei observații, mă repezea, iar eu plecam complet descurajată la școală. În drum spre casă, îi găseam scuze, îmi ziceam că are atâtea griji, ajungeam acasă veselă, îmi mergea gura ca o moară stricată până când se repeta scenariul de dimineață, așa că, arborând o mină gânditoare, îmi luam ghiozdanul și ieșeam pe ușă. Uneori îmi propuneam să stau supărată, dar, odată ajunsă acasă de la școală, aveam atâtea noutăți, încât îmi uitam intenția, iar mama, în orice condiții, trebuia să-și plece urechea la toate aventurile mele. Până când a venit iarăși o vreme în care dimineața nu mai trăgeam cu urechea la pașii de pe scară, mă simțeam singură, iar seara îmi scăldam perna în lacrimi.

Aici lucrurile s-au agravat și mai tare, în fine, știi despre ce-i vorba. Dar acum Dumnezeu mi-a trimis totuși un sprijin: Peter. Pun repede mâna pe medalion, îl sărut și-mi zic: „Ce treabă am eu cu toate prostiile astea? Petel este al meu și nimeni nu știe asta!“ În felul ăsta, pot să trec peste orice bruftuluială.

Cine să știe aici câte se întâmplă în sufletul unei puștoaice?

Dragă Kitty,

N-are nici un rost să-ți descriu de fiecare dată până în cele mai mici detalii toate certurile și disputele noastre. Cred că-i de-ajuns dacă îți spun că am împărțit multe lucruri, de pildă untura și carnea, și că ne facem separat cartofii prăjiți. De la o vreme mâncăm ceva mai multă pâine de secară, fiindcă la ora patru așteptăm deja nerăbdători masa de seară și aproape că nu ne mai putem controla chiorăitul stomacului.

Aniversarea mamei se apropie cu pași iuți. A primit de la Kugler zahăr în plus, motiv de invidie din partea soților Van Daan, fiindcă la aniversarea doamnei Van Daan s-a sărit peste tratație. Dar la ce bun să te plictisesc cu vorbe grele, crize de plâns și discuții furioase, când știi că toate astea ne plictisesc și mai tare?

Mama și-a exprimat dorința, deocamdată irealizabilă, de a nu fi silită să-l vadă la față pe domnul Van Daan timp de două săptămâni.

Mă întreb dacă în cele din urmă ajungi întotdeauna să te cerți cu toată lumea cu care locuiești așa de mult împreună. Sau poate că am avut noi ghinion? Când, la masă, Dussel ia un sfert din castronul pe jumătate plin cu sos, făcându-i pe toți ceilalți să-și mănânce mâncarea pur și simplu fără sos, atunci îmi trece orice poftă și-mi vine să sar, să-l dau jos de pe scaun și să-l arunc pe ușă afară.

Oare majoritatea oamenilor sunt așa de egoiști și de zgârciți? Mi se pare un lucru foarte bun că am reușit aici să-mi dezvolt un pic capacitatea de cunoaștere a oamenilor, dar cred că e de-ajuns. Și Peter a spus același lucru.

Războiul nu se sinchisește de certurile și de poftele noastre de libertate și aer proaspăt, de aceea trebuie să

încercăm să ne petrecem timpul de stat aici în cel mai bun mod cu putință.

Țin predici, dar cred că dacă mai stăm mult pe-aici o să ajung o prăjină. Și tare mi-aș dori să rămân o puștoaică și atât!

A ta, Anne

MIERCURI SEARA, 19 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Eu (iar încep!) nu știu ce să fie, dar observ fără încetare că, după ce-am avut acel vis, m-am schimbat. În paranteză fie spus, azi-noapte l-am visat iarăși pe Peter și i-am văzut din nou ochii pătrunzători, dar visul ăsta n-a fost așa de frumos și nici așa de limpede ca visul dinainte.

Știi că înainte eram mereu geloasă pe Margot în privința tatei. Acum n-a mai rămas nimic din asta; e drept că încă mă doare atunci când tata e nervos și e nedrept cu mine, dar îmi zic: „Nu pot să v-o iau în nume de rău că sunteți așa. Vorbiți mult despre ce gândesc copiii și tinerii, dar nu înțelegeți o boabă din toate astea." Îmi doresc mai mult decât sărutările tatei, mai mult decât mângâierile lui. Nu-i așa că sunt groaznică fiindcă sunt preocupată tot timpul de mine însămi? N-ar trebui ca mai întâi eu, care vreau să fiu bună și amabilă, să-i iert pe ei? Și pe mama o iert, dar aproape că nu mă pot stăpâni atunci când văd că e așa de sarcastică și râde mereu de mine.

Știu, nu sunt nici pe departe cum ar trebui să fiu. Oare voi ajunge vreodată așa?

Anne Frank

P.S. Tata a întrebat dacă ți-am povestit despre tort. Mama a primit de ziua ei de la personalul din birou un tort moca adevărat, cum se făcea înainte de război. A fost într-adevăr delicios! Dar acum am așa de puțin loc în gândurile mele pentru asemenea lucruri.

SÂMBĂTĂ, 22 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Poți să-mi spui cum se face că toți oamenii își ascund cu atâta teamă natura interioară? Cum se face că în societate mă comport întotdeauna cu totul altfel decât ar trebui să mă comport? De ce avem atât de puțină încredere unii într-alții? Știu, trebuie să existe o explicație, dar uneori mi se pare foarte trist că nu putem mărturisi nimănui, nici măcar oamenilor care ne sunt cei mai apropiați, ce avem pe suflet.

Am impresia că din noaptea visului am îmbătrânit, am devenit o persoană mai independentă. O să te miri foarte tare dacă o să-ți spun că până și pe soții Van Daan îi văd acum cu alți ochi. Dintr-odată, nu mai judec toate discuțiile etc. din perspectiva noastră părtinitoare. Cum de m-am schimbat așa? Da, vezi tu, mi-a trecut prin minte deodată că relația noastră ar fi fost cu totul altfel dacă mama ar fi altfel, dacă ar fi o adevărată *mams*. Bineînțeles, e adevărat că doamna Van Daan nu-i deloc un om agreabil. Cu toate astea, mă gândesc că dacă mama n-ar fi avut un comportament atât de imposibil la orice discuție mai înverșunată, jumătate din certuri puteau fi evitate. Căci doamna Van Daan are totuși o parte bună: se poate vorbi cu ea. În ciuda egoismului, a zgârceniei și

fățărniciei ei, poți s-o convingi repede să cedeze dacă nu-i provoci susceptibilitatea și caracterul recalcitrant. Efectele acestei metode nu se prelungesc până la următoarea ocazie, dar, dacă ai răbdare, poți încerca să vezi din nou cât de departe poți ajunge.

Toate chestiunile legate de educația noastră, de răsfăț, de mâncare, totul, absolut totul ar fi luat altă întorsătură dacă am fi rămas deschiși și amabili, în loc să vedem mereu doar părțile rele.

Știu exact ce-ți vine să spui, Kitty: „Dar, Anne, vorbele astea vin tocmai de la tine? De la tine, care ai fost nevoită să auzi atâtea cuvinte dure de la cei de sus, de la tine, care ești conștientă de toate nedreptățile întâmplate?"

Da, vin de la mine. Vreau să cercetez totul din nou, fără să mă iau după proverbul „Ce naște din pisică șoareci mănâncă". Vreau să-i analizez eu însămi pe cei din familia Van Daan și să fac diferența între ce este adevărat și ce este exagerat. Dacă voi fi eu însămi decepționată, atunci voi putea urma aceeași linie ca tata și mama, iar dacă nu se va întâmpla așa, ei bine, atunci voi încerca mai întâi să-i conving să renunțe la părerea lor greșită, iar dacă nu voi reuși să fac asta voi continua totuși să-mi susțin sus și tare opiniile și judecățile. Voi folosi acum orice prilej pentru a vorbi deschis cu doamna Van Daan despre numeroase puncte litigioase și, în ciuda faptului că mi se zice „domnișoara știe-tot", nu mă voi sfii să-mi spun părerea neutră. Desigur, ce este împotriva familiei mele trebuie să trec sub tăcere, dar, din punctul meu de vedere, bârfa aparține, începând de azi, trecutului, ceea ce nu înseamnă că voi renunța vreodată să le iau apărarea împotriva oricui.

Până acum am fost absolut convinsă că soții Van Daan poartă toată vina certurilor, dar în mod cert o bună

parte din ea ne revine și nouă. Aveam dreptate în privința fondului discuțiilor, numai că de la niște oameni rezonabili (printre care ne numărăm!) te aștepți totuși să arate mai multă înțelegere în felul de a-i aborda pe ceilalți.

Sper că am dobândit un pic din această înțelegere și că voi găsi prilejul s-o folosesc cum se cuvine.

A ta, Anne

LUNI, 24 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Mi s-a întâmplat ceva (în fine, nu chiar de întâmplare poate fi vorba) ce mi se pare mie însămi surprinzător.

Mai demult, acasă sau la școală, se abordau subiecte sexuale ori în termeni misterioși, ori într-un fel respingător. Cuvintele care se refereau la aceste teme erau șoptite și, de multe ori, se râdea de cei care nu știau ceva. Mi se părea ciudat și-mi ziceam deseori în sinea mea: De ce se vorbește despre lucrurile astea în chip atât de misterios ori de neplăcut? Dar fiindcă oricum era imposibil să schimb ceva, îmi țineam pe cât puteam gura și le rugam pe prietenele mele să-mi dea informații.

Când ajunsesem să știu deja destule lucruri, mama mi-a spus odată: „Anne, să-ți dau un sfat bun. Nu vorbi niciodată cu băieții despre subiectul ăsta și nu răspunde dacă ei aduc vorba de el."

Mi-amintesc încă foarte exact ce-am spus: „Nu, bineînțeles că nu! Ce-ți veni?" Și-așa a rămas.

La începutul clandestinității noastre, tata mi-a vorbit deseori despre lucruri pe care aș fi preferat să le aud de la mama, iar restul l-am aflat din cărți și discuții.

În privința asta, Peter van Daan n-a fost niciodată așa de enervant ca băieții de la școală, poate doar la început așa, o dată sau de două ori, dar niciodată n-a insistat să mă facă să vorbesc. Doamna Van Daan ne-a spus odată că ea n-a vorbit niciodată cu Peter despre aceste lucruri și, după câte știe, nici soțul ei. După câte se pare, nu era la curent nici măcar cu modul în care se informase Peter și cu ce știa el de fapt.

Ieri, când Margot, Peter și cu mine curățam cartofi, a venit vorba despre Moffie. „Încă nu știm care-i sexul lui Moffie, nu-i așa?"

„Ba da", a răspuns Peter. „E motan."

Am izbucnit în râs. „Frumos mai e motanul ăsta cu burta mare."

Peter și Margot au râs și ei. Acum vreo două luni, Peter constatase că nu peste multă vreme Moffie urma să aibă pui, căci burta îi crescuse uimitor. Însă, așa cum avea să se dovedească, îi crescuse de la numeroasele copănele furate, nu pentru că ar fi avut pui, iar de născut nici nu putea fi vorba.

Peter a trebuit totuși să se apere. „Poți să vii cu mine să vezi cu ochii tăi. Când m-am jucat cu el odată, am văzut foarte clar că e motan."

Nu mi-am putut înfrâna curiozitatea și m-am dus cu el în depozit. Moffie n-avea însă oră de primire și nu era nicăieri de găsit. Am așteptat o vreme, ni s-a făcut frig și ne-am întors sus.

Mai târziu, în cursul după-amiezii, l-am auzit coborând pentru a doua oară. Mi-am adunat tot curajul ca să traversez singură casa cufundată în liniște și am aterizat în depozit. Peter se juca cu Moffie pe masa de ambalat

și tocmai voia să-l pună pe cântar ca să-i măsoare greutatea.

„Salut! Vrei să-l vezi?“ Fără mari pregătiri, a luat pisica, a întors-o pe spate, ținându-i cu multă pricepere capul și labele, și lecția a început. „Ăsta-i organul genital masculin, ăștia sunt câțiva perișori răzleți, iar ăsta-i fundul.“

Pisica s-a răsucit din nou pe jumătate și a revenit în picioare, în șosetele ei albe.

Nu m-aș mai fi uitat la nici un alt băiat care mi-ar fi arătat „organul sexual masculin“. Dar Peter continua să vorbească așa de firesc despre acest subiect altfel penibil, evitând orice subînțelesuri neplăcute, încât în cele din urmă mi-a dispărut orice stânjeneală și am reacționat și eu normal. Ne-am jucat cu Moffie, ne-am distrat bine, am pălăvrăgit și în cele din urmă ne-am îndreptat agale spre ușă, traversând depozitul imens.

„Ai fost de față când l-au castrat pe Mouschi?“

„Sigur că da. Se face foarte repede. Bineînțeles, animalul e anesteziat.“

„Se scoate ceva de-acolo?“

„Nu, doctorul secționează pur și simplu canalul testicular. Din exterior nu se vede nimic.“

Mi-am făcut curaj, căci asta pentru mine nu era așa de „pur și simplu“. „Peter, organele sexuale la masculi și la femele au totuși nume diferite.“

„Știu.“

„La femele se cheamă vagin, după câte știu, la masculi nu mai știu cum.“

„Da.“

„Of“, am adăugat. „Cum să știi cuvintele astea? Cel mai adesea le întâlnești întâmplător.“

„De ce? Eu îi întreb acolo sus. Părinții mei știu lucrurile astea mai bine ca mine și au și mai multă experiență.“

Eram deja pe scară; am continuat să-mi țin gura.

Da, într-adevăr, cu o fată n-aș fi vorbit niciodată așa de firesc despre asemenea lucruri. Sunt sigură că mama nu s-a referit niciodată la asta atunci când m-a pus în gardă în privința băieților.

Și totuși, aducându-mi aminte de discuția noastră, nu m-am simțit toată ziua în apele mele; ceva tot mi se părea ciudat. Dar, cel puțin într-o privință, știu acum mai mult: există tineri, chiar de celălalt sex, care pot vorbi despre acest subiect destins și fără să facă glume.

Oare Peter le pune multe întrebări părinților săi? Să fie el oare așa cum s-a arătat ieri?

Ah, ce știu eu despre toate astea?!!!

A ta, Anne

VINERI, 28 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

În ultimul timp sunt foarte pasionată de arbori genealogici și tabele genealogice ale familiilor regale și am ajuns la concluzia că, odată ce începi să cauți, trebuie să sapi din ce în ce mai mult în trecut și ajungi la descoperiri din ce în ce mai interesante.

Deși sunt din cale-afară de silitoare în privința materiilor de școală și sunt în stare să urmăresc destul de bine Home Service-ul postului de radio englezesc, îmi petrec încă multe duminici selecționând și sortând bogata mea colecție de staruri de cinema. Domnul Kugler îmi face o

bucurie în fiecare luni aducându-mi *Cinema & Teatru*. Cu toate că acest răsfăț este considerat risipă de către colocatarii nemondeni, ei se miră de fiecare dată cu câtă precizie pot spune numele actorilor care joacă într-un anumit film chiar și la un an după apariția lui pe ecrane. Bep, care deseori își petrece zilele libere la cinematograf, împreună cu prietenul ei, îmi comunică sâmbăta titlul filmului pe care și-au propus să-l vadă și-atunci eu îi debitez dintr-o suflare atât numele interpreților din rolurile principale, cât și recenziile. Nu demult, Mans a spus că n-ar mai trebui, mai târziu, să merg la cinema, fiindcă am deja în cap conținutul, distribuția și recenziile.

Dacă se întâmplă ca într-o bună zi să apar cu o coafură nouă, toți se uită la mine dezaprobator și pot fi sigură că unul dintre ei o să mă întrebe ce star de cinema și-a împodobit capul cu așa ceva. Când le spun că este o inovație proprie, nu mă cred decât pe jumătate. În ce privește coafura, ea nu rezistă mai mult de o jumătate de oră, căci mă scârbesc atâta judecățile lor dezaprobatoare, încât alerg în baie și-mi refac imediat obișnuita mea coafură cu bucle.

A ta, Anne

VINERI, 28 IANUARIE 1944

Dragă Kitty,

Azi-dimineață m-am întrebat dacă tu nu te simți asemenea unei vaci care trebuie să rumege iar și iar toate vechile noutăți și care, plictisită de această hrană monotonă, ajunge în cele din urmă să caște cu zgomot și-și dorește în sinea ei ca Anne să vină cu ceva nou.

Din păcate, știu că aceste vechi istorii te plictisesc, dar închipuie-ți ce sâcâită mă simt eu când văd cum se tot dezgroapă morții. La masă, când nu se discută despre politică sau mese delicioase, mama și doamna Van Daan reiau povești din tinerețe spuse deja demult. Ori Dussel trăncănește despre garderoba bogată a soției sale, despre frumoși cai de curse, bărci cu vâsle care iau apă, băieți care înoată la patru ani, febră musculară și pacienți fricoși. Altfel spus, oricare ar fi subiectul, când unul dintre noi opt deschide gura ceilalți șapte pot termina de povestit istoria începută. Știm dinainte poanta oricărui banc, iar cel care-l povestește râde de unul singur. În închipuirea noastră, diverșilor lăptari, spițeri ori măcelari ai fostelor menajere le-au crescut deja bărbi de moșnegi, așa de des au fost ridicați în slăvi ori demolați în timpul discuțiilor de la masă. E imposibil să mai rămână ceva tânăr sau proaspăt atunci când ajunge subiect de discuție în Anexă.

Asta ar mai fi încă suportabil dacă adulții n-ar avea obiceiul să repete de zece ori poveștile debitate de Kleiman, Jan sau Miep și să le împodobească de fiecare dată cu propriile lor născociri, astfel că de multe ori trebuie să mă ciupesc de braț pe sub masă ca să nu-i arăt entuziastului povestitor drumul cel bun. Copiii mici, așa cum este Anne, n-au voie în nici un caz să-i corecteze pe adulți, orice gafe ar face ei și oricâte neadevăruri și scorneli ar spune.

O temă destul de des abordată de Kleiman sau Jan se referă la cei care se ascund sau intră în clandestinitate. Ei știu foarte bine că tot ce se referă la alți clandestini sau la persoane care se ascund ne interesează în cel mai înalt grad și că împărtășim sincer durerea arestaților, ca și bucuria prizonierilor eliberați.

Clandestinii și cei care se ascund sunt acum noțiuni tot atât de familiare ca, mai demult, papucii bunicului care trebuiau să stea în fața sobei. Sunt multe instituții, ca Vrij Nederland[1], care falsifică cărți de identitate, împrumută bani clandestinilor, organizează ascunzători și dau de lucru tinerilor creștini care se ascund, și e surprinzător să vezi strădania, noblețea inimii și altruismul acestor oameni care sunt gata să-și dea viața pentru a-i ajuta și a-i salva pe alții.

Cel mai bun exemplu sunt protectorii noștri, care ne-au ajutat până acum să traversăm această perioadă dificilă și, sper, ne vor trece în totală siguranță pe malul celălalt, altfel trebuind să împărtășească ei înșiși soarta celor care sunt căutați. Niciodată n-am auzit de la ei nici măcar un singur cuvânt care să facă aluzie la povara pe care, cu siguranță, o reprezentăm pentru ei, niciodată nici unul dintre ei nu se plânge că le dăm prea mult de lucru. În fiecare zi, vin sus, vorbesc cu domnii despre afaceri și politică, cu doamnele despre mâncare și greutățile războiului, cu copiii despre cărți și ziare. Afișează, pe cât posibil, o mină veselă, aduc flori și cadouri la aniversări și sărbători și sunt în orice clipă și pretutindeni disponibili pentru noi. Iată ce va trebui să nu uităm niciodată. Alții își arată eroismul în război sau față de germani, protectorii noștri și-l dovedesc prin voioșia și iubirea lor.

Circulă cele mai aiuritoare zvonuri, și totuși, de cele mai multe ori, este vorba de lucruri întâmplate cu adevărat. Kleiman ne-a povestit săptămâna asta, de exemplu, că în Gelderland[2] s-a jucat un meci între două echipe de fotbal. Una din ele era formată numai din clandestini, iar cealaltă din unsprezece jandarmi. La Hilversum s-au

1. Țările de Jos Libere (neerl.).
2. Provincie neerlandeză.

distribuit cartele nominale noi. Pentru ca numeroșii clandestini să primească și ei partea lor de rație (nu se pot procura cartele de alimente decât prezentând cartela nominală sau plătind 60 de guldeni bucata), funcționarii însărcinați cu distribuția au convocat toți clandestinii din împrejurimi la o anumită oră pentru ca aceștia să-și poată ridica propriile cartele de la o măsuță specială.

Trebuie însă foarte mare atenție, pentru ca astfel de trucuri să n-ajungă la urechile friților.

A ta, Anne

DUMINICĂ, 30 IANUARIE 1944

Scumpă Kit,

S-a făcut iarăși duminică. E adevărat că duminicile nu mi se mai par așa de îngrozitoare ca la început, totuși sunt destul de plicticoase.

Încă n-am fost în depozit, poate ajung un pic mai târziu. Ieri-seară am coborât singură prin întuneric, după ce cu câteva seri înainte fusesem cu tata. Stăteam sus, în capul scării, multe avioane germane zburau încolo și-ncoace, iar eu eram conștientă că sunt un om-de-sine-stătător, care nu poate conta pe ajutorul celorlalți. Am privit în sus, spre cer, și m-am încrezut în Dumnezeu.

Simt o nevoie teribilă să fiu singură. Tata observă că sunt altfel decât de obicei, dar nici lui nu-i pot spune nimic. „Lăsați-mă în pace, lăsați-mă singură!“, asta aș vrea să strig fără încetare.

Cine știe, poate că odată o să fiu lăsată mai singură decât aș avea chef!

Anne Frank

Dragă Kitty,

Cu fiecare zi, speranța debarcării crește în toată țara. Dacă ai fi aici, cu siguranță ai fi impresionată ca și mine de toate aceste pregătiri, dar pe de altă parte ai râde de noi văzându-ne cum ne agităm, cine știe, poate degeaba!

Toate ziarele nu vorbesc decât despre debarcare și îi înnebunesc pe oameni cu texte precum: „În eventualitatea în care englezii vor debarca în Țările de Jos, autoritățile germane vor fi nevoite să folosească toate mijloacele pentru a apăra țara, la nevoie chiar să o inunde.“ În paralel, s-au publicat hărți în care regiunile inundabile ale Țărilor de Jos sunt hașurate. Fiindcă părți bune din Amsterdam fac parte din zona hașurată, prima întrebare a fost ce-i de făcut dacă apa ajunge de un metru pe străzi. La această întrebare dificilă, au venit din toate părțile cele mai diverse răspunsuri.

„Fiindcă circulația pe bicicletă sau pe jos este exclusă, va trebui să ne croim drum prin apa băltită.“

„Ba nu, trebuie să încercăm să înotăm. Ne punem toți cască și costum de baie și înotăm cât se poate de mult pe sub apă, ca să nu vadă nimeni că suntem evrei.“

„Ah, ce baliverne! Le și văd pe doamne înotând, cu șobolanii mușcându-le de picioare.“ (Ăsta a fost un bărbat, bineînțeles! Să vedem cine va țipa cel mai tare!)

„Nu vom mai putea ieși din casă. Depozitul este așa de nesigur, încât se prăbușește cu siguranță la așa un șuvoi de apă.“

„Ia ascultați, oameni buni! Să lăsăm gluma la o parte. Trebuie să facem rost de o barcă.“

„Ce ne trebuie nouă așa ceva? Am o soluție mult mai bună. Luăm fiecare din partea din față a mansardei câte

o lădiță din cele în care se transportă lactoza și vâslim cu o lingură mare de lemn."

„Eu o să merg pe catalige. În tinerețea mea știam să fac asta de minune."

„Jan Gies n-are nevoie de ele. O ia pe nevastă-sa în spinare, așa îi rămân cataligele lui Miep."

Acum știi aproape tot, nu-i așa, Kit? Toate palavrele astea sunt foarte amuzante, însă adevărul va arăta altfel. A doua întrebare referitoare la debarcare n-a întârziat să apară. Ce-i de făcut dacă germanii evacuează Amsterdamul?

„Plecăm și noi cu ei. Ne deghizăm cât putem de bine."

„Să nu ieșim în nici un caz pe stradă! Singura soluție e să rămânem aici! Germanii sunt în stare să împingă spre Germania, odată cu ei, toată populația, ca să moară acolo."

„Da, bineînțeles, rămânem aici. Aici e cel mai sigur. O să încercăm să-l convingem pe Kleiman să vină să locuiască și el aici cu familia lui. O să facem rost de un sac de lână de lemn și așa o să putem dormi pe jos. Miep și Kleiman să aducă încă de pe-acum niște pături. O să mai comandăm 30 de kilograme de grâu în plus față de ce avem deja. Jan să încerce să facă rost de legume boabe. Avem acum în casă aproximativ 30 de kilograme de fasole și 5 kilograme de mazăre. Și nu uitați de cele 50 de cutii de legume."

„Mamă, ia numără celelalte rezerve de hrană!"

„10 cutii de pește, 40 de cutii de lapte, 10 kilograme de lapte praf, 3 sticle de ulei, 4 borcane de unt, 4 borcane de carne, 2 damigene de căpșuni, 2 sticle de zmeură și coacăze, 20 de sticle de roșii, 5 kilograme de fulgi de ovăz, 4 kilograme de orez. Asta-i tot."

Nu-i rău deloc, dar când te gândești că trebuie să-i mai hrănim și pe oaspeți și că se consumă în fiecare săptămână din rezerve, ele sunt mai mici în realitate. Cărbuni și lemne de foc avem de-ajuns în casă, la fel și lumânări."

„Să ne coasem buzunare la piept pe sub haine ca să ne luăm toți banii dacă e nevoie."

„O să întocmim liste cu ce trebuie să luăm cu noi înainte de toate în caz că trebuie să fugim, și o să ne facem deja rucsacurile."

„În momentul cu pricina, punem două posturi de pază, unul în partea din față, celălalt în partea din spate a podului."

„Ia spuneți, ce facem cu atâta mâncare dacă n-avem apă, gaz și electricitate?"

„Va trebui să gătim pe sobă. Filtrăm apa și o fierbem. O să spălăm niște damigene mari și o să păstrăm apă în ele. Ca rezervoare de apă mai avem trei oale bain-marie și un lighean."

„În plus, mai avem în camera cu mirodenii încă un chintal și jumătate de cartofi de iarnă."

Aud palavrele astea toată ziua, debarcare la început, debarcare la sfârșit. Dispute despre foamete, moarte, bombe, extinctoare, saci de dormit, legitimații pentru evrei, gaze toxice etc. Numai lucruri deloc vesele.

Un bun exemplu de avertismente lipsite de echivoc venite din partea domnilor noștri este următoarea conversație cu Jan:

Anexa: „Ne temem că, atunci când se vor retrage, nemții vor lua cu ei toată populația."

Jan: „E imposibil, n-au destule trenuri ca să facă asta."

Anexa: „Trenuri? Credeți că mai stau ei să-i instaleze pe civili în trenuri? Nici gând. Pot merge și pe jos." (*Per pedes apostolorum*, spune Dussel mereu.)

Jan: „Nu cred așa ceva. Vedeți totul prin niște ochelari mult prea negri. Ce interes ar avea să ia cu ei toți civilii?"

Anexa: „Nu știți că Goebbels a spus: Dacă trebuie să ne retragem, închidem în urma noastră ușa tuturor teritoriilor ocupate?"

Jan: „Au spus ei multe."

Anexa: „Credeți că nemții sunt prea nobili sau prea filantropi pentru o asemenea faptă? Ei își zic: Dacă trebuie să pierim, atunci să piară și toți cei de sub dominația noastră."

Jan: „Puteți să spuneți multe, eu nu cred nimic din toate astea."

Anexa: „Mereu aceeași poveste. Nimeni nu vrea să recunoască pericolul înainte de a-l simți pe propria piele."

Jan: „Dar nici dumneavoastră nu știți asta cu certitudine. Doar presupuneți."

Anexa: „Dar am trecut noi înșine prin toate astea, întâi în Germania, apoi aici. Și ce se întâmplă în Rusia?"

Jan: „Pe evrei trebuie să-i scoateți din discuție. Cred că nimeni nu știe ce se întâmplă în Rusia. Din rațiuni propagandistice, englezii și rușii exagerează, așa cum fac și nemții."

Anexa: „Ba deloc. Radioul englez a spus întotdeauna adevărul. Și să zicem că informațiile sunt exagerate cu zece procente, chiar și așa faptele rămân destul de grave, căci nu puteți nega faptul că în Polonia și Rusia n-au stat prea mult pe gânduri înainte de a ucide și gaza multe milioane de oameni pașnici."

Te scutesc de restul discuțiilor. Sunt foarte calmă și nu-mi pasă de toată agitația asta. Am ajuns în punctul

în care-mi este aproape indiferent dacă mor sau rămân în viață. Lumea va continua să se învârtească și fără mine, iar eu, oricum, nu mă pot opune evenimentelor. Îmi asum riscul și nu fac nimic altceva decât să învăț și să sper că totul se va termina cu bine.

A ta, Anne

MARȚI, 8 FEBRUARIE 1944

Dragă Kitty,

N-aș ști să-ți spun cum mă simt. În anumite momente mi-e dor de liniște, în altele de un pic de amuzament. Aici ne-am pierdut obiceiul de a râde, de a râde așa, de-adevăratelea, până nu mai putem.

Azi-dimineață am avut totuși un acces de râs, știi, așa cum se întâmplă să mai ai uneori la școală. Margot și cu mine am chicotit ca niște adevărate puștoaice.

Ieri-seară am avut iar o problemă cu mama. Margot, care se înfășurase în pătura ei de lână, a sărit deodată din pat și a început să cerceteze cu atenție pătura. A dat de un ac cu gămălie. Mama peticise pătura. Tata a dat semnificativ din cap și a început să vorbească despre neglijența mamei. Nu mult după aceea, mama a ieșit din baie, iar eu i-am spus în glumă: *Du bist doch eine echte Rabenmutter!*[1]

Ea a întrebat, bineînțeles, de ce, iar noi i-am povestit despre ac. A afișat numaidecât mina cea mai arogantă și mi-a spus: „Tocmai tu îmi vorbești de neglijență! Atunci când coși, peste tot pe jos sunt presărate ace. Și, ia

1. Da' chiar că eşti o mamă denaturată de-a binelea! (germ.)

uite-aici, iar ai lăsat vraiște trusa de unghii. Niciodată n-o strângi!“

I-am spus că n-o folosisem eu și atunci a intervenit Margot, căci ea era vinovata.

Mama a continuat să-mi mai vorbească un răstimp despre neglijență, până când m-am săturat și i-am spus pe un ton destul de sec: „Dar n-am spus nimic despre neglijență! Întotdeauna trebuie să înghit eu perdaful când altcineva face ceva.“

Mama a tăcut și, după nici un minut, a trebuit să-i dau un sărut înainte de a mă duce la culcare. Incidentul este poate lipsit de importanță, însă toate astea mă calcă pe nervi.

Cum trec acum, după câte se pare, printr-o perioadă de reflecție și explorez toate domeniile unde există material de reflecție, gândurile mi s-au îndreptat de la sine spre căsnicia tatei și a mamei. Mie mi-a fost prezentată întotdeauna ca un exemplu de căsnicie ideală. Fără certuri, fără fețe supărate, armonie perfectă etc. etc.

Despre trecutul tatei știu câte ceva, iar ceea ce nu știu mi-am imaginat pentru a completa tabloul. Cred că tata s-a căsătorit cu mama pentru că mama i s-a părut aptă să-și asume rolul de soție a lui. Trebuie să spun că o admir pe mama pentru felul în care și-a asumat acest rol și pentru că, după câte știu, și l-a asumat fără să cârtească și fără să fie geloasă. Unei femei care iubește cu siguranță nu-i este ușor să știe că nu va ocupa niciodată primul loc în inima soțului ei, iar mama o știa. În mod cert, tata a admirat-o pentru asta și a considerat că are un caracter excelent. De ce să se căsătorească cu alta? Idealurile se spulberaseră, iar tinerețea îi trecuse. Ce-a ieșit din căsnicia lor? N-au fost certuri și nici dezacorduri – nu, dar

nici de o căsnicie ideală nu poate fi vorba. Tata o prețuiește pe mama și o iubește, însă nu cu iubirea conjugală pe care mi-o reprezint eu. Tata o ia pe mama așa cum este, se enervează des, dar vorbește cât mai puțin cu putință, fiindcă știe ce sacrificii a trebuit să facă mama.

Despre firmă, despre alte lucruri, despre oameni, despre tot – tata nu-i mai cere de mult sfatul, nu-i spune totul, fiindcă știe că ea e mult prea exagerată, prea critică și, adesea, are prea multe idei preconcepute. Tata nu este îndrăgostit, o sărută așa cum ne sărută și pe noi, el n-o dă niciodată ca exemplu, pentru că nu poate face asta. Se uită la ea cu un aer sarcastic și zeflemitor, niciodată cu iubire. Se prea poate ca mama să fi devenit dură și dezagreabilă pentru anturajul ei în urma marelui sacrificu făcut, dar în felul ăsta se va depărta tot mai mult de calea iubirii, va trezi din ce în ce mai puțină admirație, iar tata o să-și dea seama cu siguranță la un moment dat că ea, probabil, nu i-a pretins în exterior niciodată toată dragostea, dar în felul ăsta s-a ruinat treptat, dar sigur pe dinăuntru. Ea îl iubește ca pe nimeni altul și este trist să vezi cum o astfel de iubire rămâne pe veci neîmpărtășită.

Așadar, trebuie de fapt să simt foarte multă compasiune față de mama? Trebuie s-o ajut? Și tata? – Nu pot, eu văd mereu o altă mamă în fața mea, nu pot. – Dar cum aș putea? Ea nu mi-a povestit nimic despre ea însăși, eu n-am întrebat-o niciodată. Ce știm noi ce gândim una despre cealaltă? Nu pot vorbi cu ea, nu pot privi cu dragoste în ochii ăștia reci, nu pot, niciodată! – Dacă ar avea măcar ceva dintr-o mamă înțelegătoare, ori gingășie, ori amabilitate, ori răbdare, ori altceva, aș încerca mereu să

mă apropii de ea. Dar să iubesc natura asta insensibilă, ființa asta zeflemitoare mi se pare pe zi ce trece tot mai imposibil.

A ta, Anne

SÂMBĂTĂ, 12 FEBRUARIE 1944

Dragă Kitty,

Soarele strălucește, cerul este albastru-închis, suflă un vânt minunat, iar mie mi-e așa de dor – așa de dor – de tot… De vorbit, de libertate, de prieteni, de singurătate. Mi-e așa de dor… să plâng! Am senzația că explodez și știu că dacă aș plânge mi-ar fi mai bine; nu pot. Sunt neliniștită, umblu dintr-o cameră într-alta, respir prin crăpătura unei ferestre închise, îmi simt inima bătând de parcă ar spune: „Împlinește-mi în sfârșit dorul."

Cred că simt primăvara în mine, simt deșteptarea primăverii, o simt în corpul și în sufletul meu. Trebuie să mă stăpânesc pentru a mă comporta normal, sunt într-o confuzie totală, nu știu ce să citesc, ce să scriu, ce să fac, nu știu decât că mi-e dor…

A ta, Anne

LUNI, 14 FEBRUARIE 1944

Dragă Kitty,

Începând de sâmbătă, s-au schimbat multe lucruri pentru mine. S-a întâmplat așa: mi-era dor (și încă mi-e dor), dar… puțin, puțintel de tot, dorul mi s-a împlinit deja.

Duminică dimineață am observat deja (ca să fiu sinceră, spre marea mea bucurie) că Peter mă privea întruna. Cu totul altfel decât de obicei, nu știu, nu pot să explic cum, dar am avut deodată senzația că totuși nu era așa de îndrăgostit de Margot cum crezusem eu la început. Toată ziua nu m-am uitat intenționat prea des la el, căci atunci când o făceam, se uita și el la mine și-atunci – da, atunci mă învăluia o senzație așa de dulce, pe care, totuși, e mai bine să n-o încerc prea des.

Duminică seară se adunaseră toți în jurul radioului, în afară de Pim și de mine, ca să asculte acea *unsterbliche Musik deutscher Meister*[1]. Dussel tot răsucea butoanele aparatului, iar asta îl irita pe Peter, dar și pe ceilalți. După o jumătate de oră de nervozitate stăpânită, Peter, oarecum agasat, l-a rugat să înceteze cu răsucitul. Dussel a răspuns cât a putut el mai arogant: *Ich mach' das schon!*[2] Peter s-a înfuriat, a devenit obraznic, domnul Van Daan i-a ținut partea, iar Dussel a trebuit să cedeze. Asta a fost tot.

În sine, motivul incidentului nu era din cale-afară de important, dar se pare că Peter l-a pus la inimă. În orice caz, azi-dimineață, când cotrobăiam prin cutia cu cărți de la mansardă, a venit la mine și a început să-mi vorbească despre ce se întâmplase. Nu eram la curent. Peter și-a dat seama că găsise în mine o ascultătoare atentă și și-a dat drumul.

„Da, și vezi tu, a spus el, nu mă grăbesc să zic ceva pentru că știu dinainte că o să mă încurc. Încep să mă bâlbâi, mă înroșesc și răsucesc atâta cuvintele pe care voiam să le spun, încât trebuie să mă opresc, pentru că

1. Muzică nemuritoare a maeştrilor germani (germ.).
2. Chiar asta fac! (germ.)

nu-mi mai găsesc cuvintele. Și ieri mi s-a întâmplat la fel. Voiam să spun cu totul altceva, dar când am început mi-am pierdut șirul ideilor, și asta-i îngrozitor. Mai demult aveam un obicei prost pe care mi-ar plăcea să-l mai am și acum: când mă supăram pe cineva, preferam să-l aranjez cu pumnii decât să discut în contradictoriu. Știu bineînțeles că nu ajung departe cu metoda asta și de aceea te admir. Tu, cel puțin, nu te poticnești în cuvinte, le spui oamenilor ce ai de spus și nu ești deloc sfioasă."

„Tare te mai înșeli", i-am răspuns. „De cele mai multe ori spun cu totul altceva decât mi-am propus. Și-apoi, vorbesc mult prea mult și mă lungesc la nesfârșit, iar asta-i o hibă la fel de mare."

„Tot ce se poate. Însă ai avantajul că nu se vede că ești timidă. Nu-ți pierzi nici culoarea, nici forma."

În sinea mea, n-am putut să mă abțin să nu râd la auzul acestei ultime propoziții, însă, vrând să-l las să continue să vorbească în voie despre sine, n-am trădat nimic din amuzamentul meu, m-am așezat pe o pernă pe jos, mi-am încrucișat brațele pe genunchii strânși la piept și l-am privit cu atenție.

Sunt extrem de bucuroasă că mai este cineva în casă care are exact aceleași accese de furie ca mine. Se vedea că lui Peter îi face bine să-l poată critica pe Dussel în termenii cei mai duri fără să-i fie teamă că va fi turnat. Iar eu, și eu am fost bucuroasă, pentru că am simțit un puternic sentiment de comuniune pe care-l aveam mai demult doar cu prietenele mele.

A ta, Anne

Acest mărunt incident cu Dussel a avut urmări de lungă durată, și asta numai din vina lui. Luni seară, Dussel a venit triumfător la mama și i-a povestit că Peter îl întrebase dimineața dacă dormise bine noaptea, adăugând că regretă ce se întâmplase duminică seară și că ieșirea lui nu venea dintr-o intenție rea. Dussel îl liniștise, asigurându-l că nici el n-o luase prea în tragic. Așadar, totul era din nou în ordine. Mama mi-a povestit scena, iar eu, în sinea mea, am fost uluită aflând că Peter, care era așa de supărat pe Dussel, se umilise într-atât, în ciuda afirmațiilor lui.

Evident că nu m-am putut abține și l-am iscodit ca să aflu ce se întâmplase, iar el mi-a spus numaidecât că Dussel mințise. Ar fi trebuit să-i vezi fața lui Peter, ar fi meritat din plin să-i faci o fotografie. Indignare din pricina minciunii, furie, șovăială în privința atitudinii pe care urma s-o adopte, neliniște și încă multe asemenea stări i s-au putut citi limpede pe chip, cu mici pauze între ele.

Seara, domnul Van Daan și Peter i-au tras lui Dussel un perdaf pe cinste. Dar chiar așa de rău n-are cum să fi fost, fiindcă Peter a făcut astăzi un tratament dentar.

De fapt, n-au mai vrut să-și vorbească.

MIERCURI, 16 FEBRUARIE 1944

Nu ne-am vorbit toată ziua, n-am schimbat decât câteva cuvinte lipsite de importanță. A fost prea frig ca să mergem la mansardă și, în plus, a fost ziua lui Margot. La douăsprezece și jumătate, el a venit să vadă cadourile și a rămas să stea de vorbă mai mult decât era absolut necesar, ceea ce altfel n-ar fi făcut niciodată. Dar după-a-

miază s-a ivit șansa. Fiindcă voiam s-o răsfăț și eu o dată pe an pe Margot, m-am dus să aduc cafeaua, apoi cartofii. Am intrat în camera lui Peter și-atunci el și-a luat imediat hârtiile de pe scară. L-am întrebat dacă trebuie să închid trapa.

„Da, a răspuns, închide-o. Când te întorci, bați și-atunci ți-o deschid din nou."

I-am mulțumit, m-am dus sus și-am căutat vreo zece minute cei mai mici cartofi din butoiul cel mare. Apoi m-au apucat durerile de spate și mi s-a făcut frig. Bineînțeles că n-am bătut, ci am deschis singură trapa, însă el a fost foarte săritor și a venit în întâmpinarea mea ca să-mi ia oala din mâini.

„Am căutat mult, dar n-am găsit mai mici."

„Te-ai uitat în butoiul mare?"

„Da, am scormonit cu mâinile peste tot."

Între timp ajunsesem jos, la capul scării, iar el se uita atent în oala pe care o ținea încă în mâini. „Da' sunt foarte buni", a spus, iar când i-am luat oala din mâini, a adăugat: „Complimentele mele!"

În același timp, m-a învăluit într-o privire atât de caldă și duioasă, încât m-am simțit și eu inundată de căldură și duioșie pe dinăuntru. Puteam să-mi dau așa de bine seama că voia să-mi facă o plăcere și, fiindcă nu știa să găsească cuvinte de laudă, își transpunea gândurile în privire. Îl înțelegeam așa de bine și îi eram recunoscătoare până la cer. Și-acum mă cuprinde fericirea când mi-amintesc acele cuvinte și acea privire!

Când am ajuns jos, mama mi-a spus că trebuiau aduși mai mulți cartofi, de data asta pentru masa de seară. Pe un ton foarte docil, m-am oferit să mai merg o dată sus. Când am ajuns la Peter, m-am scuzat că trebuie să-l

deranjez din nou. El s-a ridicat în picioare, s-a postat între scară și perete, m-a prins de braț când ajunsesem deja pe scară, vrând să mă oprească cu forța.

„Mă duc eu, a spus, oricum trebuie să merg sus."

Dar eu i-am răspuns că nu e deloc nevoie și că acum nu trebuie să mă duc să iau cartofi mici. Convins de spusele mele, mi-a dat drumul la braț. Când m-am întors, a deschis trapa și mi-a luat din nou oala din mâini. La ușă, l-am întrebat: „Ce faci acum?"

„Franceză", a fost răspunsul.

L-am întrebat dacă pot să-mi arunc un ochi pe lecțiile lui, m-am spălat pe mâini și m-am așezat în fața lui pe canapea.

După ce i-am explicat câte ceva la franceză, am început să stăm de vorbă. El mi-a spus că mai târziu vrea să meargă în Indiile Neerlandeze și să trăiască pe plantații. Mi-a mai vorbit despre viața lui de-acasă, despre comerțul la negru și mi-a spus că e un mare pierde-vară. I-am răspuns că are un complex de inferioritate foarte pronunțat. A vorbit despre război, despre faptul că în mod cert și între ruși și englezi va fi iarăși război, și a vorbit despre evrei. I se părea că ar fi fost mult mai ușor dacă era creștin și dacă după război ar deveni creștin. L-am întrebat dacă vrea să fie botezat, însă nici asta nu-și dorea. Totuși, nu poate simți ce simt creștinii, mi-a spus, dar după război nimeni nu va mai ști dacă e creștin sau evreu. În clipa aceea am simțit o înțepătură în inimă. Îmi pare așa de rău că încă mai are în el un rest de falsitate.

„Evreii au fost și vor fi întotdeauna poporul ales!" a mai spus Peter.

I-am răspuns: „Sper doar să fie și ei odată aleși spre binele lor!"

În continuare am vorbit într-o atmosferă foarte plăcută despre tata și despre cunoașterea oamenilor și despre tot felul de lucruri, nici eu nu mai știu exact care.

Am plecat abia la cinci și un sfert, fiindcă venea Bep.

Seara, el a mai spus ceva ce mi s-a părut frumos. Vorbeam despre un star de cinema a cărui poză o primise cândva de la mine și care stă atârnată de cel puțin un an și jumătate la el în cameră. I-a plăcut mult și-atunci i-am propus să-i dau și alte poze cu staruri.

„Nu, a răspuns, prefer să rămână așa, numai asta de-aici, la care mă uit în fiecare zi și care mi-a devenit prietenă!"

Acum înțeleg mult mai bine și de ce o strânge pe Mouschi așa de tare la piept. Bineînțeles că are nevoie și el de tandrețe.

Am mai uitat un lucru pe care l-a spus. A spus: „Nu, nu știu ce-i frica, în afară de momentele când nu-mi merge bine cu sănătatea, dar o să mă dezvăț și de asta."

Complexul de inferioritate al lui Peter este foarte serios. Crede, de exemplu, că el e foarte prost, iar noi foarte deștepți. Când îl ajut la franceză, îmi mulțumește de o mie de ori. La un moment dat, chiar că o să-i zic: „Termină cu balivernele astea. Tu știi engleză și geografie mult mai bine!"

Anne Frank

JOI, 17 FEBRUARIE 1944

Dragă Kitty,

Azi-dimineață am fost sus, îi promisesem doamnei Van Daan că-i citesc niște povestioare de-ale mele. Am

început cu *Visul Evei*, care i-a plăcut foarte mult. Apoi am mai citit câteva anecdote din Anexă, care au făcut-o să râdă în hohote. Peter a ascultat și el în parte (adică, doar anecdotele) și m-a întrebat dacă vreau să vin odată la el ca să citesc mai mult. Mi-am zis că pot să-mi încerc norocul imediat, m-am dus să-mi iau caietul și i-am dat să citească pasajul în care Cady și Hans vorbesc despre Dumnezeu. Nu pot spune absolut nimic despre impresia pe care i-a făcut-o. A spus ceva ce nu-mi mai amintesc, nu că este bun, ceva despre ideea în sine. I-am spus că n-am vrut decât să-i arăt că nu scriam numai lucruri amuzante. El a încuviințat din cap, iar eu am ieșit din cameră. Să vedem dacă o să mai aud ceva despre asta!

A ta, Anne Frank

VINERI, 18 FEBRUARIE 1944

Scumpă Kitty,

De fiecare dată când mă duc sus, în orice moment ar fi, scopul meu este să-l văd pe „el". Viața mea aici s-a îmbunătățit deci foarte mult, pentru că acum are din nou un rost, pot să mă bucur de ceva.

Cel puțin obiectul prieteniei mele este întotdeauna în casă și nu trebuie să-mi fie teamă de rivale (în afară de Margot). Nu trebuie să crezi nicidecum că sunt îndrăgostită, căci nu-i adevărat, însă am permanent sentimentul că între Peter și mine se poate înfiripa ceva frumos, ceva care să nască prietenie și încredere. De fiecare dată când pot, mă duc la el, și-acum nu mai este ca înainte, când el nu știa cum să se poarte față de mine, dimpotrivă, conti-

nuă să vorbească și când aproape am ieșit pe ușă. Mamei nu-i place că merg sus. Spune mereu că-l sâcâi pe Peter și că ar trebui să-l las în pace. Oare chiar nu pricepe că am destulă intuiție? Întotdeauna, când merg în cămăruța de sus, se uită la mine așa de ciudat. Când cobor mă întreabă unde am fost. Mi se pare îngrozitor, însă o să ajung încet-încet să n-o mai pot suporta!

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 19 FEBRUARIE 1944

Dragă Kitty,

S-a făcut din nou sâmbătă și, de fapt, asta spune tot. Dimineața a fost liniștită. Am fost aproape o oră sus, dar cu „el" n-am apucat să vorbesc decât pe fugă.

La două și jumătate, când toți se strânseseră sus ori ca să citească, ori ca să doarmă, mi-am luat pătura și tot calabalâcul, m-am dus jos și m-am instalat la birou ca să citesc ori să scriu. N-a durat prea mult și n-am mai rezistat, mi-am lăsat capul să cadă pe braț și-am izbucnit în suspine. Îmi șiroiau lacrimile și mă simțeam profund nefericită. O, de-ar fi venit „el" să mă consoleze.

Se făcuse deja patru când m-am dus din nou sus. La cinci m-am dus să iau cartofi, cu inima plină de speranța unei noi întâlniri. Dar, când eram încă în baie ca să-mi aranjez părul, el a coborât să-l vadă pe Moffie.

Am vrut s-o ajut pe doamna Van Daan și m-am dus cu cartea mea să mă așez sus, însă deodată am simțit că mă podidesc iarăși lacrimile și-atunci am alergat jos la toaletă, luând în trecere și oglinda de mână. Și-am stat acolo pe closet, complet îmbrăcată, mult timp după ce

terminasem, cu lacrimile lăsându-mi urme întunecate pe roșul șorțului și simțindu-mă adânc întristată.

În sinea mea, îmi ziceam cam așa: O, așa n-o să ajung niciodată la Peter. Cine știe, poate că nu-i par deloc drăguță și n-are nevoie de nici un fel de confidențe. Poate că nu se gândește la mine decât superficial. Trebuie să merg mai departe iarăși de una singură, fără confidențe și fără Peter. Și curând poate fără speranță, consolare și așteptări. O, de-aș putea acum măcar să-mi pun capul pe umărul lui și să nu mă mai simt așa de disperată și abandonată! Cine știe, poate că nu-l interesez deloc și se uită la ceilalți cu aceeași tandrețe. Poate că doar mi-am imaginat că tandrețea asta mi-e adresată mie. O, Peter, de-ai putea numai să mă auzi ori să mă vezi! Dar adevărul, dacă e dezamăgitor, nu l-aș putea suporta.

Mai târziu mi-am recăpătat speranța și m-am simțit iar plină de așteptări, în timp ce înlăuntrul meu lacrimile continuau să curgă.

A ta, Anne M. Frank

DUMINICĂ, 20 FEBRUARIE 1944

Ceea ce se întâmplă la ceilalți oameni în timpul săptămânii se întâmplă în Anexă duminica. Când ceilalți oameni își pun hainele de sărbătoare și ies să se plimbe la soare, noi, cei de-aici, frecăm de zor podele, măturăm și spălăm.

Ora opt: în ciuda celor care dorm până mai târziu, Dussel se scoală deja la ora opt. Se duce la baie, apoi jos, revine sus, apoi stă în baie și se spală o oră întreagă.

Nouă și jumătate: se aprind sobele, se înlătură camuflajul și domnul Van Daan merge la baie. Una din încercările de care am parte duminica dimineața este aceea că, din patul meu, trebuie să mă uit drept în spinarea lui Dussel în timp ce-și face rugăciunea. Oricine se va mira dacă spun că un Dussel rugându-se oferă un spectacol înspăimântător. Nu că ar plânge ori ar deveni sentimental, o, nu, însă are obiceiul să se legene timp de un sfert de oră, spun bine, un sfert de oră, lăsându-se când pe călcâie, când pe vârful picioarelor. Înainte, înapoi, înainte, înapoi, nu se mai termină, iar dacă nu închid ochii, aproape că amețesc.

Zece și un sfert: soții Van Daan fluieră, baia e liberă. La noi se ridică din perne primele fețe adormite. Apoi totul merge repede, repede, repede. Pe rând, Margot și cu mine ne ducem să ajutăm la spălat. Cum jos este destul de frig, niște pantaloni lungi și o basma nu strică. Între timp, în baie a intrat tata. La ora unsprezece e rândul lui Margot (sau al meu), apoi toată lumea este curată.

Unsprezece și jumătate: micul dejun. Nu voi zăbovi prea mult asupra acestui subiect, căci despre mâncare se vorbește oricum destul și fără mine.

Douăsprezece și un sfert: fiecare trece la treaba lui. În salopetă, tata îngenunchează numaidecât pe jos și perie covorul atât de energic, încât un nor mare de praf învăluie camera. Domnul Dussel face paturile (anapoda, bineînțeles) și, în tot acest timp, fluieră mereu același concert pentru vioară de Beethoven. Mama se aude târșâindu-și picioarele la mansardă, unde întinde rufele. Domnul Van Daan își pune pălăria și dispare în regiunile inferioare, urmat de cele mai multe ori de Peter și Mouschi. Doamna Van Daan își pune un șorț lung, o

vestă de lână neagră și galoși, își leagă capul cu un fular gros din lână roșie, ia un maldăr de rufe murdare sub braț și, după o bine studiată scurtă reverență de spălătoreasă, se duce să spele. Margot și cu mine spălăm vasele și facem ordine în cameră.

MIERCURI, 23 FEBRUARIE 1944

De ieri, afară e o vreme minunată, iar eu sunt complet remontată. Scrisul meu, cea mai minunată avuție pe care o posed, avansează bine. Mă duc aproape în fiecare dimineață la mansardă ca să-mi scot din plămâni aerul stătut din cameră. Azi-dimineață, când m-am dus iarăși la mansardă, Peter tocmai făcea ordine. A terminat repede și, în clipa în care m-am așezat pe jos la locul meu preferat, a venit și el. Ne-am uitat împreună la cerul albastru, la castanul golaș pe ale cărui crengi scânteiau stropi mici, la pescăruși și alte păsări care, în zborul lor la firul ierbii, păreau de argint. Toate astea ne-au emoționat și ne-au captivat într-atât, încât n-am mai putut scoate o vorbă. El stătea în picioare, rezemat cu capul de o grindă groasă, eu stăteam așezată. Trăgeam aerul în piept, ne uitam afară și simțeam că era vorba de ceva ce nu trebuia întrerupt de cuvinte. Ne-am uitat mult timp afară și, când el a trebuit să meargă să spargă lemne, am știut că este un tip fain. A urcat scara care ducea în pod, eu l-am urmat și, în sfertul de oră cât a spart lemne, iarăși n-am schimbat nici o vorbă. Din locul unde stăteam, îl vedeam cum face eforturi vizibile să spargă bine și să-mi arate forța lui. Dar priveam și pe fereastra deschisă, peste o bună parte a Amsterdamului, peste toate acoperișurile

până la orizontul care era de un albastru așa de deschis, încât linia nu se distingea limpede.

„Câtă vreme există toate astea, mi-am zis, iar eu pot avea parte de ele, de razele astea de soare, de cerul ăsta fără nici un nor, n-am de ce să fiu tristă."

Pentru orice om căruia îi este frică, care e singur sau nefericit, remediul cel mai bun este în mod cert să iasă afară, să meargă undeva unde să fie cu totul singur, singur cu natura, cu cerul și cu Dumnezeu. Căci abia atunci și numai atunci simți că totul este cum trebuie să fie și că Dumnezeu vrea să-i vadă pe oameni fericiți în mijlocul naturii simple, dar frumoase.

Câtă vreme toate astea există și, fără îndoială, așa va fi mereu, știu că, în orice condiții, există o consolare pentru fiecare tristețe. Și cred cu fermitate că natura poate alunga multe nenorociri.

O, cine știe, poate nu mai durează mult și voi putea împărtăși această copleșitoare senzație de fericire cu cineva care simte exact la fel ca mine.

A ta, Anne

P.S. Gânduri: pentru Peter.

Ne lipsesc multe aici, foarte multe și de mult timp, și-mi lipsesc și mie la fel cum îți lipsesc ție. Să nu crezi că mă refer la lucruri exterioare, căci în privința asta suntem aprovizionați excelent. Nu, mă gândesc la lucrurile interioare. La fel ca tine, mi-e dor de libertate și aer proaspăt, dar cred că am fost despăgubiți cu vârf și îndesat pentru aceste lipsuri. Vorbesc de o despăgubire interioară. Azi-dimineață, când stăteam la fereastră privind afară, adică uitându-mă exact și profund la Dumnezeu și la natură, am fost fericită, pur și simplu fericită. Și,

Peter, câtă vreme există această fericire interioară, această fericire dată de natură, de sănătate și de încă foarte multe alte lucruri, câtă vreme porți toate astea în tine, te vei simți întotdeauna fericit. Bogăție, considerație, poți pierde totul, dar fericirea din inima ta nu poate fi decât ascunsă sub un văl și, cât trăiești, te va face mereu fericit.

Când ești singur și nefericit sau trist, încearcă și tu odată, pe o vreme la fel de frumoasă, să privești din pod lumea de-afară. Nu casele și acoperișurile, ci cerul. Câtă vreme te poți uita fără teamă la cer, vei ști că lăuntric ești pur și că, orice-ar fi, îți vei regăsi fericirea.

DUMINICĂ, 27 FEBRUARIE 1944

Dragă Kitty,

De dimineața devreme până seara târziu nu fac, de fapt, nimic altceva decât să mă gândesc la Peter. Adorm cu imaginea lui în fața ochilor, îl visez și, atunci când mă trezesc, el încă mă privește.

Am senzația clară că Peter și cu mine nu suntem nici pe departe așa de diferiți cum pare din afară, și îți explic și de ce: ne lipsește amândurora, și lui Peter, și mie, o mamă. A lui este prea superficială, îi place să flirteze și nu-i pasă prea mult de ce gândește Peter. A mea se ocupă mult de mine, dar n-are tact, n-are finețe a sentimentului și nici înțelegere maternă.

Amândoi, Peter și cu mine, avem de furcă cu viața noastră interioară, amândoi suntem încă nesiguri și, de fapt, prea fragili și cu un caracter prea gingaș pentru a fi tratați așa de dur. Când se întâmplă asta, vreau să ies sau vreau să-mi ascund sentimentele, vărs apă peste tot și

trântesc oale și fac gălăgie, astfel încât toți să-și dorească să mă aibă cât mai departe.

El se închide în sine, nu vorbește aproape deloc, este tăcut și visează, ascunzându-se astfel temător.

Dar cum și când ne vom găsi în sfârșit unul pe celălalt?

Nu știu cât voi mai fi în stare să-mi stăpânesc cu mintea dorința asta.

A ta, Anne M. Frank

LUNI, 28 FEBRUARIE 1944

Scumpă Kitty,

Lucrurile se transformă într-un coșmar și de noapte, și de zi. Îl văd aproape oră de oră și nu pot ajunge la el, nu trebuie să arăt nimănui nimic, trebuie să fiu veselă, în timp ce în mine totul e deznădejde.

Peter Schiff și Peter van Daan s-au topit într-un singur Peter, care e bun și drăguț și de care mi-e îngrozitor de dor. Mama este groaznică, tata drăguț și, astfel, și mai insuportabil, Margot este cea mai insuportabilă dintre toți, căci ea pretinde o față amabilă, iar eu vreau să fiu lăsată în pace.

Peter n-a venit la mine în mansardă, s-a dus în pod și a tâmplărit acolo ceva. Cu fiecare trosnet și fiecare lovitură de ciocan, din curajul meu se mai desprindea o bucată și mă întristam și mai tare. Iar în depărtare, un carilon cânta: „Drept trupul, drept sufletul!"

Sunt sentimentală, știu asta. Sunt deznădăjduită și nechibzuită, și asta o știu.

O, ajută-mă!

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Problemele mele personale au fost împinse în plan secund, și asta din cauza unei… spargeri. Devin plictisitoare cu spargerile mele, dar ce pot face dacă hoților le face așa o mare plăcere să onoreze cu vizita lor Gies & Co? Spargerea asta e mult mai complicată decât precedenta, din iulie 1943.

Ieri-seară, când domnul Van Daan a coborât ca de obicei la șapte și jumătate în biroul lui Kugler, a văzut că ușa intermediară, de sticlă, și ușa biroului erau deschise. S-a mirat. A mers mai departe și mirarea i-a fost și mai mare când a descoperit că ușile cabinetului erau deschise și ele, iar în biroul din față domnea o harababură îngrozitoare. „Aici a fost un hoț“, i-a trecut lui prin cap. Pentru a se convinge numaidecât cum stau lucrurile, a coborât scara, a controlat ușa de la intrare și broasca Lips[1]: totul era închis. „Înseamnă că Bep și Peter au fost foarte neglijenți în seara asta“, a presupus. A mai rămas puțin în biroul lui Kugler, apoi a stins lampa, s-a dus sus și nu s-a mai gândit nici la uși deschise, nici la harababura din biroul din față.

Azi-dimineață, Peter a bătut devreme la ușa noastră ca să ne dea o veste nu prea plăcută: ușa de la intrare era larg deschisă, iar aparatul de proiecție și noua servietă a lui Kugler dispăruseră din dulapul în perete. Peter a fost însărcinat să meargă să închidă ușa. Când Van Daan ne-a împărtășit și constatările lui din seara trecută, o teamă îngrozitoare a pus stăpânire pe noi.

Totul nu putea avea decât o singură explicație: hoțul avea o dublură a cheii de la ușă, căci aceasta nu fusese

1. Marcă de broască de siguranță.

deloc forțată. Trebuie să se fi strecurat înăuntru foarte devreme, la începutul serii; a închis ușa în urma lui, a fost deranjat de Van Daan, s-a ascuns până la plecarea lui, apoi a fugit cu prada, lăsând, în grabă, ușa deschisă.

Cine putea să aibă cheia noastră? De ce nu s-a dus hoțul la depozit? Oare făptașul să fie unul dintre magazionerii noștri? Oare n-avea să ne trădeze acum, că îl auzise și poate chiar îl văzuse pe Van Daan?

Era ceva cu-adevărat înspăimântător, fiindcă nu știam dacă hoțului nu-i trece prin cap să ne deschidă ușa încă o dată. Ori se speriase el însuși de omul care dăduse târcoale pe-aici?

A ta, Anne

P.S. Ne-am bucura foarte tare dacă ai putea să ne faci rost de un detectiv bun. Prima condiție este, bineînțeles, să putem avea încredere în el în privința clandestinității.

JOI, 2 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Margot și cu mine am fost astăzi împreună la mansardă, dar când sunt cu ea nu mă pot bucura așa cum îmi închipui că m-aș bucura dacă aș fi cu Peter (sau cu altcineva), deși știu prea bine că în cele mai multe privințe simte și ea la fel ca mine!

În timp ce spăla vasele, Bep a început să vorbească cu mama și cu doamna Van Daan despre deprimarea ei. Cum s-o ajute cele două? Mai cu seamă mama, cu lipsa ei de tact, mai tare te înfundă. Știi ce sfat i-a dat? Să se gândească la toți ceilalți oameni care pier pe lumea asta!

Cui folosește gândul necazului atunci când el însuși este copleșit de necaz? Am și spus asta. Mi s-a răspuns, bineînțeles, că nu sunt în măsură să-mi dau cu părerea despre asemenea lucruri!

Ce idioți și stupizi pot fi adulții! De parcă Peter, Margot, Bep și cu mine n-am simți toți același lucru! Singurul remediu este iubirea maternă sau iubirea prietenilor foarte, foarte buni. Dar mamele astea două nu ne înțeleg nici cât negru sub unghie! Doamna Van Daan poate că înțelege un pic mai mult decât mama.

O, aș fi vrut atâta să-i spun sărmanei Bep ceva, un lucru despre care știu din experiență că ajută. Dar tata s-a băgat între noi și m-a împins fără nici un menajament la o parte. Ce tâmpiți sunt cu toții!

Am mai vorbit cu Margot și despre tata și mama. Ce bine ne-am putea distra aici dacă ei n-ar fi așa de plicticoși! Am putea organiza seri în care fiecare, pe rând, să vorbească pe o anumită temă. Dar tocmai asta-i problema. Aici nu pot să vorbesc! Domnul Van Daan atacă, mama devine tranșantă și nu poate vorbi despre *nimic* pe un ton calm, tata n-are nici un chef să se angajeze în astfel de discuții, la fel și domnul Dussel. Doamna van Daan este atacată mereu, așa încât se înroșește toată și aproape că nu se mai poate apăra. Iar noi? Noi n-avem dreptul să avem nici o opinie! Da, ei sunt teribil de moderni! Fără drept de opinie! Poți să-i spui cuiva: Ține-ți gura! Dar să nu-ți poți exprima opinia, așa ceva nu există! Nimeni nu poate interzice altei persoane, oricât de tânără ar fi, dreptul la opinie! Bep, Margot, Peter și cu mine nu ne putem afla sprijin decât într-o iubire puternică și devotată, de care nici unul dintre noi n-are parte aici. Și nimeni nu ne poate înțelege, cu atât mai puțin idioții ăștia care

fac pe înțelepții, căci suntem mult mai sensibili și mai avansați în felul nostru de a gândi decât ar bănui vreunul dintre ei chiar și la modul cel mai vag!

Iubire, ce este iubirea? Cred că iubirea este ceva ce, de fapt, nu se poate traduce în cuvinte. Iubire înseamnă să înțelegi pe cineva, să ții la cineva, să împărtășești cu el fericirea și necazul. Și, la toate astea, se adaugă mai devreme sau mai târziu și iubirea fizică. Ai împărțit ceva, ai oferit ceva, ai primit ceva. Și dacă te căsătorești sau nu, dacă ai un copil sau nu, dacă ți-ai pierdut onoarea sau nu, toate astea nu contează dacă știi că pentru tot restul vieții ai pe cineva lângă tine care te înțelege și pe care nu trebuie să-l împarți cu nimeni!

A ta, Anne M. Frank

Momentan, mama face iarăși mutre; este vizibil geloasă fiindcă vorbesc cu doamna Van Daan mai mult decât cu ea. Puțin îmi pasă!

După-masă l-am prins pe Peter; am stat de vorbă cel puțin trei sferturi de oră. I-a fost foarte greu să se destăinuie, însă după îndelungi încercări a început să-și găsească totuși cuvintele. Pur și simplu nu știam ce-i mai bine să fac: să cobor sau să rămân sus. Dar voiam așa de mult să-l ajut! I-am povestit despre Bep și despre lipsa de tact a celor două mame. El mi-a spus că părinții lui se ceartă mereu, chit că e vorba de politică, de țigări ori de tot felul de alte lucruri. Cum ți-am spus deja, Peter a fost foarte timid, dar nu într-atât cât să nu-și dea drumul și să spună că și-ar dori să nu-și mai vadă părinții doi ani de zile. „Tata nu-i nici pe departe așa de simpatic pe cât pare, mi-a spus, dar în privința țigărilor mama are întru totul dreptate."

I-am povestit și eu despre mama. Însă când a fost vorba de tata, el i-a luat apărarea, spunând că este un „tip mortal“.

Astă-seară, când puneam în cui șorțul după ce spălasem vasele, m-a chemat și m-a rugat să nu spun jos că ei se certaseră din nou și nu-și vorbeau. I-am promis, deși îi povestisem deja lui Margot. Dar sunt sigură că Margot o să-și țină gura.

„Nu, Peter, i-am spus, nu trebuie să-ți fie teamă de mine. Mi-am pierdut obiceiul de a umbla cu vorba. Nu povestesc nimănui nimic din ce-mi spui tu.“

Asta i-a plăcut. I-am mai povestit și despre bârfele insuportabile de la noi și i-am spus: „Bineînțeles, Margot are perfectă dreptate atunci când spune că nu sunt sinceră, căci, deși nu vreau să mai bârfesc, continui s-o fac cu mare plăcere atunci când vine vorba de domnul Dussel.“

„Frumos din partea ta“, a spus el. Se înroșise, iar eu, la rândul meu, aproape că m-am fâstâcit în fața unui asemenea compliment venit din inimă.

Apoi am mai vorbit despre cei de jos și cei de sus. Peter a fost chiar un pic mirat că noi încă nu-i agream părinții. „Peter, i-am spus, tu știi că sunt sinceră. De ce să nu ți-o spun? Și noi le știm defectele.“

Am adăugat: „Peter, aș vrea așa de mult să te ajut. Cum să fac? Ești prins la mijloc și, chiar dacă n-o spui, știu că asta te macină.“

„Îmi va face mereu plăcere să primesc ajutor de la tine.“

„Cel mai bine ar fi, poate, să mergi la tata. Nici el nu umblă cu vorba, poți să-i spui totul fără nici o problemă!“

„Da, e un adevărat camarad.“

„Îți place de el, nu-i așa?“

Peter a încuviințat din cap, iar eu am continuat: „Să știi că și lui de tine!“

Înroșindu-se, mi-a aruncat o privire scurtă; era, într-adevăr, emoționant să vezi ce tare îl bucuraseră cele câteva cuvinte. „Crezi?“ a întrebat.

„Da, am spus, poți să-ți dai seama de asta după ce mai lasă să-i scape din când în când.“

Atunci a venit domnul Van Daan pentru dictare. Cu siguranță, și Peter este, la fel ca tata, un „tip mortal“.

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 3 MARTIE 1944

Scumpă Kitty,

Astă-seară, când m-am uitat în flacăra lumânării, mi-am recăpătat bucuria și liniștea. De fapt, în acea lumânare este bunica, și bunica este cea care mă ocrotește și mă apără și-mi redă bucuria. Dar… altcineva îmi domină starea de spirit, iar acesta e… Peter. Astăzi, când m-am dus să iau cartofi și eram încă pe scară, cu oala plină în brațe, el m-a întrebat: „Ce-ai făcut la prânz?“ M-am așezat pe scară și am început să vorbim. La cinci și un sfert (la o oră după ce plecasem după ei), cartofii au ajuns în cameră. Peter n-a mai scos nici o vorbă despre părinții lui, am vorbit doar despre cărți și despre cum era înainte. O, ce privire caldă are băiatu' ăsta! Cred că nu-mi mai lipsește mult și mă îndrăgostesc de el.

Despre asta a vorbit chiar el astă-seară. După ce am curățat cartofii, m-am dus la el și i-am spus că mi-e așa de cald. „Dacă te uiți la Margot și la mine, vezi imediat care-i temperatura: când e frig, suntem albe, când e cald, roșii“, am spus.

„Îndrăgostită?“ m-a întrebat.

„De ce-aș fi îndrăgostită?“ Răspunsul meu (sau mai bine zis întrebarea) a fost destul de nătâng.

„De ce nu?“ a întrebat el, iar apoi a trebuit să mergem la masă.

Oare să fi avut vreo intenție când a pus întrebarea asta? Astăzi am apucat în sfârșit să-l întreb dacă vorbăria mea nu-l plictisește. N-a spus decât: „Îmi place, să știi!“ În ce măsură răspunsul ăsta vine din timiditate nu pot să-mi dau seama.

Kitty, sunt ca o îndrăgostită care tot timpul vorbește doar despre scumpetea ei. Peter e într-adevăr o scumpete. Oare când voi putea să-i spun asta? Bineînțeles, numai dacă și eu sunt pentru el o scumpete, dar eu nu sunt o pisicuță pe care să pui mâna fără mănuși, știu asta prea bine. Iar lui îi place liniștea, așa că habar n-am în ce măsură crede că sunt drăguță. În orice caz, o să ne cunoaștem un pic mai bine. Mi-aș dori doar să îndrăznim să ne spunem mult mai multe lucruri. Dar, cine știe, poate că momentul acela va veni mai repede decât îmi închipui eu! De câteva ori pe zi îmi adresează o privire plină de înțelegere, eu îi răspund făcându-i cu ochiul și ne bucurăm amândoi. Trebuie să fiu nebună să vorbesc despre bucuria lui, dar am sentimentul irepresibil că gândește la fel ca mine.

A ta, Anne Frank

SÂMBĂTĂ, 4 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

După luni și luni de zile, sâmbăta asta nu mai este așa de plicticoasă, tristă și monotonă ca toate cele de dinaintea ei. Nimeni altcineva decât Peter este cauza. Azi-dimineață, când m-am dus la mansardă ca să-mi pun șorțul pe sfoară,

tata m-a întrebat dacă nu vreau să mai rămân să vorbim puțin în franceză. Am fost de-acord. Am vorbit mai întâi în franceză, i-am explicat câteva lucruri, apoi am făcut engleză. Tata a citit cu voce tare din Dickens, iar eu am fost în culmea fericirii, căci stăteam pe scaunul tatei, chiar lângă Peter.

La unsprezece fără un sfert m-am dus jos. La unsprezece și jumătate, când am urcat din nou, Peter era deja pe scară și mă aștepta. Am stat de vorbă până la unu fără un sfert. De îndată ce se ivește și cel mai mic prilej, dacă ies din cameră, de pildă după masă, când nimeni nu ne aude, el spune: „Pa, Anne. Pe curând!"

O, sunt așa de bucuroasă! Oare o să înceapă acum totuși să-i placă de mine? În orice caz, e un băiat drăguț și cine știe ce discuții minunate pot să mai port cu el!

Doamna Van Daan n-are nimic împotriva discuțiilor noastre, însă astăzi a întrebat totuși ca să ne tachineze: „Voi doi, acolo sus… pot să am încredere în voi?"

„Desigur", am protestat eu. „Da' mă jigniți!"

Mă bucur de dimineață până seara că-l voi vedea pe Peter.

A ta, Anne Frank

P.S. Să nu uit: azi-noapte a căzut o pătură groasă de zăpadă. Acum aproape că nu se mai vede nimic, totul s-a topit.

LUNI, 6 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Nu ți se pare ciudat că, după ce Peter mi-a povestit despre părinții lui, mă simt un pic responsabilă pentru

el? Am senzația că acele certuri mă privesc la fel de mult ca pe el, și totuși nu mai îndrăznesc să vorbesc cu el despre asta, căci mi-e teamă că nu-i place. Pentru nimic în lume n-aș vrea să fiu deplasată.

Uitându-mă la fața lui Peter, îmi dau seama că și el gândește la fel de mult ca mine, iar ieri-seară chiar m-am supărat când doamna Van Daan a spus zeflemitor: „Gânditorul!“ Peter s-a înroșit și s-a fâstâcit, iar eu era cât pe ce să explodez.

Oamenii ăștia ar face bine să-și țină gura! Nici nu poți să-ți dai seama ce neplăcut e să asist la singurătatea lui fără să pot face ceva. Îmi pot închipui, ca și cum aș fi trăit asta pe pielea mea, câtă deznădejde îi provoacă uneori toate certurile alea. Bietul Peter, cât îi lipsește iubirea!

Ce greu mi-a fost să-l aud cum spune că n-are nevoie de prieteni. O, cât de mult se înșală! Dar cred că nu crede nici el ce spune. Se agață de virilitatea lui, de singurătatea lui și de masca de indiferență ca să nu-și iasă din rol, ca să nu arate niciodată, niciodată cum se simte. Bietul Peter, oare cât timp va putea să mai joace rolul ăsta, oare toate aceste eforturi supraomenești nu vor fi urmate de o explozie îngrozitoare?

O, Peter, de te-aș putea ajuta, de mi-ai îngădui asta! Împreună am reuși să ne alungăm singurătatea!

Gândesc mult, însă nu spun mare lucru. Mă bucur când îl văd și, pe deasupra, strălucește și soarele.

Ieri, în timp ce mă spălam pe cap, nu-mi mai încăpeam în piele de bucurie și știam prea bine că el era în camera de-alături. Nu puteam să mă abțin. Cu cât sunt mai calmă și mai serioasă înlăuntrul meu, cu atât sunt

mai exuberantă! Cine va fi primul care va descoperi această carapace și o va străpunge?

Este totuși bine că soții Van Daan n-au o fată. Niciodată cucerirea mea n-ar fi atât de dificilă, atât de frumoasă și atât de minunată dacă n-ar exista tocmai atracția celuilalt sex!

A ta, Anne M. Frank

P.S. Tu știi că îți scriu totul cu sinceritate și de aceea trebuie să-ți mărturisesc că, de fapt, viața mea este o așteptare de la o întâlnire la alta. Sper mereu să descopăr că și el mă așteaptă la fel și, în sinea mea, sunt foarte încântată când îi observ micile, sfioasele încercări. După părerea mea, ar vrea și el din tot sufletul să se exprime cu aceeași ușurință ca mine; nu știe că tocmai stângăcia lui mă mișcă.

MARȚI, 7 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Când mă gândesc acum la viața mea din 1942, totul mi se pare ireal. De traiul dumnezeiesc de-atunci avea parte o Anne Frank cu totul diferită de cea care între timp s-a maturizat aici. Un trai dumnezeiesc, asta a fost. La tot pasul cinci admiratori, vreo douăzeci de prietene și cunoștințe, preferata celor mai mulți profesori, răsfățată de mama și tata, multe dulciuri, destui bani – ce vrei mai mult?

O să mă întrebi de bună seamă cum de i-am fermecat pe toți oamenii ăștia. Peter numește asta „putere de atracție“, dar nu-i întru totul adevărat. Pentru profesori,

răspunsurile mele istețe, remarcile hazlii, fața zâmbitoare și privirea critică aveau ceva simpatic, amuzant și spiritual. Nu eram decât o seducătoare înverșunată, cochetă și amuzantă. Aveam câteva părți bune care îmi asigurau o anumită popularitate, și anume sârguință, cinste și generozitate. N-aș fi oprit niciodată pe nimeni, oricine ar fi fost, să copieze după mine, împărțeam dulciuri în stânga și-n dreapta și nu eram încrezută.

Oare, fiind atât de admirată, n-aș fi ajuns arogantă? E un mare noroc că în mijlocul, în toiul balului, cum s-ar zice, m-am trezit deodată la realitate, și a durat mai bine de un an până m-am obișnuit să nu mai primesc de niciunde semne de admirație.

Cum eram văzută la școală? Cea care dădea întotdeauna tonul la farse și glume, mereu cea dintâi, niciodată prost-dispusă sau plângăcioasă. Era de mirare că toată lumea voia să mă însoțească când mergeam pe bicicletă sau voia să-mi facă diverse favoruri?

Acum văd în acea Anne Frank o fată drăguță, amuzantă, dar superficială, care nu mai are nimic de-a face cu mine. Ce-a spus Peter despre mine? „Oricând te vedeam, erai înconjurată de doi sau mai mulți băieți și de o grămadă de fete, râdeai mereu și erai mereu în centrul atenției!“ Are dreptate.

Ce-a mai rămas acum din acea Anne Frank? O, sigur, încă nu mi-am pierdut râsul și replicile, știu să critic oamenii la fel de bine sau chiar mai bine, știu să flirtez la fel de bine și să fiu amuzantă, dacă vreau…

Asta-i buba. Preț de o seară, câteva zile, o săptămână, aș vrea să mai trăiesc încă o dată așa, să fiu veselă și aparent fără griji. La sfârșitul acelei săptămâni aș fi extenuată și i-aș fi extrem de recunoscătoare oricui ar vorbi cu mine

despre ceva serios. Nu vreau adoratori, ci prieteni, nu vreau să fiu admirată pentru un surâs calin, ci pentru comportament și caracter. Știu foarte bine că atunci cercul din jurul meu s-ar face mult mai mic. Dar ce contează dacă îmi mai rămân doar câțiva oameni, oameni sinceri?

Cu toate astea, nici în 1942 n-am fost pe de-a-ntregul fericită; mă simțeam deseori abandonată, dar, fiind ocupată de dimineață până seara, nu mă gândeam la asta și mă distram cât puteam. Conștient sau inconștient, încercam să alung senzația de gol făcând tot felul de pozne.

Acum, analizându-mi viața, îmi dau seama că o etapă din ea s-a încheiat definitiv; perioada fără griji și necazuri a anilor de școală nu se mai întoarce niciodată. Nici măcar n-o regret, am depășit stadiul ăsta, nu pot să fac doar tâmpenii, o părticică din mine își păstrează mereu gravitatea.

Văd viața mea de dinainte de Anul Nou 1944 ca printr-o lupă puternică. Acasă, viața însorită, apoi, în 1942, venirea aici, tranziția bruscă, certurile, învinuirile; nu puteam să înțeleg, eram copleșită și nu reușeam să mă stăpânesc decât devenind obraznică.

Prima jumătate a lui 1943, accesele mele de plâns, singurătatea, conștientizarea lentă a tuturor greșelilor și defectelor mele, care sunt așa de mari și păreau de două ori mai mari. În timpul zilei, uitam de toate vorbind, încercam să-l atrag pe Pim de partea mea, dar nu reușeam. Mă aflam singură în fața dificilei sarcini de a mă transforma în așa fel încât să nu mi se mai facă reproșuri, căci acestea mă apăsau, mă îngropau într-o groaznică deznădejde.

În a doua jumătate a anului, lucrurile s-au mai ameliorat. Am intrat în adolescență, au început să mă considere mai matură. Am început să gândesc, să scriu povestiri și am ajuns la concluzia că ceilalți nu mai aveau nimic

de-a face cu mine. N-aveau nici un drept să tragă de mine în stânga și-n dreapta ca de o pendulă. Voiam să mă remodelez singură, conform propriei voințe. Am înțeles că pot renunța la mama cu totul și cu totul. A fost o constatare dureroasă, însă ce m-a rănit și mai tare a fost înțelegerea faptului că tata n-avea cum să-mi fie vreodată confident. Nu mai aveam încredere în nimeni altcineva decât în mine însămi.

După Anul Nou, a doua mare schimbare, visul meu… astfel am descoperit că am nevoie de… un băiat. Nu de o prietenie cu o fată, ci de un prieten băiat. Am descoperit de asemeni fericirea din mine sub carapacea de superficialitate și veselie. Din când în când reintram în acalmie. Acum nu mai trăiesc decât pentru Peter, căci de el va depinde foarte mult ce se va întâmpla mai departe cu mine.

Seara, când stau culcată în pat și-mi termin rugăciunea spunând: *Ich danke Dir für all das Gute und Liebe und Schöne*[1], jubilez în sinea mea. Atunci mă gândesc la „ce-i bun" în clandestinitate, la sănătatea mea și la întreaga mea ființă, la ce are „drăguț" Peter, la ce-i încă mic și fragil și căruia noi încă nu îndrăznim să-i dăm un nume, iubire, viitor, fericire, și la „ce-i frumos", asta însemnând lumea, natura și frumusețea amplă a întregului, a tuturor lucrurilor frumoase împreună.

Atunci nu mă gândesc la toate nenorocirile, ci la frumusețea încă prezentă. În asta constă în bună măsură diferența dintre mama și mine. Sfatul ei împotriva melancoliei este: „Gândește-te la toate nenorocirile din lume și fii fericită că nu treci tu prin ele." Sfatul meu este: „Ieși afară, mergi pe câmp, în natură și soare. Ieși afară și

1. Îți mulțumesc pentru tot ce-i bun, drăguț și frumos (germ.).

încearcă să regăsești fericirea în tine. Gândește-te la tot ce-i frumos în tine și în jurul tău și fii fericită!“

După părerea mea, ce spune mama nu stă-n picioare, căci ce poți face atunci când treci chiar tu prin nenorociri? Ești pierdut. Eu cred că, dimpotrivă, în orice necaz este și o urmă de frumos. Dacă ai ochi pentru ea, descoperi din ce în ce mai multă bucurie și-ți regăsești echilibrul. Iar cine-i fericit îi va face și pe alții fericiți. Cine are curaj și încredere nu se va lăsa pradă nenorocirii.

A ta, Anne M. Frank

MIERCURI, 8 MARTIE 1944

Margot și cu mine ne-am scris câteva bilețele, doar ca să ne distrăm, bineînțeles.

Anne: Ciudat, nu? Întotdeauna îmi revine în minte mult mai târziu ce se întâmplă peste noapte. Acum mi-amintesc dintr-odată că domnul Dussel a sforăit azi-noapte foarte tare (acum este trei fără un sfert, miercuri după-amiază, și domnul Dussel sforăie din nou, ăsta-i motivul pentru care mi-am adus aminte). Când a trebuit să merg la oală, am făcut intenționat mai mult zgomot, ca să înceteze sforăiturile.

Margot: Ce-i mai bine, respirația sufocată sau sforăitul?

Anne: Sforăitul, căci încetează atunci când fac zgomot, fără ca persoana cu pricina să se trezească.

Ceea ce nu i-am scris lui Margot, dar vreau să-ți mărturisesc ție, dragă Kitty, este că-l visez foarte des pe Peter. Alaltăieri noapte eram pe gheață aici, în camera noastră

de zi. Cu mine era băiețelul din patinoarul din sala Apollo, care patina aici cu surioara lui cu picioare ca fusele, îmbrăcată în eterna ei rochie albastră. M-am prezentat lui cu gesturi sclifosite și l-am întrebat cum îl cheamă. Îl chemă Peter. În vis, mă întrebam oare câți Peteri cunosc acum.

Apoi am visat că stăteam față în față cu Peter în cămăruța lui, lângă scară. Îi spuneam ceva, el mi-a dat un sărut, dar mi-a răspuns că totuși nu mă iubește așa de mult și că n-ar mai trebui să flirtez. Cu o voce deznădăjduită și rugătoare, i-am spus: „Eu nu flirtez, Peter!“

Când m-am trezit, am fost bucuroasă că Peter încă nu spusese asta.

Azi-noapte ne-am și sărutat, dar obrajii lui Peter au fost foarte dezamăgitori, nu sunt așa de catifelați cum par, ci ca ai tatei, deci obraji de bărbat care se rade deja.

VINERI, 10 MARTIE 1944

Scumpă Kitty,

Astăzi e potrivit proverbul: „Un necaz nu vine niciodată singur.“ Peter tocmai l-a spus. O să-ți spun ce neplăceri avem și ce s-ar mai putea să atârne deasupra capetelor noastre.

Mai întâi, Miep este bolnavă – asta după ce ieri a fost la nunta lui Henk și Aagje. A răcit în Westerkerk, unde s-a oficiat căsătoria. În al doilea rând, domnul Kleiman încă nu și-a reluat activitatea după ultima lui hemoragie gastrică, deci Bep este singură la birou. În al treilea rând, un domn (pe care nu-l voi numi) a fost arestat de poliție. E foarte grav, nu doar pentru bărbatul respectiv, ci și

pentru noi, căci acum așteptăm cu nerăbdare să ne vină cartofi, unt și gem. Domnul M., să-l numim așa, are cinci copii sub treisprezece ani, iar unul e pe drum.

Ieri-seară am trecut iarăși printr-o mică spaimă, fiindcă deodată a ciocănit cineva în peretele de lângă noi. Tocmai mâncam. Restul serii s-a scurs într-o atmosferă apăsătoare, plină de nervozitate.

În ultima vreme n-am absolut nici un chef să notez întâmplările de-aici. Mult mai mult mă afectează propriile preocupări. Să nu mă înțelegi greșit! Mi se pare groaznică soarta bietului domn M., însă în jurnalul meu nu am totuși prea mult spațiu pentru el.

Marți, miercuri și joi am fost la Peter între patru și jumătate și cinci și un sfert. Am făcut franceză și am pălăvrăgit despre tot felul de lucruri. Aștept cu mare bucurie ora asta de după-amiaza, iar partea cea mai frumoasă este că și lui Peter, după câte cred eu, îi place că vin.

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 11 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

În ultima vreme nu mai am stare, mă duc ba de sus jos, ba de jos sus. Îmi place să vorbesc cu Peter, însă mi-e întotdeauna teamă să nu-l plictisesc. Mi-a povestit câte ceva despre trecut, despre părinții lui și despre el. Mi se pare mult prea puțin și mă întreb la fiecare cinci minute cum să fac să-i cer mai mult. Mai demult nu mă putea suferi, lucru valabil și reciproc. Acum mi-am schimbat părerea; oare și-o fi schimbat-o și el? Eu cred că da, însă

asta nu înseamnă neapărat că trebuie să ajungem prieteni la cataramă, cu toate că pe mine asta m-ar ajuta să suport mai ușor viața în clandestinitate. Dar nu vreau să-mi pierd mințile, mi-e capul și-așa destul la el și nu trebuie să te plictisesc și pe tine numai fiindcă sunt eu așa de plictisită!

DUMINICĂ, 12 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Cu cât trece timpul, cu atât situația devine mai idioată. De ieri, Peter nu se mai uită la mine, de parcă s-ar fi supărat. Acum fac și eu tot ce-mi stă în putință să n-alerg după el și să-i vorbesc cât mai puțin posibil, dar îmi vine foarte greu! Oare ce-l face adesea să se îndepărteze de mine, iar alteori să se îndrepte spre mine? Poate că doar îmi închipui că lucrurile stau mai prost decât în realitate, poate că are și el toanele lui, poate că mâine totul va fi din nou bine!

Când sunt așa de tristă și deprimată, cel mai greu îmi e să păstrez aparențele. Trebuie să vorbesc, să ajut, să stau cu ceilalți și, mai ales, să fiu veselă! Cel mai tare duc lipsa naturii și a unui loc în care să pot fi singură cât vreau. Cred că amestec totul, Kitty, dar și sunt într-o confuzie totală: pe de-o parte sunt nebună de dorul lui, aproape că nu pot sta în cameră fără să-l privesc, iar pe de altă parte mă întreb de ce oare îmi pasă atât de mult de el, de ce nu pot să-mi recapăt liniștea!

Zi și noapte, tot timpul cât sunt trează, nu fac nimic altceva decât să mă întreb: „Nu ai exagerat nelăsându-l în pace? Stai oare prea mult sus? Vorbești prea mult despre lucruri serioase, despre care el încă nu poate vorbi? Poate

că nu-i ești deloc simpatică? Să se fi întâmplat toate astea doar în închipuirea ta? Dar atunci de ce ți-a vorbit așa de mult despre el? Oare regretă asta?“ Și încă o grămadă de alte întrebări.

Ieri după-masă, după o serie de vești triste venite de-afară, am fost așa de distrusă, încât m-am dus să mă întind pe divan. Nu voiam altceva decât să dorm, ca să nu mai fie nevoie să gândesc. Am dormit până la patru, apoi a trebuit să merg în camera de zi. Mi-a fost foarte greu să răspund la toate întrebările mamei și să inventez pentru tata o scuză care să-mi justifice somnul. Am invocat o migrenă, ceea ce nu era o minciună, fiindcă aveam și o migrenă… interioară!

Oamenii normali, fetele normale, adolescentele ca mine vor zice, fără îndoială, că m-am țicnit tot plângându-mi de milă, dar tocmai asta e, îți spun ție tot ce-mi stă pe inimă, iar restul zilei sunt obraznică, veselă și înfumurată cât cuprinde, ca să evit toate întrebările și să nu mă zbucium pe dinăuntru.

Margot e foarte drăguță și i-ar plăcea să-mi fie confidentă, însă nu pot să-i spun tot. Ea mă ia în serios, mult prea în serios și reflectează îndelung la nebuna de soră-sa. La orice cuvânt al meu, îmi aruncă o privire iscoditoare, întrebându-se de fiecare dată: oare joacă teatru sau chiar vorbește serios?

Asta pentru că suntem mereu împreună, iar eu n-aș putea să am o confidentă permanent în preajmă.

Când o să ies iarăși din încâlceala asta de gânduri, când o să-mi recapăt pacea și liniștea?

A ta, Anne

Dragă Kitty,

Poate că-i amuzant pentru tine (pentru mine câtuși de puțin) să afli ce vom mânca astăzi. Pentru că menajera e jos, mă aflu momentan la familia Van Daan, așezată la masa acoperită cu mușama, și-mi țin la gură și nas o batistă îmbibată cu un parfum cu miros plăcut, de dinaintea clandestinității. Dar, în felul ăsta, bineînțeles că nu vei înțelege mare lucru, deci „s-o luăm cu începutul".

Fiindcă furnizorii noștri de tichete au fost arestați, în afară de cele cinci cartele de alimente obținute la negru nu avem alte tichete și nici untură. Și fiindcă Miep și Kleiman sunt iarăși bolnavi, Bep nu poate să iasă la cumpărături. Și fiindcă întreaga atmosferă e proastă, și mâncarea este la fel. Începând de mâine nu mai avem nici o fărâmă de untură, unt sau margarină. La micul dejun nu mai avem cartofi prăjiți (ca să facem economie la pâine), ci terci de ovăz, și fiindcă doamna Van Daan crede că o să murim de foame am cumpărat mai mult lapte integral. Prânzul nostru de astăzi se compune din piure de cartofi cu varză creață de la butoi. De aceea măsura preventivă cu batista. Incredibil cum poate să pută varza asta creață, veche probabil de câțiva ani! E un miros amestecat aici în cameră: de prune putrede, conservanți cu iz înțepător și ouă stricate. Pfui, mi se face rău numai când mă gândesc că trebuie să mănânc chestia asta!

Ca și cum n-ar fi fost de-ajuns, cartofii noștri au căpătat niște boli atât de bizare, încât din două găleți de *pommes de terre* una ajunge în sobă. Ne distrăm identificând diversele boli și am ajuns la concluzia că este vorba ba de cancer, ba de variolă, ba de rujeolă. O, nu-i nici o

plăcere să trăiești ascuns în al patrulea an de război. De s-ar termina odată porcăria asta!

Sincer vorbind, pentru mine mâncarea nici n-ar conta așa de mult dacă restul ar fi ceva mai plăcut. Asta-i problema: viața noastră plicticoasă începe să devină insuportabilă pentru toți. Iată părerile a cinci clandestini adulți despre situația actuală (copiii n-au dreptul la opinie, și de data asta m-am conformat și eu).

Doamna Van Daan:

„Slujba asta de prințesă de bucătărie a încetat de mult să-mi placă, dar și să stai și să nu faci nimic este plictisitor. Așa că m-am pus iarăși pe gătit, însă nu mă pot abține să nu mă plâng: e imposibil să gătești fără untură, mi se face greață de la toate mirosurile astea scârboase. Drept răsplată pentru osteneala mea, n-am parte decât de ingratitudine și țipete, tot timpul sunt oaia neagră, de toate doar eu sunt vinovată. În rest, sunt de părere că în război nu au apărut cine știe ce schimbări de situație, iar germanii vor ieși învingători până la urmă. Mi-e o frică nebună că vom muri de foame și înjur pe toată lumea atunci când sunt prost-dispusă.“

Domnul Van Daan:

„Trebuie să fumez, să fumez, să fumez, atunci mâncarea, politica, toanele lui Kerli, toate devin suportabile. Kerli e o femeie drăguță. Dacă n-am nimic de fumat, mă îmbolnăvesc, atunci îmi trebuie carne, atunci trăim prea prost, nimic nu e îndeajuns de bun și urmează cu siguranță o ceartă monstruoasă. Kerli a mea este o femeie îngrozitor de proastă.“

Doamna Frank:

„Mâncarea nu-i așa de importantă, dar tocmai acum aș avea poftă de o bucățică de pâine de secară, căci mi-e

îngrozitor de foame. În locul doamnei Van Daan, aș fi pus demult piciorul în prag ca să-l fac pe domnul să înceteze cu veșnica lui pufăială. Dar acum îmi trebuie neapărat o țigară, căci sunt deja agitată. Soții Van Daan sunt niște oameni insuportabili; englezii fac multe greșeli, dar războiul merge mai departe. Trebuie să vorbesc și să mă bucur că nu sunt în Polonia."

Domnul Frank:

„Totul e bine, n-am nevoie de nimic. Calm, avem timp. Dă-mi cartofii mei și-atunci o să tac. Să mai pun repede ceva deoparte din rația mea, pentru Bep. Politica e pe un făgaș excelent, sunt extrem de optimist."

Domnul Dussel:

„Trebuie să-mi fac norma, să termin totul la timp. Cu politica merge excelent, e imposibil să fim prinși. Eu, eu, eu...!"

A ta, Anne

JOI, 16 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Uf... iată-mă eliberată pentru o clipă de previziunile sumbre! Astăzi n-am auzit nimic altceva decât: „Dacă se întâmplă asta și asta, atunci o să avem probleme, iar dacă se mai și îmbolnăvește careva, atunci rămânem singuri pe lume... iar dacă..."

În fine, restul îl știi prea bine. Adică presupun că între timp cunoști destul de bine oamenii din Anexă ca să poți ghici conversațiile lor.

Cauza acestor „dacă, dacă" este că domnul Kugler a fost convocat să meargă timp de șase zile la săpat, Bep este

răcită cobză și va trebui probabil să stea mâine acasă, Miep încă nu și-a revenit după gripa ei, iar Kleiman a avut o hemoragie gastrică însoțită de pierderea cunoștinței. Pentru noi, o adevărată listă funestă!

Primul lucru pe care, după părerea noastră, trebuie să-l facă Kugler este să se ducă la un doctor demn de încredere, să ceară un certificat medical corespunzător și să-l prezinte la primăria din Hilversum. Mâine magazionerii au o zi liberă, așa că Bep este singură la birou. Dacă (iarăși un „dacă") Bep o să stea acasă, atunci ușa va rămâne încuiată, iar noi va trebui să păstrăm o liniște totală, ca să nu ne audă cei de la Keg. Jan trece pe la abandonați la ora unu, într-o vizită de o jumătate de oră. O să joace, cum s-ar zice, rolul unui paznic de grădină zoologică.

Azi după-masă, pentru prima oară după mult timp, Jan ne-a adus iarăși vești despre lumea de-afară. Să ne fi văzut pe toți opt adunați în jurul lui! Ai fi zis că suntem dintr-un tablou cu „Bunica povestind".

Cu un asemenea public recunoscător, Jan a pălăvrăgit câte-n lună și-n stele, bineînțeles în primul rând despre mâncare. Doamna Pf., o cunoștință a lui Miep, îi gătește. Alaltăieri a avut la masă morcovi cu mazăre verde, ieri a trebuit să mănânce ce mai rămăsese, astăzi îi gătește mazăre de câmp, iar mâine, din morcovii rămași, o să-i facă o tocană.

Am întrebat de doctorul lui Miep.

„Doctorul?" a întrebat Jan. „Ce vreți cu doctorul? Am sunat azi-dimineață la el și mi-a răspuns un fel de asistentă căreia i-am cerut o rețetă pentru gripă, iar ea mi-a răspuns că pot veni pentru rețete dimineața între opt și nouă. Dacă ai o gripă serioasă, vine la telefon doctorul în persoană și spune: «Scoateți limba! Spuneți aaa! Aud,

aveți gâtul inflamat. Vă prescriu o rețetă și puteți merge la farmacie. La revedere, domnule.» Și cu asta basta. Un mod destul de simplu de-a da o consultație, exclusiv prin telefon. Dar n-ar trebui să le reproșez doctorilor nimic, la urma urmei fiecare dintre noi are doar două mâini și în ziua de azi există prea mulți bolnavi și prea puțini medici."

Totuși am izbucnit toți în râs ascultându-l pe Jan cum redă convorbirea telefonică. Îmi pot închipui foarte bine cum arată în ziua de azi o sală de așteptare dintr-un cabinet medical. Nu la bolnavii care depind de vreo casă de asigurare te uiți de sus, ci la oamenii care n-au nimic grav, și-ți zici: „Omule, ce cauți aici? Hai, în spate, la coadă, cei bolnavi cu-adevărat au prioritate!"

A ta, Anne

JOI, 16 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Vremea este minunată, de o frumusețe de nedescris. Bineînțeles, nu mai stau mult și mă duc la mansardă.

Acum știu de ce sunt mult mai neliniștită decât Peter. El are camera lui, unde lucrează, visează, gândește și doarme. Eu sunt împinsă dintr-un loc într-altul. Nu sunt niciodată singură în jumătatea mea de cameră, și totuși mi-aș dori asta așa de mult. Ăsta e și motivul pentru care mă refugiez la mansardă. Acolo și cu tine pot fi eu însămi preț de o clipă, o frântură de clipă. Totuși, nu vreau să mă mai plâng, dimpotrivă, vreau să fiu curajoasă!

Din fericire, cei de jos nu-și dau seama de sentimentele mele, văd doar că sunt pe zi ce trece tot mai rece și disprețuitoare față de mama, îl alint mai puțin pe tata și

nu mă mai destăinui deloc nici lui Margot. Tac mâlc. Înainte de toate, trebuie să-mi păstrez siguranța exterioară, nimeni nu trebuie să știe că în mine încă bântuie războiul. Un război între dorință și rațiune. Până acum, cea din urmă a câștigat, dar oare nu se va dovedi cea dintâi mai puternică? Uneori mă tem de asta, alteori o doresc!

O, îmi este așa de greu să nu mă destăinui niciodată lui Peter, dar știu că el trebuie să înceapă; e așa de greu să consider peste zi că toate conversațiile și faptele de care am avut parte în visele mele nu există! Da, Kitty, Anne s-a smintit de-a binelea, dar epoca în care trăiesc este și ea smintită, iar împrejurările încă și mai smintite.

Cel mai mult îmi place că pot cel puțin să notez ce gândesc și simt, altfel m-aș sufoca cu totul.

Oare ce crede Peter despre toate astea? Nu încetez să cred că într-o bună zi voi putea vorbi cu el despre ele. Trebuie să fi ghicit ceva în mine, căci este imposibil s-o iubească pe Anne cea exterioară, pe care a cunoscut-o până acum! Cum poate el, care ține așa de mult la liniște și pace, să simtă vreo simpatie pentru firea mea zgomotoasă și agitată? Să fie el oare primul și singurul din lume care să fi privit dincolo de masca mea de beton? Oare va trece curând dincolo de ea? Nu există o vorbă veche, cum că adesea dragostea vine după milă sau că amândouă merg mână-n mână? Nu-i și cazul meu? Îl compătimesc și pe el la fel de mult cum mă compătimesc deseori și pe mine!

Chiar nu știu, nu știu deloc cum să-mi găsesc primele cuvinte. Cum ar putea s-o facă atunci el, căruia îi vine și mai greu să vorbească? De-aș putea să-i scriu! Atunci ar ști cel puțin ce-am vrut să spun, căci să spui toate astea cu voce tare este așa de teribil de greu!

A ta, Anne M. Frank

Odorul meu scump,

Într-adevăr, în cele din urmă toate s-au aranjat, căci răceala lui Bep nu s-a transformat în gripă, ci doar în răgușeală, iar domnul Kugler a fost scutit de muncă pe baza unui certificat medical. În Anexă toată lumea răsuflă ușurată. Aici totul este încă *all right*! În afară de faptul că Margot și cu mine ne-am cam săturat de părinții noștri.

Să nu înțelegi asta greșit. Îl iubesc la fel de mult pe tata, iar Margot îi iubește la fel de mult pe tata și pe mama, dar, când ai vârsta noastră, vrei totuși să decizi și tu un pic pentru tine, vrei și tu să te smulgi uneori din mâinile părinților. Când mă duc sus, sunt întrebată ce vreau să fac. La masă n-am voie să-mi pun sare, în fiecare seară la opt și un sfert mama întreabă invariabil dacă n-ar trebui să mă dezbrac, nu pot citi o carte fără să fie controlată. Sincer vorbind, controlul ăsta nu-i deloc sever, dar remarcile și reproșurile, la care se adaugă permanent fel de fel de întrebări, de dimineață până seara, ne calcă pe nervi.

Mai e ceva ce nu le place mai ales la mine: nu mai vreau să împart toată ziua pupături încolo și-ncoace. Toate numele astea dulci născocite de ei mi se par fandosite, predilecția tatei de a vorbi despre vânturi și toaletă mi se pare dezgustătoare. Pe scurt, aș vrea să scap de ei o vreme, iar ei nu înțeleg asta. Nu că le-am fi spus ceva despre asta, nicidecum, la ce bun, și-așa n-ar pricepe nimic.

Margot a spus ieri-seară: „Mi se pare de-a dreptul stupid. Dacă-ți sprijini capul în mâini și oftezi de două ori, te întreabă imediat dacă te doare capul sau nu te simți bine."

Pentru amândouă, este un adevărat șoc să vedem acum, deodată, ce puțin a mai rămas din atmosfera de încredere și armonie de-acasă! Iar asta se datorează în

bună parte relației strâmbe dintre noi. Vreau să spun că în privința lucrurilor exterioare suntem tratați ca niște copii și că noi suntem mult mai mature decât fetele de vârsta noastră în privința vieții lăuntrice. Chiar dacă am abia paisprezece ani, știu totuși foarte bine ce vreau, știu cine are dreptate și cine nu, am părerea mea, concepțiile și principiile mele și, chiar dacă poate părea aiurea din partea unei puștoaice, mă simt mai mult adult decât copil, mă simt cu totul independentă de oricare alt suflet. Știu că sunt în stare să dezbat o problemă și să discut mai bine decât mama, știu că am o privire mai obiectivă, știu că nu exagerez atât, că sunt mai ordonată și mai îndemânatică și, de aceea (poți să râzi de asta), simt că îi sunt superioară în foarte multe lucruri. Dacă iubesc pe cineva, trebuie să simt în primul rând admirație pentru el, admirație și respect, iar aceste două condiții sunt total absente la mama!

Totul ar fi bine dacă l-aș avea pe Peter, căci îl admir în multe privințe. E un băiat așa de drăguț și frumos!

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 18 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Nimănui din lume nu i-am vorbit mai mult despre sentimentele mele decât ție, așa că la urma urmei de ce nu ți-aș povesti și câte ceva despre chestiuni sexuale?

În privința asta, părinții și oamenii în general adoptă o atitudine foarte ciudată. În loc să le spună tot, atât fetelor, cât și băieților care au trecut de doisprezece ani, la asemenea discuții copiii trebuie să iasă din cameră, așa

că nu le rămâne altceva de făcut decât să-și caute singuri surse de informații. Mai târziu, când părinții își dau seama că odraslele lor au aflat totuși câte ceva, ei cred că știu mai mult sau mai puțin decât e cazul în realitate. De ce nu încearcă totuși să-și repare greșeala și să întrebe cum stau de fapt lucrurile?

Există un obstacol important pentru adulți, însă după părerea mea acest obstacol nu-i nimic altceva decât o foarte mică piedică. Și-anume ei cred că, vezi Doamne, copiii nu mai consideră căsătoria sfântă și neprihănită dacă știu că în cele mai multe cazuri neprihănirea nu-i decât o minciună. După mine, nu-i deloc rău dacă un bărbat intră în căsnicie cu un pic de experiență. Nu văd cu ce-ar strica asta căsniciei propriu-zise.

Când am împlinit unsprezece ani, mi-au dat explicații privind menstruația. Dar eram încă departe de-a ști de unde vine și ce înseamnă ea. La doisprezece ani și jumătate aflasem deja mai multe, fiindcă Jacque nu era nici pe departe la fel de nătângă ca mine. Ce fac împreună un bărbat și o femeie, de asta mi-am dat seama bizuindu-mă pe instinct; la început, ideea mi s-a părut bizară, însă, atunci când mi-a fost confirmată de Jacque, am fost mândră de intuiția mea!

Tot de la Jacque am aflat că nașterea copiilor nu se face prin burtă. Ea mi-a spus pur și simplu: „Pe unde intră la început, tot pe-acolo și iese când e gata!“ Jacque și cu mine aflaserăm câte ceva despre himen și alte particularități dintr-o cărticică de educație sexuală. Mai știam și că poți evita să ai copii, dar cum se întâmplă asta acolo înăuntru rămânea pentru mine un mister. Când am venit aici, tata mi-a povestit despre prostituate etc., dar una peste alta mai rămân destule întrebări fără răspuns.

Dacă o mamă nu le spune tot copiilor ei, copiii se informează pe bucăți, iar asta-i sigur rău.

Deși e sâmbătă, nu sunt agasantă. Asta pentru că am fost la mansardă cu Peter. Am stat acolo cu ochii închiși și am visat; a fost minunat!

A ta, Anne M. Frank

DUMINICĂ, 19 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Ieri a fost o zi foarte importantă pentru mine. După prânz, totul s-a desfășurat normal. La cinci am pus cartofii la fiert și mama mi-a dat o bucată de sângerete să i-o duc lui Peter. La început n-am vrut, apoi m-am dus totuși. El n-a vrut s-o primească, iar eu am avut senzația îngrozitoare că asta era încă o reacție la cearta noastră despre neîncredere. Deodată, n-am mai rezistat, am izbucnit în lacrimi și, fără să mai insist, am dus castronul înapoi la mama și am intrat în toaletă ca să plâng în voie. Și atunci am decis să lămuresc odată lucrurile cu Peter. Înainte de masă, am fost toți patru la el ca să-l ajutăm să dezlege niște cuvinte încrucișate, așa că n-am putut să spun nimic, însă chiar înainte de a ne așeza la masă i-am șoptit: „Peter, faci astă-seară stenografie?“

„Nu“, a răspuns.

„Atunci mai târziu aș vrea să stau un pic de vorbă cu tine.“

A fost de-acord.

Așa că, după ce-am spălat vasele, m-am dus în camera lui și l-am întrebat dacă din cauza ultimei noastre certe n-a vrut să primească sângeretele. Din fericire, nu asta

era cauza, numai că lui nu-i convenea să cedeze așa de repede. Era foarte cald în cameră, iar eu mă făcusem roșie ca racul. Din cauza asta, după ce-am coborât să-i duc apă lui Margot, am mai mers o dată sus ca să iau un pic de aer. Din politețe, am mers mai întâi la fereastra soților Van Daan, dar apoi m-am dus numaidecât la Peter. El stătea în stânga ferestrei deschise, eu m-am postat în dreapta ei. Era mult mai ușor să vorbim lângă fereastra deschisă, în semiîntuneric, decât la lumină. Cred că și Peter era de aceeași părere. Ne-am spus așa de multe lucruri, o grămadă de lucruri, nici măcar nu sunt în stare să le repet pe toate, dar a fost minunat, cea mai frumoasă seară de până acum în Anexă. Îți voi enumera totuși pe scurt diferitele teme:

Mai întâi am vorbit despre certuri, despre schimbarea mea de atitudine în privința lor, apoi despre înstrăinarea dintre noi și părinți. I-am spus lui Peter despre mama și tata, despre Margot și despre mine. La un moment dat, a întrebat: „Atunci când vă spuneți noapte bună, vă dați întotdeauna și un sărut, nu-i așa?"

„Doar unul? O puzderie. Tu nu?"

„Nu, aproape că n-am sărutat niciodată pe cineva."

„Nici de ziua ta?"

„Ba da, atunci da."

Am vorbit și despre lipsa noastră de încredere în părinți. Despre faptul că părinții lui se iubesc foarte mult și și-ar fi dorit să se bucure și de încrederea lui, dar el n-a vrut asta. Că eu îmi ușurez durerea plângând în pat, iar el se duce în pod să înjure. Că Margot și cu mine ne cunoaștem cu adevărat abia de foarte puțin timp și că, la urma urmei, nu ne povestim una alteia mare lucru pentru că suntem mereu împreună. Am vorbit despre tot

felul de lucruri, despre încredere, sentimente și despre noi înșine. O, el a fost exact așa cum mi l-am închipuit.

Apoi am ajuns să vorbim despre 1942, despre cât de diferiți eram față de cum suntem acum. Nu ne mai recunoaștem acum nici unul, nici celălalt în cei care eram atunci. Cum la început nu ne puteam suferi unul pe celălalt. El credea despre mine că sunt agitată și sâcâitoare, iar mie nu mi-a trebuit mult timp să-mi dau seama că nu găseam absolut nimic interesant la el. Nu înțelegeam de ce nu flirtează, însă acum îmi pare bine că-i așa. El a mai vorbit și despre nevoia lui de a se izola, iar eu i-am spus că între firea mea zgomotoasă și exuberantă și calmul lui nu este așa o mare diferență, că și mie îmi place liniștea și n-am nimic care să fie numai al meu, în afara jurnalului, că toți preferă să mă vadă plecând decât venind, mai ales domnul Dussel, și că nu vreau să-mi petrec tot timpul în camera părinților. Că lui îi pare așa de bine că părinții mei au copii și că eu mă bucur că el e aici. Că acum îi înțeleg felul retras de a fi, atitudinea față de părinți și că aș vrea așa de mult să-l ajut atunci când se lasă cu ceartă.

„Dar tu mă ajuți și-așa tot timpul!“ a spus el.

„Cum anume?“ l-am întrebat, foarte mirată.

„Cu veselia ta.“

Ăsta a fost fără îndoială cel mai frumos lucru pe care mi l-a spus. Mi-a mai spus și că nu-l mai deranjează deloc că vin la el, dimpotrivă, i se pare minunat. I-am mai spus că toate numele alea de alint ale mamei și tatei sunt goale de conținut, că un pupic ici, un pupic colea n-ajung pentru a crea încredere. Am mai vorbit despre propria noastră voință, despre jurnal și singurătate, despre diferența dintre omul interior și cel exterior, existentă la fiecare dintre noi, despre masca mea și-așa mai departe.

A fost minunat. Fără îndoială, el a început să țină la mine ca la un camarad și, deocamdată, asta-i de-ajuns. Nu-mi găsesc cuvintele, așa de recunoscătoare și fericită sunt. Și trebuie să mă scuz față de tine, Kitty, că stilul meu este astăzi sub orice nivel. Am scris și eu ce mi-a venit în cap!

Am sentimentul că Peter și cu mine împărtășim un secret. Când se uită la mine cu ochii ăia, cu surâsul ăla, cu clipitul ăla, înlăuntrul meu se aprinde o luminiță. Sper că asta va dura, că ne va fi dat să petrecem împreună încă multe, multe ore frumoase.

A ta, Anne, recunoscătoare și fericită

LUNI, 20 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Azi-dimineață Peter m-a întrebat dacă o să trec pe la el seara. Mi-a zis că nu-l deranjez absolut deloc și că în camera lui poate fi la fel de bine loc pentru doi. I-am spus că nu pot veni în fiecare seară pentru că jos lucrul ăsta nu e văzut cu ochi buni, însă el a fost de părere că nu trebuie să țin seama de asta. I-am spus că mi-ar plăcea să vin sâmbăta seara și l-am rugat să mă anunțe mai ales atunci când vor fi nopți cu lună.

„Atunci o să mergem jos, a spus el, și-o să ne uităm la lună.“ Am fost de-acord. La o adică, nu mi-e chiar așa frică de hoți.

Între timp, fericirea mi-a fost umbrită. Mă gândeam eu mai demult că Peter nu-i este deloc indiferent lui Margot, ba dimpotrivă. În ce măsură îl iubește nu știu, dar situația mi se pare foarte neplăcută. De fiecare dată

când mă întâlnesc acum cu Peter înseamnă că-i fac ei rău, și asta cu bună știință. Partea frumoasă este că ea nu lasă să se vadă aproape nimic. Sunt sigură că pe mine gelozia m-ar aduce în pragul deznădejdii, însă Margot nu spune decât că nu trebuie să-mi fie milă de ea.

„Mi se pare așa de neplăcut pentru tine că trebuie să rămâi pe dinafară“, am adăugat eu.

„Sunt obișnuită“, mi-a răspuns pe un ton oarecum amar.

Nu îndrăznesc să-i povestesc asta lui Peter. Poate mai târziu. Mai avem deocamdată așa de multe lucruri de discutat.

Ieri-seară, mama mi-a ars o palmă pe care chiar am meritat-o. Nu trebuie să merg prea departe cu indiferența și disprețul față de ea. Așadar, să încerc din nou, în ciuda a tot ce se întâmplă, să fiu amabilă și să mă abțin de la remarci personale!

Nici Pim nu mai este așa de afectuos. Încearcă iarăși să renunțe la unele gesturi copilărești și acum e mult prea rece. Să vedem ce-o să iasă din asta! M-a amenințat că, dacă nu lucrez la algebră, mai târziu sigur n-o să-mi plătească meditațiile. Deși aș putea să aștept s-o văd și p-asta, vreau totuși să m-apuc din nou de treabă, cu condiția să mi se dea altă carte.

Deocamdată asta-i tot. Nu pot face altceva decât să mă uit la Peter, iar asta îmi umple sufletul până la refuz!

A ta, Anne M. Frank

Dovadă a bunătății lui Margot. Iată ce am primit astăzi, 20 martie 1944:

> „Anne, când ți-am spus ieri că nu sunt geloasă, n-am fost sinceră decât 50%. De fapt, nu sunt geloasă

nici pe tine, nici pe Peter. Doar îmi pare puțin rău pentru mine însămi că n-am găsit încă pe nimeni cu care să pot vorbi despre gândurile și sentimentele mele. Însă tocmai de aceea vă doresc amândurora din toată inima să vă puteți dărui unul celuilalt un pic de încredere. Îți lipsesc aici îndeajuns de multe lucruri care pentru mulți alții sunt de la sine înțelese.

Pe de altă parte, sunt convinsă că oricum n-aș fi ajuns niciodată atât de departe cu Peter, fiindcă am sentimentul că ar trebui să stabilesc o relație destul de intimă cu cel cu care aș vrea să vorbesc despre o sumedenie de lucruri. Aș avea nevoie de sentimentul că mă înțelege pe de-a-ntregul fără ca eu să vorbesc mult. Ar trebui să simt că mă domină intelectual, iar asta nu se întâmplă niciodată în cazul lui Peter. Cu tine, l-aș vedea pe Peter în stare să îndeplinească această condiție.

Așa că nu trebuie să-ți faci nici un fel de reproșuri că sunt frustrată de ceva și că profiți de ceva ce-mi revenea mie. Nimic mai neadevărat. Tu și Peter nu veți avea decât de câștigat din relația voastră."

Răspunsul meu:

„Dragă Margot,

Scrisoarea ta mi s-a părut extrem de drăguță, însă eu tot nu m-am liniștit întru totul și n-o voi face nici de-aici înainte.

De o încredere în sensul la care te referi tu încă nu poate fi vorba între Peter și mine, însă lângă o fereastră deschisă, în întuneric, doi oameni își spun mai multe decât la lumina soarelui. Este mai ușor și să-ți împărtășești sentimentele în șoaptă decât să le trâmbițezi în

gura mare. Cred că ai ajuns să simți față de Peter cam ce simte o soră și ai vrea să-l ajuți cel puțin la fel de mult ca mine. Poate că o vei putea și face într-o bună zi, chiar dacă asta nu înseamnă încredere în sensul înțeles de noi. Cred că încrederea trebuie să vină din două părți; cred că ăsta-i și motivul pentru care n-am ajuns niciodată atât de departe în relația cu tata. Hai să încheiem subiectul și să nu mai vorbim despre asta; dacă vrei să mă mai întrebi ceva, te rog s-o faci în scris, căci așa pot exprima mai bine decât oral ce vreau să spun. Nu știi cât de mult te admir, și sper doar că într-o bună zi voi avea și eu un pic din bunătatea tatei și a ta, căci în privința asta nu mai văd vreo diferență între voi."

A ta, Anne

MIERCURI, 22 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Iată ce-am primit ieri-seară de la Margot:

„Dragă Anne,

După scrisoarea ta de ieri, am neplăcuta impresie că ai mustrări de conștiință atunci când te duci la Peter ca să lucrezi sau să stai de vorbă. Pentru așa ceva chiar nu există nici un motiv. În inima mea, oricine are dreptul la încredere reciprocă, iar eu n-aș fi încă în stare să-i ofer lui Peter locul care i se cuvine. Este totuși adevărat, așa cum ai scris tu, că-l simt pe Peter ca pe un fel de frate… dar ca pe un frate mai mic. Sentimentele noastre își întind antenele unele către altele

pentru ca, poate mai târziu, poate niciodată, să se atingă într-o afecțiune cum există între un frate și o soră; suntem însă departe de a fi ajuns acolo. Deci chiar nu trebuie să-ți fie deloc milă de mine. Bucură-te cât poți de compania celui pe care l-ai găsit acum.“

Aici este din ce în ce mai frumos. Cred, Kitty, că s-ar putea să avem parte aici, în Anexă, de o adevărată mare iubire. Așadar, toate glumele despre o eventuală căsătorie cu Peter dacă mai stăm mult aici n-au fost chiar așa de deplasate. Nu, nu mă gândesc să mă căsătoresc cu el, nu știu cum o să fie ca adult, nu știu nici dacă vreodată ne vom iubi așa de mult încât să vrem să ne căsătorim.

Între timp sunt sigură că și Peter mă iubește; în ce fel mă iubește, asta nu știu. Dacă își dorește doar o bună camaradă ori dacă îl atrag ca fată sau ca soră, încă nu-mi pot da bine seama. Când mi-a spus că îl ajut întotdeauna când părinții lui se iau la ceartă, am fost extrem de bucuroasă și eram gata să cred în prietenia lui. Ieri l-am întrebat ce-ar face dacă ar fi aici o duzină de Anne care vin tot timpul să-l vadă. Răspunsul lui a fost: „Dacă toate ar fi ca tine, n-ar fi deloc așa de rău.“

E foarte ospitalier cu mine și chiar cred că-i place să mă vadă venind la el. Între timp, învață franceză foarte sârguincios, chiar și seara în pat până la zece și un sfert.

O, când mă gândesc la sâmbătă seara, la cuvintele noastre, la vocile noastre, pentru prima oară sunt mulțumită de mine; vreau să zic că acum aș spune aceleași lucruri, n-aș schimba totul, așa cum se întâmplă de cele mai multe ori. El e așa de frumos, și când râde, și când stă așa, cu privirea ațintită în față, fără să spună nimic. E așa de drăguț și bun și frumos! După părerea mea, ceea ce l-a surprins cel mai tare la mine a fost să constate că nu

sunt nicidecum cea mai superficială fată din lume, ci un exemplar la fel de visător ca el, cu probleme la fel de multe ca el!

Aseară, după spălatul vaselor, eram absolut sigură că o să mă roage să rămân sus. Dar nu s-a întâmplat nimic. Am plecat, iar el a coborât ca să-l cheme pe Dussel la radio, a mai tândălit prin baie, iar când Dussel a întârziat să apară, s-a dus sus. A umblat prin cameră de colo-colo și s-a culcat foarte devreme.

Am fost toată seara așa de neliniștită, încât m-am dus tot timpul la baie, m-am spălat cu apă rece pe față, am mai citit câte puțin, apoi iar am început să visez, m-am uitat la ceas și am așteptat, așteptat, așteptat cu urechea ciulită ca să aud dacă vine. M-am băgat devreme în pat, moartă de oboseală.

Astă-seară trebuie să fac baie, iar mâine?

Mai este așa de mult până atunci!

A ta, Anne M. Frank

Răspunsul meu:

„Dragă Margot,

Cred că acum cel mai bun lucru e să așteptăm să vedem ce urmează. Nu poate să mai dureze prea mult și se va decide ce este între Peter și mine: ori iarăși ca înainte, ori altfel. Cum se va întâmpla nu știu. Nu văd în privința asta mai departe decât vârful nasului.

Dar un lucru voi face cu siguranță. Dacă Peter și cu mine ne împrietenim, o să-i spun că și tu îl iubești mult și ești gata să-l ajuți dacă este nevoie. Sigur, n-o să fii de acord să-i vorbesc despre asta, dar mie acum puțin îmi pasă. Ce crede Peter despre tine nu știu, dar îl voi întreba, bineînțeles. Sigur nimic rău, dimpotrivă! Poți veni liniștită la mansardă sau oriunde am

fi, chiar nu ne deranjezi, fiindcă am ajuns, cred, la o înțelegere tacită: dacă vrem să vorbim, o facem seara, pe întuneric.

Păstrează-ți curajul! O fac și eu, cu toate că nu întotdeauna este ușor. Vremea ta va veni poate mai repede decât crezi."

A ta, Anne

JOI, 23 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Aici lucrurile încep cât de cât să se așeze din nou. Din fericire, furnizorii noștri de tichete au fost eliberați din închisoare.

De ieri a revenit și Miep; azi a fost rândul soțului ei să cadă la pat. Frisoane și febră, binecunoscutele simptome de gripă. Bep se simte mai bine, cu toate că nu i-a trecut tusea, Kleiman va trebui să mai stea mult timp acasă.

Ieri a căzut aici un avion. Cei dinăuntru au avut timp să se salveze cu parașuta. Aparatul s-a prăbușit peste o școală în care nu erau copii. Rezultatul a fost un mic incendiu și câțiva morți. Germanii au tras ca nebunii după piloții care se aruncaseră cu parașuta, amsterdamezii care priveau tot spectacolul ăsta fierbeau de mânie în fața lașității unei asemenea fapte. Noi, adică femeile, ne-am speriat de moarte. Brrr, nu există nimic mai oribil decât împușcăturile!

Acum, despre mine.

Când am fost ieri la Peter, am ajuns, nici eu nu mai știu cum, să stăm de vorbă despre sexualitate. Îmi propusesem de mult să-l întreb câteva lucruri. El știe tot; când i-am

spus că Margot și cu mine eram foarte prost informate, s-a mirat foarte tare. I-am povestit mult despre Margot și despre mine, despre tata și mama, și i-am spus că în ultima vreme nu îndrăznesc să mai pun întrebări. El s-a oferit să mă informeze, iar eu i-am acceptat, recunoscătoare, propunerea. Mi-a explicat cum funcționează mijloacele contraceptive și l-am întrebat fără nici o jenă cum își dau seama băieții că sunt adulți. La întrebarea asta a trebuit întâi să reflecteze; mi-a promis că-mi va răspunde seara. Printre altele, i-am povestit despre Jacque și despre faptul că fetele sunt lipsite de apărare în fața băieților puternici. „Ei bine, de mine nu trebuie să-ți fie teamă", mi-a spus.

Seara, când m-am întors, mi-a răspuns la întrebarea despre băieți. Ce-i drept, a fost un pic jenant, totuși a fost minunat că am vorbit cu el despre asta. Nici el, nici eu nu ne puteam închipui că o să ajungem vreodată să vorbim cu o altă fată, respectiv un alt băiat despre lucrurile cele mai intime. Cred că acum știu tot. Mi-a vorbit mult despre mijloacele de tip *präsentiv*[1]. Germană.

Seara, în baie, Margot și cu mine am vorbit despre Bram și Trees[2].

Azi-dimineață am avut o surpriză foarte neplăcută: după micul dejun, Peter mi-a făcut semn să mă duc cu el sus. „Mi-ai făcut-o", a spus. „Am auzit ce vorbeați ieri în baie tu cu Margot. Cred că ai vrut să vezi ce știu eu despre lucrurile astea, pentru ca apoi să te distrezi pe seama lor!"

O, m-a lăsat cu gura căscată. Am folosit toate mijloacele posibile ca să-i scot ideea asta scandaloasă din cap.

---

1. Peter foloseşte în mod eronat *präsentiv* în loc de *präventiv*, preventiv (germ.).

2. Cunoștințe mai vechi ale celor două fete.

Înțeleg așa de bine cum trebuie să se fi simțit. Unde mai pui că nici măcar nu era adevărat!

VINERI, 24 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Acum, seara merg deseori sus ca să respir un pic de aer proaspăt în camera lui Peter. Într-o cameră întunecată se ajunge mult mai repede la conversații adevărate decât atunci când soarele îți gâdilă fața. E plăcut să stau lângă el pe un scaun și să mă uit afară. Van Daan și Dussel fac tot felul de glume proaste atunci când dispar în camera lui. *Annes zweite Heimat*[1], spun ei, sau „Se cuvine oare ca domnii să mai primească seara târziu, pe întuneric, vizita unor fete?“ Peter dă dovadă de o uimitoare prezență de spirit la auzul unor asemenea remarci ce se vor spirituale. De altfel, nici mama nu-i lipsită de curiozitate și ar vrea să întrebe despre ce discutăm, numai că în sinea ei îi este teamă de un răspuns negativ. Peter spune că adulții nu simt altceva decât invidie fiindcă suntem tineri și nu prea ne pasă de răutățile lor.

Uneori Peter vine să mă ia de jos, dar și așa e neplăcut, căci, în ciuda tuturor măsurilor de precauție, se face roșu ca racul și abia dacă își mai găsește cuvintele. Ce bine că eu nu mă înroșesc niciodată; trebuie să fie o senzație foarte neplăcută.

În plus, nu-mi convine că Margot stă singură jos în timp ce eu, sus, sunt într-o companie bună. Dar ce pot

---

1. A doua patrie a Annei (germ.).

face? N-am nimic împotrivă să vină sus, dar tot ar rămâne a cincea roată la căruță, ar veni doar așa, de florile mărului.

De la toți trebuie să aud tot felul de vorbe despre prietenia subită dintre Peter și mine, și am pierdut șirul conversațiilor de la masă în care s-a vorbit de o căsătorie în Anexă dacă războiul ar mai ține încă cinci ani. Dar cât ne pasă nouă de toate palavrele astea ale părinților? Nu cine știe ce, în orice caz, sunt așa de stupide. Oare părinții mei au uitat că au fost și ei tineri? Așa se pare, căci ne iau întotdeauna în serios când facem glume și râd de noi când suntem serioși.

Nu știu defel cum vor evolua lucrurile și nici dacă o să avem întotdeauna ce să ne spunem. Dar, dacă vom continua să ne vedem, vom putea fi împreună și fără să vorbim. Măcar de n-ar mai face atâtea mofturi babacii de sus. Fac așa pentru că nu le place de mine. Bineînțeles că Peter și cu mine nu spunem nimănui despre ce vorbim.

Aș vrea să-l întreb pe Peter dacă el știe, de fapt, cum este făcută o fată. Cred că în partea de jos un băiat nu este așa de complicat ca o fată. În reproduceri sau fotografii ale unor bărbați goi, se vede totuși destul de bine cum sunt făcuți, la femei însă nu. Organele lor genitale, sau cum s-or chema, se află în mare parte între picioare. Probabil că n-a văzut încă nici o fată așa de amănunțit și, sincer vorbind, nici eu. Într-adevăr, la băieți e mult mai simplu. Cum Dumnezeu ar trebui să-i explic instalația cu pricina? Căci, din ce mi-a zis el, am înțeles că nu știe exact cum stau lucrurile. Mi-a spus ceva despre *Muttermund*[1], însă ăsta-i înăuntru, nu-l poți vedea. La noi totul este foarte bine împărțit. Înainte de a împlini

1. Col uterin (germ.).

unsprezece sau doisprezece ani, nu știam că mai există și labiile interne, căci nu se vedea absolut nimic din ele. Și partea cea mai frumoasă este că eu credeam că urina iese din clitoris. Când am întrebat-o odată pe mama ce rost are excrescența asta, mi-a zis că nu știe. Uite că știe foarte bine să facă pe proasta!

Dar să revenim la tema noastră. Cum Dumnezeu să explici cum stau toate treburile astea fără să ilustrezi? Ce-ar fi să încerc chiar acum să fac asta? La treabă!

Din față, dacă stai în picioare, nu vezi decât păr. Între picioare sunt un fel de pernițe, niște chestii moi, și ele acoperite cu păr, care se ating atunci când stai în picioare. În poziția asta nu se vede ce-i înăuntru. Când te-așezi, ele se separă și înăuntru se vede ceva foarte roșu și dizgrațios de cărnos. În partea de sus, între labiile mari, este un pliu de piele care, dacă te uiți mai bine, este de fapt un fel de bășicuță. E clitorisul. Apoi vin labiile mici, care și ele se ating, formând un fel de încrețitură. Când se desfac, se vede înăuntru un mic ciot cărnos, nu mai mare decât vârful degetului meu mare. Partea de sus a acestui mic ciot este poroasă și are niște găurele prin care iese urina. Partea de jos pare a fi numai piele, însă acolo este vaginul care, acoperit complet de pliuri de piele, abia dacă poate fi descoperit. Așa de minusculă este gaurica de dedesubt, că aproape nu-mi pot închipui cum poate intra un bărbat pe-acolo și cu atât mai puțin cum poate să iasă un copil întreg. În găurica asta nu poți să-ți bagi prea ușor nici măcar degetul arătător. Asta-i tot, și totuși ce rol important joacă!

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Când te schimbi, îți dai seama de asta abia după ce te-ai schimbat. M-am schimbat, și încă profund, cu totul și pe de-a-ntregul. Opiniile și concepțiile mele, privirea mea critică, aspectul meu exterior, trăirile interioare, totul s-a schimbat. Și pot spune liniștită, pentru că este adevărat: în bine.

Ți-am spus deja odată ce greu mi-a fost atunci când, fiind nevoită să renunț la viața mea plăcută de femeiușcă adulată, am venit aici, în realitatea dură a dojenilor și a adulților. Dar tata și mama sunt în bună măsură vinovați și ei de faptul că a trebuit să îndur atâtea. Acasă m-au lăsat să mă bucur de viață, și a fost foarte bine așa, aici însă n-ar fi trebuit să mă monteze în plus și să-mi arate de fiecare dată când s-au certat ori au bârfit doar concepția „lor" despre lucruri. Mi-a trebuit mult timp să-mi dau seama că în certurile lor fiecare avea dreptate pe jumătate. Dar acum știu câte greșeli s-au făcut aici și de cei bătrâni, și de cei tineri. Cea mai mare greșeală a tatei și mamei față de soții Van Daan este că nu vorbesc cu ei niciodată cu sinceritate și prietenie (chiar dacă prietenia ar fi un pic prefăcută). Aici eu vreau mai presus de orice să păstrez pacea, să nu mă cert și nici să nu bârfesc. Cu tata și Margot asta nu-i greu, însă cu mama este. De aceea e foarte bine că uneori ea îmi mai dă peste nas. Și pe domnul Van Daan îl poți câștiga de partea ta dacă îi dai dreptate, îl asculți în liniște, nu vorbești prea mult și, mai ales, îi răspunzi cu o altă glumă la fiecare dintre glumițele și bancurile lui nesărate. Pe doamna Van Daan o cucerești vorbind cu ea pe față și recunoscând tot. Și ea își recunoaște deschis greșelile, de altfel foarte numeroase. Știu

foarte bine că nu mai are o părere la fel de proastă despre mine ca la început. Și asta pentru că sunt sinceră și le spun oamenilor drept în față și lucruri mai puțin măgulitoare. Vreau să fiu sinceră și cred că așa poți ajunge mult mai departe. În plus, te simți și mult mai bine.

Ieri, doamna Van Daan a vorbit cu mine despre orezul pe care i l-am dat noi lui Kleiman. „Am dat și am dat și am tot dat. Dar am ajuns apoi la un punct când mi-am zis: acum ajunge. Dacă se străduiește suficient, domnul Kleiman poate să-și facă rost și singur de orez. De ce trebuie să dăm noi tot din rezerva noastră? Și nouă ne trebuie la fel de mult“, a spus doamna Van Daan.

„Nu, doamnă Van Daan, i-am spus eu, nu sunt de-acord cu dumneavoastră. Poate că domnul Kleiman e în stare să facă rost și singur de orez, însă nu-i face nici o plăcere să se ocupe de asta. Nu e treaba noastră să criticăm oamenii care ne ajută. Trebuie să le dăm orice lucru de care noi ne putem lipsi și de care ei au nevoie. Ce mai contează o farfurie de orez pe săptămână? La o adică putem la fel de bine să mâncăm și legume boabe.“

Doamna Van Daan n-a fost de aceeași părere, dar a spus și că, deși nu e de-acord, o să cedeze totuși, ceea ce e cu totul altă poveste.

În fine, ca să termin cu asta, uneori știu unde mi-e locul, alteori am îndoieli, însă o s-o scot la capăt! Cu siguranță! Mai cu seamă că acum Peter mă ajută să trec mai ușor peste unele momente mai dificile și neplăcute!

Nu știu absolut deloc în ce măsură el mă iubește și dacă vom ajunge vreodată să ne sărutăm; în orice caz, eu nu vreau să forțez lucrurile! Tatei i-am spus că mă duc des la Peter și l-am întrebat dacă e de acord. Bineînțeles că a fost de-acord!

Lui Peter îi spun mult mai ușor lucruri pe care nu le împărtășesc niciodată altcuiva; i-am spus, de pildă, că mai târziu vreau să scriu mult. Chiar dacă nu voi fi scriitoare, vreau, pe lângă slujba mea ori alte îndeletniciri, să nu neglijez niciodată scrisul.

Nu sunt bogată în bani sau bunuri materiale, nu sunt frumoasă, inteligentă, superdotată, dar sunt și voi fi fericită! Am o fire veselă, iubesc oamenii, nu sunt suspicioasă și vreau să-i văd pe toți fericiți odată cu mine.

A ta, devotată, Anne M. Frank

În van a mai trecut o zi
Și ca a nopții beznă se topi.

(Versurile astea sunt de-acum câteva săptămâni și nu mai contează, însă, fiind atât de rare, le-am notat totuși.)

LUNI, 27 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Politica ar trebui, de fapt, să constituie un capitol foarte important în istoria scrisă a clandestinității noastre, dar, fiindcă pe mine personal subiectul ăsta nu mă preocupă în mod special, l-am lăsat mult prea des deoparte. De aceea astăzi voi consacra politicii o scrisoare întreagă.

E evident că există o sumedenie de concepții diferite asupra acestei chestiuni, încă și mai logic este că se vorbește mult despre război în aceste vremuri dificile, dar... să se iște atâtea certuri pe tema asta este pur și simplu o idioțenie! Să parieze, să râdă, să înjure, să bombănească, să facă orice câtă vreme fierb în sucul lor propriu, dar să nu se certe, căci urmările sunt de cele mai multe ori nu

prea plăcute. Oamenii care vin de-afară aduc foarte multe vești neadevărate; radioul nostru n-a mințit niciodată până acum. Jan, Miep, Kleiman, Bep și Kugler trec toți de la o extremă la alta atunci când vine vorba de politică, Jan poate mai puțin decât ceilalți.

Aici, în Anexă, atmosfera în privința politicii este mereu aceeași. În timpul nenumăratelor dezbateri despre debarcare, bombardamente aeriene, discursuri etc., se aud și nenumărate exclamații precum: „Imposibil! Pentru numele lui Dumnezeu, dacă ei acum abia vor să înceapă, ce-o să fie mai încolo! Merge excelent, perfect, magnific!"

Optimiștii și pesimiștii și – să nu-i uităm – mai ales realiștii își dau cu părerea cu o energie inepuizabilă și, așa cum se întâmplă mereu, fiecare crede că el e singurul care are dreptate. O anume doamnă este iritată de încrederea nețărmurită pe care o are soțul ei în englezi, un anume domn o atacă pe soția lui din pricina observațiilor ei ironice și disprețuitoare la adresa nației sale iubite!

De dimineața devreme până seara târziu, și partea cea mai frumoasă este că nu se plictisesc niciodată! Am născocit ceva și efectul e formidabil, e ca și cum ai înțepa pe cineva cu un ac ca să sară în sus. Exact așa funcționează tehnica mea. Încep cu politica, o întrebare, un cuvânt, o propoziție, și imediat se ambalează toți!

Ca și cum buletinele Wehrmacht-ului și BBC-ului n-ar fi fost de-ajuns, există de curând și o *Luftlagemeldung*[1]. Într-un cuvânt, magnific, dar, pe de altă parte, de multe ori dezamăgitor. Englezii îi tot dau cu arma lor aeriană, insistență comparabilă doar cu minciunile germane, debitate și ele întruna.

---

1. Înștiințare despre situația aeriană (germ.).

Așadar, se dă drumul la radio la ora opt dimineața (dacă nu mai devreme) și se ascultă la fiecare oră până seara la nouă, zece sau de multe ori chiar unsprezece. Asta-i dovada cea mai bună că adulții au răbdare și sunt grei de cap (unii, bineînțeles, nu vreau să jignesc pe nimeni). Ar trebui să ne-ajungă o emisiune, hai, două, pentru toată ziua. Dar gâștele astea bătrâne… în fine, am spus-o! Arbeiter-Programm[1], Oranje, Frank Philips sau Majestatea Sa Wilhelmina, toate vin la rând și au ascultători devotați. Dacă nu sunt la masă ori nu dorm, stau lângă radio și vorbesc despre mâncare, somn și politică. Uf, începe să fie enervant și este un adevărat tur de forță să nu mă transform și eu într-o băbuță plicticoasă! Babacii nu prea mai au de ce să se teamă, au ajuns deja acolo!

Ca să dau un exemplu grăitor, discursul lui Winston Churchill, nouă tuturora atât de drag, este ideal.

Ora nouă, duminică seara. Ceaiul este pe masă, acoperit ca să nu se răcească, oaspeții intră în cameră. Dussel se așază în stânga, lângă radio, domnul Van Daan în față, Peter lângă el. Mama lângă domnul Van Daan, doamna Van Daan în spatele lor. Margot și cu mine în spate de tot, iar mama la masă. Constat că nu descriu prea limpede cum stăm, dar la urma urmei locurile n-au o importanță așa de mare. Domnii pufăie, lui Peter i se închid ochii în timp ce ascultă încordat. Mama, într-un capot lung, închis la culoare, și doamna Van Daan tremură din cauza avioanelor cărora puțin le pasă de discurs, îndreptându-se în zborul lor voios spre Essen. Tata soarbe cu zgomot din ceai, Margot și cu mine suntem unite ca două surori de Mouschi, care, în somnul ei, s-a întins pe

1. Programul muncitorilor (germ.).

doi genunchi diferiți. Margot are bigudiuri în păr, eu sunt îmbrăcată într-o pijama prea mică, prea strâmtă și prea scurtă. Atmosfera pare intimă, plăcută, pașnică, și chiar așa e de data asta. Eu aștept însă cu teamă urmările discursului. Ei aproape că nu mai pot aștepta, țopăie de nerăbdare, doar-doar s-o isca iarăși o ceartă! Pst, ca o pisică ademenind un șoarece afară din gaura lui, așa se ațâță unii pe alții ca să ajungă la ceartă și dezbinare.

A ta, Anne

MARȚI, 28 MARTIE 1944

Scumpă Kitty,

Aș putea să mai scriu încă mult despre politică, însă astăzi am iarăși, mai întâi, o grămadă de alte lucruri de consemnat. În primul rând, mama practic mi-a interzis să merg sus, căci, după părerea ei, doamna Van Daan este geloasă. În al doilea rând, Peter a invitat-o și pe Margot să vină sus, nu știu dacă o face din politețe sau e ceva serios. În al treilea rând, l-am întrebat pe tata dacă el crede că trebuie să-mi fac griji în privința geloziei și a zis că nu.

Și-acum? Mama e supărată, nu vrea să mă lase sus, vrea să lucrez din nou aici, cu Dussel în cameră, poate că și ea este geloasă. Tata n-are nimic împotriva celor câteva ore pe care le petrec împreună cu Peter și i se pare excelent că ne înțelegem așa de bine. Și lui Margot îi place de Peter, simte însă că nu se poate vorbi în trei la fel de bine ca-n doi.

În plus, mama crede că Peter e îndrăgostit de mine. Sincer vorbind, mi-aș dori să fie adevărat. Atunci am fi

chit și ne-am putea apropia mult mai ușor unul de altul. Ea mai spune și că el se uită așa de des la mine; e adevărat că ne facem destul de des cu ochiul și că el se uită la gropițele mele din obraji, însă eu n-am cum să schimb asta, nu-i așa?

Sunt într-o situație foarte dificilă. Mama e împotriva mea și eu sunt împotriva ei. Tata închide ochii în fața acestei lupte tăcute. Mama e tristă, căci încă mă iubește, eu nu sunt deloc tristă, pentru că ea nu mai înseamnă nimic pentru mine.

Și Peter… la Peter nu vreau să renunț, este așa de drăguț și-l admir așa de mult. S-ar putea înfiripa ceva atât de frumos între noi, de ce-și bagă nasul babacii în treburile noastre? Din fericire, sunt obișnuită să-mi ascund trăirile interioare și reușesc foarte bine să fac în așa fel încât să nu se vadă că sunt moartă după el. Oare el va spune vreodată ceva? Voi simți vreodată obrazul lui, așa cum l-am simțit pe al lui Petel în vis? Peter și Petel, sunteți una și aceeași persoană! Ei nu ne înțeleg, n-ar înțelege niciodată că, pentru a fi mulțumiți, nouă ne-ajunge să fim împreună, chiar și fără să vorbim. Ei nu pricep ce ne atrage unul spre altul! O, când vom reuși să învingem toate dificultățile? Totuși e bine să le învingem, căci apoi finalul va fi cu atât mai frumos. Atunci când stă culcat cu capul pe brațe, cu ochii închiși, el este încă un copil. Când se joacă cu Mouschi sau vorbește despre ea, e așa de tandru. Când cară cartofi sau alte lucruri grele, este puternic. Când se duce să se uite pe fereastră în timp ce afară se aud împușcături ori merge în întuneric să verifice dacă n-au intrat hoți, este curajos. Iar atunci când e neajutorat sau stângaci, este de-a dreptul un scump. Îmi place mult mai mult atunci când îmi explică el ceva decât

atunci când trebuie să-l învăț eu ceva. Mi-ar plăcea atâta să-mi fie superior în aproape toate privințele!

Ce-mi pasă mie de toate mamele astea! O, de-ar vrea el să spună ceva!

Tata spune mereu că sunt o fandosită, dar nu-i adevărat, sunt doar vanitoasă! Până acum n-am auzit mulți oameni spunându-mi că sunt frumoasă. Doar C.N. mi-a spus că sunt așa de drăguță când râd. Ieri, Peter mi-a făcut un compliment sincer și așa, de plăcere, o să redau aproximativ discuția dintre noi.

Peter îmi spune așa de des: „Ia râzi!" Asta m-a frapat și ieri l-am întrebat: „De ce trebuie să râd mereu?"

„Pentru că-mi place. Îți apar gropițe în obraji. Cum de se întâmplă treaba asta, de fapt?"

„Așa m-am născut. Am una și în bărbie. Este singura chestie drăguță pe care o am."

„Ba nu, nu-i adevărat!"

„Ba da, știu foarte bine că nu sunt o fată frumoasă. N-am fost niciodată și nici n-o să fiu vreodată!"

„Nu sunt deloc de-acord cu tine. Eu cred că ești drăguță."

„Nu-i adevărat."

„Dacă-ți spun eu asta, poți să mă crezi!" Atunci, bineînțeles, am spus și eu același lucru despre el.

A ta, Anne M. Frank

MIERCURI, 29 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Ieri-seară, ministrul Bolkestein a spus la Radio Oranje că după război se vor aduna jurnalele și scrisorile din

această perioadă. Bineînțeles că toți au tăbărât numaidecât pe jurnalul meu. Gândește-te ce interesant ar fi dacă aș publica un roman despre Anexă. Dacă s-ar lua doar după titlu, oamenii ar crede că e vorba de un roman polițist.

Dar acum, serios, la vreo zece ani după război, cu siguranță că oamenilor o să li se pară amuzant când li se va povesti despre noi, niște evrei, cum am trăit, cum am mâncat și am discutat aici. Deși îți spun multe lucruri despre noi, tu nu știi decât foarte puțin despre viața noastră. Ce frică le este doamnelor în timpul bombardamentelor, cum a fost, de pildă, duminică, atunci când 350 de avioane englezești au aruncat o jumătate de milion de kilograme de bombe peste IJmuiden, cum încep să tremure casele ca niște fire de iarbă în bătaia vântului, câte epidemii bântuie aici...

Despre toate lucrurile astea tu nu știi nimic, și ar trebui să stau toată ziua să scriu dacă ar fi să-ți povestesc totul în cele mai mici detalii. Oamenii stau la coadă pentru zarzavat și tot felul de alte lucruri, doctorii nu pot ajunge la bolnavi pentru că li se fură mașinile întruna, sunt nenumărate spargeri și furturi, astfel încât ajungi să te întrebi ce i-a apucat pe neerlandezi de-au devenit dintr-odată așa de hoți. Copii între opt și unsprezece ani sparg ferestrele caselor și fură tot, fără să stea s-aleagă. Nimeni nu îndrăznește să plece de-acasă nici măcar preț de cinci minute, căci nici n-apuci să pleci bine, că ți s-a și golit casa. În fiecare zi, în ziar apar anunțuri care promit recompense pentru restituirea unor mașini de scris, covoare persane, pendule electrice, stofe etc. Sunt demontate ceasurile electrice de pe stradă, telefoanele din cabine sunt dezmembrate până la ultimul fir.

Moralul populației nu poate fi bun, tuturor le este foame, rația pentru o săptămână nu ajunge, în afară de

surogatul de cafea, nici măcar pentru două zile. Debarcarea se lasă așteptată, bărbații trebuie să plece în Germania, copiii se îmbolnăvesc sau sunt subnutriți, toți au haine proaste și pantofi proști. O pingea costă la negru 7,50 de guldeni. Unde mai pui că cei mai mulți cizmari nu mai acceptă clienți ori trebuie să aștepți patru luni până sunt gata pantofii care, de multe ori, au dispărut între timp.

Toată situația asta are și o parte bună: acțiunile de sabotaj împotriva autorităților se întețesc cu cât devine mai proastă alimentația și cu cât sunt mai dure măsurile luate împotriva populației. Cei care se ocupă de distribuirea alimentelor, poliția, funcționarii, toți ori contribuie la ajutorarea compatrioților, ori îi toarnă, trimițându-i astfel la închisoare. Din fericire, doar un mic procent dintre neerlandezi colaborează cu inamicul.

A ta, Anne

VINERI, 31 MARTIE 1944

Dragă Kitty,

Închipuie-ți, e încă destul de frig, însă cei mai mulți oameni au rămas deja de vreo lună fără cărbuni. Deloc plăcut, nu? În general, atmosfera a devenit ceva mai optimistă în privința frontului rusesc, care e nemaipomenit! Nu scriu de multe ori despre politică, însă acum trebuie să te informez pe scurt despre poziția lor actuală: sunt la frontiera cu Guvernământul General[1] și, înspre România,

1. Termenul de Guvernământ General (germ. *Generalgouvernement*) se referă la teritoriul polonez ocupat de germani în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

au ajuns la Prut. Sunt foarte aproape de Odesa și au încercuit Tarnopolul. Așteptăm în fiecare seară comunicatul special al lui Stalin.

La Moscova se trag atâtea salve de onoare, încât orașul trepidează pur și simplu. Nu știu dacă se întâmplă așa fiindcă le place să creeze senzația că războiul este în apropiere ori fiindcă nu știu cum să-și manifeste altfel bucuria!

Ungaria a fost ocupată de trupele germane. Mai sunt acolo un milion de evrei, cu siguranță vor pieri și ei.

Aici, nimic special. Astăzi e ziua de naștere a domnului Van Daan. A primit în dar două pachete de tutun, cafea cât pentru o ceașcă, soția lui o pusese deoparte, un punci de lămâie de la Kugler, sardine de la Miep, apă de colonie de la noi, două crengi de liliac și lalele. Să nu uităm un tort cu zmeură, un pic cam cleios din cauza făinii proaste și a absenței untului, totuși gustos.

Bârfele despre mine și Peter s-au mai potolit puțin. O să vină astă-seară să mă ia. Drăguț din partea lui, nu-i așa? Mai ales că nu-i place deloc să facă asta! Suntem prieteni foarte buni, stăm mult împreună și discutăm despre toate lucrurile posibile. E minunat că nu trebuie să mă abțin, așa cum s-ar întâmpla cu alți băieți, atunci când abordăm vreun subiect delicat. Așa am ajuns, de pildă, să vorbim despre sânge și-apoi despre menstruație etc. El crede despre noi, femeile, că suntem foarte rezistente de vreme ce putem suporta așa, pur și simplu, o pierdere de sânge. Și despre mine crede că sunt rezistentă. Ghici de ce?

Viața mea de-aici s-a schimbat în bine, și încă mult de tot. Dumnezeu nu m-a lăsat singură și nu mă va lăsa singură.

A ta, Anne M. Frank

Scumpă Kitty,

Și totuși, totul este încă atât de dificil. Știi desigur la ce mă refer, nu-i așa? Așa de mult îmi doresc să-mi dea un sărut, sărutul care se lasă atâta așteptat. Oare mă consideră în continuare o camaradă? Nu-i sunt mai mult decât atât?

Tu știi și știu și eu că sunt puternică, că sunt în stare să fac față singură celor mai multe necazuri. N-am avut niciodată obiceiul să-mi împărtășesc necazurile altcuiva, nu m-am agățat niciodată de vreo mamă, dar cât aș vrea să-mi pun odată capul pe umărul lui și nimic altceva, doar să stau așa în liniște.

Nu pot, nu voi putea niciodată să uit visul cu obrazul lui Peter, din vremurile când pretutindeni nu domnea decât binele! Oare nu-și dorește și el asta? Oare să fie doar prea timid ca să-și recunoască iubirea? De ce vrea așa de des să fiu cu el? O, de ce nu spune nimic?

Trebuie să mă opresc, trebuie să-mi păstrez calmul. Voi fi din nou puternică și, cu un pic de răbdare, vor veni desigur și celelalte lucruri, dar… și asta-i partea rea, după toate aparențele e ca și cum eu umblu după el. Întotdeauna *eu* sunt cea care merge sus, nu vine *el* la mine. Dar asta se datorează repartizării camerelor, iar el înțelege cât se poate de bine obiecțiile mele. Da, sigur, înțelege mai bine decât îmi închipui.

A ta, Anne M. Frank

Scumpă Kitty,

Cu totul împotriva obișnuinței mele, o să-ți scriu în amănunt despre mâncare, căci nu numai în Anexă, ci pretutindeni în Țările de Jos, în toată Europa și mai departe, mâncarea a devenit ceva foarte important și complicat.

În cele 21 de luni de când suntem aici, am trecut prin destule „perioade alimentare". O să afli numaidecât ce înseamnă asta. Prin „perioadă alimentară" înțeleg o perioadă în care nu se poate mânca decât un anumit fel de mâncare ori un anumit fel de zarzavat. O vreme n-am avut altceva de mâncare decât andive, cu nisip, fără nisip, făcute tocană, ca atare și într-un vas de Jena, apoi a fost spanacul, după aceea au venit la rând guliile, scorțonerele, castraveții, tomatele, varza acră etc.

Nu-i absolut deloc plăcut să mănânci la fiecare prânz și în fiecare seară, de pildă, varză acră, dar când ți-e foame ești în stare de multe lucruri. Acum însă trecem prin cea mai frumoasă perioadă, căci nu mai avem nici un zarzavat.

Pentru masa de prânz, meniul nostru săptămânal se compune din: fasole brună, supă de mazăre, cartofi cu găluște, budincă de cartofi, cu ajutorul lui Dumnezeu uneori și sfeclă sau morcovi stricați, apoi iarăși doar fasole brună. Din cauza lipsei de pâine, mâncăm cartofi la fiecare masă, începând cu micul dejun, însă cel puțin atunci îi prăjim un pic. Pentru supă, luăm fasole brună și albă, cartofi și supe la plic (de legume, de pui, de fasole brună). Fasolea brună se găsește în toate, chiar și în pâine. Seara mâncăm întotdeauna cartofi cu surogat de sos și – din fericire, din asta mai avem – salată de sfeclă roșie. Trebuie să spun ceva și despre găluște: le facem

din „făină de la guvern“, cu apă și drojdie. Sunt așa de cleioase și tari, încât le simți în stomac ca pe niște pietre, dar în fine!

Atracția noastră cea mai mare o reprezintă bucata de lebăr săptămânală și marmelada pe pâine uscată. Dar suntem încă în viață și, deseori, mâncarea chiar are gust!

A ta, Anne M. Frank

MIERCURI, 5 APRILIE 1944

Scumpă Kitty,

O lungă perioadă, n-am mai știut absolut deloc pentru ce continui să lucrez. Sfârșitul războiului e așa de departe, așa de ireal, feeric și frumos. Dacă războiul nu se termină până în septembrie, nu mai merg la școală, căci nu vreau să fiu în urmă cu doi ani.

Zilele au fost pline de Peter, nimic altceva decât Peter, vise și gânduri, până când sâmbătă seară am căzut într-o letargie totală. Groaznic, absolut groaznic. În camera lui Peter n-am făcut altceva decât să-mi stăpânesc lacrimile, mai târziu am râs ca o nebună cu soții Van Daan când am băut punciul de lâmâie, am fost veselă și binedispusă, însă de îndată ce am rămas singură am simțit că trebuie să dau drumul la plâns ca să mă descarc. Așa cum eram, în cămașă de noapte, m-am lăsat să alunec în jos și, concentrându-mă intens, mi-am spus mai întâi lunga mea rugăciune, apoi am plâns cu capul în mâini, cu genunchii trași la piept, ghemuită pe pardoseala goală. Un suspin zgomotos m-a readus la realitatea camerei mele și mi-am stăpânit lacrimile, căci ei acolo, înăuntru, nu trebuiau să audă nimic. Apoi am început să-mi fac singură

curaj. Nu-mi spuneam decât: „Trebuie, trebuie, trebuie…“ Amorțită cu totul din cauza poziției neobișnuite, am căzut și m-am izbit de marginea patului, continuând să mă lupt până când, puțin înainte de zece și jumătate, m-am urcat din nou în pat. Se terminase!

Iar acum s-a terminat cu totul. Trebuie să lucrez ca să nu rămân proastă, să fac progrese, să devin jurnalistă, căci asta îmi doresc! Știu că *pot* scrie. Câteva povestioare sunt bune, descrierile mele din Anexă au umor, multe dintre lucrurile din jurnalul meu sunt elocvente, dar… dacă am într-adevăr talent, asta rămâne de văzut.

Visul Evei a fost basmul meu cel mai bun și partea ciudată este că nu știu absolut de loc de unde vine. Și în *Viața lui Cady* există multe părți bune, dar întregul este nul! Aici sunt eu însămi cel mai bun și mai sever critic, știu eu însămi ce este scris bine și ce nu este scris bine. Dacă nu scrii tu însuți, n-ai cum să știi ce minunat e să scrii; mai demult am regretat întotdeauna că nu știu deloc să desenez, dar acum sunt extrem de fericită că măcar știu să scriu. Și dacă n-am talent să scriu articole de ziar sau cărți, atunci pot scrie oricând pentru mine însămi. Dar vreau să ajung mai departe, nu-mi pot închipui o viață ca a mamei, a doamnei Van Daan și a tuturor celorlalte femei care își văd de treaba lor și mai târziu sunt uitate. Trebuie să am un lucru căruia să mă pot dedica, pe lângă soț și copii! O, da, nu vreau să fi trăit degeaba, precum cei mai mulți oameni. Vreau să fiu utilă sau plăcută celor care trăiesc în preajma mea și care totuși nu mă cunosc, vreau să continui să trăiesc, chiar și după ce am murit! Și de aceea îi sunt atât de recunoscătoare lui Dumnezeu că mi-a dat la naștere posibilitatea de a mă dezvolta și de a scrie, deci de a exprima tot ce este în mine!

Când scriu, mă eliberez de tot, îmi dispare tristețea, îmi renaște curajul. Dar, și asta e marea întrebare, voi fi vreodată în stare să scriu ceva important, voi deveni vreodată jurnalistă și scriitoare?

Sper asta, o, sper așa de mult, căci în scris pot exprima tot, gândurile, idealurile și fanteziile mele.

N-am mai lucrat de mult la *Viața lui Cady*. Am în cap foarte exact toată continuarea, dar m-am împotmolit la scris. Poate că n-am s-o termin niciodată, poate că va ajunge la coș sau în sobă. E un gând foarte neplăcut, dar atunci îmi zic iarăși în sinea mea: la paisprezece ani și cu așa de puțină experiență, nu poți scrie totuși filozofie.

Așadar, trebuie să perseverez, cu un curaj împrospătat, și-atunci, desigur, voi reuși, căci îmi doresc să scriu!

A ta, Anne M. Frank

JOI, 6 APRILIE 1944

Dragă Kitty,

M-ai întrebat care sunt hobby-urile și preocupările mele și vreau să-ți răspund, dar te previn, nu te speria, am o grămadă.

În primul rând: scrisul. Pe care, de fapt, nu-l iau drept hobby.

Numărul doi: arborii genealogici. Caut în ziare, cărți și documente arborii genealogici ai familiilor regale franceze, germane, spaniole, engleze, austriece, ruse, norvegiene și neerlandeze. Știu destul de multe despre foarte multe dintre ele, mai cu seamă că îmi fac întotdeauna notițe atunci când citesc biografii ori cărți de istorie. Din acestea din urmă, copiez și numeroase pasaje.

Deci al treilea hobby al meu este istoria. Tata mi-a cumpărat deja multe cărți. Abia aștept ziua în care să pot lua totul la puricat în Biblioteca Publică.

Numărul patru este mitologia Greciei și a Romei. Și despre ea am diverse cărți. Pot să-ți enumăr fără probleme cele nouă zeițe și cele șapte iubite ale lui Zeus. Știu soțiile lui Heracles ca pe apă.

Alte hobby-uri ale mele sunt starurile de cinema și fotografiile de familie. Sunt pasionată de citit și de cărți. Sunt foarte preocupată de istoria artei, mai ales de scriitori, poeți și pictori. De muzicieni poate voi fi mai târziu. Am o anumită antipatie față de algebră, geometrie și aritmetică. Învăț cu plăcere la celelalte materii, dar mai ales la istorie!

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 11 APRILIE 1944

Scumpă Kitty,

Nu știu unde mi-e capul, habar n-am cu ce să încep. Joi (când ți-am scris ultima dată), totul a decurs normal. Vineri (Vinerea Mare) am jucat după-amiază jocuri de societate, la fel sâmbătă. Aceste zile au trecut foarte repede. Sâmbătă pe la două a început să se tragă intens, tunuri cu tir rapid, după cum spun domnii. În rest, totul a fost calm.

Duminică după-amiază, la invitația mea, Peter a venit la mine la patru și jumătate, la cinci și un sfert ne-am dus în partea din față a mansardei, unde am stat până la șase. De la șase până la șapte și un sfert s-a dat la radio un concert frumos cu muzică de Mozart. Mai ales *Kleine*

Nachtmusik mi-a plăcut mult de tot. În cameră, cu ceilalți de față, mi-e aproape imposibil să ascult, căci muzica frumoasă îmi trezește emoții copleșitoare. Duminică seara, Peter n-a putut să se spele, fiindcă ligheanul era jos în bucătărie, plin cu rufe. La opt, am mers împreună în partea din față a mansardei și, ca să stăm comod, am luat singura pernă de canapea pe care am găsit-o în camera noastră. Ne-am așezat pe o ladă. Atât lada, cât și perna erau foarte înguste, așa că am stat înghesuiți unul într-altul, sprijinindu-ne amândoi de alte lăzi. Mouschi ne-a ținut companie, deci n-am scăpat neobservați.

Deodată, la nouă fără un sfert, domnul Van Daan a fluierat și a întrebat dacă e la noi o pernă de la domnul Dussel. Ne-am ridicat amândoi brusc și am mers jos cu perna, pisica și Van Daan. Perna asta a declanșat o adevărată nenorocire. Dussel era supărat că-i luasem perna lui de noapte și se temea că intraseră purici în ea. I-a pus pe jar pe toți din pricina acelei perne. Ca să ne răzbunăm pentru porcăria pe care ne-o făcuse, Peter și cu mine i-am băgat în pat două perii tari, care mai târziu au ieșit la iveală, fiindcă el a trebuit să se mai întoarcă încă o dată în cameră. Ne-am prăpădit de râs pe seama acestui intermezzo.

Însă amuzamentul nostru n-avea să dureze mult. La nouă și jumătate, Peter a bătut încet la ușă și l-a întrebat pe tata dacă poate veni o clipă sus ca să-l ajute să deslușească o propoziție în engleză mai dificilă.

„Ceva nu miroase a bine“, i-am spus lui Margot. „Se vede de la o poștă că-i o scorneală. Domnii vorbesc pe un ton de parcă ar fi intrat hoții.“

Presupunerea mea s-a adeverit: tocmai intraseră hoții în depozit. În cel mai scurt timp, tata, Van Daan și Peter

au fost jos. Margot, mama, doamna Van Daan și cu mine am așteptat. Patru femei cuprinse de frică trebuie să vorbească. Așa s-a întâmplat și cu noi, până am auzit jos o izbitură, după care s-a lăsat liniștea. Ceasul a bătut de zece fără un sfert. Ne îngălbeniserăm toate la față, dar încă ne păstram calmul, deși ne era teamă. Oare unde rămăseseră domnii? Ce fusese acea izbitură? Oare se luptau cu hoții? Mai departe nu ne-am gândit. Am așteptat.

Ora zece, pași pe scară. A intrat tata, palid și nervos, urmat de domnul Van Daan. „Stingeți luminile, mergeți sus fără zgomot, ne-așteptăm să vină poliția în casă!"

N-a mai fost timp pentru spaime. S-au stins luminile, eu am mai apucat să-mi iau repede o haină și-am și ajuns sus.

„Ce s-a întâmplat? Spuneți repede!" Dar nu mai avea cine s-o facă, domnii erau din nou jos. Abia la zece și zece au venit toți patru sus, apoi doi dintre ei au început să facă de pază la fereastra deschisă a lui Peter. Ușa dinspre palier era încuiată, biblioteca turnantă închisă. Am acoperit veioza cu un pulover, apoi ei au început să povestească:

Peter auzise pe palier două izbituri puternice, se dusese jos și văzuse că lipsește o scândură mare din partea stângă a ușii de la depozit. A alergat sus, i-a prevenit pe membrii familiei capabili să se apere, apoi au coborât toți patru. Când au intrat în depozit, hoții erau în plină activitate. Van Daan a strigat: „Poliția!" Pași grăbiți afară, hoții au fugit. Ca nu cumva să observe poliția gaura, scândura lipsă fusese pusă la loc, însă în clipa în care cineva de-afară a izbit în ea cu piciorul, ea a zburat din nou jos. Domnii au rămas perplecși în fața unei asemenea nerușinări. Van Daan și Peter s-au simțit cuprinși de imbolduri criminale. Van Daan a izbit violent cu

toporul în podea, apoi s-a lăsat din nou tăcerea. Iarăși au pus scândura la loc, să acopere gaura, iarăși a apărut un motiv de alertă. Un cuplu aflat afară lumina întreg depozitul cu o lanternă de buzunar foarte puternică. „Ei, drăcie!" a murmurat unul dintre domni, căci… acum, rolurile se inversau, din polițiști ei deveneau hoți. Toți patru au alergat sus, Dussel și Van Daan au luat în trecere și cărțile celui dintâi, Peter a deschis ușile și ferestrele bucătăriei și ale biroului privat, a aruncat telefonul pe jos și, în cele din urmă, au ajuns toți patru în spatele zidurilor ascunzătorii. (Sfârșitul primei părți.)

După toate probabilitățile, cuplul cu lanterna de buzunar anunțase poliția. Era duminică seara, seara primei zile de Paști. A doua zi de Paști – nimeni la birou, așa că nimeni nu putea face nimic înainte de marți dimineață. Gândește-te cum e să trăiești două nopți și o zi cu spaima asta! Noi nu ne-am gândit la nimic, am stat doar așezați acolo într-o beznă totală, căci doamna Van Daan, de frică, stinsese lampa de tot, vocile șușoteau, la fiecare scârțâit se auzea „Sst! Sst!".

S-a făcut zece și jumătate, unsprezece, nici un zgomot, tata și Van Daan veneau pe rând să ne vadă. Apoi, la unsprezece și un sfert, zgomote jos. La noi se putea auzi respirația întregii familii, în rest nu ne mișcam. Pași în casă, în biroul privat, în bucătărie, apoi… pe scara noastră. Toată lumea își ținea respirația, opt inimi băteau să sară din piept. Pași pe scara noastră, apoi cineva a zgâlțâit ușa turnantă. Clipa aceea e de nedescris.

„Acum suntem pierduți!", am spus eu și vedeam deja cum toți cincisprezece eram luați de Gestapo chiar în noaptea aia.

Zgâlțâituri la biblioteca turnantă, de două ori, apoi a căzut pe jos o cutie, pașii s-au îndepărtat, pentru moment eram salvați! Ne-a trecut pe toți un frison, am auzit clănțănit de dinți fără să-mi dau seama din ce parte, nimeni n-a scos o vorbă. Am stat așa până la unsprezece și jumătate.

Nu s-a mai auzit nimic în casă, însă pe palier, chiar în fața bibliotecii, era aprinsă lumina. Oare să li se fi părut biblioteca noastră așa de misterioasă? Sau poliția uitase lumina aprinsă? Mai venea cineva s-o stingă? Limbile s-au dezlegat, în casă nu mai era nimeni, poate rămăsese totuși un paznic în fața ușii.

Am făcut atunci trei lucruri: ne-am dat cu presupusul, am tremurat de frică și ne-am dus la toaletă. Gălețile erau la mansardă, așa că trebuia să ne descurcăm cu coșul de hârtii din tablă al lui Peter. Van Daan a fost primul, apoi a urmat tata. Mamei i s-a făcut prea rușine. Tata a adus coșul în cameră, unde Margot, doamna Van Daan și cu mine ne-am bucurat să-l putem folosi. În cele din urmă, s-a hotărât și mama. Se cerea mereu tot mai multă hârtie, din fericire, eu aveam câte ceva în buzunar.

Coșul putea, toată lumea șușotea și eram obosiți. Se făcuse douăsprezece.

„Întindeți-vă pe jos și dormiți!“ Margot și cu mine am primit câte o pernă și o pătură. Margot s-a culcat nu departe de dulapul cu provizii, eu între picioarele mesei. Pe podea nu putea așa de tare, însă doamna Van Daan s-a dus totuși în vârful picioarelor să caute puțină clorură de var, iar o cârpă de șters vasele pusă peste oală a servit drept al doilea mijloc protector.

Vorbărie, șușoteli, frică, putoare, vânturi și tot timpul cineva pe oală! Mai dormi dacă poți! La două și jumătate

eram foarte obosită și n-am mai auzit nimic până la trei și jumătate. M-am trezit când doamna Van Daan și-a culcat capul la picioarele mele.

„Vă rog, dați-mi ceva să pun pe mine!“, am spus eu. Mi-au dat, dar nu mă întreba ce! Niște pantaloni de lână peste pijamaua mea, puloverul roșu și o fustă neagră, șosete albe și ciorapi trei sferturi găuriți.

Apoi doamna Van Daan s-a așezat din nou pe scaun, iar domnul Van Daan s-a culcat pe picioarele mele. Am început să meditez. Tremuram încă atât de tare, încât domnul Van Daan nu putea să doarmă. Mă pregăteam să revină poliția. Atunci va trebui să le spunem că ne ascundem. Ori sunt buni neerlandezi, și-atunci totul va fi în ordine, ori sunt de la NSB[1], și-atunci va trebui să-i mituim!

„Măcar ascunde radioul!“, a suspinat doamna Van Dan.

„Da, în aragaz“, a răspuns domnul Van Daan. „Dacă ne găsesc pe noi, pot să găsească și radioul.“

„Atunci o să găsească și jurnalul Annei“, s-a amestecat în vorbă și tata.

„Păi arde-l“, a propus cea mai fricoasă dintre noi.

Acum și atunci când poliția a zgâlțâit biblioteca am trecut prin clipele cele mai înfricoșătoare. O, nu jurnalul meu! Doar împreună cu mine! Dar, din fericire, tata n-a mai răspuns. N-are nici un rost să redau discuțiile de care încă mi-aduc aminte. S-a vorbit așa de mult! Am încercat s-o liniștesc pe doamna Van Daan, copleșită de frică. Am

---

1. Prescurtare de la *Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland* (Mişcarea Național-Socialistă din Țările de Jos), partid politic neerlandez care a funcționat între 1931 şi 1945. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a colaborat cu armata Germaniei naziste, care ocupase Țările de Jos în mai 1940.

vorbit despre evadare și interogatorii ale Gestapoului, despre vorbit la telefon și păstrarea curajului.

„Acum, doamnă, trebuie să ne comportăm ca niște soldați. Dacă trebuie să pierim, asta e, o facem pentru regină și patrie, pentru libertate, adevăr și justiție, cum se spune în permanență la Radio Oranje. Singurul lucru într-adevăr groaznic este că-i tragem după noi și pe alții în nenorocirea asta!"

Peste o oră, domnul Van Dan a făcut din nou schimb de locuri cu soția lui, iar tata a venit aproape de mine. Domnii au fumat fără întrerupere. Din când în când se mai auzea câte un oftat adânc, apoi un pipi mic, după care totul era luat de la capăt.

Ora patru, cinci, cinci și jumătate. M-am dus să mă așez lângă Peter. Ne-am înghesuit unul într-altul așa de tare, încât fiecare putea simți vibrațiile corpului celuilalt. Am stat așa, schimbând din când în când câte o vorbă și am ascultat cu urechile ciulite. În cameră s-a ridicat camuflajul și s-a făcut o listă cu punctele ce trebuiau discutate la telefon cu Kleiman. Fiindcă la ora șapte voiau să-l sune pe Kleiman, să-i spună să vină cineva. Riscul ca paznicul din fața ușii sau din depozit să audă că se dă telefon era mare, însă și mai mare era riscul ca poliția să se întoarcă.

Deși anexez biletul pe care sunt trecute chestiunile cele mai importante, le voi relua și aici pentru mai multă claritate:

Efracție: venit poliția, până la *biblioteca turnantă*, nu mai departe. Se vede treaba că hoții au fost deranjați, au forțat ușa depozitului și au fugit prin grădină. Ușa de la intrarea principală este zăvorâtă. Kugler *trebuie* să fi ieșit pe a doua ușă.

Mașina de scris și mașina de calculat, în siguranță în lada neagră din biroul privat.
Mai sunt rufele de spălat ale lui Miep și Bep în albia din bucătărie.
Cheie pentru a doua ușă nu au decât Bep sau Kugler, probabil broască stricată.
De prevenit Jan și de adus cheie, mers la birou și verificat. De dat mâncare pisică.

În rest, totul a decurs fără probleme. A fost sunat Kleiman, au fost scoase barele, mașina de scris a fost pusă în ladă. Apoi ne-am așezat iarăși la masă și am început să așteptăm: pe Jan ori poliția.

Peter adormise, domnul Van Daan și cu mine stăteam întinși pe podea când deodată am auzit jos pași zgomotoși. M-am ridicat ușor de jos. „E Jan!“

„Nu, nu, e poliția!“ au spus toți ceilalți.

Cineva a ciocănit în biblioteca noastră și am auzit-o pe Miep fluierând. Pentru doamna Van Daan a fost prea mult. Lividă și inertă, stătea prăvălită pe scaun și, dacă toată tensiunea asta ar mai fi durat încă un minut, ar fi leșinat.

Când au intrat Jan și Miep, camera noastră oferea o priveliște splendidă. Chiar și numai masa ar fi meritat fotografiată: un exemplar din *Cinema & Theater*, deschis la o pagină cu balerine, peste care se împrăștiase marmeladă și un leac pentru diaree, două borcane de marmeladă, o jumătate și un sfert de chiflă, pectină, o oglindă, un pieptene, chibrituri, scrum, țigări, tutun, o scrumieră, cărți, o pereche de chiloți, o lanternă de buzunar, o agrafă a doamnei Van Daan, hârtie de toaletă etc.

Jan și Miep au fost întâmpinați, bineînțeles, cu chiote de bucurie și lacrimi. Jan a astupat gaura cu scânduri albe și s-a dus numaidecât, împreună cu Miep, să anunțe spargerea la poliție. Miep găsise sub ușa depozitului un bilet de la paznicul de noapte Sleegers, care descoperise gaura și anunțase poliția. Și pe la el voia să treacă Jan.

Deci am avut timp o jumătate de oră ca să ne aranjăm. Niciodată n-am văzut schimbându-se într-o jumătate de oră atâtea lucruri ca în această jumătate de oră.

Margot și cu mine am întins paturile de jos, am mers la toaletă, ne-am spălat pe dinți și pe mâini și ne-am pieptănat. Apoi am mai făcut un pic de ordine în cameră și m-am dus din nou sus. Acolo masa fusese deja debarasată, am adus apă, am pus de ceai și cafea, am fiert lapte și am pregătit masa pentru cafea. Tata și Peter au curățat oalele de pipi și caca cu apă caldă și clorură de var. Cea mai mare era plină până sus și atât de grea, încât abia o mai puteai ridica. Mai și curgea, așa că a trebuit dusă într-o găleată.

La ora unsprezece am stat cu Jan, care se întorsese, la masă și, treptat, atmosfera a început să devină din nou plăcută. Jan a povestit următoarele:

La familia Sleegers, soția lui, căci el dormea, mi-a spus că domnul, făcându-și rondul de-a lungul canalelor, descoperise gaura de la noi și, însoțit de un polițist, inspectase imobilul. Domnul Sleegers este paznic de noapte particular și trece în fiecare seară pe bicicletă, cu cei doi câini ai săi, de-a lungul canalelor. Marți urma să treacă pe la Kugler și să povestească restul. La biroul de poliție încă nu știau nimic despre spargere, însă și-au notat imediat și-o să vină și ei marți să facă o constatare.

La întoarcere, Jan a trecut întâmplător și pe la Van Hoeven, furnizorul nostru de cartofi, și i-a spus că avusese loc o spargere.

„Știu asta“, a spus el calm. Am trecut ieri-seară cu soția mea prin fața imobilului și am văzut o gaură în ușă. Soția mea voia să trecem mai departe, însă eu m-am dus să mă uit repede cu lanterna și, nu mă îndoiesc, ăsta-i momentul când hoții au rupt-o la fugă. Pentru mai multă siguranță, n-am anunțat poliția, am preferat să mă abțin în cazul vostru. Bineînțeles că nu știu nimic, dar bănuiesc multe.“ Jan i-a mulțumit și a plecat. Van Hoeven bănuiește desigur că suntem aici, căci el vine cu cartofii întotdeauna după douăsprezece și jumătate, și nu după unu și jumătate. Ce om minunat!

Până a plecat Jan și noi am terminat de spălat vasele, s-a făcut unu. Ne-am dus toți opt la culcare. La trei fără un sfert m-am trezit și am văzut că dispăruse domnul Dussel. Absolut întâmplător, cu fața cârpită de somn cum eram, l-am întâlnit în baie pe Peter. Am stabilit să ne întâlnim jos. M-am aranjat și m-am dus jos.

„Mai ai curaj să vii în partea din față a mansardei?“ a întrebat el. I-am răspuns că da, mi-am luat perna pe care o înfășurasem într-o pânză și ne-am dus la mansardă. Vremea era minunată, curând au început să urle și sirenele. Am rămas locului. Peter și-a pus brațul pe umărul meu, eu mi-am pus brațul pe umărul lui și am așteptat așa în liniște, cu brațele înlănțuite, până când a venit Margot să ne cheme la cafea.

Am mâncat pâine, am băut limonadă și am făcut glume, deci se putea să glumim din nou. În rest, totul a decurs normal. Seara i-am mulțumit lui Peter pentru că fusese cel mai curajos dintre toți.

Nici unul dintre noi nu mai trecuse vreodată printr-o primejdie atât de mare ca în acea seară. Dumnezeu ne-a ocrotit. Închipuie-ți, poliția a ajuns până în fața ușii

noastre mascate, lumina din față era aprinsă, și n-am fost observați! „Acum suntem pierduți!“ mi-am zis eu încetișor în acea clipă, dar am scăpat încă o dată teferi. Dacă debarcarea vine cu bombardamente, fiecare va trebui să se descurce singur, dar noi ne făceam griji pentru acești creștini cumsecade și nevinovați care ne ajută.

„Suntem salvați, salvează-ne și de-acum înainte!“ Este singurul lucru pe care-l putem spune.

După întâmplarea asta, multe lucruri s-au schimbat. Acum Dussel se instalează seara în baie ca să lucreze, iar Peter inspectează toată casa între opt și jumătate și nouă și jumătate. Nu mai putem deschide fereastra de la Peter, pentru că tipul de la Keg a văzut-o. Nu putem să mai tragem apa la toaletă după nouă și jumătate seara. Domnul Sleegers a fost angajat ca paznic de noapte. Astă-seară vine un tâmplar clandestin care o să confecționeze o baricadă din paturile noastre de la Frankfurt. Acum în Anexă se aduc argumente pro și contra. Kugler ne-a reproșat imprudența, Jan a spus și el că nu trebuie să mergem niciodată jos. Trebuie să ne lămurim dacă acest Sleegers este un om de încredere, dacă, atunci când aud pe cineva în spatele ușii, câinii încep să latre, cum facem să ne baricadăm și încă o sumedenie de alte lucruri.

Ni s-a adus aminte foarte brutal că suntem niște evrei în lanțuri, legați de un singur loc, fără drepturi, dar cu mii de obligații. Noi, evreii, n-avem voie să ascultăm de glasul inimii, noi trebuie să fim curajoși și puternici, trebuie să ne asumăm toate neplăcerile și să nu crâcnim, trebuie să facem tot ce ne stă în puteri și să ne încredem în Dumnezeu. Într-o bună zi, acest război groaznic se va termina totuși, într-o bună zi vom fi totuși din nou oameni, nu doar evrei!

Cine ne-a impus asta? Cine a făcut din noi, evreii, o excepție printre toate popoarele? Cine ne-a făcut să suferim așa? Dumnezeu e cel care ne-a făcut așa, dar tot Dumnezeu este cel care ne va ridica. Dacă îndurăm toată suferința asta și continuăm să rămânem evrei, atunci, într-o bună zi, evreii se vor transforma din damnați în exemple. Cine știe, poate credința noastră va învăța toată lumea și, astfel, toate popoarele ce este bine, și de aceea, numai de aceea trebuie să suferim. Noi nu vom putea deveni niciodată doar neerlandezi sau doar englezi sau doar orice altă nație, noi vom rămâne întotdeauna și evrei, noi va trebui să rămânem evrei. Dar noi și vrem să rămânem evrei. Curaj! Să fim în continuare conștienți de sarcina noastră și să nu ne plângem, vom fi salvați, Dumnezeu n-a abandonat niciodată poporul nostru; prin toate veacurile, evreii au supraviețuit, prin toate veacurile au trebuit să sufere, dar prin toate veacurile s-au și întărit. Cei slabi vor cădea, iar cei tari vor rămâne și nu vor pieri!

În noaptea asta am știut, de fapt, că trebuia să mor. Am așteptat să vină poliția, eram pregătită, pregătită ca soldații pe câmpul de luptă. Voiam să mă jertfesc pentru patrie, dar acum, acum că am scăpat teafără, acum prima mea dorință pentru după război este să devin neerlandeză!

Îi iubesc pe neerlandezi, iubesc țara noastră, iubesc limba și vreau să muncesc aici. Și chiar dacă trebuie să-i scriu înseși reginei, nu voi renunța până nu-mi ating scopul!

Devin tot mai independentă de părinții mei. Așa tânără cum sunt, am mai multă poftă de viață, un simț al dreptății mai sigur și mai pur decât mama. Știu ce

vreau, am un scop, am o opinie, am o credință și o iubire. Lăsați-mă să fiu eu însămi, și-atunci sunt fericită. Știu că sunt o femeie, o femeie cu forță interioară și mult curaj!

Dacă Dumnezeu mă lasă să trăiesc, voi ajunge mai departe decât a ajuns mama vreodată, nu voi rămâne lipsită de importanță, voi pleca în lume și voi munci pentru oameni!

Acum știu că bucuria și curajul sunt lucruri absolut indispensabile!

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 14 APRILIE 1944

Dragă Kitty,

Atmosfera de-aici este încă foarte tensionată. Pim a ajuns la punctul de fierbere, doamna Van Daan zace răcită în pat și bombăne, domnul Van Daan, rămas fără țigări, e palid, Dussel, care a renunțat la o bună parte din confortul lui, are de făcut observații etc. Momentan, n-avem noroc. Veceul curge și robinetul se învârtește în gol. Cum avem numeroase relații, amândouă vor fi reparate repede.

Uneori sunt sentimentală, știi asta, dar… aici, uneori, mai este loc și pentru sentimente. Când Peter și cu mine, ținându-ne pe după umăr, stăm strâns lipiți unul de altul pe o ladă tare de lemn, într-o harababură și-un praf de nedescris, el ținând o șuviță din părul meu în mână, când afară păsările ciripesc în triluri, când vezi copacii înverzindu-se, când soarele te-ademenește să ieși afară, când

cerul este așa de albastru, o, atunci, atunci vreau așa de multe lucruri!

Aici nu vezi decât fețe nemulțumite și morocănoase, nu auzi decât suspine și plânsete înăbușite, de parcă dintr-odată viața ne-ar fi devenit un calvar. În realitate, dacă lucrurile stau așa, asta nu-i decât vina noastră. Aici, în Anexă, nimeni nu dă un bun exemplu, aici fiecare trebuie să decidă cum face ca să-și potolească toanele!

De s-ar termina odată! Auzim asta în fiecare zi.

Prin speranță și muncă, prin curaj și iubire,
Mă țin dreaptă și tare și-mi strunesc a mea fire!

Sunt sigură, Kit, că astăzi m-am cam țicnit și nu știu totuși de ce. Totul este amestecat, fără legătură, și uneori am mari îndoieli că mai târziu va fi cineva interesat de flecăreala mea. „Confesiunile unei rățuște urâte“ va fi titlul tuturor acestor baliverne. Domnul Bolkestein și domnul Gerbrandy[1] n-or să fie cu siguranță prea interesați de jurnalul *meu*.

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 15 APRILIE 1944

Scumpă Kitty,

„Spaimele se țin lanț. Când se vor termina toate astea?“ Chiar că-i momentul să ne întrebăm. Închipuie-ți ce ni s-a mai întâmplat: Peter a uitat să deschidă zăvorul

1. Membri ai guvernului neerlandez în exil la Londra (între 1940 şi 1945). Pieter Sjoerds Gerbrandy a fost premier, iar Gerrit Bolkestein ministru al educației.

de la ușă. Consecința a fost că Kugler și muncitorii n-au putut să intre. Kugler s-a dus la Keg și a spart geamul de la bucătărie. Ferestrele noastre erau deschise și cei de la Keg au văzut și asta. Oare ce și-or fi zicând? Și Van Maaren? Kugler este furios. Lui i se reproșează că nu lasă să se schimbe nimic la uși, și uite ce prostie facem! Peter și-a ieșit cu totul din fire. Când mama a spus la masă că ea îl compătimește cel mai mult pe el, Peter a fost cât pe ce să izbucnească în plâns. Este la fel de bine vina noastră, a tuturor, căci noi și domnul Van Daan întrebăm aproape în fiecare zi dacă zăvorul este deschis. Poate reușesc numaidecât să-l consolez puțin. Cât aș vrea să-l ajut!

Iată încă vreo câteva destăinuiri despre viața din Anexă în ultimele săptămâni:

Sâmbăta trecută s-a îmbolnăvit brusc Moffi; era foarte abătut și îi curgeau bale. Miep l-a luat, l-a înfășurat într-o cârpă, l-a băgat într-o sacoșă de piață și l-a dus la clinica pentru câini și pisici. Veterinarul i-a dat o poțiune, fiindcă Moffi avea ceva la intestine. Peter i-a dat de câteva ori din acea poțiune, însă curând după asta Moffi nu s-a mai arătat, umblând pe-afară zi și noapte ca să-și întâlnească drăguța, desigur. Dar acum are nasul umflat și scâncește dacă pui mâna pe el. Probabil că a încasat vreo lovitură pe unde voia să șterpelească ceva. Mouschi a trecut preț de câteva zile printr-un fel de schimbare de voce. Tocmai când am vrut s-o trimitem și pe ea la doctor, și-a revenit aproape de tot.

În prezent, fereastra de la mansarda noastră rămâne noaptea întredeschisă. Seara, Peter și cu mine mai stăm deseori sus.

Grație unei soluții de lipit și a vopselei de ulei, closetul nostru poate fi reparat rapid. Și robinetul defect a fost înlocuit.

Din fericire, starea de sănătate a domnului Kleiman se ameliorează din nou. Curând va merge la un specialist. Să sperăm că nu trebuie operat la stomac.

Luna asta am primit opt cartele alimentare. Din nefericire, pentru primele două săptămâni am primit în schimbul tichetelor doar legume uscate, în loc de ovăz și arpacaș. Ultima noastră delicatesă este *picalilly*. Dacă ai ghinion, nu găsești în borcan decât castraveți și un pic de sos de muștar. Verdețurile lipsesc. Salată înainte și salată după. Mesele noastre constau doar din cartofi și sos din plic.

Rușii au cucerit mai bine de jumătate din Crimeea. La Cassino, englezii nu înaintează. Să ne bizuim pe fortificația vestică. Bombardamentele sunt numeroase și incredibil de grele. La Haga, Oficiul neerlandez central de stare civilă a fost atacat de un bombardier. Toți neerlandezii vor primi cărți de identitate noi.

Destul pentru azi.

A ta, Anne M. Frank

DUMINICĂ, 16 APRILIE 1944

Scumpă Kitty,

Reține ziua de ieri, căci este o dată foarte importantă în viața mea. Nu e important pentru orice fată momentul în care este sărutată pentru prima oară? Ei bine, și pentru mine e la fel de important. Sărutul lui Bram pe obrazul meu drept nu intră la socoteală, nici faptul că Woudstra mi-a sărutat mâna dreaptă. Cum am ajuns așa, dintr-odată, la sărutul ăsta? Păi o să-ți povestesc.

Ieri-seară la opt stăteam cu Peter pe canapeaua lui. N-a durat mult și și-a petrecut brațul pe după umărul meu (fiind sâmbătă, nu purta salopeta). „Hai să ne dăm un pic mai încolo, i-am spus, ca să nu mă lovesc cu capul de dulăpior."

El s-a tras până foarte aproape de colț, eu mi-am petrecut brațul pe sub brațul lui, cu care mă ținea pe după umeri, și-atunci aproape că m-a sufocat. Am stat noi de mai multe ori așa, dar niciodată atât de aproape unul de altul. M-a strâns tare la piept, pieptul mi s-a lipit de-al lui, inima îmi bătea deja mai repede, însă asta n-a fost tot. N-a fost mulțumit până nu mi-am culcat capul pe umărul lui, iar el și-a culcat capul pe al meu. Când, după vreo cinci minute, m-am ridicat iarăși cât de cât în capul oaselor, mi-a luat capul în mâini numaidecât și l-a tras din nou spre el. O, a fost minunat! Nu puteam să vorbesc, plăcerea era prea mare; m-a mângâiat puțin cam stângaci pe obraz și pe braț, și-a făcut de lucru cu buclele mele și, aproape tot timpul, capetele noastre au rămas lipite.

Kitty, nu pot să-ți descriu senzația care m-a străbătut în acele clipe. Am fost extrem de fericită, și cred că și el.

La opt și jumătate ne-am ridicat de pe canapea. Cât timp Peter și-a pus tenișii ca să facă mai puțin zgomot la al doilea rond al lui prin imobil, eu am rămas în picioare lângă el. Nu știu cum de-am făcut deodată mișcarea potrivită și, înainte de-a merge amândoi jos, el m-a sărutat pe păr, jumătate pe obrazul stâng, jumătate pe ureche. Am coborât în fugă, fără să întorc capul, iar acum aștept cu multă nerăbdare ziua de azi.

Duminică dimineață, puțin înainte de ora 11.

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Crezi că tata și mama ar fi de-acord să mă sărut cu un băiat pe o canapea? Un băiat de șaptesprezece ani și jumătate și o fată de aproape cincisprezece? De fapt cred că nu, dar în chestiunea asta nu mă pot bizui decât pe mine însămi. Simt atâta liniște, atâta siguranță când sunt în brațele lui și visez, e așa de palpitant să-i simt obrazul lipit de-al meu, e așa de minunat să știu că cineva mă așteaptă. Dar – căci există și un „dar" – se va opri Peter aici? Bineînțeles, nu i-am uitat promisiunea, dar… e băiat!

Știu foarte bine că sunt foarte precoce. Încă n-am cincisprezece ani și sunt deja așa de independentă. Pentru alții, asta-i un pic mai greu de înțeles. Sunt aproape sigură că Margot n-ar săruta niciodată un băiat fără să se pună și problema logodnei sau a căsătoriei. Nici eu, nici Peter nu avem asemenea planuri. Cu siguranță, nici mama nu a atins vreun bărbat înainte de a-l cunoaște pe tata. Ce-ar zice prietenele mele sau Jacque dacă ar ști că am fost în brațele lui Peter, cu inima pe pieptul lui, cu capul pe umărul lui, cu capul și fața lui strâns lipite de capul meu!

O, Anne, ce scandalos! Mie chiar nu mi se pare scandalos. Suntem închiși aici, rupți de lume, trăim în frică și neliniște, mai ales în ultima vreme. De ce să stăm departe unul de altul noi, care ne iubim? De ce să nu ne sărutăm în vremuri ca astea? De ce să așteptăm să ajungem la vârsta potrivită? De ce să punem atâtea întrebări?

Am decis să am singură grijă de mine. El n-ar dori niciodată să-mi provoace tristețe sau durere. De ce n-aș face ce-mi dictează inima și ne face pe amândoi fericiți?

Și totuși cred, Kitty, că-ți dai seama un pic de îndoielile mele. Cred că sinceritatea mea este cea care se revoltă

împotriva umblatului pe șest. Nu crezi că ar fi de datoria mea să-i spun tatei ce fac? Crezi că secretul nostru trebuie să ajungă la urechile unei terțe persoane? S-ar pierde o bună parte din ce este frumos. Aș căpăta astfel mai multă liniște lăuntrică? Am să vorbesc cu *el* despre toate astea.

O, da, vreau să vorbesc cu el despre atâtea lucruri, căci pentru mine n-are nici un rost să stăm doar să ne dezmierdăm. Ca să ne împărtășim unul altuia gândurile, avem nevoie de multă încredere, dar, conștienți de această încredere, vom deveni amândoi cu siguranță mai puternici.

A ta, Anne M. Frank

P.S. Ieri-dimineață am fost iarăși în picioare la ora șase fiindcă întreaga familie a auzit din nou zgomote suspecte, ca și cum ar fi intrat hoții. Poate că de data asta victima a fost unul dintre vecinii noștri. Când am controlat ușile la ora șapte, am văzut că, din fericire, erau închise ermetic!

MARȚI, 18 APRILIE 1944

Dragă Kitty,

Aici, totul e bine. Ieri-seară a venit iarăși tâmplarul și a început să înșurubeze plăci metalice pe panourile ușilor.

Tata tocmai a spus că el e sigur că mai înainte de 20 mai se vor desfășura operațiuni de foarte mare anvergură atât în Rusia și Italia, cât și în Vest. Pe măsură ce trece timpul, îmi vine însă din ce în ce mai greu să-mi închipui că vom ieși din situația actuală.

Ieri, Peter și cu mine am reușit în sfârșit să purtăm discuția pe care o amânaserăm cel puțin zece zile. Eu i-am

explicat totul despre fete, nefiindu-mi teamă să intru în detaliile cele mai intime. Mi s-a părut oarecum amuzant că el credea că în ilustrații deschizătura femeii este pur și simplu omisă. Nu putea deci să-și imagineze că se află chiar între picioare. Seara s-a terminat cu un sărut, puțin pe lângă gură. Într-adevăr, e o senzație minunată!

Poate că odată o să iau sus cu mine caietul cu fraze frumoase, ca în sfârșit să aprofundez un pic lucrurile. Pentru mine nu-i mulțumitor doar să stăm zi de zi unul în brațele celuilalt și mi-aș dori așa de mult ca el să simtă la fel.

După iarna noastră schimbătoare, avem iarăși o primăvară superbă. Aprilie e cu adevărat minunat, nici prea cald și nici prea rece, cu câte o ploicică din când în când. Castanul nostru este deja destul de verde, iar ici și colo se văd chiar mici ciorchini de flori.

Sâmbătă, Bep ne-a răsfățat cu patru buchete de flori, trei de narcise și unul de zambile, ultimul pentru mine. Domnul Kugler ne aprovizionează din ce în ce mai bine cu ziare.

Trebuie să lucrez la algebră, Kitty! La revedere!

A ta, Anne M. Frank

MIERCURI, 19 APRILIE 1944

Odorul meu,

(Ăsta-i titlul unui film cu Dorit Kreysler, Ida Wüst și Harald Paulsen.)

Ce-i mai frumos pe lume decât să stai la o fereastră deschisă și să privești natura de-afară, să asculți păsărelele ciripind, să simți soarele pe obraji și să ții în brațe un băiat drăguț? Ce sentiment de liniște și siguranță am

când îi simt brațul înlănțuit în jurul meu, îl știu aproape și totuși tac; nu poate fi rău, căci liniștea asta îmi face bine. O, de n-ar fi niciodată tulburată, nici măcar de Mouschi!

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 21 APRILIE 1944

Scumpă Kitty,

Ieri după-amiază am zăcut în pat fiindcă m-a durut în gât, dar cum m-am plictisit chiar din prima zi și n-am avut nici febră, astăzi m-am sculat iarăși. Durerea aproape că a și *verschwunden*[1].

Așa cum probabil ai aflat deja, Führerul nostru a împlinit ieri cincizeci și cinci de ani. Astăzi e a optsprezecea aniversare a Alteței Sale Regale, prințesa moștenitoare Elisabeta de York. La BBC s-a transmis că n-a fost declarată încă majoră, cum se întâmplă îndeobște la prințese. Ne-am întrebat cărui prinț îi va fi dată în căsătorie această frumusețe, însă n-am reușit să găsim nici unul potrivit. Poate că sora ei, prințesa Margaret Rose, va reuși să pună mâna pe prințul moștenitor Baudouin al Belgiei!

Aici dăm dintr-un necaz într-altul. Abia am ferecat bine ușile de la intrare, că Van Maaren și-a făcut din nou apariția. După toate probabilitățile, el este cel care a furat amidon și vrea acum să dea vina pe Bep. Se înțelege că Anexa este din nou în fierbere. Bep s-a făcut foc și pară. Poate că acum Kugler va pune pe cineva să-l urmărească pe insul ăsta decăzut.

1. Dispărut (germ.).

Azi-dimineață a fost aici domnul din Beethovenstraat care trebuia să facă estimarea. Vrea să ne dea 400 de gulden pe cufăr. Și celelalte oferte ni se par prea mici.

Am de gând să întreb la *De Prins*[1] dacă vor să-mi publice un basm, bineînțeles sub pseudonim. Dar cum basmele mele sunt încă prea lungi, nu cred că am multe șanse de reușită.

Pe data viitoare, *darling*!

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 25 APRILIE 1944

Dragă Kitty,

Cam de vreo zece zile, Dussel iar nu mai vorbește cu Van Daan, și asta doar pentru că, după spargere, au fost luate o sumedenie de noi măsuri de securitate. Una dintre ele a fost aceea că el nu mai are voie seara să meargă jos. În fiecare seară la nouă și jumătate, Peter face ultimul rond împreună cu domnul Van Daan, iar apoi nimeni nu mai are voie să coboare. După ora opt seara nu se mai trage apa la closet, la fel și după opt dimineața. Dimineața, ferestrele nu se deschid decât după ce s-a aprins lumina în biroul lui Kugler, iar seara nu se mai pun bețe între ele ca să rămână întredeschise. Această ultimă măsură a provocat îmbufnarea lui Dussel. Pretinde că Van Daan s-a răstit la el, dar pentru asta doar el e vinovat. Zice că ar putea să trăiască mai degrabă fără mâncare decât fără aer și că trebuie găsită totuși o metodă pentru a deschide ferestrele.

---

1. Numele unei reviste.

„O să vorbesc cu domnul Kugler“, mi-a spus. I-am răspuns că asemenea lucruri nu s-au decis niciodată cu domnul Kugler, ci în comun.

„Totul se face aici pe la spatele meu. Atunci o să vorbesc cu tatăl tău.“

Sâmbăta după-amiaza și duminica, el nu mai are voie să meargă nici în biroul lui Kugler, fiindcă șeful de la Keg l-ar putea auzi dacă s-ar întâmpla să vină. Și totuși Dussel s-a dus imediat să se așeze acolo. Van Daan s-a înfuriat, și tata a coborât să-i spună. Bineînțeles că el a găsit iar nu știu ce pretext, dar de data asta nu i-a mai mers nici măcar cu tata. Tata vorbește acum cât se poate de puțin cu el, căci Dussel l-a jignit. În ce fel nu știu, nimeni dintre noi nu știe, dar trebuie să fie ceva grav.

Și săptămâna viitoare jegu' ăsta nenorocit își mai sărbătorește și ziua de naștere. Să fie ziua ta, să nu deschizi gura, să stai bosumflat și să primești cadouri, cum se potrivesc toate astea?

Starea sănătății domnului Voskuijl se înrăutățește rapid; de mai bine de zece zile, are febră de aproape 40°. Doctorul consideră că starea lui e disperată. Cancerul a trecut la plămâni, cred ei. Bietul om, am vrea așa de mult să-l ajutăm, dar aici numai Dumnezeu mai poate ajuta!

Am scris o istorioară frumoasă. Se numește „Blurry exploratorul“ și a fost foarte pe gustul celor trei care au ascultat-o.

Sunt în continuare foarte răcită și i-am contaminat atât pe Margot, cât și pe mama și pe tata. De nu s-ar molipsi și Peter! A insistat să-l sărut și m-a numit Eldorado al său. Nici chiar așa, nebunelule! Dar oricum e un scump!

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Azi-dimineață, doamna Van Daan a fost într-o dispoziție proastă; n-a făcut altceva decât să se plângă, mai întâi de răceală, apoi că n-are bomboane de tuse, că nu mai suportă să-și tot sufle nasul. Apoi că nu strălucește soarele, că nu are loc debarcarea, că nu putem să ne uităm pe fereastră etc. etc. Am râs de ea de ne-am prăpădit. Până la urmă, n-a fost totuși chiar așa de rău, de vreme ce a râs și ea cu noi.

Rețeta pentru budinca noastră de cartofi, modificată din lipsă de ceapă: se iau cartofi curățați, se trec printr-un aparat de zdrobit legumele, se adaugă puțină făină uscată din rația de la guvern și sare. Se ung tăvile de copt cu parafină sau stearină, se pune compoziția două ore și jumătate la cuptor. Se mănâncă cu compot stricat de fragi.

(Lipsă ceapă, la fel grăsime pentru tăvi și aluat!)

În acest moment citesc cartea *Împăratul Carol Quintul*, scrisă de un profesor universitar din Göttingen. A lucrat patruzeci de ani la ea. În cinci zile am citit cincizeci de pagini, mai mult nu se poate. Cartea are 598 de pagini; poți să faci socoteala cât timp o să-mi ia, iar apoi volumul al doilea! Dar… foarte interesant!

Câte nu face o școlăriță într-o singură zi! Uită-te la mine! Mai întâi am tradus din olandeză în engleză un pasaj despre ultima bătălie a lui Nelson. Apoi am studiat continuarea războiului norvegian (1700–1721), citind despre Petru cel Mare, Carol al XII-lea, August cel Puternic, Stanislaus Lescinsky, Mazeppa, Von Görtz, Brandenburg, Pomerania Occidentală, Pomerania Orientală și Danemarca, plus datele respective. După care am aterizat în Brazilia, am citit despre tutunul din Bahia, abundența

de cafea, milionul și jumătate de locuitori din Rio de Janeiro, despre Pernambuco și São Paulo, fără a uita de fluviul Amazoanelor. Despre negri, mulatri, metiși, albi, cei mai mult de 50% analfabeți și malarie. Fiindcă mi-a mai rămas un pic de timp, am parcurs repede și un arbore genealogic: Jan cel Bătrân, Wilhelm Ludwig, Ernst Casimir I, Heinrich Casimir I, până la mica Margriet Franciska (născută în 1943 la Ottawa).

Ora douăsprezece: la mansardă, am continuat cu învățatul, citind despre decani, preoți, pastori, papi și… Uf! Până la ora unu.

După ora două, sărmanul copil (hm, hm) s-a apucat iarăși de treabă. A venit rândul catarinienilor și platirinienilor. Kitty, ia spune-mi repede câte degete la picioare are un hipopotam!

Apoi urmează Biblia, arca lui Noe, Sem, Ham și Iafet. După aceea Carol Quintul. La Peter, *Colonelul* de Thackeray în engleză. Ascultat cuvinte franțuzești, iar apoi comparat Mississippi cu Missouri!

Destul pentru azi! Cu bine!

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 28 APRILIE 1944

Dragă Kitty,

N-am uitat niciodată visul cu Peter Schiff (vezi începutul lui ianuarie). Când mă gândesc la el, mai simt și astăzi obrazul lui lipit de al meu, cu acea senzație minunată care făcea ca totul să fie bine. Am avut uneori și cu Peter de-aici senzația asta, dar niciodată atât de pregnant, până când… ieri-seară ne-am așezat ca de obicei pe

canapea, unul în brațele celuilalt. Atunci Anne cea obișnuită a dispărut dintr-odată și în locul ei a apărut o a doua Anne, care nu este exuberantă și amuzantă, ci vrea doar să iubească și să fie tandră.

Stăteam lipită de el și simțeam emoția copleșindu-mă. Mi-au țâșnit lacrimi din ochi, cea din stânga a căzut pe salopeta lui, cea din dreapta mi s-a prelins pe lângă nas și a căzut tot pe salopeta lui. Oare să fi observat? Nici un gest de-al lui nu trăda asta. Oare simte și el la fel ca mine? N-a scos aproape nici o vorbă. Oare știe că are două Anne în fața lui? Toate astea sunt întrebări fără răspuns.

La opt și jumătate m-am ridicat și m-am dus la fereastră. Acolo ne despărțim întotdeauna. Tremuram încă, eram încă Anne numărul doi, el s-a apropiat de mine, eu mi-am petrecut brațele pe după gâtul lui și i-am dat un sărut pe obrazul stâng. Tocmai voiam să trec și la dreptul, când gura mea a întâlnit-o pe-a lui, și-atunci ne-am lipit buzele. Amețiți, ne-am lipit unul de altul, încă o dată și încă o dată, pentru a nu mai înceta, o, niciodată!

Peter are nevoie de tandrețe. Pentru prima oară în viața lui a descoperit o fată, pentru prima oară a văzut că și cele mai agasante fete au o viață interioară și o inimă și că se schimbă numaidecât ce rămâi singur cu ele. Pentru prima oară în viața lui, și-a dăruit prietenia și s-a dăruit pe sine; n-a avut până acum niciodată un prieten sau o prietenă. Acum ne-am găsit unul pe altul. Nici eu nu l-am cunoscut, n-am avut niciodată nici un confident, și iată unde am ajuns…

Iarăși întrebarea care nu-mi dă pace: „E bine? E bine că cedez așa de repede, că sunt atât de pasionată, la fel

de pasionată și plină de dorințe ca și Peter? Am voie eu, o fată, să mă pierd cu firea?“

La asta nu există decât un răspuns: „Mi-e așa de dor… și de-atât de mult timp. Sunt așa de singură, și-acum mi-am aflat consolarea!“

Dimineața suntem normali, după-amiaza tot cam așa, cu unele excepții, dar seara dorința de peste zi, fericirea și deliciile tuturor dăților precedente redevin vii și nu mai facem altceva decât să ne gândim unul la celălalt. În fiecare seară, după ultimul sărut, aș vrea să fug, să nu mă mai uit în ochii lui, să fug, să fug în întuneric și să fiu singură!

Și ce mă așteaptă după ce am coborât cele paisprezece trepte? Lumină din plin, întrebări ici și râsete colea. Trebuie să reacționez și să nu las să se vadă nimic.

Inima mea este încă prea gingașă pentru a trece numaidecât peste un șoc precum cel de ieri-seară. Anne cea blândă vine prea rar și, de aceea, nu se lasă imediat dată pe ușă afară. Peter mi-a atins profund inima, cum nu mi s-a mai întâmplat niciodată în viață, în afară de ce-am avut parte în vis! Peter m-a tulburat, m-a întors pe dos. Nu-i normal pentru orice om ca, după aceea, să aibă nevoie de liniște pentru a-și reveni sufletește? O, Peter, ce-ai făcut cu mine? Ce vrei de la mine?

Unde o s-ajungem? O, acum o înțeleg pe Bep, acum, acum, când trec prin asta, îi înțeleg îndoielile. Dacă aș fi mai mare și el ar vrea să se căsătorească cu mine, ce răspuns aș da atunci? Anne, fii sinceră! N-ai putea să te căsătorești cu el, dar și să renunți ți-ar fi așa de greu. Peter n-are încă destul caracter, destulă voință, destul curaj și destulă forță. E încă un copil, nu-i mai matur decât mine

într-ale sufletului; nu vrea decât liniște și fericire. Chiar n-am decât paisprezece ani? Chiar mai sunt încă o școlăriță nătângă? Chiar sunt încă atât de nepricepută în toate? Am mai multă experiență decât ceilalți, am trecut prin lucruri pe care aproape nimeni altcineva de vârsta mea nu le cunoaște.

Mi-e teamă de mine însămi, mi-e teamă ca, în dorința mea, să nu mă dăruiesc prea repede. Cum ar putea mai târziu să meargă bine cu alți băieți? O, este așa de greu, întotdeauna există inima și rațiunea, fiecare trebuie să vorbească la timpul său. Dar sunt eu sigură că am ales bine momentul?

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 2 MAI 1944

Dragă Kitty,

Sâmbătă seară l-am întrebat pe Peter dacă el crede că trebuie să-i spun tatei ceva despre noi. După ce a oscilat puțin, a zis că da. M-am bucurat: asta dovedește calitatea sentimentelor lui. Imediat după ce am coborât, m-am dus cu tata să iau apă. Pe scară, i-am spus: „Tată, înțelegi fără îndoială că atunci când Peter și cu mine suntem împreună nu stăm la un metru unul de altul. Vezi ceva rău în asta?“ Tata n-a răspuns numaidecât, apoi a spus: „Nu, Anne, nu văd nimic rău în asta. Dar aici, în spațiul ăsta restrâns, trebuie să fii prudentă, Anne.“ A mai spus ceva în același spirit, apoi ne-am dus sus.

Duminică dimineață m-a chemat la el și mi-a spus: „M-am mai gândit o dată la întrebarea ta. (Mi se făcuse deja frică!) La drept vorbind, aici, în Anexă, ăsta nu-i un

lucru așa de bun. Am crezut că între voi nu-i decât camaraderie. Peter e îndrăgostit?“

„Nici vorbă“, am răspuns.

„Știi că vă înțeleg bine. Dar trebuie să fii reținută. Nu te mai duce așa de des sus, nu-l încuraja inutil. În chestiuni din astea, bărbatul e întotdeauna elementul activ, femeia îl poate opri. Afară, în libertate, e cu totul altceva. Mai vezi și alți băieți și alte fete, poți să mai ieși din când în când, să faci sport și tot felul de alte lucruri, pe când aici nu poți pleca atunci când vrei. Vă vedeți în fiecare oră, de fapt tot timpul. Fii prudentă, Anne, și n-o lua prea în serios.“

„Nu fac asta, tată, iar Peter este bine-crescut. E un băiat drăguț.“

„Da, însă n-are un caracter puternic. Poate fi influențat ușor și în bine, dar și în rău. Sper pentru el că va rămâne bun, căci are un fond bun!“

Am mai vorbit puțin și am stabilit ca tata să vorbească și cu el.

Duminică după-amiază, în aripa din față a mansardei, el m-a întrebat: „Ia zi, Anne, ai vorbit cu tatăl tău?“

„Da“, i-am spus. „O să-ți povestesc. Tata nu vede nimic rău în asta, însă spune că aici, cum suntem așa de înghesuiți, pot apărea ușor conflicte.“

„Dar am stabilit că nu ne vom certa. Am de gând să mă țin de cuvânt.“

„Și eu, Peter. Dar tata nu era la curent cu ce se întâmplă între noi, el credea că-i vorba doar de o simplă camaraderie. Crezi că asta-i cu putință?“

„Sigur că da. Dar tu?“

„Și eu. I-am spus și tatei că am încredere în tine. Peter, am în tine tot atâta încredere câtă am în tata și cred că meriți asta. Nu-i așa?“

„Sper." Era foarte încurcat și s-a înroșit.

„Cred în tine, Peter", am continuat. „Cred că ai un caracter bun și că o să realizezi multe pe lumea asta."

Apoi am vorbit despre alte lucruri. Mai târziu, am adăugat: „Dacă ieșim de-aici, știu bine că n-o să-ți mai pese de mine!"

El s-a inflamat. „Nu-i adevărat, Anne! Nu, *n-ai voie* să gândești asta despre mine!"

Apoi am fost chemați.

Tata a vorbit cu el – mi-a spus asta luni. „Tatăl tău crede că această camaraderie s-ar putea transforma cândva în iubire", a zis el. „Dar i-am spus că o să ne stăpânim."

Tata vrea acum să nu mai merg așa de des sus, însă eu nu vreau asta. Nu doar pentru că îmi place să fiu cu Peter, dar i-am și spus că am încredere în el. Vreau să-i dovedesc încrederea mea și nu pot face asta dacă, din neîncredere, rămân jos.

Nu, mă duc sus!

Între timp, drama lui Dussel s-a consumat. Sâmbătă seară, la masă, și-a prezentat scuzele în fraze neerlandeze frumos ticluite. Van Daan și-a recăpătat numaidecât amabilitatea. Cu siguranță, Dussel și-a petrecut toată ziua învățându-și lecția.

Duminică, ziua lui de naștere, a trecut în liniște. De la noi a primit în dar o sticlă de vin bun din 1919, de la soții Van Daan (care acum au putut să-i ofere cadoul lor) un borcan de *picalilly* și un pachețel de lame de ras, de la Kugler o oală de limonadă, de la Miep o carte (*Martijntje*) și de la Bep o mică plantă. El ne-a dăruit fiecăruia câte un ou.

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Mai întâi, scurt de tot, noutățile săptămânii! Politica este în concediu. Nu-i nimic, dar absolut nimic de semnalat. Treptat, am ajuns și eu să cred că debarcarea se apropie. Nu-i pot lăsa totuși pe ruși să rezolve singuri totul! De altfel, nici ei nu fac nimic acum.

Domnul Kleiman este iarăși în fiecare zi la birou. A făcut rost de arcuri noi pentru canapeaua lui Peter, așa că Peter trebuie să se apuce acum de tapițat. N-are absolut nici un chef de asta, ceea ce-i de înțeles. Kleiman a făcut rost și de prafuri de dat pe pisici împotriva puricilor.

Ți-am spus deja că Moffi nu mai e? De joia trecută a dispărut fără urmă. A ajuns desigur de mult în cerul pisicilor, în vreme ce vreun iubitor de animale își prepară din ea un copănel gustos. Poate că o fată cu bani o să poarte o căciulă făcută din blana ei. Pe Peter chestia asta l-a întristat foarte tare.

De două săptămâni, sâmbăta mâncăm de prânz la unsprezece și jumătate; dimineața a trebuit deci să rezistăm cu o ceașcă de terci de ovăz. Începând de mâine, va fi așa în fiecare zi – asta pentru a economisi o masă. În continuare se face rost foarte greu de legume verzi. Astăzi la prânz am mâncat salată stricată înăbușită. Salată, spanac și salată înăbușită, nimic altceva. La care se adaugă cartofi stricați, deci o combinație delicioasă!

De mai bine de două luni nu-mi venise ciclul. Mi-a venit, în sfârșit, duminică. În ciuda neplăcerilor și a disconfortului, mă bucur totuși foarte tare că nu m-a făcut s-aștept și mai mult.

Așa cum, desigur, poți să-ți închipui foarte bine, aici se pune deseori cu disperare întrebarea: „La ce folosește,

o, la ce folosește acum războiul ăsta? De ce nu pot trăi oamenii în pace unii cu alții? De ce trebuie pustiit totul?“

Întrebarea asta e de înțeles, însă nimeni n-a găsit până acum un răspuns mulțumitor. Da, de ce se fabrică în Anglia avioane din ce în ce mai mari, bombe din ce în ce mai grele și în același timp case-tip pentru reconstrucție? De ce se cheltuiesc zilnic milioane pentru război și nici un cent pentru medicină, pentru artiști, pentru săraci? De ce trebuie să sufere oamenii de foame, în timp ce în alte părți ale lumii hrana supraabundentă se strică și se aruncă? O, de ce sunt oamenii așa de nebuni?

Nu cred că doar marii bărbați, guvernanții și capitaliștii fac războaiele. Nu, și oamenilor simpli le plac la fel de mult, altfel popoarele s-ar fi revoltat de mult împotriva lor! În oameni există pur și simplu pofta de a distruge, de a lovi de moarte, de a asasina și de a se înfuria, și câtă vreme întreaga omenire, fără excepție, nu va suferi o mare metamorfoză, războiul va bântui, tot ce s-a clădit, s-a cultivat și a crescut va fi din nou retezat și distrus, și-apoi totul se va relua de la capăt!

Am fost deseori abătută, dar niciodată disperată. Privesc clandestinitatea noastră ca pe o aventură primejdioasă, cu ceva romantic și interesant. În jurnalul meu descriu fiecare privațiune ca pe ceva amuzant. Mi-am propus să duc o altă viață decât celelalte fete și, mai târziu, o altă viață decât gospodinele obișnuite. Ăsta-i un bun început pentru o viață interesantă și de aceea, numai de aceea, în momentele cele mai periculoase, nu mă pot abține să nu râd de burlescul situației.

Sunt tânără și am încă multe calități ascunse. Sunt tânără și puternică și trăiesc această mare aventură, sunt

încă în toiul ei și nu pot să mă lamentez toată ziua fiindcă nu pot să mă distrez! Am fost dăruită din belșug, am o natură fericită, multă veselie și forță. În fiecare zi simt cum cresc lăuntric, simt apropierea libertății, frumusețea naturii, bunătatea oamenilor din jurul meu, simt cât de interesantă și amuzantă este această aventură! Așa că de ce aș fi disperată?

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 5 MAI 1944

Dragă Kitty,

Tata este nemulțumit de mine. A crezut că, după discuția noastră de duminică, era de la sine înțeles că n-o să mai merg în fiecare seară sus. Nu vrea să audă de „giugiulelile" alea. N-am suportat cuvântul. A fost și-așa destul de neplăcut să vorbesc despre asta, de ce trebuie acum să mă mai și mâhnească atâta? O să vorbesc astăzi cu el. Margot mi-a dat un sfat bun. Iată cam ce vreau să-i spun:

„Cred, tată, că aștepți o explicație de la mine. O să ți-o dau. Te-am dezamăgit, te-ai așteptat din partea mea să fiu mai rezervată. Desigur, vrei să fiu exact așa cum se cuvine să fie o fată de paisprezece ani. Aici te înșeli!

De când suntem aici, din iulie 1942, până acum câteva săptămâni, n-am avut deloc o viață ușoară. De-ai ști de câte ori am plâns seara, cât de deznădăjduită și nefericită am fost, cât de singură m-am simțit, atunci ai înțelege dorința mea de a merge sus! N-am reușit de pe o zi pe alta să mă simt atât de puternică încât să pot trăi fără mama și fără sprijinul oricui altcuiva. A trebuit să lupt mult, mult

de tot, și m-a costat multe, multe lacrimi ca să ajung așa de independentă cum sunt acum. Poți să râzi și să nu mă crezi, puțin îmi pasă, știu că sunt un om pe picioarele lui și nu mă simt câtuși de puțin responsabilă față de voi. Ți-am spus toate astea doar pentru că m-am gândit că altfel o să crezi că umblu pe șest, dar pentru faptele mele nu trebuie să-mi dau decât mie însămi socoteală.

Când am avut probleme, voi doi, da, și tu, ați închis ochii și v-ați astupat urechile. Nu m-ai ajutat, dimpotrivă, tot timpul mi s-a atras atenția să nu fiu prea zgomotoasă. Eram zgomotoasă doar pentru a nu fi permanent tristă, eram exuberantă pentru a nu auzi încontinuu vocea asta lăuntrică. Am jucat teatru vreme de un an și jumătate, zi de zi, nu m-am plâns, nu mi-am ieșit din rol, nimic din toate astea, și acum, acum, am încetat să lupt. Am învins! Sunt independentă în trup și spirit, nu mai am nevoie de mamă, toată lupta asta m-a făcut puternică.

Și-acum, acum când am trecut peste asta, acum când știu că lupta s-a terminat, acum vreau să-mi urmez drumul meu, drumul pe care eu îl cred bun. Tu nu poți și nu trebuie să consideri că am paisprezece ani, toate încercările m-au maturizat. Nu-mi voi regreta faptele, voi acționa așa cum cred că trebuie!

Nu mă poți convinge cu blândețe să nu mai merg sus. Ori îmi interzici totul, ori ai încredere în mine până în pânzele albe. Dar, oricum, lasă-mă în pace!“

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Ieri, înainte de masă, i-am băgat tatei scrisoarea mea în buzunar. După ce-a citit-o, a fost răvășit toată seara, după spusele lui Margot. (Eram sus, la spălat vase.) Bietul Pim, ar fi trebuit să prevăd efectul acestei epistole! Este așa de sensibil! I-am spus imediat lui Peter să nu mai întrebe și să nu mai spună nimic. Pim nu mi-a mai adresat nici un cuvânt în chestiunea asta. Oare o s-o mai facă?

Aici, lucrurile merg din nou un pic mai bine. Ceea ce povestesc Jan, Kugler și Kleiman despre prețurile și oamenii de-afară este aproape de necrezut; o litră de ceai costă 350 de guldeni, o litră de cafea 80 de guldeni, livra de unt 35 de guldeni, un ou 1,45 de guldeni. Suta de grame de tutun bulgăresc se vinde cu 14 guldeni! Toată lumea face comerț la negru, orice băiat de prăvălie are ceva de vânzare. Ucenicul brutarului nostru ne-a făcut rost de fir de mătase pentru cârpit, 90 de cenți un scul mic și subțire, lăptarul își face rost de cartele alimentare clandestine, o întreprindere de pompe funebre livrează cașcaval. În fiecare zi se dau spargeri, se ucide și se fură, polițiștii și paznicii de noapte nu sunt cu nimic mai prejos decât hoții de meserie, toată lumea vrea să bage ceva în gură și, cum creșterea salariilor este interzisă, oamenii n-au încotro și se țin de escrocherii. Poliția pentru minori își vede în continuare de cercetări, fete de cincisprezece, șaisprezece, șaptesprezece ani și mai mari sunt date dispărute în fiecare zi.

Vreau să încerc să termin istorioara despre zâna Ellen. În glumă, pot să i-o dăruiesc tatei de ziua lui, dimpreună cu toate drepturile de autor. La revedere (de fapt, este impropriu, în emisiunea germană din Anglia se spune

Auf Wiederhören[1], așa că eu ar trebui să scriu „La rescriere“).

A ta, Anne M. Frank

DUMINICĂ DIMINEAȚĂ, 7 MAI 1944

Dragă Kitty,

Am avut cu tata ieri după-masă o discuție lungă. Am plâns îngrozitor, iar el la fel. Știi ce mi-a spus, Kitty?

„Am primit multe scrisori în viața mea, dar asta e cea mai urâtă! Tu, Anne, care ai primit atâta iubire de la părinții tăi, părinți care îți stau mereu la dispoziție, care te-au apărat mereu, în toate situațiile, tu spui că nu simți nici o responsabilitate! Te simți nedreptățită și abandonată. Nu, Anne, tu ne-ai făcut o mare nedreptate! Poate că nu asta ți-a fost intenția, dar așa ai scris. Nu, Anne, nu meritam *noi* un asemenea reproș!“

Vai, am greșit groaznic. Este cu siguranță cel mai grav lucru pe care l-am făcut în viața mea. Cu plânsul și lacrimile mele am vrut doar să fac pe interesanta, să mă dau mare ca să-l fac să aibă respect față de mine. Sigur, am suferit mult, iar în privința mamei totul este adevărat, dar să-l acuz așa pe bunul Pim, pe el, care a făcut mereu și încă face totul pentru mine, a fost mai mult decât josnic.

E foarte bine că am fost adusă pe pământ din înălțimile mele inaccesibile, că orgoliul mi-a fost un pic știrbit, căci ajunsesem prea înfumurată. Ce face domnișoara Anne nu-i nicidecum întotdeauna bine! Cineva care-i provoacă o asemenea mâhnire unui om pe care pretinde

1. La reauzire (germ.).

că-l iubește, și pe deasupra o face și intenționat, e josnic, foarte josnic!

Cel mai mult mi-e rușine de felul în care m-a iertat tata; va arunca scrisoarea în sobă și acum e așa de drăguț cu mine, de parcă el ar fi greșit. Nu, Anne, va trebui să înveți încă enorm de multe lucruri. Apucă-te mai întâi iarăși de treabă decât să te uiți de sus la ceilalți și să dai vina pe alții!

Am suferit mult, dar nu se întâmplă așa cu toți cei de vârsta mea? Am jucat mult teatru, dar nici măcar n-am fost conștientă de asta. M-am simțit singură, dar n-am fost aproape niciodată disperată! Așa ca tata, care a umblat cândva pe străzi cu un cuțit ca să-și încheie odată socotelile, nu, niciodată n-am ajuns atât de departe.

Ar trebui să mor de rușine, și mor de rușine. Ce-a fost a fost, nu se mai poate schimba nimic, dar pot fi prevenite alte greșeli. Vreau s-o iau iarăși de la capăt, și cu siguranță că nu va fi greu, fiindcă acum îl am pe Peter. Cu el, care mă susține, *pot* asta! Nu mai sunt singură, el mă iubește, eu îl iubesc, am cărțile mele, caietele mele și jurnalul meu, nu sunt din cale-afară de urâtă, nici foarte proastă, am o fire veselă și vreau să dobândesc un caracter bun!

Da, Anne, ai simțit foarte bine că scrisoarea ta era prea dură și neadevărată, dar asta nu te-a împiedicat să fii mândră de ea! Îl voi lua din nou pe tata drept exemplu și mă *voi* îndrepta.

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Oare ți-am povestit vreodată ceva despre familia noastră? Cred că nu, și de aceea voi începe numaidecât. Tata s-a născut la Frankfurt pe Main din părinți extrem de bogați. Michael Frank avea o bancă, ceea ce i-a permis să devină milionar, iar Alice Stern avea părinți foarte distinși și foarte bogați.

În tinerețea lui, Michael Frank nu a fost deloc bogat, dar prin muncă a reușit să-și facă o carieră frumoasă. În tinerețe, tata a trăit ca un adevărat băiat de bani gata, cu serate în fiecare săptămână, cu baluri, petreceri, fete frumoase, valsuri, dineuri, o casă cu multe camere etc. După moartea bunicului, toți banii ăștia s-au dus pe apa sâmbetei, iar după războiul mondial și inflație n-a mai rămas nimic. Totuși, până să vină războiul mai rămăseseră destule rude bogate. Așa că tata a primit o educație aleasă. Ieri s-a prăpădit de râs fiindcă, în cei cincizeci și cinci de ani pe care i-a trăit, pentru prima oară răzuia tigaia la masă.

Mama nu era chiar așa de bogată, totuși era și ea destul de înstărită, de aceea ascultăm cu gura căscată poveștile ei despre logodne cu 250 de invitați, despre baluri și dineuri private.

Nu se mai poate spune în nici un caz că suntem bogați, dar speranțele mele se îndreaptă spre ce va fi după război. Te asigur că nu-mi surâde deloc ideea unei vieți meschine, așa cum își doresc mama și Margot. Aș vrea să merg un an la Paris și un an la Londra, ca să învăț limba și să studiez istoria artei. Compară și tu asta cu Margot, care vrea să se facă îngrijitoare de lăuze în Palestina. Imaginația îmi este încă plină de rochii frumoase

și oameni interesanți, vreau să văd câte ceva din lume și să am parte de diverse experiențe, ți-am spus asta deja de mai multe ori, și niște bani n-au cum să strice!

Miep ne-a povestit azi-dimineață despre logodna nepoatei ei, la care s-a dus sâmbătă. Nepoata este fiică de oameni bogați, iar logodnicul are părinți încă și mai bogați. Miep ne-a făcut să ne lase gura apă povestindu-ne ce-au mâncat: supă de legume cu perișoare de carne, cașcaval, chifle cu carne tocată, aperitive cu ouă și friptură de vită, chifle cu cașcaval, chec, vin și țigări, din toate cât pofteai.

Miep a băut zece pahare de șnaps și a fumat trei țigări. Ea, care se pretinde antialcoolică! Dacă Miep a băut atâta, cât să fi dat oare pe gât soțul ei? Bineînțeles că la petrecerea asta se cam chercheliseră cu toții. Printre invitați au fost și doi agenți criminaliști, care le-au făcut poze logodnicilor. După cum vezi, Miep nu poate să-și scoată nici măcar un minut clandestinii ei din cap, căci a reținut numaidecât numele și adresa polițiștilor, pentru cazul în care s-ar întâmpla ceva și ar fi nevoie de niște neerlandezi de treabă.

Așa de tare ne-a făcut poftă nouă, care la micul dejun nu căpătaserăm decât două linguri de terci de ovăz și ne chiorăiau mațele de foame, nouă, care zi de zi nu mâncăm altceva decât spanac pe jumătate crud (pentru vitamine!) și cartofi stricați, nouă, care nu ne umplem stomacul gol cu nimic altceva decât salată, salată înăbușită, spanac, spanac și iarăși spanac. Poate că o să ajungem într-o bună zi la fel de puternici ca Popeye, deși eu încă nu văd semne!

Dacă Miep ne-ar fi luat cu ea la logodnă, n-ar mai fi rămas nimic din toate chiflele pentru ceilalți invitați.

Dacă am fi fost la acea petrecere, am fi prădat cu siguranță tot, n-am mai fi lăsat nici mobila la locul ei. Pot să-ți spun că-i scoteam lui Miep cu cleștele vorbele din gură, că ne strânseserăm în jurul ei de parcă n-am mai fi auzit niciodată vorbindu-se de mâncare bună și oameni eleganți! Și e vorba de nepoatele faimosului milionar! Este, firește, o nebunie ce se întâmplă în lume!

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 9 MAI 1944

Dragă Kitty,

Povestioara despre zâna Ellen e gata. Am transcris-o pe hârtie frumoasă de corespondență, am decorat-o cu cerneală roșie și am cusut foile. Totul arată chiar drăguț, dar nu știu dacă nu-i cam puțin. Mama și Margot au compus fiecare câte un poem aniversar.

Domnul Kugler a urcat astăzi să ne spună că începând de luni doamna Broks o să vină aici în fiecare după-masă și o să stea două ore ca să-și bea cafeaua. Închipuie-ți! Nimeni nu mai poate veni sus, nu ni se mai pot aduce cartofii, Bep nu mai primește de mâncare, noi nu mai putem merge la toaletă, n-avem voie să ne mișcăm și toate celelalte neplăceri! Am venit cu propuneri dintre cele mai diverse pentru a o descuraja. Van Daan a fost de părere că un bun laxativ în cafea ar putea fi suficient. „Nu, i-a răspuns Kleiman, te rog, nu, așa n-o să se mai dea jos deloc de pe tron!“

Hohote de râs. „De pe tron?“ a întrebat doamna Van Daan. „Ce înseamnă asta?“ A urmat o explicație. „Pot

folosi mereu cuvântul ăsta?“ a întrebat ea apoi foarte candidă.

„Închipuie-ți, a chicotit Bep, că întrebi la Bijenkorf de tron! Nici nu te-ar înțelege.“

Dussel se așază prompt la douăsprezece și jumătate „pe tron“, ca să păstrăm expresia. Fără să stau prea mult pe gânduri, azi după-masă am luat o bucată de hârtie roz pe care am scris:

Orar de mers la toaletă pentru domnul Dussel

Dimineața 7.15–7.30
După-amiaza după ora unu
În rest, program de voie!

Am prins hârtia pe ușa verde a toaletei în timp ce el era încă înăuntru. Aș fi putut foarte bine să adaug: În caz de infracțiune, se va aplica pedeapsa cu închisoarea!

Căci toaleta noastră poate fi încuiată și pe dinăuntru, și pe dinafară.

Ultimul banc al lui Van Daan:

Inspirat de lecțiile despre Biblie și Adam și Eva, un băiat de treisprezece ani îl întreabă pe taică-său: „Spune-mi, tată, cum m-am născut eu de fapt?“

„Ei bine, a răspuns tatăl, barza te-a pescuit din apa cea mare, te-a așezat pe pat lângă mama și a ciupit-o tare de picior. De aceea ea a început să sângereze și a trebuit să stea mai bine de o săptămână în pat.“

Ca să afle și mai exact cum a fost, băiatul a întrebat-o și pe mamă. „Spune-mi, mamă, a întrebat, cum te-ai născut tu de fapt și cum m-am născut eu?“

Mama i-a povestit exact același lucru, după care băiatul, ca să afle cu-adevărat totul, s-a dus la bunicul lui.

„Spune-mi, bunicule, a spus el, cum te-ai născut tu și cum s-a născut fiica ta?“ Și, pentru a treia oară, a auzit aceeași poveste.

Seara, a scris în jurnalul lui: „După ce am strâns informații foarte exacte, trebuie să constat că în familia noastră, timp de trei generații, n-au existat nici un fel de relații sexuale!“

Mai am încă de lucru și s-a făcut deja trei.

A ta, Anne M. Frank

P.S. Fiindcă ți-am povestit deja despre noua menajeră, vreau să mai spun repede că această doamnă este căsătorită, are șaizeci de ani și e tare de ureche. Foarte simpatic, ținând seama de eventualele zgomote pe care le-ar putea face opt clandestini.

O, Kit, e o vreme așa de frumoasă! De-aș putea să ies!

MIERCURI, 10 MAI 1944

Dragă Kitty,

Ieri după-amiază stăteam la mansardă și învățam la franceză, când deodată am auzit în spatele meu clipocit de apă. L-am întrebat pe Peter de unde vine, iar el, fără măcar să-mi răspundă, a alergat în pod, spre locul unde se întâmplase necazul, și a împins-o cu o mișcare brutală la locul potrivit pe Mouschi, care, din cauza litierei prea ude, se așezase alături. A urmat un spectacol zgomotos și Mouschi, care între timp terminase de făcut pipi, a luat-o la goană în jos. Ca să se bucure cât de cât de un confort asemănător celui oferit de litieră, Mouschi se așezase pe o grămăjoară de talaș împrăștiată peste o crăpătură din

podeaua poroasă a podului. Băltoaca a început să se scurgă numaidecât prin tavanul dintre pod și mansardă și, din nefericire, a ajuns chiar în butoiul nostru cu cartofi, sau puțin alături. Tavanul picura și, cum podeaua mansardei nu-i nici ea lipsită de găuri, câteva picături galbene s-au prelins prin tavan în cameră și au căzut între un morman de șosete și niște cărți aflate pe masă.

M-am prăpădit de râs. Scena a fost foarte amuzantă: Mouschi pitită sub un scaun, Peter umblând să spele cu apă, clorură de var și-un mop, iar domnul Van Daan calmând spiritele. Urmările dezastrului au fost repede îndepărtate, dar este știut că urina de pisică pute îngrozitor. Cartofii au dovedit-o ieri foarte clar și, pe deasupra, și talașul, pe care tata l-a dus jos într-o găleată ca să-i dea foc.

Biată Mouschi! De unde să știi tu că nu se mai găsește praf de turbă?

Anne

JOI, 11 MAI 1944

Dragă Kitty,

O nouă scenă amuzantă:

Peter trebuia să se tundă, frizerița urmând să fie, ca de obicei, mama lui. La șapte și douăzeci și cinci, Peter a dispărut în camera lui, iar la șapte și jumătate a revenit gol pușcă, doar cu un slip albastru pe el și cu niște tenişi în picioare.

„Vii?“ a întrebat-o pe mama lui.

„Da, dar caut foarfeca!“

Peter a ajutat-o să caute scotocind grosolan în sertărașul cu obiecte de toaletă al doamnei Van Daan. „Nu

mai răscoli așa, Peter“, a bodogănit ea. N-am înțeles ce-a răspuns Peter, în orice caz trebuie să fi fost obraznic, căci doamna Van Daan l-a lovit peste braț, el a ripostat, ea a lovit cu toată puterea, iar Peter și-a tras brațul înapoi, schițând o grimasă comică. „Hai, babo!“

Doamna Van Daan s-a oprit locului, Peter a apucat-o de încheieturile mâinilor și a tras-o după el prin toată camera. Doamna Van Daan a plâns, a râs, a înjurat, a tropăit, dar nimic din toate astea n-a ajutat-o. Peter și-a dus prizoniera până la scara ce duce la mansardă, unde n-a avut ce face și a trebuit să-i dea drumul. Doamna Van Daan s-a întors în cameră și, suspinând zgomotos, s-a prăbușit pe un scaun.

„*Die Entführung der Mutter*[1]“, am glumit eu.

„Da, da' m-a durut când m-a strâns de mâini.“

M-am dus să mă uit și i-am răcorit cu un pic de apă încheieturile roșii, fierbinți. Peter, așteptând încă la scară, devenise iarăși nerăbdător. Ținându-și cureaua în mână, a revenit în cameră asemenea unui îmblânzitor de animale. Dar doamna Van Daan nu l-a urmat, ci a rămas așezată la birou, căutând o batistă. „Mai întâi trebuie să-ți ceri scuze.“

„Bine, atunci îmi cer scuze, că altfel se face prea târziu.“

Fără să vrea, doamna Van Daan a izbucnit în râs, s-a ridicat și s-a îndreptat spre ușă. Aici s-a simțit obligată să ne dea mai întâi explicații. (Nouă, adică tatei, mamei și mie, care tocmai spălam vasele.)

„Acasă nu era niciodată așa“, ne-a spus. „I-aș fi ars una, de să zboare pe scări în jos (!). N-a fost niciodată așa de obraznic, și l-am mai altoit. Asta-i acum cu educația

1. Răpirea mamei (germ.).

modernă, ăștia-s copiii moderni. Eu n-aș apuca-o niciodată pe mama așa. Tot așa v-ați purtat cu mama dumneavoastră, domnule Frank?“ Era așa de agitată, umbla încolo și-ncoace, întreba și spunea tot felul de lucruri și tot n-ajungea sus. În sfârșit, în sfârșit, la un moment dat s-a cărat.

Nici n-ajunsese de cinci minute sus, că s-a și năpustit iarăși pe scări în jos cu obrajii umflați, și-a aruncat șorțul, mi-a răspuns când am întrebat-o dacă terminase că se duce puțin până jos și a zburat val-vârtej pe scări în jos, probabil în brațele lui Putti.

N-a mai revenit sus până la ora opt, și-atunci împreună cu soțul ei. Peter a fost adus de la mansardă și mustrat bine, câteva înjurături, bădăran, mojic, prost-crescut, exemplu prost, Anne este, Margot face. Mai mult n-am prins.

Probabil că astăzi s-au împăcat!

A ta, Anne M. Frank

P.S. Marți și miercuri seară a vorbit iubita noastră regină. Pleacă în vacanță pentru a se putea întoarce întărită în Țările de Jos. A spus lucruri precum: „Curând, după ce mă voi întoarce… eliberare grabnică… curaj eroic și grele încercări.“

A urmat un discurs al ministrului Gerbrandy. Acest bărbat are așa o vocișoară peltică de copil, încât mama a exclamat involuntar „O!“. Un pastor care a furat vocea domnului Edel a încheiat seara rugându-se la Dumnezeu să aibă grijă de evreii, de oamenii din lagărele de concentrare, din închisori și din Germania.

Dragă Kitty,

Fiindcă mi-am uitat sus „cutia cu catrafuse“, deci și stiloul, și nu pot să le deranjez siesta (până la două și jumătate), trebuie să te mulțumești cu o scrisoare scrisă cu creionul. Momentan sunt groaznic de ocupată și, oricât de curios ar putea să pară, am prea puțin timp ca să răzbat prin muntele ăsta de treburi. Să-ți spun pe scurt tot ce trebuie să fac? Ei bine, până mâine trebuie să termin de citit primul volum al istoriei vieții lui Galileo Galilei, deoarece cartea trebuie dusă înapoi la bibliotecă. Am început-o ieri și am ajuns la pagina 220. Are 320, deci o s-o termin. Săptămâna viitoare trebuie să citesc *Palestina la răscruce de drumuri* și volumul doi despre Galilei. În plus, ieri am terminat de citit primul volum al biografiei împăratului Carol V și trebuie neapărat să pun la punct sumedenia de notițe și arbori genealogici. Apoi am mai scos din diversele cărți și trei pagini de cuvinte străine, care trebuie toate citite cu voce tare, notate și învățate. Numărul patru este că toate starurile mele de cinema sunt într-o harababură îngrozitoare și tânjesc după ordine. Dar, fiindcă asta ar lua câteva zile, iar doamna profesoară Anne, cum ziceam, este sufocată de-atâtea treburi, haosul va continua să rămână haos. Apoi așteaptă să fac ordine Tezeu, Oedip, Peleu, Orfeu, Iason și Hercule, fiindcă unele din faptele lor s-au încurcat în capul meu asemenea unor fire pestrițe într-o rochie. Și Micon și Fidias trebuie supuși neapărat unui tratament, altfel se rup cu totul de contextul lor. La fel se întâmplă, de pildă, cu Războiul de Șapte Ani și cu cel de Nouă Ani. În felul ăsta, ajung să le amestec pe toate. Da, ce să faci cu o

asemenea memorie? Imaginează-ți ce uitucă o să fiu când o să am optzeci de ani! A, încă ceva! Biblia.

Cât o să mai treacă până o să ajung la povestea Suzanei în baie? Și ce vor să zică cu păcatul Sodomei și Gomorei? O, mai sunt încă groaznic de multe lucruri de întrebat și de învățat! Iar pe Liselotte din Palatinat am abandonat-o între timp cu totul.

Kitty, îți dai seama că nu-mi mai văd capul de treburi?

Acum despre altceva: știi încă de mult că dorința mea cea mai scumpă este să ajung într-o bună zi jurnalistă și mai târziu o scriitoare celebră. Dacă voi putea să-mi realizez vreodată gândurile astea de mărire (sau nebunie!) rămâne de văzut, însă până-n prezent nu duc lipsă de subiecte. În orice caz, după război vreau să public o carte intitulată *Anexa*, jurnalul îmi va putea servi ca bază.

Trebuie terminată și *Viața lui Cady*. Mi-am imaginat continuarea poveștii astfel: după ce se vindecă în sanatoriu, Cady se întoarce acasă și continuă să corespondeze cu Hans. Asta se întâmplă în 1941. Curând, descoperă că Hans este un simpatizant al NSB-ului și, cum Cady este profund mișcată de soarta evreilor și a prietenei ei Marianne, între ei apare o anumită înstrăinare. Ruptura are loc după o întâlnire în timpul căreia mai întâi cei doi se împacă, dar mai apoi Hans își face altă prietenă. Cady e răvășită și, ca să aibă totuși o slujbă bună, vrea să se facă infirmieră.

După ce a învățat meseria, merge în Elveția, la insistențele unor prieteni ai tatălui ei, pentru a lucra ca infirmieră într-un sanatoriu de boli de plămâni. În primul concediu pleacă la lacul Como, unde îl întâlnește întâmplător pe Hans. El îi povestește că în urmă cu doi ani se

căsătorise cu cea care îi urmase lui Cady, dar soția lui se sinucisese în timpul unei crize de melancolie. Abia alături de această femeie își dăduse seama cât o iubise pe micuța Cady și acum îi cere din nou mâna. Cady refuză, deși îl mai iubea și ea. Mândria o împiedică să accepte. Apoi Hans pleacă și după ani de zile Cady aude că a ajuns în Anglia, iar sănătatea lui e destul de șubredă.

La rândul ei, Cady se căsătorește la douăzeci și șapte de ani cu un țăran înstărit, Simon. Ajunge să-l iubească, dar nu așa de mult ca pe Hans. Naște două fete și un băiat, Lilian, Judith și Nico. Ea și Simon sunt fericiți împreună, însă Hans rămâne permanent prezent undeva, în străfundul minții lui Cady, până când ea îl visează într-o noapte și-și ia rămas-bun de la el.

Nu-i o prostie sentimentală, căci am prelucrat aici romanul vieții tatei.

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 13 MAI 1944

Scumpă Kitty,

Ieri a fost ziua de naștere a tatei, și tata și mama au făcut 19 ani de la căsătorie. A fost o zi fără menajeră, iar soarele a strălucit cum n-a mai strălucit niciodată în 1944 până acum. Castanul nostru e plin de flori de jos până sus, este încărcat de frunze și mult mai frumos decât anul trecut.

Tata a primit în dar de la Kleiman o biografie despre viața lui Linnaeus, de la Kugler tot o carte despre natură, de la Dussel *Amsterdam pe apă*, de la familia Van Daan o

cutie uriașă, decorată de parcă s-ar fi ocupat de ea cel mai bun decorator și conținând trei ouă, o sticlă de bere, un iaurt și o cravată verde. Borcanul nostru cu sirop a cam făcut notă discordantă. Trandafirii mei răspândesc un miros minunat, spre deosebire de garoafele lui Miep și ale lui Bep. Răsfăț, nu alta. De la Siemon au venit 50 de prăjituri, un deliciu! Tata ne-a tratat cu turtă dulce, bere pentru domni și iaurt pentru doamne. Toți au fost mulțumiți!

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 16 MAI 1944

Scumpă Kitty,

Ca să mai schimbăm subiectul (pentru că nu ne-am mai ocupat de asta de așa de mult timp), vreau să-ți povestesc despre o mică discuție pe care au avut-o domnul și doamna Van Daan ieri-seară.

Doamna Van Daan: „Cu siguranță că între timp germanii au întărit la maximum fortăreața Atlanticului. Cu siguranță vor face tot ce le va sta în puteri să reziste în fața englezilor. Este totuși de necrezut câtă forță au germanii!“

Domnul Van Daan: „O, da, îngrozitor!“

Doamna Van Daan: „Daaa!“

Domnul Van Daan: „Ba la sfârșit germanii o să mai și câștige războiul, așa sunt de puternici.“

Doamna Van Daan: „Tot ce se poate, încă nu sunt convinsă de contrariu.“

Domnul Van Daan: „Aș prefera să nu-ți răspund.“

Doamna Van Daan: „Și totuși îmi răspunzi mereu, nu te poți abține niciodată.“

Domnul Van Daan: „Ba deloc, răspunsurile mele sunt reduse la strictul necesar."

Doamna Van Daan: „Răspunzi totuși, și mereu trebuie să ai dreptate! Predicțiile tale nu se adeveresc nici pe departe întotdeauna!"

Domnul Van Daan: „Până acum predicțiile mele s-au adeverit."

Doamna Van Daan: „Nu-i adevărat. După tine, debarcarea ar fi trebuit să aibă loc deja anul trecut, la finlandezi ar fi deja pace, campania din Italia s-ar fi terminat deja iarna trecută, rușii ar fi cucerit deja Lembergul. O, nu, nu dau doi bani pe predicțiile tale."

Domnul Van Daan (ridicându-se în picioare): „Și-acum mai tacă-ți odată fleanca aia. O să-ți dovedesc că am dreptate. Odată și-odată o să te saturi. M-am săturat să-ți tot ascult bombănelile, o să te bag odată cu nasul în toate sâcâielile tale!" (*Sfârșitul primului act*).

De fapt m-am prăpădit de râs, la fel și mama, iar Peter și-a mușcat și el buzele. O, ce adulți idioți! Mai bine ar începe să se îndrepte ei înșiși, înainte de a le face atâtea reproșuri copiilor!

Începând de vineri, ferestrele sunt din nou deschise în timpul nopții.

A ta, Anne M. Frank

De ce sunt interesați locatarii Anexei:
(Tabel sistematic al temelor de studiu și de lectură)

Domnul Van Daan: nu învață nimic; caută frecvent informații în *Knaur*[1]; îi place să citească romane polițiste,

1. Numele unei enciclopedii germane.

cărți de medicină, povești de dragoste captivante și insignifiante.

Doamna Van Daan: învață engleză după cursuri prin corespondență; îi place să citească biografii romanțate și uneori alte romane.

Domnul Frank: învață engleză (Dickens!), în plus ceva latină; nu citește niciodată romane, în schimb îi plac descrierile serioase și seci de persoane și țări.

Doamna Frank: învață engleză după cursuri prin corespondență; citește de toate în afară de cărți polițiste.

Domnul Dussel: învață engleză, spaniolă și neerlandeză fără rezultate vizibile; citește de toate; se conformează opiniei majorității.

Peter Van Daan: învață engleză, franceză (scris), stenografie în neerlandeză, stenografie în engleză, stenografie în germană, corespondență comercială în engleză, prelucrarea lemnului, economie politică și, uneori, aritmetică; citește puțin, uneori geografie.

Margot Frank: învață engleză, franceză, latină după cursuri prin corespondență, stenografie în engleză, stenografie în germană, stenografie în neerlandeză, mecanică, goniometrie, stereometrie, fizică, chimie, algebră, geometrie, literatură engleză, literatură franceză, literatură germană, literatură neerlandeză, contabilitate, geografie, istorie modernă, biologie, economie, citește de toate, de preferință despre religie și medicină.

Anne Frank: învață franceză, engleză, germană, stenografie în neerlandeză, geometrie, algebră, *istorie*, geografie, istoria artei, mitologie, biologie, istorie biblică, literatură neerlandeză; îi place foarte mult să citească biografii, seci sau captivante, cărți de istorie (uneori romane și literatură de divertisment).

VINERI, 19 MAI 1944

Dragă Kitty,

Ieri m-am simțit foarte rău, vărsături (și asta la Anne!), dureri de cap, dureri de burtă, tot ce se poate închipui. Astăzi mi-e ceva mai bine, mi-e îngrozitor de foame, dar prefer să nu mă ating de fasolea brună pe care o vom avea astăzi la masă.

Cu Peter și cu mine merge bine. Bietul băiat are și mai multă nevoie de tandrețe ca mine, încă se mai înroșește în fiecare seară atunci când îi dau un sărut înainte de culcare și cerșește pur și simplu încă unul. Oare să nu fiu decât o înlocuitoare a lui Moffie? Nu mă deranjează. E așa de fericit de când știe că-l iubește cineva.

După cucerirea mea anevoioasă, acum sunt puțin deasupra situației, dar să nu crezi că iubirea mea s-a răsuflat. El este un scump, însă eu mi-am închis repede la loc sufletul; dacă el vrea acum să spargă lacătul, ranga trebuie să fie și mai solidă!

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 20 MAI 1944

Dragă Kitty,

Ieri-seară am coborât de la mansardă și, imediat cum am intrat în cameră, am văzut vaza cea frumoasă cu garoafe căzută pe jos. Mama era în genunchi și spăla podeaua, iar Margot îmi pescuia hârtiile de jos. „Ce s-a întâmplat?“ am întrebat eu stăpânită de presimțiri negre și, fără să mai aștept răspunsul lor, am constatat de la distanță pagubele. Mapa mea cu arbori genealogici, caietele, cărțile, toate

erau fleașcă. Aproape că-mi venea să plâng și eram așa de bulversată, încât am început să vorbesc în germană. Acum nu-mi mai amintesc nici măcar un singur cuvânt, dar Margot mi-a spus că am debitat ceva de genul *unübersehbarer Schade, schrecklich, entsetzlich, nie zu ergänzen*[1] și așa mai departe. Tata a izbucnit în râs, mama și Margot i s-au alăturat, însă mie îmi venea să plâng pentru toată munca și notițele amănunțite ce se irosiseră în van. Când m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că, din fericire, *der unübersehbare Schade* n-atinsese cote prea grave. La mansardă, am sortat cu grijă bucățile de hârtie lipite între ele și le-am dezlipit. Apoi le-am pus la uscat una lângă alta pe frânghiile de rufe. Era o imagine amuzantă și, văzând-o, nu m-am putut abține să nu izbucnesc totuși în râs. Maria de Medici lângă Carol V, Willem de Orania lângă Marie Antoinette.

„Asta-i *Rassenschande*[2]“, a glumit domnul Van Daan.

După ce am lăsat hârtiile în grija lui Peter, am coborât din nou.

„Care sunt cărțile deteriorate?“ am întrebat-o pe Margot, care tocmai trecea în revistă comoara de cărți.

„Algebra“, a spus Margot.

Dar, din nefericire, cartea de algebră nu era deteriorată. Mi-aș fi dorit să fi căzut în vază! Niciodată nu am detestat o carte așa de mult precum cartea de algebră. Pe prima pagina sunt trecute cel puțin douăzeci de nume de fete cărora le-a aparținut înaintea mea. Este veche, îngălbenită, plină de mâzgălituri, tăieturi și corecturi. Când o să m-apuce iar pandaliile, o să fac ferfeniță mizeria asta!

A ta, Anne M. Frank

---

1. Pagubă imensă, groaznic, înspăimântător, ireparabil (germ.).
2. Pângărire rasială (germ.).

Dragă Kitty,

Pe 20 mai, tata a pierdut cele cinci sticle de iaurt pe care făcuse pariu cu doamna Van Daan. Într-adevăr, invazia încă n-a avut loc. Pot spune fără teamă că în tot Amsterdamul, pretutindeni în Țările de Jos, da, pe toată coasta de vest a Europei, până în Spania, invazia este zi și noapte subiect de discuții, dezbateri, pariuri și… speranță.

Tensiunea crește până la paroxism. Nu toți oamenii pe care îi considerăm noi „buni" neerlandezi și-au păstrat încrederea în englezi, nu toți, nici pe departe, consideră bluful englezilor o mostră de măiestrie, o, nu, oamenii vor acum să vadă în sfârșit fapte, fapte mărețe și eroice.

Nimeni nu vede mai departe de lungul nasului, nimeni nu se gândește că englezii luptă pentru ei înșiși și pentru țara lor; toți își închipuie că ei au obligația să salveze Olanda cât mai repede posibil. Ce obligații au englezii față de noi? Ce-au făcut olandezii ca să merite ajutorul generos pe care-l așteaptă cu atâta siguranță? O, să nu cumva să se înșele amarnic neerlandezii! În ciuda blufului lor, englezii nu s-au făcut de rușine mai mult decât toate celelalte țări și țărișoare aflate acum sub ocupație. În mod cert, englezii nu-și vor cere scuze. Au dormit în timp ce Germania se înarma, dar toate celelalte țări, țările vecine cu Germania, au dormit și ele. Cu politica struțului n-ajungi departe. Anglia și toată lumea au văzut asta, și-acum toți și fiecare în parte, inclusiv Anglia, trebuie să plătească din greu.

Nici o țară nu-și va sacrifica inutil bărbații, oricum nu pentru interesele altcuiva. Nici Anglia n-o va face. Debarcarea, eliberarea, libertatea vor veni odată și-odată.

Anglia este cea care va decide momentul, nu teritoriile ocupate, nici măcar toate împreună.

Spre marele nostru regret și marea noastră consternare, am aflat că sentimentele multor oameni față de noi, evreii, s-au modificat profund. Am auzit că antisemitismul s-a răspândit acum și în cercuri care mai înainte nu s-ar fi gândit la așa ceva. Asta ne-a tulburat adânc, foarte adânc pe toți opt. Cauza acestei uri față de evrei este de înțeles, poate e chiar umană, dar nu e îndreptățită. Creștinii le reproșează evreilor că-și dau drumul prea repede la gură în fața germanilor, că-și trădează protectorii, că din vina evreilor mulți creștini se adaugă mulțimii de oameni supuși unui destin îngrozitor și unor represalii îngrozitoare. Toate astea sunt adevărate. Dar – așa cum se face pentru orice lucru – creștinii trebuie să vadă și reversul medaliei: dacă ar fi în locul nostru, ar proceda altfel? Poate un om, indiferent dacă este evreu sau creștin, să tacă în fața metodelor folosite de germani? Toată lumea știe că așa ceva e aproape imposibil. Atunci de ce se cere imposibilul de la evrei?

Se zvonește printre cei din rezistență că evreii germani care au emigrat în Țările de Jos și se află acum în Polonia nu vor mai avea voie să se întoarcă în Țările de Jos. Aici aveau drept de azil, dar, după ce pleacă Hitler, trebuie să se întoarcă în Germania.

Când auzi asemenea lucruri, nu este firesc să te întrebi la ce servește acest război lung și dificil? Că doar ni se spune tot timpul că luptăm împreună pentru libertate, adevăr și justiție! Începe să apară chiar în timpul bătăliei discordia? Iarăși sunt evreii inferiori celorlalți? O, este trist, foarte trist să constați pentru a *n*-a oară că se confirmă

vechea zicală: de fapta unui creştin răspunde el singur, de fapta unui evreu răspund toți evreii.

Sincer vorbind, nu pot să înțeleg cum de neerlandezii, oamenii care aparțin acestui popor bun, cinstit și virtuos, au o asemenea părere despre noi, au o asemenea părere despre poporul poate cel mai oprimat, cel mai nefericit și cel mai demn de compătimire dintre toate popoarele din întreaga lume. Sper doar un singur lucru: că această ură față de evrei va fi ceva trecător, că neerlandezii vor arăta totuși cine sunt, că nimic nu le va zdruncina nici acum, nici altcândva simțul dreptății, căci asta ar fi o nedreptate!

Și dacă această oroare se va adeveri, atunci bietul mănunchi de evrei va pleca din Țările de Jos. Și noi. O să plecăm iarăși cu bocceluța noastră, vom părăsi țara asta frumoasă, care ne-a oferit cu atâta căldură un adăpost și acum ne întoarce spatele.

Iubesc Țările de Jos. Am sperat odată că-mi vor fi mie, apatridei, o patrie. Încă mai sper!

A ta, Anne M. Frank

JOI, 25 MAI 1944

Dragă Kitty,

Bep s-a logodit! Faptul în sine nu este atât de surprinzător, cu toate că nimeni dintre noi nu se bucură de asta. Bertus este, fără îndoială, un tip serios, drăguț și sportiv, însă Bep nu-l iubește, iar asta-i pentru mine un motiv suficient pentru a o sfătui să nu se căsătorească.

Bep se străduiește din răsputeri să urce pe scara socială, iar Bertus o trage în jos. El e un muncitor fără alte

preocupări și fără dorința de a progresa, și nu cred că Bep se va simți fericită cu el. Este de înțeles că Bep vrea să termine odată cu jumătățile astea de măsură; acum patru săptămâni i-a scris o scrisoare de adio, dar s-a simțit și mai nefericită, de aceea i-a scris din nou, iar acum s-a logodit.

O sumedenie de factori au dus la logodna asta. În primul rând, boala tatălui, care ține mult la Bertus, în al doilea rând faptul că ea este cea mai mare dintre toate fetele familiei Voskuijl și mama ei o tachinează că încă nu-i măritată, în al treilea rând faptul că Bep încă n-a trecut de douăzeci și patru de ani, lucru la care ține foarte mult.

Mama spune că ei i s-ar fi părut mai potrivit ca Bep să fi început mai întâi o relație cu el. Eu nu pot spune asta. Mi-e milă de Bep și înțeleg că se simte singură. Și-așa nu se pot căsători decât după război, fiindcă Bertus trăiește în clandestinitate și, pe deasupra, nici unul dintre ei n-are vreun bănuț pus deoparte și nici zestre. Ce perspectivă sumbră pentru Bep, căreia noi toți îi dorim atâta binele! Sper doar ca Bertus să se schimbe sub influența ei ori ea să găsească alt bărbat drăguț care s-o prețuiască!

A ta, Anne M. Frank

ACEEAȘI ZI

În fiecare zi, altceva! Azi-dimineață a fost arestat Van Hoeven. Avea doi evrei ascunși în casă. E o lovitură grea pentru noi, nu doar pentru că acești sărmani evrei se află acum iarăși pe buza prăpastiei, ci și fiindcă este îngrozitor și pentru Van Hoeven.

Lumea e cu susu-n jos. Cei mai respectabili oameni sunt trimiși în lagăre de concentrare, închisori și celule izolate, și pleava societății guvernează peste tineri și

bătrâni, săraci și bogați. Unii sunt prinși făcând comerț la negru, alții ajutându-i pe evrei sau alți clandestini. Nimeni care nu-i la NSB nu știe ce va fi mâine.

Și pentru noi este o mare pierdere Van Hoeven. Bep nu poate și nu trebuie să care cantitățile alea de cartofi. Singurul lucru pe care putem să-l facem este să mâncăm mai puțin. Rămâne să-ți spun cum o să facem asta, însă cu siguranță nu va fi prea plăcut. Mama zice să nu mâncăm nimic de dimineață, terci de ovăz și pâine la prânz, cartofi prăjiți seara și, eventual, o dată sau de două ori pe săptămână, legume sau salată, nimic altceva. Asta înseamnă să facem foamea, însă nimic nu-i mai rău decât să fim descoperiți.

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 26 MAI 1944

Scumpă Kitty,

În sfârșit, în sfârșit, pot acum să stau liniștită la măsuța mea din fața crăpăturii ferestrei și să-ți scriu tot.

De luni de zile nu m-am mai simțit așa de mizerabil, nici măcar după ce s-a dat spargerea n-am mai fost așa de dărâmată, psihic și fizic. Pe de-o parte: Van Hoeven, chestiunea evreiască despre care se discută amănunțit în toată casa, debarcarea care nu mai vine, mâncarea proastă, tensiunea, atmosfera mizerabilă, dezamăgirea în privința lui Peter, iar pe de altă parte: logodna lui Bep, sărbătoarea de Rusalii, florile, aniversarea lui Kugler, torturile, poveștile despre cabarete, filme și concerte. Decalajul ăsta, decalajul ăsta mare există întotdeauna. Într-o zi râdem de

comicul situației noastre de clandestini, însă în ziua următoare și în multe alte zile ne e teamă, pe față ne citești frica, tensiunea și disperarea.

Miep și Kugler au cel mai mult de îndurat de pe urma noastră și a tuturor clandestinilor, Miep prin activitatea ei, Kugler prin imensa răspundere față de noi opt, o răspundere care uneori îl copleșește, și-atunci aproape că nu mai poate vorbi tot încercând să-și înfrâneze nervii și agitația. Kleiman și Bep se îngrijesc bine de noi, ba chiar foarte bine, dar mai uită și ei uneori de Anexă, chiar dacă asta se întâmplă doar pentru câteva ore, o zi, poate două. Au și ei grijile lor, Kleiman din pricina sănătății, Bep din pricina logodnei, a cărei perspectivă nu-i deloc veselă. Pe lângă grijile astea, mai trebuie și ei să iasă la o plimbare, să-și facă vizitele și să-și trăiască viața de oameni obișnuiți. Pentru ei, tensiunea dispare uneori, chit că doar pentru scurt timp, pentru noi ea nu dispare niciodată, și asta de doi ani de zile. Oare cât timp o să mai îndurăm povara asta apăsătoare, din ce în ce mai sufocantă?

Canalizarea e iarăși înfundată. N-avem voie să dăm drumul la apă, cel mult o putem lăsa să curgă picătură cu picătură. N-avem voie să mergem la toaletă sau trebuie să luăm cu noi o perie. Apa murdară o păstrăm într-o oală mare de ceramică. Astăzi ne descurcăm noi, dar ce-o să facem dacă instalatorul nu-i dă singur de cap? Cei de la serviciile municipale nu vin înainte de marți.

Miep ne-a trimis un cozonac cu stafide pe care era scris „Rusalii fericite". Aproape ai crede că se amuză pe seama noastră. Starea de spirit și frica noastră nu sunt nici pe departe „fericite".

După întâmplarea cu Van Hoeven, frica noastră este și mai mare. Se aude iarăși din toate părțile „sst", totul se

desfășoară și mai silențios. Acolo poliția a forțat ușa, asta înseamnă că nici noi nu suntem feriți de așa ceva! Dacă într-o zi și noi… nu, nu trebuie să scriu fraza până la sfârșit, însă astăzi întrebarea asta nu poate fi alungată, dimpotrivă, frica pe care am simțit-o deja îmi apare din nou dinainte în toată grozăvia ei.

Astă-seară, la ora opt, a trebuit să cobor singură la toaletă. Nu era nimeni jos, toți stăteau la radio. Am vrut să fiu curajoasă, însă a fost greu. Aici, sus, mă simt în continuare mai în siguranță decât atunci când sunt singură în toată casa asta mare și tăcută. Singură cu zgomotele astea înfundate și misterioase de sus și cu claxonatul din stradă, mă apucă tremuratul dacă nu mă grăbesc și dacă apuc să mă gândesc chiar și numai o clipă la situație.

După discuția cu tata, Miep a devenit mult mai drăguță și afectuoasă cu noi. Dar asta nu ți-am spus-o încă. Într-o după-masă, Miep a venit la tata cu o față roșie ca racul și l-a întrebat în față dacă noi credem că și ei erau contaminați de antisemitism. Tata s-a speriat îngrozitor și i-a scos cu fermitate ideea asta din cap, însă ceva din bănuiala lui Miep tot a rămas. Ne aduc mai multe lucruri, se interesează mai mult de necazurile noastre, chiar dacă, desigur, nu trebuie să-i sâcâim cu așa ceva. O, sunt niște oameni așa de buni!

Mă tot întreb dacă n-ar fi fost mai bine pentru noi toți să nu ne fi ascuns, să fim acum deja morți, ca să nu mai suportăm toată mizeria asta și, mai ales, să-i scutim pe ceilalți de ea. Dar și de asta ne e tuturor groază. Încă iubim viața, încă n-am uitat glasul naturii, încă mai sperăm, sperăm tot felul de lucruri.

De s-ar întâmpla curând ceva, la nevoie să se și tragă. Nimic nu ne poate secătui mai mult decât neliniștea. Să vină sfârșitul, chiar dacă e dur. Atunci cel puțin vom ști dacă ne e dat să învingem ori să pierim.

A ta, Anne M. Frank

MIERCURI, 31 MAI 1944

Dragă Kitty,

Sâmbătă, duminică, luni și marți a fost așa de cald, încât nu puteam să țin stiloul în mână, de aceea mi-a fost imposibil să-ți scriu. Vineri s-au spart țevile de la canalizare, sâmbătă au fost reparate. Domnul Kleiman a trecut după-masă pe la noi și ne-a povestit o sumedenie de lucruri despre Jopie, printre altele că s-a dus împreună cu Jacque van Maarsen la un club de hochei. Duminică, Bep a venit să vadă dacă se dăduse vreo spargere și a rămas să ia micul dejun cu noi. Luni, a doua zi de Rusalii, domnul Gies a fost de serviciu ca paznic al clandestinilor, iar marți am putut să deschidem iarăși, în sfârșit, ferestrele. O vreme așa de frumoasă și caldă, ba chiar s-ar putea spune, fără a exagera, o vreme atât de toridă de Rusalii n-a fost de multe ori. Canicula este insuportabilă aici în Anexă. Ca să-ți dau o idee despre numeroasele plângeri, o să-ți descriu pe scurt zilele calde:

Sâmbătă: „Minunat, ce vreme frumoasă!“ am spus toți dimineața. „De-ar fi un pic mai răcoare“, am spus după-masă, când a trebuit să închidem ferestrele.

Duminică: „Arșița asta e de nesuportat! Untul se topește, nu mai găsești un colțișor răcoros în toată casa, pâinea se usucă, laptele se strică, nu putem deschide o

fereastră. Stăm aici, bieți urgisiți ce suntem, și ne sufocăm, în timp ce oamenii ceilalți sărbătoresc Rusaliile.“ (După cum a spus doamna Van Daan.)

Luni: „Mă dor picioarele, n-am haine subțiri, pe căldura asta nu pot să spăl vase!“ Lamentări de dimineața devreme până seara târziu. A fost groaznic de neplăcut.

Nu pot suporta canicula și mă bucur că astăzi bate vântul destul de tare și totuși strălucește soarele.

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 2 IUNIE 1944

Scumpă Kitty,

„Cine merge la mansardă să-și ia umbrelă, preferabil una bărbătească!“ Asta pentru a se proteja de ploaia care vine de sus. E un proverb care spune: „Sus și uscat, sfânt și apărat“, dar sigur nu-i valabil pe timp de război (împușcături!) și pentru clandestini (litiera pentru pisici!). Într-adevăr, Mouschi și-a făcut oarecum un obicei din a-și depune nevoile pe ziare sau vreo crăpătură a podelei, așa încât nu doar teama de plescăit este foarte întemeiată, ci și o teamă încă mai mare de o putoare îngrozitoare. Știind că și noul Moortje din depozit suferă de aceeași meteahnă, oricine a avut vreodată o pisică care se mai scăpa pe ea își poate închipui ce miresme plutesc în casa noastră în afară de cele de piper și cimbru.

În continuare, am de comunicat o rețetă nouă-nouță împotriva împușcăturilor: în cazul unor detonări violente, se fuge către scara de lemn cea mai apropiată, se aleargă pe ea în jos și-apoi în sus, având grijă ca în cazul

repetării acestei mișcări să se ajungă măcar la o cădere ușoară pe jos.

Ai atât de furcă cu zgârieturile și zgomotul făcut în timp ce alergi și cazi, încât nu mai auzi împușcăturile și nici nu te mai gândești la ele. Autoarea acestor rânduri a aplicat cu succes această rețetă ideală!

A ta, Anne M. Frank

LUNI, 5 IUNIE 1944

Dragă Kitty,

Din nou neplăceri în Anexă. Ceartă între Dussel și soții Frank în legătură cu împărțirea untului. Capitularea lui Dussel. Mare prietenie între doamna Van Daan și cel din urmă, flirturi, bezele și zâmbete amicale. Lui Dussel începe să i se facă poftă de femei. Soții Van Daan nu vor să facă turtă dulce de ziua lui Kugler pentru că nici noi nu mâncăm așa ceva. Ce meschinărie! Sus, atmosferă proastă. Doamna Van Daan răcită. Dussel surprins cu tablete de drojdie de bere, în vreme ce noi n-avem deloc.

Ocuparea Romei de către Armata V. Orașul n-a fost nici devastat, nici bombardat. Formidabilă propagandă pentru Hitler.

Puține legume și puțini cartofi, un pachet de pâine stricată.

Slăbătură (numele noii pisici din depozit) nu suportă piperul. Își folosește litiera drept culcuș și talașul drept closet. Imposibil s-o păstrăm.

Vreme proastă. Bombardamente neîntrerupte asupra Pas-de-Calais-ului și a coastei vestice a Franței.

Dolarii nu se pot vinde, aurul cu atât mai puțin, se vede fundul casei noastre de bani negri. Din ce-o să trăim luna viitoare?

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 6 IUNIE 1944

Scumpă Kitty,

This is D-day[1], a spus radioul englezesc la ora douăsprezece și, pe bună dreptate, *This is* the *day*[2], debarcarea a început!

Azi-dimineață, la ora opt, englezii au anunțat: bombardamente grele asupra orașelor Calais, Boulogne, Le Havre și Cherbourg, precum și Pas-de-Calais (ca de obicei). În continuare, măsuri de securitate pentru teritoriile ocupate: toți cei care locuiesc la mai puțin de 35 de kilometri de coastă trebuie să se pregătească pentru bombardamente. Pe cât posibil, englezii vor arunca foi volante cu o oră înaintea atacului.

Conform buletinelor de știri germane, pe coasta franceză au aterizat parașutiști englezi. „Vase de debarcare britanice în luptă cu pușcași marini germani“, spune BBC-ul.

Concluzia Anexei la ora nouă, la micul dejun: asta-i o debarcare de probă, la fel ca acum doi ani la Dieppe.

1. Aceasta este ziua Z (engl.).
2. A venit ziua cea mare (engl.).

Transmisiune a postului de radio englez în germană, neerlandeză, franceză și alte limbi la ora zece: *The invasion has begun*.[1] Deci „adevărata“ debarcare.

Transmisiune a postului de radio englez în germană, ora unsprezece: discurs al comandantului suprem, generalul Dwight Eisenhower.

Transmisiune a postului de radio englez în engleză: *This is D-day*. Generalul Eisenhower s-a adresat poporului francez, spunând: *Stiff fighting will come now, but after this the victory. The year 1944 is the year of complete victory, good luck!*[2]

Transmisiune a postului de radio englez în engleză la ora unu (traducere): 11 000 de avioane sunt gata și zboară neîntrerupt încolo și-ncoace pentru a parașuta trupe și a lansa bombe în spatele frontului. 4 000 de nave de debarcare plus alte ambarcațiuni mici acostează una după alta între Cherbourg și Le Havre. Trupele engleze și americane sunt implicate deja în lupte grele. Discursuri ținute de Gerbrandy, prim-ministrul Belgiei, regele Haakon al Norvegiei, De Gaulle pentru Franța, regele Angliei și, să nu-l uităm, Churchill.

Nervozitate în Anexă! Oare chiar se apropie eliberarea atât de mult așteptată, despre care s-a vorbit așa de mult, dar care e prea frumoasă, prea feerică pentru a putea deveni vreodată realitate? Oare acest an, 1944, ne va dărui victoria? Nici măcar acum nu știm asta, dar speranța ne însuflețește, ne dă din nou curaj, ne face din nou puternici. Căci va trebui să fim curajoși pentru a îndura nenumăratele

---

1. Invazia a început (engl.).

2. Urmează o luptă crâncenă, dar după ea va veni victoria. Anul 1944 este anul victoriei totale. Succes! (engl.)

spaime, lipsuri și suferințe. Acum e important să ne păstrăm calmul și perseverența, mai bine ne înfigem unghiile în carne decât să urlăm. Franța, Rusia, Italia și de asemeni Germania pot să urle de mizerie, însă noi n-avem încă acest drept!

O, Kitty, partea cea mai frumoasă a debarcării este că am senzația că se apropie niște prieteni. Siniștrii de germani ne-au asuprit și ne-au pus cuțitul la gât atât de mult timp, încât prietenii și eliberarea înseamnă totul pentru noi! Nu mai e vorba de evrei, acum e vorba de Țările de Jos, de Țările de Jos și toată Europa ocupată. Poate că, spune Margot, în septembrie sau octombrie aș putea totuși să merg la școală.

A ta, Anne M. Frank

P.S. O să te țin la curent cu ultimele știri! De dimineață și în timpul nopții, manechine de vitrină și păpuși de paie au aterizat în spatele pozițiilor germane. La atingerea cu solul au explodat. Au mai aterizat și numeroși parașutiști. Erau toți mânjiți cu negru ca să nu atragă atenția pe timp de noapte. Dimineață, la șase, au acostat primele ambarcațiuni, după ce coasta fusese bombardată în timpul nopții cu cinci milioane de kilograme de bombe. Astăzi au fost în acțiune douăzeci de mii de avioane. Bateriile de coastă germane erau deja distruse în momentul debarcării, se formase un mic cap de pod. Totul merge bine, deși vremea e proastă. Armata și populația sunt *one will and one hope*[1].

1. O singură voință și o singură speranță (engl.).

Debarcarea decurge extrem de bine! Aliații au preluat Bayeux, un sătuc de pe litoralul francez, și luptă acum să cucerească și Caen. Este limpede că intenția lor este să izoleze peninsula în care se află Cherbourg. În fiecare seară, corespondenții de război vorbesc despre dificultățile, curajul și însuflețirea armatei. Se întâmplă lucruri dintre cele mai incredibile. Au fost la microfon și răniți care între timp au ajuns înapoi în Anglia. În ciuda vremii mizerabile, se zboară intens. Am auzit de la BBC că Churchill a vrut să înceapă debarcarea cu trupele, doar dezacordul lui Eisenhower și al celorlalți generali zădărnicindu-i planul. Închipuie-ți ce curaj din partea unui om atât de bătrân! Cu siguranță are deja șaptezeci de ani.

Aici, nervozitatea s-a mai potolit. Sperăm ca războiul să se termine până la sfârșitul anului. Ar fi și timpul. Smiorcăielile doamnei Van Daan au devenit insuportabile. Acum, că nu ne mai poate călca pe nervi cu debarcarea, ne bate la cap toată ziua cu vremea proastă. Îți vine s-o pui în pod într-o găleată cu apă rece!

Toată Anexa, cu excepția lui Van Daan și a lui Peter, a citit trilogia *Rapsodia ungară*. În cartea asta e vorba despre viața compozitorului, pianistului virtuoz și copilului-minune Franz Liszt. Cartea e foarte interesantă, dar după părerea mea se vorbește un pic prea mult despre femei. Liszt n-a fost numai cel mai mare și cel mai cunoscut pianist al epocii sale, ci și, până la șaptezeci de ani inclusiv, cel mai mare fustangiu. A avut relații cu contesa Marie d'Agoult, prințesa Caroline Sayn-Wittgenstein, dansatoarea Lola Montez, pianista Agnes Kingworth,

pianista Sophie Menter, prințesa cercheză Olga Janina, baroana Olga Meyendorff, actrița Lilla și-nu-mai-știu-cum etc. etc. Și lista nu se mai termină. Părțile din carte în care e vorba despre muzică și alte arte sunt mult mai interesante. În carte apar Schumann și Clara Wieck, Hector Berlioz, Johannes Brahms, Beethoven, Joachim, Richard Wagner, Hans von Bülow, Anton Rubinstein, Frédéric Chopin, Victor Hugo, Honoré de Balzac, Hiller, Hummel, Czerny, Rossini, Cherubini, Paganini, Mendelssohn etc. etc.

În principiu, Liszt a fost un tip fain, foarte generos, modest cu sine însuși, deși de o vanitate ieșită din comun, a ajutat pe toată lumea, n-a avut pasiune mai mare decât arta, era înnebunit după coniac și după femei, nu suporta să vadă lacrimi, era un gentleman, nu putea să refuze nimănui o favoare, nu dădea nici o importanță banilor, iubea libertatea religioasă și lumea.

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 13 IUNIE 1944

Dragă Kit,

A trecut și aniversarea mea, acum am deci cincisprezece ani. Am primit destul de multe cadouri: cele cinci volume de istoria artei publicate la Springer, un set de lenjerie de corp, două centuri, o batistă, două iaurturi, un borcan de marmeladă, două prăjituri cu miere (format mic), o carte de botanică din partea tatei și a mamei, o brățară placată cu aur de la Margot, o carte din colecția Patria de la soții Van Daan, biomalț și indrușaim de la Dussel, bomboane de la Miep, bomboane și caiete de la

Bep și, punctul culminant, cartea *Maria Theresia* și trei felii fine de cașcaval gras de la Kugler. De la Peter un buchet frumos de bujori. Bietul băiat s-a străduit așa de mult să găsească ceva, dar fără nici un succes.

Debarcarea se desfășoară în continuare excelent în ciuda vremii mizerabile, a nenumăratelor furtuni, a averselor și a mării agitate.

Churchill, Smuts, Eisenhower și Arnold au fost ieri în satele franțuzești cucerite și eliberate de englezi. Churchill a fost la bordul unui torpilor care a bombardat coasta. Bărbatul ăsta, ca atâția alții, pare să nu cunoască frica. E de invidiat!

Din fortăreața Anexei noastre, este imposibil să ne dăm seama de starea de spirit din Țările de Jos. Fără îndoială, oamenii sunt bucuroși că leneșa (!) Anglie își suflecă și ea odată mânecile. Oamenii nu pricep ce nedrept judecă atunci când tot repetă că nu vor să aibă aici o ocupație engleză. Rezumând tot raționamentul lor, asta înseamnă că Anglia trebuie să se bată, să lupte, să-și sacrifice fiii pentru Țările de Jos și celelalte teritorii ocupate. Englezii nu trebuie să rămână însă în Țările de Jos, ei trebuie să-și ceară cele mai smerite scuze de la toate țările ocupate, trebuie să restituie Indiile Neerlandeze proprietarului inițial, apoi se pot întoarce, slăbiți și săraci, în Anglia. Ce tembel trebuie să fie cine-și închipuie așa ceva, și totuși, așa cum spuneam, mulți neerlandezi se numără printre acești tembeli. Mă întreb ce s-ar fi ales din Țările de Jos și din țările vecine dacă Anglia ar fi semnat cu Germania pacea de-atâtea ori propusă? Țările de Jos ar fi devenit germane și cu asta basta!

Toți neerlandezii care acum continuă să se uite de sus la englezi, să insulte Anglia și guvernul ei de domni în vârstă, să-i facă pe englezi lași, și care, cu toate astea, îi

urăsc pe germani, ar trebui scuturați odată așa cum se scutură o pernă. Poate că așa creierul lor răvășit li se încrețește mai bine!

Mă frământă multe dorințe, multe gânduri, multe acuzații și multe reproșuri. Nu sunt nicidecum atât de înfumurată pe cât cred mulți, îmi cunosc nenumăratele defecte și lipsuri mai bine decât oricine altcineva, cu singura diferență că eu mai știu și că vreau să mă îndrept, că mă voi îndrepta și că deja m-am îndreptat mult!

Mă întreb deseori cum se face că toată lumea continuă să creadă despre mine că sunt așa de îngrozitor de impertinentă și lipsită de modestie? Sunt eu așa de încăpățânată? Să fiu într-adevăr *eu* așa, sau, poate, sunt și ceilalți? Sună absurd, îmi dau seama, dar nu vreau să tai ultima mea propoziție pentru că nu-i deloc așa de absurdă. Doamna Van Daan și Dussel, principalii mei acuzatori, sunt amândoi cunoscuți ca total lipsiți de inteligență și, hai s-o spun și p-asta, „proști“! De cele mai multe ori, oamenii proști nu pot suporta gândul că alții fac ceva mai bine ca ei. Cel mai bun exemplu sunt, într-adevăr, cei doi proști, doamna Van Daan și Dussel.

Doamna Van Daan crede că sunt proastă pentru că eu nu sufăr la fel de îngrozitor de mult ca ea de boala asta, ea crede că sunt lipsită de modestie fiindcă ea este și mai lipsită de modestie, ea crede că rochiile mele sunt prea scurte fiindcă ale ei sunt și mai scurte, ea crede că sunt încăpățânată fiindcă ea vorbește de două ori mai mult decât mine despre subiecte pe care nu le înțelege absolut deloc. Același lucru e valabil și pentru Dussel.

Dar una dintre vorbele mele preferate este: „În orice reproș e și ceva adevărat“, și recunosc numaidecât că sunt impertinentă.

Acum, partea neplăcută a firii mele este că nimeni nu mă dojenește și nu mă insultă așa de mult cât o fac eu cu mine însămi. Dacă mai vine și mama cu porția ei de sfaturi, grămada de predici devine atât de insurmontabil de mare, încât eu, disperată că n-o să mai ies din asta niciodată, devin obraznică și încep să contrazic, și atunci își face foarte firesc apariția cunoscuta și atât de vechea vorbă a Annei: „Nimeni nu mă înțelege!“

Vorba asta e parte din mine și, oricât de neadevărat ar părea, conține și ea un sâmbure de adevăr. Reproșurile pe care mi le fac mie însămi capătă uneori asemenea proporții, încât tânjesc după o voce care să mă consoleze, care să repună totul într-o ordine sănătoasă și căreia, pe deasupra, să-i mai pese și de preocupările mele profunde; însă, din păcate, pot să caut eu mult și bine, de găsit încă n-am găsit-o.

Știu că acum te gândești la Peter, nu-i așa, Kitty? Așa-i, Peter mă iubește, dar nu ca un iubit, ci ca un prieten. Devotamentul lui devine pe zi ce trece mai puternic, dar acel lucru misterios care ne face pe amândoi să fim reținuți nu-l înțeleg nici eu.

Uneori mă gândesc că dorința nemaipomenită pe care am simțit-o față de el a fost exagerată. Dar nu este deloc așa. Dacă două zile nu mă duc sus, mi se face iarăși dor de el la fel de tare ca mai înainte. Peter e drăguț și bun, totuși nu pot să neg că multe lucruri mă dezamăgesc. Mai ales aversiunea lui față de religie, conversațiile lui despre mâncare și încă multe alte lucruri de genul ăsta. Totuși, sunt absolut convinsă că, așa cum ne-am angajat sincer, nu ne vom certa niciodată. Peter este pașnic, tolerant și foarte concesiv. Suportă să-i spun mult mai multe lucruri decât îi îngăduie mamei lui. Încearcă cu

înverșunare să îndepărteze petele de cerneală din cărțile lui și să-și țină lucrurile în ordine. Și totuși, de ce-și ține ascunse gândurile și eu n-am voie să mă apropii niciodată de ele? Este o fire și mai închisă decât mine, asta-i adevărat. Dar acum știu chiar din practică (gândește-te la „Anne în teorie", care tot revine) că până și naturile cele mai închise au la un moment dat la fel de multă sau chiar mai multă nevoie de un confident.

Peter și cu mine ne-am petrecut amândoi anii de reflecție în Anexă. Vorbim adesea despre viitor, trecut și prezent, dar, cum spuneam, îmi lipsește viața autentică, și totuși știu sigur că ea există!

Oare pentru că n-am mai scos nasul la aer de-așa de mult timp mă entuziasmează tot ce este natură? Mi-aduc aminte foarte bine că mai demult un cer albastru strălucitor, ciripitul păsărilor, strălucirea lunii și explozia de flori nu-mi captivau atenția prea mult timp. Aici, lucrurile s-au schimbat. De Rusalii, de pildă, când era așa de cald, m-am chinuit să-mi țin ochii deschiși până la unsprezece și jumătate ca să stau și eu o dată singură la fereastra deschisă și să mă uit bine la lună. Din păcate, sacrificiul ăsta n-a dus la nimic, fiindcă luna lumina prea puternic, iar eu n-am avut voie să risc deschizând fereastra. Altă dată, au trecut deja câteva luni bune de-atunci, eram întâmplător sus într-o seară cu fereastra deschisă. N-am revenit jos înainte de a fi trecut intervalul de timp destinat aerisirii. Seara ploioasă și întunecată, furtuna, goana norilor m-au fermecat. După un an și jumătate, vedeam noaptea pentru prima dată iarăși față-n față. După seara asta, dorința de a asista la același spectacol a fost mai mare decât frica de hoți, de o casă întunecoasă și plină

de șobolani sau de jafuri. Mulți oameni admiră frumusețea naturii, mulți dorm uneori sub cerul liber, mulți dintre cei aflați în închisori sau spitale abia așteaptă ziua în care se vor putea bucura de natură din nou în libertate, dar puțini sunt cei care, în dorința lor, sunt atât de rupți de lume și de izolați de ceea ce revine în aceeași măsură și săracilor, și bogaților.

Nu-i o născocire de-a mea atunci când spun că vederea cerului, a norilor, a lunii și a stelelor mă liniștește și-mi dă putere s-aștept. Leacul ăsta e mult mai bun decât valeriana sau bromura. Natura mă face mică și mă pregătește să pot suporta cu îndrăzneală toate loviturile.

Soarta a vrut să nu pot vedea natura decât uneori, în mod excepțional, prin ferestre acoperite de un strat gros de praf, la care atârnă draperii murdare. Și să te uiți printre ele nu mai e nici o plăcere. Natura este singura care într-adevăr nu poate suporta nici un surogat!

Una dintre numeroasele întrebări care nu-mi dau pace este de ce mai demult, dar adesea și în prezent, femeia a ocupat un loc mult mai puțin important în societate decât bărbatul. Toată lumea poate spune că este nedrept, însă asta nu mă mulțumește. Aș vrea așa de mult să aflu cauza acestei mari nedreptăți!

Se poate presupune că bărbatul, având o forță fizică mai mare, și-a exercitat încă de la început dominația asupra femeii; bărbatul care-și câștigă existența, bărbatul care procreează, bărbatul care are voie să facă orice… Au fost destul de proaste toate femeile alea de-au acceptat în tăcere, până nu demult, să li se impună regula asta, căci cu cât ea se perpetuează mai multe secole, cu-atât mai adânc se înrădăcinează. Din fericire, prin școală,

muncă și dezvoltare, femeilor li s-au deschis ochii. În multe țări, ele au căpătat aceleași drepturi. Mulți oameni, mai ales femei, dar și bărbați, văd acum ce greșită a fost, timp îndelungat, această împărțire a lumii. Femeile moderne vor dreptul la independență totală!

Dar asta nu-i suficient. Respectul față de femeie – și el trebuie să apară! În general, pe toate continentele lumii, bărbatul se bucură de multă stimă; de ce femeia n-are dreptul să beneficieze cu prioritate de o parte din stima asta? Soldații și eroii de război sunt cinstiți și sărbătoriți, exploratorii se bucură de faimă eternă, martirii sunt venerați, dar, din toată omenirea, câți sunt cei care văd și în femeie un soldat?

În cartea *Luptători pentru viață*, am dat de un pasaj care m-a frapat foarte tare, în care se spune aproximativ că, în general, femeile, chiar și numai prin faptul că aduc copii pe lume, îndură mai multe suferințe, mai multe boli și mai multă mizerie decât oricare erou de război. Și cum este răsplătită femeia pentru izbândă după toată durerea suferită? Este împinsă într-un colț dacă nașterea a sluțit-o, copiii ajung curând să nu-i mai aparțină, frumusețea i-a dispărut. Femeile sunt niște soldați care luptă și suferă pentru supraviețuirea omenirii, mult mai viteji, mult mai curajoși decât numeroșii eroi ai libertății cu gura lor mare!

Nu vreau să spun cu asta nicidecum că femeile trebuie să se răzvrătească împotriva aducerii pe lume a copiilor, dimpotrivă. Așa-i natura orânduită și este bine că e așa. Condamn doar bărbații și toată ordinea lumii care niciodată n-au vrut să-și dea seama ce rol important, dificil, dar uneori și minunat joacă femeile în societate.

Sunt întru totul de acord cu Paul de Kruif, autorul cărții pomenite mai sus, atunci când spune că bărbații

trebuie să învețe că în părți ale lumii despre care se spune că sunt civilizate nașterea a încetat să mai fie ceva natural și obișnuit. Bărbaților le vine ușor să vorbească, ei n-au fost și nu vor fi niciodată nevoiți să îndure neplăcerile suferite de femei!

Cred că opinia conform căreia femeia are datoria să aducă pe lume copii se va modifica în cursul secolului următor și va face loc prețuirii și admirației pentru cea care, fără crâcnire și fără vorbe mari, ia astfel de poveri pe umerii ei!

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 16 IUNIE 1944

Dragă Kitty,

Noi probleme: doamna Van Daan e disperată, vorbește de un glonț în cap, închisoare, spânzurat și sinucidere. Este geloasă fiindcă Peter are încredere în mine, nu în ea, este jignită pentru că Dussel nu reacționează suficient la avansurile ei, se teme că soțul ei îi fumează toți banii luați pe haina de blană, se ceartă, înjură, plânge, se lamentează, râde și-apoi începe iarăși să se certe.

Ce-i de făcut cu o smiorcăită și o smintită ca asta? Nimeni n-o ia în serios, n-are caracter, se plânge la toată lumea și umblă dându-și aere. Vorba aia: din spate liceu, din față muzeu. Și cel mai rău este că Peter devine obraznic, domnul Van Daan irascibil și mama cinică. Ce să zic, e o atmosferă aici…! Nu există decât o singură regulă de care trebuie să ții seama: să râzi de toate și să nu-ți pese de nimeni! Pare egoist, dar, în realitate, ăsta e singurul remediu pentru cei care-și plâng singuri de milă.

Kugler trebuie să meargă patru săptămâni la săpat în Alkmaar, încearcă să scape cu un certificat medical și o scrisoare de la Opekta. Kleiman vrea să se opereze în curând la stomac. Ieri-seară, la unsprezece, au fost decuplate liniile telefonice ale tuturor persoanelor particulare.

A ta, Anne M. Frank

VINERI, 23 IUNIE 1944

Dragă Kitty,

Nimic deosebit de semnalat aici. Englezii au început marele atac împotriva Cherbourgului. După Pim și domnul Van Daan, pe 10 octombrie suntem cu siguranță liberi. Rușii iau parte la acțiune, ieri și-au început ofensiva lângă Vitebsk, exact la trei ani după invazia germană.

Moralul lui Bep este în continuare sub zero. Nu mai avem aproape deloc cartofi. În viitor, vrem să-i numărăm pentru fiecare în parte, după care fiecare poate să decidă ce face. Miep își ia o săptămână de concediu anticipat începând de luni. Doctorii nu i-au găsit lui Kleiman nimic la radiografie. El ezită între a se opera și a lăsa lucrurile să-și urmeze cursul.

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 27 IUNIE 1944

Scumpă Kitty,

Starea de spirit s-a schimbat brusc, totul merge excelent. Cherbourg, Vitebsk și Slobin au căzut astăzi. Cu

siguranță, o pradă consistentă și numeroși prizonieri. La Cherbourg, cinci generali germani au murit pe câmpul de luptă, doi au fost făcuți prizonieri. Acum englezii pot aduce la țărm ce vor, căci au un port. La trei săptămâni după debarcare, toată peninsula Cotentin e în mâinile englezilor! Asta da ispravă!

În cele trei săptămâni de după *D-day*, n-a fost o zi fără ploaie și vijelie, atât aici, cât și în Franța, dar ghinionul ăsta nu-i împiedică pe englezi și americani să-și arate forța colosală, și-ncă cum! Ce-i drept, Wuwa[1] este în plină acțiune, dar ce scofală poate face așa un foc de artificii în afară de ceva pagube în Anglia și ziare pline de știri la friți? Apropo, dacă în Frițafrica or să bage de seamă că pericolul bolșevic se apropie acum cu-adevărat, o să-i apuce și mai tare tremuriciul.

Toate femeile și toți copiii germani care nu lucrează pentru Wehrmacht sunt evacuați din zonele de coastă spre Groningen, Frizia și Gelderland. Mussert[2] a declarat că va îmbrăca uniforma de soldat dacă trupele participante la debarcare ajung până aici. Vrea cumva grăsanul să meargă la luptă? Ar fi putut s-o facă mai devreme, în Rusia. Atunci Finlanda a respins propunerea de pace, iar acum tratativele pe tema asta au fost iarăși întrerupte. Ce-o să mai regrete, imbecilii!

Cât de departe crezi că o să ajungem pe 27 iulie?

A ta, Anne M. Frank

---

1. Prescurtare de la cuvântul german *Wunderwaffe* (armă miraculoasă).

2. Conducătorul partidului nazist neerlandez.

Dragă Kitty,

Vreme urâtă sau *bad weather from one at a stretch to thirty June*[1]. Nu-i bine? O, desigur, știu deja s-o rup binișor pe englezește. Ca să dovedesc asta, citesc *An Ideal Husband*[2] cu dicționarul!

Războiul, excelent: Bobroisk, Moghilev și Orșa au căzut, mulți prizonieri.

Aici totul este *all right*. Starea de spirit se îmbunătățește, superoptimiștii noștri triumfă, soții Van Daan fac scamatorii cu zahărul, Bep și-a schimbat coafura, iar Miep are liber o săptămână. Astea sunt ultimele vești!

Fac un tratament de nerv, foarte neplăcut, și-ncă la unul din dinții din față. M-a durut groaznic, așa de tare, încât Dussel a crezut că o să leșin. N-a lipsit mult. Numaidecât au apucat-o și pe doamna Van Daan durerile de dinți!

A ta, Anne M. Frank

P.S. Am auzit de la Basel că Bernd[3] a jucat rolul hangiului din *Minna von Barnhelm*.[4] *Künstlerneigungen*[5], spune mama.

---

1. Vreme urâtă, fără pauză, de pe 1 până pe 30 iunie (engl.).
2. Probabil *Soțul ideal*, piesa lui Oscar Wilde (engl.).
3. Este vorba de un văr al Annei, Bernhard Elias.
4. Comedie scrisă de Gotthold Ephraim Lessing.
5. Înclinații de artist (germ.).

Dragă Kitty,

Mi se strânge inima când Peter spune că mai târziu poate o să fie un infractor sau o să înceapă să facă speculă. Cu toate că glumește, desigur, am totuși impresia că-i este lui însuși teamă de propria slăbiciune de caracter. Tot aud atât de la Margot, cât și de la Peter: „Da, dacă aș avea forța și curajul tău, dacă mi-aș impune voința la fel ca tine, dacă aș avea atâta energie și perseverență, da, atunci…"

Este într-adevăr o calitate faptul că nu mă las influențată? Este bine că urmez aproape exclusiv calea dictată de propria-mi conștiință?

Sincer vorbind, nu pot să-mi imaginez prea bine cum poate cineva să spună „Sunt slab" și să continue să rămână slab. Păi dacă știi asta, de ce nu reacționezi, de ce nu-ți formezi caracterul? Răspunsul a fost: „Pentru că așa e mult mai comod!" Răspunsul ăsta m-a cam descurajat. Comod? Este o viață de lenevie și minciună neapărat o viață comodă? O, nu, asta nu poate fi adevărat, nu se poate să te lași sedus așa de ușor de comoditate și de… bani. M-am gândit mult la răspunsul pe care trebuie să-l dau, cum să-l fac pe Peter să creadă în el însuși și, mai ales, să se îndrepte. Nu știu dacă sfatul meu a fost bun.

Mi-am imaginat deseori ce minunat ar fi să-mi acorde cineva încrederea lui, dar acum, când am ajuns în acest punct, abia acum văd ce dificil este să gândești cu gândurile celuilalt și-apoi să găsești singurul răspuns corect. Mai ales pentru că noțiunile de „comoditate" și „bani" reprezintă pentru mine ceva absolut străin și nou.

Peter începe să se sprijine puțin pe mine, și asta nu trebuie să se întâmple în nici un caz. În viață e greu să

stai pe propriile picioare, dar este și mai greu să fii singur cu trăsăturile tale sufletești și de caracter, și totuși să-ți păstrezi fermitatea.

Sunt puțin indecisă, caut de zile bune un remediu perfect contra acestui cuvânt îngrozitor, „comod". Cum să-l fac să înțeleagă că ceea ce pare atât de simplu și de frumos o să-l tragă în adâncuri, adâncuri unde nu mai sunt prieteni, nu mai există sprijin și nici un pic de frumusețe, adâncuri de unde este aproape imposibil să mai revii?

Noi toți trăim, dar nu știm de ce și pentru ce, trăim aspirând la fericire, trăim toți diferit și totuși la fel. Noi trei am fost educați într-un mediu bun, putem să învățăm, avem posibilitatea să realizăm ceva, avem multe motive să sperăm într-un viitor fericit, dar… trebuie să-l merităm. Și asta-i ceva ce nu se obține niciodată cu ușurință. Să meriți fericirea înseamnă să muncești pentru ea și să faci bine, nu să faci speculă și să fii leneș. Lenevia poate să *pară* atrăgătoare, munca *oferă* satisfacție.

Nu-i pot înțelege pe oamenii cărora nu le place munca, dar la Peter nu-i vorba de-așa ceva, el nu și-a stabilit un scop precis, se crede prea prost și prea incapabil să facă ceva. Bietul băiat, el încă nu știe ce înseamnă să-i faci fericiți pe alții, și eu n-am cum să-l învăț asta. El n-are religie, vorbește batjocoritor despre Isus Cristos, înjură cu numele lui Dumnezeu. Deși nici eu nu sunt ortodoxă, mă doare de fiecare dată când constat ce singuratic, ce disprețuitor, ce sărac este.

Oamenii care au o religie pot fi fericiți pentru că oricui îi este dat să creadă în lucruri supranaturale. Nu trebuie nici măcar să te temi că vei fi pedepsit după moarte; purgatoriul, infernul și cerul sunt lucruri pe care mulți nu le pot accepta, dar o religie, nu contează care, îi ține

totuși pe oameni pe calea cea bună. Nu e vorba de frica de Dumnezeu, ci de înalta prețuire a onoarei și conștiinței proprii. Ce frumoși și buni ar fi toți oamenii dacă, în fiecare seară, înainte de culcare, și-ar rememora întâmplările zilei și apoi ar analiza cu atenție ce a fost bun și ce a fost rău în ce-au făcut. Involuntar, încerci atunci în fiecare zi din nou să te îndrepți și, după o vreme, bineînțeles că progresele vor fi însemnate. Oricine se poate folosi de metoda asta, nu costă nimic și este cu siguranță foarte folositoare. Căci cine încă nu știe trebuie să învețe și să afle: „O conștiință împăcată te face puternic!"

A ta, Anne M. Frank

SÂMBĂTĂ, 8 IULIE 1944

Dragă Kitty,

Broks a fost la Beverwijk[1] și așa, pur și simplu, la o licitație, a făcut rost de căpșuni. Au ajuns aici pline de praf și de nisip, însă în mari cantități. Nu mai puțin de douăzeci și patru de lădițe pentru birou și pentru noi. În aceeași seară, s-au pus la conservat primele opt borcane și s-au făcut opt borcane de gem. A doua zi de dimineață, Miep a vrut să facă gem pentru birou.

La douăsprezece și jumătate, cu ușa de la intrare zăvorâtă, se aduc lădițele, Peter, tata, Van Daan tropăie pe scară, Anne aduce apă caldă de la boiler, Margot se duce după găleată, tot echipajul pe punte! Cu o senzație foarte ciudată în stomac, am intrat în bucătăria înțesată a

1. Localitate din provincia neerlandeză Olanda de Nord, aflată la aproximativ 20 de kilometri nord-vest de Amsterdam.

biroului, Miep, Bep, Kleiman, Jan, tata, Peter, clandestinii și coloana de aprovizionare, toți claie peste grămadă, și asta în plină zi! Draperiile trase la o parte și ferestrele deschise, se vorbește tare, se trântesc uși, m-a apucat tremuratul de-atâta agitație. „Oare chiar ne mai ascundem?“ mi-a trecut prin cap. Așa o senzație trebuie să ai când te poți arăta din nou oamenilor. Cratița era plină, repede sus. În jurul mesei de bucătărie, restul familiei rupea codițele și frunzele, sau cel puțin așa ar fi trebuit să se întâmple. Mai mult ajungea în gură decât în găleată. Curând a fost nevoie de încă o găleată, Peter a coborât din nou în bucătărie, s-a auzit sunând de două ori la ușă, găleata a rămas la locul ei, Peter a zbughit-o pe scară, s-a încuiat ușa-bibliotecă. Tropăiam de nerăbdare, robinetul trebuia să rămână închis, iar căpșunile pe jumătate spălate așteptau să fie îmbăiate, dar regula clandestinității „Dacă este cineva în casă, se închid toate robinetele din cauza zgomotului făcut de apa din țevi“ rămânea valabilă.

La ora unu vine Jan: fusese poștașul. Peter aleargă iarăși pe scară-n jos. Țrrr, soneria, dreapta-mprejur. Mă duc s-ascult dacă vine cineva, mai întâi la ușa-bibliotecă, apoi sus la scară. În cele din urmă, Peter și cu mine, aplecați ca doi hoți peste balustradă, ascultăm zgomotele ce vin de jos. Nici o voce străină. Peter coboară încetișor scara, se oprește la jumătatea drumului și strigă „Bep!“ Încă o dată: „Bep!“ Zgomotul din bucătărie este mai puternic decât vocea lui Peter. Apoi el coboară în fugă scara și intră în bucătărie. Încordată, mă uit în jos.

„Întoarce-te repede, Peter! A venit contabilul! Trebuie să pleci!“ Este vocea lui Kleiman. Oftând, Peter vine sus, ușa-bibliotecă rămâne închisă.

La unu și jumătate vine în sfârșit Kleiman. Doamne Dumnezeule, nu mai văd altceva decât căpșuni, la micul dejun căpșuni, Jan mănâncă căpșuni, Kleiman mai gustă pe furiș câte o căpșună, Miep fierbe căpșuni, Bep rupe codițele de la căpșuni, eu miros căpșuni și atunci când vreau să scap de chestiile astea roșii și mă duc sus, ei bine, ce se spală aici? Căpșuni!

Restul căpșunilor se pune la conservat. Seara: două borcane deschise. Tata face repede gem din ele. Dimineața următoare: două borcane deschise, la prânz patru borcane deschise. Van Daan nu le-a sterilizat suficient. Acum tata fierbe gem în fiecare seară. Mâncăm terci de ovăz cu căpșuni, lapte bătut cu căpșuni, tartine cu căpșuni, căpșuni la desert, căpșuni cu zahăr, căpșuni cu nisip. Două zile, au dansat peste tot căpșuni, căpșuni, căpșuni. Apoi, stocul s-a epuizat ori a fost pus sub cheie, în borcane.

„Știi ceva, Anne?“ strigă Margot. „Am primit mazăre de la doamna Van Hoeven, optsprezece livre.“

„Drăguț din partea ei“, răspund eu. Într-adevăr, e drăguț, dar munca… ptiu!

„Sâmbătă dimineață trebuie să mă ajutați toți s-o dezghioc“, anunță mama la masă.

Și într-adevăr, de dimineață, după micul dejun, a apărut pe masă cea mai mare oală emailată plină până sus cu mazăre. Dezghiocatul este o muncă plicticoasă, dar mai întâi trebuie să încerci să înlături pielițele. Cred că cei mai mulți oameni nu știu ce bogată în vitamine, gustoasă și fragedă este păstaia de mazăre dacă se scoate pielița din interior. Cele trei avantaje pe care tocmai le-am menționat nici nu contează însă pe lângă faptul că

porția pe care o poți mânca este de trei ori mai mare decât atunci când mănânci doar mazărea.

Să scoți pielițele astea e o muncă din cale-afară de precisă și migăloasă, potrivită poate pentru dentiști pedanți sau comercianți de mirodenii minuțioși, dar pentru o puștoaică neliniștită ca mine este îngrozitoare. Au început la nouă și jumătate, la zece și jumătate mă așez și eu alături de ceilalți, la unsprezece mă ridic din nou în picioare, la unsprezece și jumătate mă așez iarăși. Urechile-mi bâzâie: rupe capătul, scoate pielița, trage ața, aruncă păstaia, rupe capătul, scoate pielița, trage ața, aruncă păstaia etc. etc. Totul mi se învârtește în fața ochilor: verde, verde, viermișor, ațe, păstaie putredă, verde, verde, verde. De năuceală și ca să fac totuși ceva, povestesc toată dimineața tot felul de tâmpenii posibile și imposibile, îi fac pe toți să râdă și simt că mă sfârșesc aproape de-atâta abrutizare. Cu fiecare ață pe care o trag, sunt din ce în ce mai sigură că nu vreau să fiu niciodată, dar niciodată, doar gospodină!

La unsprezece și jumătate, mâncăm în sfârșit de dimineață, dar de la douăsprezece și jumătate până la unu și un sfert trebuie să înlăturăm pielițe. Aproape că am rău de mare când termin, ceilalți au și ei un pic. Dorm până la patru și apoi continui să fiu dată peste cap din pricina amărâtelor de boabe de mazăre.

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Am avut de la bibliotecă o carte cu titlul provocator *Ce părere aveți despre fata modernă*? De tema asta aș vrea să mă ocup azi.

Autoarea critică „tineretul de azi“ din cap până-n picioare, fără să respingă însă pe de-a-ntregul tot ce-i tânăr ca nefiind în stare de ceva bun. Dimpotrivă, este de părere că, dacă tineretul și-ar dori-o, ar putea să construiască o lume mai mare, mai frumoasă și mai bună, că tineretul are mijloacele să facă asta, dar se ocupă de lucruri artificiale, fără să învrednicească măcar cu o privire ceea ce este cu adevărat frumos.

La unele pasaje, am avut foarte clar impresia că scriitoarea îmi adresa mie reproșurile ei și de aceea vreau acum, în sfârșit, să mă destăinui total în fața ta și să mă apăr de acest atac. Am o trăsătură de caracter care iese puternic în evidență și care trebuie să-i frapeze pe toți cei care mă cunosc de mai multă vreme, și anume capacitatea de autocunoaștere. Mă pot studia în tot ceea ce fac, ca și cum aș fi o străină. Fără nici un fel de prejudecată și fără un sac plin de scuze, stau în fața Annei celei de toate zilele și observ ce face bine și ce face rău. Conștiința asta de sine nu mă părăsește niciodată și la fiecare cuvânt pe care îl pronunț știu imediat după ce l-am pronunțat: „Ar fi trebuit să fie altfel“ sau „E foarte bine așa cum este“. Mă condamn pe mine însămi în legătură cu nespus de multe lucruri și-mi dau seama din ce în ce mai bine cât de adevărate au fost cuvintele tatei: „Fiecare copil trebuie să se autoeduce.“

Părinții nu pot da decât sfaturi sau bune îndrumări, de formarea definitivă a propriului caracter răspunde fiecare

în parte. La asta se mai adaugă și faptul că înfrunt viața cu un curaj ieșit din comun, mă simt întotdeauna așa de puternică și capabilă să îndur multe, așa de liberă și așa de tânără! Când mi-am dat seama de asta pentru prima oară, m-am bucurat, căci nu cred că-mi voi pleca repede capul sub loviturile pe care fiecare trebuie să le primească.

Dar despre lucrurile astea am mai vorbit de-atâtea ori, acum aș vrea să ajung la capitolul „Mama și tata nu mă înțeleg“. Tata și mama m-au răsfățat întotdeauna foarte mult, au fost drăguți cu mine, mi-au luat apărarea în fața celor care locuiesc sus și au făcut tot ce pot face niște părinți. Totuși, m-am simțit mult timp groaznic de singură, exclusă, abandonată, neînțeleasă. Tata a încercat toate metodele posibile pentru a-mi tempera revolta, dar fără nici un rezultat. M-am vindecat singură, confruntându-mă pe mine însămi cu propriile greșeli de comportament.

Cum se face că tata nu mi-a fost niciodată de ajutor în lupta mea, că a eșuat complet atunci când a vrut să-mi întindă o mână? Tata n-a folosit metoda potrivită, mi-a vorbit întotdeauna ca unui copil care trece printr-o perioadă dificilă de creștere. Sună aiurea, căci nimeni altcineva în afară de tata nu mi-a dăruit permanent încredere și nimeni altcineva în afară de tata nu mi-a dat sentimentul că sunt rezonabilă. Dar el a neglijat un lucru: nu s-a gândit că bătălia mea pentru a deveni stăpână pe situație era pentru mine mai importantă decât orice. Eu nu voiam să aud nimic despre „fenomene specifice vârstei“, „alte fete“, „trece de la sine“, eu nu voiam să fiu tratată ca o fată-ca-toate-celelalte, ci ca Anne-cum-este-ea, iar Pim n-a înțeles asta. De altfel, eu nu pot acorda încrederea mea cuiva care nu-mi povestește și el foarte mult despre sine și, fiindcă eu nu știu nimic despre Pim, nu

voi putea păși pe calea unei relații de confidențialitate între noi. Pim adoptă mereu poziția tatălui mai în vârstă, care a avut și el astfel de înclinații trecătoare, dar care, pus în fața problemelor tineretului, nu mai poate avea cu mine o relație prietenească, oricât și-ar da silința. Așa am ajuns să nu împărtășesc concepțiile mele despre viață și teoriile mele îndelung chibzuite nimănui altcuiva decât jurnalului meu și, uneori, lui Margot. De tata am ascuns tot ce mă neliniștea, nu l-am lăsat să-mi împărtășească idealurile, l-am înstrăinat de mine voit și cu bună știință.

N-am putut să procedez altfel, am acționat întru totul conform sentimentelor mele, egoist, dar am acționat așa cum era bine pentru liniștea mea. Căci liniștea mea și încrederea de sine pe care le-am construit atât de șovăielnic le-aș pierde iarăși cu totul dacă ar trebui să suport acum critici la adresa lucrării mele pe jumătate terminate. Și asta n-aș face-o nici măcar pentru Pim, oricât de dur poate să pară, căci nu m-am mărginit doar să nu-l las pe Pim să participe la viața mea interioară, ci, prin irascibilitatea mea, îl și îndepărtez deseori și mai tare de mine.

Ăsta-i un punct care-mi dă mult de gândit: cum se face că uneori Pim mă enervează așa de tare? Că aproape nu pot trăi în preajma lui, că alintările lui mi se par artificiale, că vreau să am liniște și că aș prefera să nu mă mai bage atât în seamă până când voi putea din nou să fiu mai sigură pe mine în fața lui? Căci încă mă mai roade reproșul privind scrisoarea aia josnică pe care i-am trântit-o la nervi. O, ce greu este să fii puternic și curajos în absolut toate privințele!

Totuși, nu ăsta a fost motivul decepției mele celei mai mari. Nu, încă și mai mult decât tata mă preocupă Peter.

Știu prea bine că eu sunt cea care l-a cucerit pe el, și nu invers. Mi-am făcut o imagine idilică despre el, am văzut în el un băiat liniștit, sensibil, drăguț, care are atâta nevoie de dragoste și prietenie! Simțeam nevoia să mă confesez unei ființe vii. Voiam să am un prieten care să mă ajute să-mi regăsesc drumul. Am dus la bun sfârșit sarcina asta dificilă atrăgându-l încet, dar sigur spre mine.

Când în cele din urmă am reușit să-l fac să-și exprime sentimentele amicale față de mine, am ajuns de la sine la intimități care acum, dacă stau bine să mă gândesc, mi se par scandaloase. Am vorbit despre lucrurile cele mai secrete, dar, despre lucruri de care inima mea era și încă mai este plină, am tăcut până acum. Încă nu-mi pot face o idee despre Peter. Este superficial sau din timiditate e reținut chiar și față de mine? Dar, făcând abstracție de asta, am făcut o greșeală excluzând orice altă variantă de prietenie și apropiindu-mă de el prin gesturi intime. El este însetat de iubire și, din zi în zi, îi place tot mai mult de mine. Îmi dau seama de asta foarte bine. Întâlnirile noastre îi provoacă satisfacție; mie, ele nu fac altceva decât să-mi accentueze nevoia de a încerca încă și încă o dată, pentru ca în final să nu reușesc niciodată, să abordez cu el subiectele pe care mi-ar plăcea așa de mult să le văd scoase la iveală. L-am atras pe Peter cu forța, chiar mai mult decât crede el, iar acum se agață de mine, și eu n-am deocamdată nici o metodă potrivită ca să-l desprind de mine și să-l pun pe propriile lui picioare. Când mi-am dat seama, și-anume foarte repede, că nu poate fi un prieten în sensul în care înțeleg eu asta, m-am luptat să-l scot măcar din meschinărie și să-l ajut să se afirme în tinerețea lui.

„Căci în mod fundamental tinerețea este mai solitară decât bătrânețea." Afirmația asta mi-a rămas în cap din nu știu ce carte și mi s-a părut că se potrivește.

Este oare adevărat că aici adulților le este mai greu decât tinerilor? Nu, sigur că nu. Oamenii mai vârstnici au deja o părere formată despre orice și nu mai ezită atunci când trebuie să hotărască ce fac în viață. Nouă, tinerilor, ne este de două ori mai greu să ne susținem opiniile într-o vreme în care tot ce înseamnă idealism e distrus și zdrobit, în care oamenii își arată partea cea mai urâtă, în care se pun sub semnul îndoielii adevărul, justiția și Dumnezeu.

Cine continuă să susțină că situația de aici, din Anexă, este mult mai grea pentru adulți nu-și dă nicidecum seama de enorma cantitate de probleme care ne asaltează, probleme pentru care poate suntem prea tineri, dar care ne presează până-n clipa în care, după foarte mult timp, credem că am găsit o soluție, o soluție care cel mai adesea se dovedește ineficientă în fața faptelor, lăsându-se astfel anihilată de ele. Asta-i dificultatea timpului nostru: idealurile, visele, speranțele frumoase nici nu apucă să apară bine, și numaidecât sunt lovite de realitatea atroce și distruse cu totul. E un mare miracol că n-am renunțat la toate speranțele mele, căci ele par absurde și irealizabile. Cu toate astea, eu țin la ele, fiindcă tot mai cred în bunătatea interioară a oamenilor.

Îmi este absolut imposibil să construiesc totul pe baza morții, mizeriei și confuziei. Văd cum încet lumea se transformă din ce în ce mai mult într-un deșert, aud tot mai tare tunetul care se apropie și ne va omorî și pe noi, simt suferința milioanelor de oameni, și totuși, dacă privesc cerul, mă gândesc că toate astea vor lua iarăși o întorsătură bună, că și cruzimea asta se va sfârși, că pacea și liniștea vor reveni în ordinea lumii. Între timp, trebuie să-mi țin concepțiile la adăpost, cine știe, poate își vor găsi totuși vreo aplicare în timpurile ce vin!

A ta, Anne M. Frank

Dragă Kitty,

Acum sunt plină de speranță, acum, în sfârșit, totul merge bine. Da, chiar așa, merge bine! Vești splendide! S-a organizat un atentat la viața lui Hitler, și de data asta nu e vorba de comuniști evrei sau de capitaliști englezi, ci de un general german de-aleasă spiță germanică, un conte care, pe deasupra, mai este și tânăr. „Providența divină" i-a salvat viața Führerului și, din nefericire, a scăpat doar cu câteva zgârieturi și arsuri. Câțiva ofițeri și generali din anturajul său apropiat au fost omorâți sau răniți. Principalul autor al atentatului a fost executat prin împușcare.

Iată cea mai bună dovadă că sunt mulți ofițeri și generali care s-au săturat de război și cărora le-ar plăcea să-l vadă pe Hitler coborât în hrubele cele mai adânci, pentru ca apoi să instaureze o dictatură militară și, astfel, să încheie pacea cu Aliații, să se înarmeze din nou și după douăzeci de ani să înceapă iar un război. Poate că Providența a tărăgănat într-adins încă puțin eliminarea lui, căci pentru Aliați este mult mai ușor și mai avantajos să-i lase pe germanii cei fără de pată să se omoare între ei. Rușilor și englezilor le rămâne cu atât mai puțin de făcut; și cu atât mai repede pot ei începe să-și reconstruiască propriile orașe. Dar încă n-am ajuns aici și nu-mi doresc nicidecum să anticipez aceste evenimente glorioase. Totuși, remarci fără îndoială că ce spun este adevărul și nimic altceva decât adevărul. În mod excepțional, acum nu trăncănesc despre idealuri superioare.

Hitler a mai avut apoi și amabilitatea să-și anunțe poporul fidel și afectuos că, începând de azi, toți militarii trebuie să asculte de Gestapo și că orice soldat are dreptul

să-și împuște superiorul dacă știe despre el că a luat parte la acest atentat laș și josnic!

O să fie amuzant. Pe Pifănel îl dor picioarele de la atâta mers, șeful lui, ofițerul, se răstește la el. Pifănel pune mâna pe armă și strigă: „Ai vrut să-l omori pe Führer! Iată recompensa!“ O împușcătură, și orgoliosul șef care a îndrăznit să-l dojenească pe Pifănel trece la viața veșnică (sau este moartea veșnică?)! În cele din urmă, se va ajunge la punctul în care domnii ofițeri o să facă în pantaloni de frică de fiecare dată când vor întâlni un soldat ori vor trebui să preia comanda, fiindcă soldații vor avea mai multe de zis și de făcut decât ei.

Poți să mă urmărești cât de cât sau iarăși sar de la una la alta? N-am ce-i face, sunt prea veselă la gândul că în octombrie s-ar putea să merg din nou la școală ca să-mi păstrez logica! O, la, la, n-am spus chiar adineauri că nu trebuie să te pripești niciodată? Iartă-mă, nu degeaba se spune despre mine că sunt un mănunchi de contradicții!

A ta, Anne M. Frank

MARȚI, 1 AUGUST 1944

Dragă Kitty,

„Un mănunchi de contradicții“ sunt ultimele cuvinte din scrisoarea precedentă și primele din cea de azi. „Un mănunchi de contradicții“, poți să-mi explici exact ce înseamnă asta? Ce înseamnă contradicție? Ca multe alte cuvinte, are două înțelesuri, contradicție exterioară și contradicție interioară. Primul este, pur și simplu, să nu te mulțumești cu opiniile celorlalți, să știi tu mai bine, să ai ultimul cuvânt, în fine, toate însușirile neplăcute

care m-au făcut renumită; al doilea, și pentru asta nu sunt renumită, e secretul meu.

Ți-am povestit deja de mai multe ori că sufletul meu este, ca să zicem așa, împărțit în două. Una din părți adăpostește veselia mea exuberantă, persiflările mele în legătură cu orice, bucuria de viață și, mai ales, felul meu de a lua ușor lucrurile. Prin asta vreau să spun că nu văd nimic rău într-un flirt, un sărut, o îmbrățișare, un banc deocheat. Partea asta stă de cele mai multe ori la pândă și o împinge deoparte pe cealaltă, care este mult mai frumoasă, mai pură și mai profundă. Nu-i așa, partea frumoasă a Annei n-o știe nimeni și de aceea puțini oameni mă pot suporta. Sigur, eu sunt un clovn amuzant pentru o după-amiază, după care toți se satură de mine pentru o lună întreagă. De fapt, sunt exact ce este un film de dragoste pentru oamenii profunzi, o simplă distracție, un divertisment ocazional, ceva ce se uită repede, nu ceva prost, dar nici neapărat bun. Nu-mi face nici o plăcere să-ți povestesc toate astea, dar de ce să n-o fac dacă știu că ăsta-i adevărul? Partea mea mai ușuratică, mai superficială va fi întotdeauna mai iute decât partea mea profundă, și de aceea va câștiga mereu. Nici nu-ți poți închipui de câte ori am încercat s-o resping pe această Anne care nu este decât jumătate din cea pe care o cheamă Anne, să o schimb radical, s-o ascund. Nu merge, și știu și de ce nu merge.

Mi-e tare teamă că toți cei care mă cunosc așa cum sunt vor descoperi mereu că am o altă latură, mai frumoasă și mai bună. Mi-e teamă că vor râde de mine, crezându-mă ridiculă, sentimentală, și nu mă vor lua în serios. Sunt obișnuită să nu fiu luată în serios, dar numai Anne cea „ușuratică“ e obișnuită cu asta și poate suporta, Anne cea „profundă“ este prea slabă pentru așa ceva.

Dacă chiar se întâmplă vreodată s-o aduc pe Anne cea bună cu forța, preț de un sfert de oră, la lumina rampei, ea se retrage ca o mimoză de îndată ce trebuie să vorbească, îi cedează cuvântul Annei numărul 1 și, înainte să-mi dau seama, dispare.

În societate, Anne cea drăguță nu și-a făcut încă apariția nici măcar o singură dată, dar în singurătate ea acaparează aproape mereu conversația. Știu exact cum aș vrea să fiu, cum sunt în realitate… lăuntric, dar din păcate sunt așa doar pentru mine. Și ăsta e, poate, nu, e în mod sigur, motivul pentru care cred că am o natură interioară fericită, iar alți oameni văd în mine o natură exterioară fericită. În interior, Anne cea pură îmi arată calea, în exterior nu sunt altceva decât un ieduț care în zburdălnicia lui rupe funia cu care a fost legat.

Așa cum am mai spus, simt toate lucrurile altfel decât le pot exprima. De aceea am căpătat reputația de fată care umblă după băieți, flirtează, face pe atotștiutoarea și citește romane siropoase. Anne cea veselă se amuză de toate astea, răspunde obraznic, ridică din umeri indiferentă, ca și cum nu i-ar păsa, dar, nu, Anne cea liniștită reacționează exact invers. Ca să fiu întru totul sinceră, vreau să-ți mărturisesc că asta mă doare, că mă străduiesc din răsputeri să mă schimb, dar de fiecare dată lupt împotriva unor armate mai puternice.

O voce suspină în mine: „Vezi, asta s-a ales de tine, păreri proaste, mine ironice sau răvășite, oameni care cred că ești antipatică, și toate astea doar pentru că nu asculți sfaturile jumătății tale bune." Ah, aș vrea să le ascult, dar nu se poate. Când sunt calmă și serioasă, toți cred că joc din nou teatru, și-atunci trebuie să mă salvez printr-o glumă, ca să nu vorbim de propria mea familie,

care crede fără îndoială că sunt bolnavă, îmi dă să înghit pilule de dureri de cap și calmante, îmi pipăie gâtul și fruntea să vadă dacă n-am febră, se interesează de scaunul meu și-mi critică proasta dispoziție. Nu pot să sufăr când sunt supravegheată așa, atunci devin mai întâi arțăgoasă, apoi tristă și în cele din urmă îmi răsucesc iarăși inima, întorc ce-i rău spre afară, ce-i bun spre înăuntru, neîncetând să caut o metodă pentru a deveni așa cum mi-aș dori tare mult să fiu și cum aș putea să fiu dacă… n-ar trăi alți oameni pe lume.

A ta, Anne M. Frank

AICI SE SFÂRȘEȘTE JURNALUL ANNEI FRANK.

Postfață

Pe 4 august 1944, între orele zece și zece și jumătate dimineața, o mașină s-a oprit în fața imobilului din Prinsengracht 263. Din ea a coborât un Oberscharführer SS în uniformă, Karl Joseph Silberbauer, însoțit de cel puțin trei neerlandezi de la Grüne Polizei în civil, dar înarmați. Fără îndoială, clandestinii fuseseră denunțați. Au planat bănuieli serioase asupra magazionerului W.G. van Maaren. Două anchete judiciare nu au scos însă la iveală dovezi suficiente pentru a dispune urmărirea penală.

Grüne Polizei i-a arestat pe cei opt clandestini, precum și pe doi dintre protectori, Victor Kugler și Johannes Kleiman – dar nu și pe Miep Gies și Elisabeth (Bep) Voskuijl –, și a luat toate obiectele de valoare și banii rămași.

După arestare, Kugler și Kleiman au fost duși în aceeași zi la Untersuchungsgefängnis[1] din Amstelveenseweg, iar o lună mai târziu au fost transferați la închisoarea de pe Weteringschans din Amsterdam. Pe 11 septembrie 1944 au fost duși fără proces în lagărul de tranzit al poliției Amersfoort. Pe 18 septembrie 1944, Kleiman a fost eliberat din motive de sănătate. A murit

1. Închisoare preventivă (germ.).

în 1959 la Amsterdam. Kugler a reușit să evadeze pe 28 martie 1945, cu puțin înainte de a fi trimis într-un lagăr de muncă din Germania. A emigrat în 1955 în Canada și a murit în 1981 la Toronto. Elisabeth (Bep) Wijk-Voskuijl a murit în 1983 la Amsterdam. Miep Gies-Santrouschitz a murit în 2010 la Hoorn, Țările de Jos.

După arestare, clandestinii au fost ținuți patru zile în *Haftanstalt*[1]-ul de pe Weteringschans din Amsterdam; apoi au fost transportați la Westerbork, lagărul neerlandez de tranzit pentru evrei. Pe 3 septembrie 1944, au fost deportați cu ultimul transport spre lagărele de concentrare din Est și au ajuns peste trei zile la Auschwitz, în Polonia.

Edith Frank a murit de foame și epuizare pe 6 ianuarie 1945 în lagărul pentru femei Auschwitz-Birkenau.

Conform constatărilor Crucii Roșii Neerlandeze, Hermann van Pels (van Daan) a fost gazat chiar în ziua sosirii la Auschwitz, pe 6 septembrie 1944. După Otto Frank însă, el a fost omorât câteva săptămâni mai târziu, deci în octombrie sau noiembrie 1944, cu puțin înainte de a se sista gazările.

Auguste van Pels a ajuns pe 9 aprilie în Theresienstadt, după ce trecuse prin Auschwitz, Bergen-Belsen și Buchenwald. De acolo a fost, după toate probabilitățile, deportată mai departe, pierzându-și viața, dar nu i se cunoaște data morții.

Margot și Anne au fost deportate la sfârșitul lui octombrie cu un așa-zis transport de evacuare în lagărul de concentrare Bergen-Belsen din ținutul Lüneburger Heide. Ca

1. Închisoare (germ.).

urmare a condițiilor de igienă catastrofale, în iarna ’44–’45 a izbucnit o epidemie de tifos, în timpul căreia au murit mii de deținuți, printre aceștia numărându-se Margot și, la câteva zile după ea, Anne. Data morții lor trebuie situată între sfârșitul lui februarie și începutul lui martie. Trupurile celor două fete zac probabil în gropile comune din Bergen-Belsen. Pe 12 aprilie 1945, lagărul de concentrare a fost eliberat de trupele britanice.

Peter van Pels (van Daan) a fost transferat pe 16 ianuarie 1945, printr-un marș de evacuare, de la Auschwitz la Mauthausen (Austria), unde a murit pe 5 mai 1945, cu doar trei zile înainte de eliberare.

Fritz Pfeffer (Albert Dussel) a murit pe 20 decembrie 1944 în lagărul de concentrare Neuengamme, unde ajunsese după ce trecuse prin lagărul de concentrare Buchenwald sau Sachsenhausen.

Otto Frank a fost singurul dintre cei opt clandestini care a supraviețuit lagărelor de concentrare. După eliberarea Auschwitzului de către trupele rusești, a ajuns cu un vapor la Marsilia, trecând prin Odesa. Pe 3 iunie 1945 a venit la Amsterdam, unde a locuit până în 1953; s-a mutat apoi în Elveția, la Basel, unde locuiau sora lui, împreună cu familia, și fratele lui. S-a căsătorit cu Elfriede Geiringer, născută Markovits, din Viena, care, la fel ca el, supraviețuise Auschwitzului și își pierduse soțul și fiul la Mauthausen. Până la moartea sa, pe 19 august 1980, Otto Frank a locuit în Birsfelden, lângă Basel, și s-a dedicat jurnalului fiicei sale Anne și răspândirii mesajului acestui jurnal.

Cuprins